

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI

MİRAS HUKUKUNDA TENKİS

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

İBRAHİM YAZAR

Tez Danışmanı

Yar. Doç. Dr. Ahmet AYAR

İstanbul, 2017

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

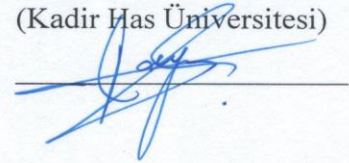
MİRAS HUKUKUNDA TENKİS
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
İBRAHİM YAZAR

ONAYLAYANLAR:

(Yar. Doç. Dr. Ahmet AYAR) (Danışman)

(Kadir Has Üniversitesi)

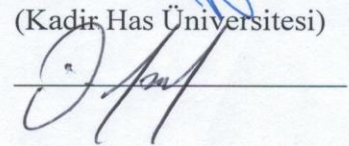
(Prof. Dr. Tufan ÖĞÜZ)

(İstanbul Üniversitesi)

(Yrd. Doç. Dr. Özge Uzun KAZMACI)

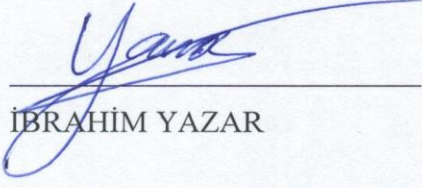
(Kadir Has Üniversitesi)

ONAY TARİHİ

10.06.2017

“Bu Yüksek Lisans Tezinde sunulan çalışmanın şahsıma ait olduğunu ve başka çalışmalardan yaptığım alıntılarının kaynaklarını kurallara uygun biçimde tez içerisinde belirttiğimi onaylıyorum.”

İBRAHİM YAZAR

ÖZET

MİRAS HUKUKUNDA TENKİS

İbrahim Yazar

Yüksek Lisans Tezi

Kadir Has Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yar. Doç. Dr. Ahmet Ayar

Mirasbırakanın yapmış olduğu ölüme bağlı veya sağlararası kazandırmaların mirasçılarının saklı payını aştığı oranda indirilmesini sağlayan işleme "tenkis" denmektedir. Kanunda sayılmış saklı paylı mirasçılar, mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünü aşarak saklı paylarını ihlal eden tasarruflarının indirilmesini dava ve def'i yoluyla talep edebilirler.

Tenkis talebinde bulunmak için temel iki şart bulunmaktadır. Bunlardan ilki, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufları veya bazı sağlararası kazandırmaları ile tasarruf oranını aşması, ikincisi ise mirasçının saklı pay hakkının ihlal edilmiş olmasıdır.

Tenkise tabi bir kazandırmadan bahsedebilmek için, kazandırmanın karşılıksız yapılmış olması gerekir. Ayrıca mirasbırakan tarafından yapılan her türlü kazandırma da tenkise tabi değildir. Ölüme bağlı tasarruf yoluyla yapılan kazandırmaların tamamı tenkise konu olurken, sağlararası kazandırmalar sınırlı olarak tenkise konu olmaktadır.

Tenkise tabi hem ölüme bağlı kazandırma hem de sağlararası kazandırma mevcut ise, saklı pay tamamlanıncaya kadar öncelikle ölüme bağlı tasarruflar orantılı olarak tenkis edilir. Ölüme bağlı tasarruf yapılmamış veya ölüme bağlı tasarrufların tenkisi saklı paya tecavüzü ortadan kaldırmaya yetmemişse, sağlararası kazandırmaların tenkisine geçilir. Sağlararası işlemlerin kendi içindeki tenkis sırası, en yeni tarihlisinden en eski tarihlisine doğru olmak üzere belirlenir. Buna rağmen saklı paya tecavüz giderilememişse, kamu tüzel kişileri ile kamuya yararlı dernek ve vakıflara yapılan ölüme bağlı tasarruflar ve sağlararası kazandırmalar tenkis edilir.

Kendisine tenkise tâbi bir kazandırma yapılmış olan kimse iyiniyetli ise, sadece mirasın geçmesi anında kazandırmadan elinde kalanı geri vermekle yükümlüdür; iyiniyetli değilse, kazandırmanın tamamından sorumlu olur.

ABSTRACT

REDUCTION AT INHERITANCE LAW

Master Thesis

Kadir Has University

Graduate School of Social Sciences

Department of Private Law

Supervisor: Yar. Doç. Dr. Ahmet Ayar

The legal transactions which are providing the reduction of the testamentary dispositions or inter vivos dispositions within the rate of the exceeding part of the reserved portions of the successors made by the legator shall be called as “reduction”. The reserved portion owner successors which has been stated in the law shall demand reduction of dispositions within a law suit or by a refutation which are violating their reserved portions by exceeding power of disposition made by the legator.

There has to be two main conditions in order to make demand of reduction. First of it is exceeding the power of disposition within a testamentary disposition or an inter vivos disposition, second is violation of the reserved portion right of the successor.

In order to speak of a disposition subject to reduction, the disposition shall be made voluntarily. Also every single disposition made by the legator shall not be subject to reduction. Since all the legal transactions made within testamentary dispositions may be subject to reduction, inter vivos dispositions may rarely be subject to reduction.

If both testamentary and inter vivos dispositions are existing, testamentary dispositions shall be reduced proportionally till the reserved portion is fulfilled. If there has not been any testamentary disposition made or reduction of testamentary dispositions are not enough to remove the violation of the reserved portion, there should be made reduction of inter vivos dispositions. Reduction of the inter vivos dispositions shall be in a row from the newest dated to the oldest dated one. However if the violation to the reserved portion is still not dissolved, testamentary and inter vivos dispositions

made to public corporations, public benefit associations and charitable foundations shall be reduced.

If the one who has been made a disposition subject to reduction in favor of is “bona fide” shall be supposed to the rest which has been remaining during the transfer of the heritage; if not, should be responsible for all the earnings.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	VIII
KISALTMALAR.....	XII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TASARRUF ÖZGÜRLÜĞÜ VE ÖZGÜRLÜĞÜN SINIRI, TENKİS KAVRAMI, TENKİSİN HUKUKİ NİTELİĞİ, ŞARTLARI, TENKİSTE USULVE TENKİSİN DİĞER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

I. GENEL OLARAK.....	3
II. TASARRUF ÖZGÜRLÜĞÜ VE ÖZGÜRLÜĞÜN SINIRI.....	4
III. TENKİS KAVRAMI.....	7
IV. TENKİSİN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	8
V. TENKİSİN ŞARTLARI.....	10
A. Genel Olarak.....	10
B. Mirasbırakanın Tasarruf Oranını Aşması.....	10
1. Genel Olarak.....	10
2. Tasarruf Oranının Hesaplanması.....	11
a. Terekenin Tespiti.....	11
aa. Terekeden Çıkarılacak Değerler.....	14
aaa. Mirasbırakanın Borçları.....	14
bbb. Cenaze Giderleri.....	16
ccc. Terekeyi Mühürleme ve Defter Tutma Masrafları.....	17
ddd. Geçim Giderleri.....	17
bb. Terekeye Eklenecek Değerler.....	18
aaa. Denkleştirmeye Tabi Kazandırmalar.....	18
bbb. Tenkise Tabi Sağlararası Kazandırmalar.....	18
ccc. Üçüncü Kişi Yararına Hayat Sigortası Alım Bedeli.....	19
3. Mirasın Reddi, Mirastan Çıkarılma, Feragat ve Yoksunluk Hallerinde Tasarruf Oranı.....	19
a. Mirasın Reddinin Tasarruf Oranına Etkisi.....	19
b. Mirasçılıktan Çıkarmanın Tasarruf Oranına Etkisi.....	20

c. Mirastan Feragatin Tasarruf Oranı Üzerindeki Etkisi.....	23
aa. İvazsız (Karşılıksız) Feragat Halinde.....	23
bb. İvazlı (Karşılıklı) Feragat Halinde.....	24
d. Mirastan Yoksunluğun Tasarruf Oranına Etkisi.....	24
C. Mirasçılardan Saklı Paylarının İhlal Edilmesi.....	25
1. Genel Olarak.....	25
2. Saklı Paylı Mirasçılar.....	25
3. Mirasçılardan Saklı Pay Oranları.....	26
VI. TENKİS DAVASINDA USUL HÜKÜMLERİ.....	27
A. Davacılar.....	27
1. Saklı Paylı Mirasçılar.....	27
2. Saklı Paylı Mirasçılardan Alacaklıları ve İflas Dairesi.....	31
a. Genel Olarak.....	31
b. Saklı Paylı Mirasçılardan Alacaklıları ve İflas Dairesinin Tenkis Talebi Şartları.....	32
aa. Saklı Paylı Mirasçının Tenkis Hakkının Bulunması.....	32
bb. Borç Ödemeden Aciz Belgesi veya İflas Kararının Bulunması.....	32
cc. Saklı Paylı Mirasçının Tenkis Talebinde Bulunmaması.....	33
dd. Diğer Şartlar.....	35
B. Davalılar.....	36
C. İspat Yükü.....	40
D. Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	41
E. Tenkis Davasında Süreler.....	41
F. Tenkis Def'i.....	44
G. Tenkis Talebinden Feragat.....	46
VII. TENKİSİN BAZI KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI.....	46
A. Tenkisin Denkleştirme İle Karşılaştırılması.....	46
B. Tenkisin İptal Davası İle Karşılaştırılması.....	49
C. Tenkisin İstihkak Davası İle Karşılaştırılması.....	51

İKİNCİ BÖLÜM
TENKİS EDİLEBİLECEK KAZANDIRMALAR, TENKİSE TABİ
TUTULAMAYACAK KAZANDIRMALAR, TENKİSTE SIRA VE GERİ
VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

I. TENKİSE TABİ KAZANDIRMALAR.....	54
A. Genel Olarak.....	54
B. Ölüme Bağlı Tasarruflar.....	54
C. Sağlararası Kazandırmalar.....	55
1. Mirasta Denkleştirme Konusu İken İade Dışında Kalan, Miras Hissesine Mahsuben Yapılan Sağlararası Kazandırmalar.....	55
a. Genel Olarak.....	55
b. Mirasçılık Sifatını Kaybeden Yasal Mirasçıya Yapılan Kazandırmalar.....	56
c. Geri Verilmemek Kaydıyla Altsoya Yapılan Kazandırmalar.....	58
2. Mirastan Feragat Karşılığı Yapılan Kazandırmalar	59
3. Mirasbırakanın Adet Üzerine Verdiği Hediyeler Dışında, Dönme Hakkını Saklı Tuttuğu Bağışlamalar ile Ölümünden Önceki Bir Yıl İçinde Yaptığı Bağışlamalar.....	62
a. Genel Olarak.....	62
b. Mirasbırakanın Serbestçe Dönme Hakkını Saklı Tuttuğu Bağışlamalar.....	63
c. Ölümünden Önceki Bir Yıl İçinde Yaptığı Bağışlamalar.....	64
4. Mirasbırakanın Saklı Pay Kurallarını Etkisiz Kılmak Amacıyla Yaptığı Açık Olan Kazandırmalar.....	66
a. Şartları.....	66
aa. Kazandırmanın Mirasın Açıldığı Anda Saklı Payı İhlal Etmesi.....	66
bb. Saklı Pay Kurallarını Etkisiz Kılma Amacının Olması.....	67
cc. Zamansal Sınırlamanın Bulunmaması.....	68
b. İspat.....	69
c. Uygulamadan Bazı Örnekler.....	70
aa. Taşınır ve Taşınmazlar İçin Yapılan Muvazaalı İşlemler.....	70
bb. Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmeleri.....	73
cc. Gizli Bağışlamalar.....	74
5. Üçüncü Kişi Yararına Hayat Sigortası Alım Bedeli.....	75
II. TENKİSE TABİ OLMAYAN KAZANDIRMALAR.....	77

III. TENKİSTE SIRA.....	79
A. Genel Olarak.....	79
B. Ölüme Bağlı Tasarrufların Tenkisinde Sıra.....	80
1. Saklı Payı Olmayan Kimseler Lehine Yapılan Ölüme Bağlı Kazandırmalarda.....	80
2. Saklı Paylı Mirasçılar Lehine Yapılan Ölüme Bağlı Kazandırmalarda.....	81
3. Mirasbırakanın Tenkis Sırası Belirlediği Hallerde.....	82
C. Sağlararası Kazandırmaların Tenkisinde Sıra.....	84
D. Kamu Yararına Kazandırmaların Tenkisinde Sıra.....	87
IV. TENKİSİ ÖZELLİK TAŞIYAN BAZI KAZANDIRMALAR.....	87
A. Bölünmez Mal Vasiyetinde Tenkis.....	87
B. İntifa ve İrat Kazandırmalarında Tenkis.....	90
C. Ölüme Bağlı Kazandırma Lehdarının Vasiyet Borcu veya Yükleme ile Yükümlü Tutulması Durumunda Tenkis.....	91
D. Ön Mirasçının Saklı Paylı Olduğu Durumlarda Artmirasçı Atamada Tenkis.....	92
V. TENKİSTE GERİ VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	93
A. Tenkis Konusunu Geri Verme Yükümlülüğü İle Tenkis İlişkisi Hakkındaki Görüşler.....	93
B. Geri Verme Yükümlülüğünün Hukuki Niteliği.....	95
C. Geri Verme Yükümlülüğünün Kapsamı.....	97
1. Sağlararası Tasarrufların Tenkisinde Geri Verme Yükümlülüğü.....	97
a. İyiniyetli Lehdarın Geri Verme Yükümlülüğü.....	97
b. İyiniyetli Olmayan Lehdarın Geri Verme Yükümlülüğü.....	100
2. Ölüme Bağlı Tasarrufların Tenkisinde Geri Verme Yükümlülüğü.....	102
SONUÇ.....	104
KAYNAKÇA.....	109

KISALTMALAR

ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AD	: Adalet Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
b.	: bent
B.	: Bası
bkz.	: bakınız
C.	: Cilt
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	: dipnot
E.	: Esas
EMK	: 743 Sayılı Türk Kanunu Medenisi
ET	: Erişim Tarihi
EÜHFD	: Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
f.	: Fıkra
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
İKİD	: İlmi ve Kazai İçtihatlar Dergisi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
m.	: Madde
MÜHF-HAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
s.	: Sayfa

S.	: Sayı
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.	: Tarih
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
Y.	: Yargıtay
YD	: Yargıtay Dergisi
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi

GİRİŞ

Bir kimsenin sağlığındaiken yapmış olduğu hukuki ilişkilerinin, diğer bir değişle hakları, malvarlığı ve borçlarının durumu ile onun ölümünden itibaren Miras hukuku ilgilenir. Miras hukuku, ölen kimsenin mallarının ve borçlarının ne olacağını, kimlere nasıl intikal edeceğini düzenlemiştir.

Miras Hukukunda özel mülkiyet esas alınmış, ölenin mal ve haklarının ölümle birlikte başkalarına geçmesi esası benimsenmiştir. Ayrıca bu esasın temel nedenlerinden biri, ölen kimsenin mal ve haklarının yakınlarına geçmesini isteyeceği, hatta sağlığında bunu bilerek çalışacağı düşünceinden kaynaklanmaktadır. Aksi bir düşünce halinde mülkiyet hakkı gücünü yitirmekle birlikte ölen kimseye yalnızca sağlığında faydalanma fırsatı verir. Bu ihtimalde miras hukukuna olan gereklilik de ortadan kalkar. Bu nedenle miras hukuku mülkiyet hakkıyla iç içedir. T.C. Anayasası' nın 35. maddesinde "*Herkes mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.*" denmekle, miras hukuku ile mülkiyet hakkının birliği ifade edilmiştir.

Türk Miras Hukukunda mülkiyet hakkı dikkate alınarak, mirasbırakanın serbestçe bazı işlemler yapabilmesi ve malvarlığı üzerinde tasarruf edebilmesi mümkün görölmüştür. Fakat mirasbırakanın bu tasarruf özgürlüğüne bir sınırlama getirilmiş ve bazı mirasçılarının miras payları korunmuştur. Bu konu miras hukuku alanında "*tenkis*" olarak ifade edilmektedir.

Çalışmamızda mirasbırakanın yapmış olduğu ölüme bağlı ve sağlararası kazandırmalarla tasarruf özgürlüğünün sınırlarını aşması sonucunda, saklı payları ihlal edilen saklı paylı mirasçılarının tenkis istemi konu alınmıştır. Zira tenkis, miras hukukunun en temel ve tartışmalı konularından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerçekten bu konuda yargıda çeşitli aksaklıklar yaşandığı gibi, doktrinde de birçok fikir ayrılığı bulunmaktadır. Tenkis konusu, doktrindeki tartışmalar ve çeşitli yargı kararları eşliğinde aydınlatılmaya çalışılmıştır.

"*Miras Hukukunda Tenkis*" adlı çalışmamız iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde mirasbırakanın tasarruf özgürlüğü ve bu özgürlüğün sınırı belirtilmiş, tenkisin ne anlama geldiği ve hukuki niteliği üzerinde durulmuştur. Daha sonra tenkisin ileri sürülebilmesi için gereken şartlar açıklanmıştır. Aynı bölümde tenkiste usul hükümleri

adı altında tenkis davasında kimlerin davacı, kimlerin davalı olabileceği, ispat yükünün nasıl ve kimde olduğu, görevli ve yetkili mahkeme ile tenkis davasında sürelerin ne olduğu konuları açıklığa kavuşturulmuştur. Bu sırada saklı paylı mirasçının alacaklıları ile iflas dairesinin tenkis istemi üzerinde de durulmuş ve bunun için gereken şartlar açıklanmıştır. Bölümün sonunda tenkis kurumu mirasta denkleştirme, istihkak ve iptal kurumları ile karşılaştırılarak, bunlar arasındaki benzerlikler ve farklar ele alınmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise tenkise tabi ölüme bağlı ve sağlararası kazandırmaların neler olabileceği, hangi kazandırmaların tenkise konu olamayacağı doktrinindeki tartışmalar ve yargı kararları ile birlikte belirtilmiştir. Daha sonra tenkisin nasıl uygulandığı, hangi tür kazandırmaların önce, hangilerinin sonra tenkis edileceği açıklanmıştır. Son olarak mahkemece verilen tenkis kararı sonucunda geri verme yükümlülüğu detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TASARRUF ÖZGÜRLÜĞÜ VE ÖZGÜRLÜĞÜN SINIRI, TENKİS KAVRAMI, TENKİSİN HUKUKİ NİTELİĞİ, ŞARTLARI VE TENKİSTE USULVE TENKİSİN DİĞER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

I. GENEL OLARAK

Her insan sağ doğmak koşulu ile ana rahmine düştüğü andan itibaren hak ehliyetini kazanır. Bir kişinin sahip olduğu mal veya hakkı, o kişinin varlığına bağlıdır. Fakat ölümü nedeniyle kişiliği ve hak ehliyeti sona eren kişinin sahip olduğu malları, hakları, borçları ve sağlığındaki özel hukuk ilişkilerinin bundan sonra ne olacağı sorunu gündeme gelir. Miras Hukuku bu sorunla ilgilenmektedir.

Miras Hukuku bu sorunu her toplumun ekonomik, sosyal, siyasi ve dini ve ahlaki yapısına göre farklı ele alabilir. Gerçekten ölümü nedeniyle kişiliği sona eren bir kimsenin hak ve hukuki ilişkilerinin başka kimselere mi geçeceği, yoksa devlet, yani toplum yararına tasfiye mi edileceği toplumdaki topluma değişiklik arz eder¹. Ancak her ne olursa olsun Miras Hukuku, ölen kimsenin miras yolu ile geçebilecek hukuki ilişkilerinin geleceğini belirleme amacındadır².

Toplumdan topluma değişiklik gösteren bu alanda çeşitli sistemler meydana gelmiştir. Bunlardan biri ölen kişinin (mirasbırakan)³ özel hukuk ilişkilerinin doğrudan doğruya belli hısımlarına geçmesini öngören yasal mirasçılık sistemidir. Bir diğer sistem ise iradi mirasçılık sistemi olup, bu sistemde mirasçılık ölenin iradesine bağlıdır. Bir başka sistem ise mirasbırakanın mal ve haklarının toplum yararına tasfiye edilmesini, mirasın devlete kalmasını öngörür. Türk Miras Hukuku' nun da içinde bulunduğu liberal sistem ise, yasal ve iradi mirasçılık sisteminin karmasından oluşmaktadır⁴.

Tartışmalı olsa da Türk Miras Hukukunda temel kuralın yasal mirasçılık olduğu söylenebilir. Mirasbırakanın kanunla belirlenmiş olan saklı paylı mirasçıları

---

¹ İnan, Ali Naim/Ertaş, Şeref/Albaş, Hakan, Miras Hukuku, 9. Baskı, Ankara, 2015, s. 49.

² Kocayusufpaşaoğlu, Necip, Miras Hukuku, 3. Bası, İstanbul, 1987, s. 3; İnan/Ertaş/Albaş, s. 52; Gençcan, Ömer Uğur, Miras Hukuku, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, 2011, s. 99.

³ Ölümüyle miras hukuku kurallarının uygulanmasını başlatan kişi. Bkz. İnan/Ertaş/Albaş, s. 67.

⁴ Antalya, O. Gökhan/Sağlam, İpek, Miras Hukuku, İstanbul, 2015, s. 10-11.

varsa, onların saklı paylarına denk gelen kısım üzerinde tasarrufta bulunması mümkün değildir. Mirasbırakan ancak saklı pay dışındaki kısım üzerinde tasarrufta bulunabilir. Saklı paylı mirasçısı bulunmayan mirasbırakan malvarlığı üzerinde dilediği gibi tasarruf yapabilir. Sonuç olarak, Türk Miras Hukuku sisteminde mirasbırakanın malvarlığı üzerindeki tasarruf özgürlüğü belli şartlarda sınırlandırılmıştır⁵.

II. TASARRUF ÖZGÜRLÜĞÜ VE ÖZGÜRLÜĞÜN SINIRI

Mirasbırakanın malvarlığı üzerinde serbest bir şekilde tasarrufta bulunup bulunamayacağı, yasal mirasçıların, mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünün karşısındaki durumunun ne olduğu çalışmamız açısından büyük önem arz etmektedir. Zira birçok hukuk düzeninde kanun yasal mirasçıları belirlemiştir. Buna karşılık mirasbırakan, yapmış olduğu tasarruflarla mirasçılarını kendi tayin etmiş olabilir veya yasal mirasçıları bertaraf etmek isteyebilir. Mirasbırakanın mülkiyet hakkı göz önüne alındığında, kendi malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunması mümkündür. Ancak mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünün sınırsız veya çok yüksek olması halinde, yasal mirasçılar bu durumdan zarar görebilir. Mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünün hiç olmadığı kabulü halinde ise yasal mirasçılık hâkimiyeti alacağından, onun mülkiyet hakkının olmadığı sonucuna varılır. Bu noktada "*yasal mirasçılık*" ve "*mutlak tasarruf özgürlüğü*" olmak üzere iki önemli ilke karşımıza çıkmaktadır⁶.

Bunlardan ilki mirasbırakana hiçbir tasarruf özgürlüğü vermeyen, kanunun öngördüğü mirasçıları tam olarak koruyan yasal mirasçılık ilkesidir. Bu ilkeyi kabul eden hukuk sisteminde, mirasbırakana malvarlığı üzerinde tasarruf serbestisi verilmemekte olup, mirasbırakan bunun aksine tasarruflar yapsa bile, bunlar geçersiz kabul edilir. Bu ilkede kural olarak, malvarlığı kanunen belirlenmiş olan yasal mirasçılara geçer⁷. Bu sistem eski Cermen hukukunun sistemidir. Cermen hukukunda mirasçıların ancak Tanrı tarafından gösterildiği, insanoğlunun mirasçı tayin edemeyeceği esası kabul edilmekteydi⁸.

Mutlak tasarruf özgürlüğünde ise mirasbırakanın tam bir tasarruf serbestliği bulunmaktadır. Mirasbırakanın malvarlığı kendi belirlediği kimselere geçer.

---

⁵ Antalya/Sağlam, s. 11.

⁶ İmre, Zahit/Erman, Hasan, Miras Hukuku, Gözden Geçirilmiş 12. Basım, İstanbul, 2016, s. 230.

⁷ Nar, Ahmet, Türk Miras Hukukunda Tenkis, İstanbul, 2016, s. 4; İnan/Ertay/Albaş, s. 298.

⁸ İmre/Erman, s. 230.

Mirasbırakan hayatta iken tasarrufta bulunmazsa, o halde yasal mirasçılar hak sahibi olurlar. Roma hukukunda da yer alan bu ilke, kişinin kendi malvarlığı üzerinde dilediği gibi tasarruf etme hakkı olduğu düşüncesinden kaynaklanmıştır⁹. Roma hukukunda da mirasbırakan dilediği gibi tasarrufta bulunarak mirasçısını mirasından bertaraf edebilir, yerine başkasını mirasçı atayabilirdi. Yani, temel olan tasarruf özgürlüğüydü, ancak mirasbırakan tasarruf yetkisini kullanmamışsa, yasal mirasçılık gündeme gelirdi¹⁰.

Türk-İsviçre hukuku ise bunların birleşiminden oluşan karma bir sistem benimsemiştir¹¹. Türk Medeni Kanunu'nda önce yasal mirasçılık düzenlenmiş olup, devamı maddelerinde de mirasbırakanın belli şartlarda tasarruf özgürlüğüne yer verilmiştir¹². Kanun, mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünü, saklı paylı mirasçıların saklı paylarını aşmamak üzere sınırlandırmıştır¹³. Gerçekten TMK.m.505/f.1'e göre, "*Mirasçı olarak altsoyu, ana ve babası veya eşi bulunan miras bırakan, mirasının saklı paylar dışında kalan kısmında ölüme bağlı tasarrufta bulunabilir*". Aynı maddenin 2. fıkrasında ise "*Bu mirasçılardan hiç biri yoksa mirasbırakan mirasının tamamında tasarruf edebilir*" denilmektedir. Saklı paylı mirasçı olarak sayılan kimselere terekenin belli bir oranı ayrılmıştır. Mirasbırakanın ancak saklı paylar toplamı dışında arta kalan kısım üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunma hakkı vardır¹⁴. Saklı paylı mirasçısı bulunmayan mirasbırakanın ise, mirasının tamamı üzerinde tasarrufta bulunması mümkündür¹⁵.

---

⁹ **Dural**, Mustafa/**Öz**, Turgut, Türk Özel Hukuku, Cilt IV, Miras Hukuku, Yenilenmiş Sekizinci Bası, İstanbul, 2015, s. 236; **Ayan**, Mehmet, "*Saklı Pay Sahibi Mirasçılar ve Saklı Payları*", SÜHFD, C. 10, S. 1-2, 2002, s. 8.

¹⁰ **İmre/Erman**, s. 230; **İnan/Ertaş/Albaş**, s. 298; **Nar**, s. 3-4; **Ayan**, Mehmet, Miras Hukuku, 7. Baskı, 2015, s. 153-154; **Aybay**, Aydın, Miras Hukuku Dersleri, 3. Baskı, İstanbul, 2002, s. 56.

¹¹ **Köprülü**, Bülent, Miras Hukuku Dersleri, 2. Bası, İstanbul, 1985, s. 321; **Çağa**, Tahir, Türk-İsviçre Hukukuna Göre Mahfuz Hisseli Mirasçıların Hukuki Vaziyeti, İstanbul, 1950, s. 64; **İnan/Ertaş/Albaş**, s. 70; **Antalya/Sağlam**, s. 11; **Nar**, s. 6.

¹² İsviçre Medeni Kanunu, hem saklı payı getirerek yasal mirasçılığı korumuş hem de mirasbırakana belli bir tasarruf özgürlüğü vererek bireysel özgürlüğü korumuştur. Böylece ortalama bir sistem kurmak istemiştir. Bkz. **Uyar**, Talih, Türk Medeni Kanunu, Miras Hukuku, MK 495-682, C. II, Ankara, s. 272.

¹³ **Oğuzman**, M. Kemal, Miras Hukuku, 6. Bası, İstanbul, 1995, s. 198; **Baygı**, Cem, "*Tenkis Davalarında Mirasbırakanın Tasarruf Nisabının Hesaplanması*" EÜHFD, C. XII, S. 3-4, 2008, s. 137; **Aybay**, s. 56; **Ayan**, Miras, s. 153; **Nar**, s. 6; **Dural/Öz**, s. 235; **Ayiter**, Nuşin/**Kılıçoğlu**, Ahmet M., Miras Hukuku, Genişletilmiş 2. Bası, Ankara, 1991, s. 164; **Ayan**, Miras, s. 153.

¹⁴ **Öztaş**, Bilge, Miras Hukuku, 6. bası, Ankara, 2014, s. 80; **Zevkliler**, Aydın/**Ertaş**, Şeref/**Havutçu**, Ayşe/**Gürpınar**, Damla, Medeni Hukuk Temel Bilgiler, Ankara, 2012, s. 447; **Petek**, Hasan, "*Mirasçılık Sifatını Sona Erdiren Sebeplerin Mirasbırakanın Serbestçe Tasarruf Edebileceği Kısım Üzerindeki Etkisi*", DEÜHFD, S. 2, 2002, s. 139; **Antalya**, O. Gökhan, Miras Hukuku, 2003, s. 204.

¹⁵ **Özğür**, Ali İhsan, Miras Hukuku, Cilt 1, 4. Baskı, Ankara, 2016, s. 466; **Zevkliler/Ertaş/Havutçu/Gürpınar**, s. 447; **Antalya**, Miras, s. 205.

Türk hukukunda yasal mirasçılığın mı yoksa tasarruf özgürlüğünün mü egemen olduğu konusunda bir görüş¹⁶, esas olanın yasal mirasçılık olduğunu belirtmektedir. Bu görüşe göre, kanun sistematik olarak önce yasal mirasçılık hükümlerini, daha sonra da tasarruf özgürlüğünü düzenlemiştir. Ayrıca, aileyi korumaya dayalı bir sistemin hâkim olmasından dolayı da, baskın olan tarafın yasal mirasçılık olduğu kabul edilmelidir.

Belirtmek gerekir ki hangi ilkenin öncelikli olduğunu belirlemek güçtür. Yorum yapılması gerektiğinde her olayda yasal mirasçılığın temel olduğunu benimseyerek, buna göre yorum yapmak veya tam tersine tasarruf özgürlüğüne üstünlük tanımak hatalı sonuçlara yol açabilir. Bunun yerine somut olaya göre mirasbırakan veya mirasçıdan hangisinin menfaatine üstünlük verilebileceği değerlendirilmeli ve bazı durumlarda yasal mirasçılık yönünde, bazen de tasarruf özgürlüğü yönünde kanun yorumlanmalıdır¹⁷.

Bu açıklamalardan sonra anlaşıldığı üzere, yasada sayılan bazı mirasçılara ayrılmış ve mirasbırakan tarafından tasarruf edilemeyecek olan miras paylarına "*saklı pay*" veya 743 sayılı eski Medeni Kanunu'nun ifadesiyle "*mahfuz hisse*" denmektedir¹⁸. Saklı pay, mirasbırakana yakın olan belirli bazı fertlerin, onun malvarlığından bir hakkı bulunduğu düşüncesinden doğmuştur¹⁹. Saklı pay aslında yasal miras payının bir kısmı olarak ifade edilebilir²⁰.

Mirasbırakanın serbestçe tasarruf edebildiği kısım, saklı paylar toplamı dışında kalan kısımdır. Yani mirasbırakanın, malvarlığının saklı pay toplamı dışında kalan kısmı üzerinde tasarruf özgürlüğü bulunmaktadır. Buna "*tasarruf edilebilir kısım*", eski kanunun tabiriyle "*tasarruf nisabı*" denmektedir²¹.

---

¹⁶ Eren, Fikret, Türk Medeni Hukukunda Tenkis Davası, Ankara, 1973, s. 8; Kocayusufpaşaoğlu, s. 40; İnan/Ertas/Albaş, s. 71; Berki, Şakir, Miras Hukuku, Ankara, 1975. s. 190.

¹⁷ Aybay, s. 55; Ergüne, Mehmet Serkan, Vasiyetnamenin Yorumu, İstanbul, 2011, s. 16.

¹⁸ Serozan, Rona/Engin, Baki İlkey, Miras Hukuku, 4. Baskı, Ankara, 2014, s. 212; İmre/Erman, s. 237; Günay, Erhan, Miras Hukukunda Tenkis (İndirim) Davaları, Ankara, 2015, s. 21; Dural/Öz, s. 237; Göktürk, Hüseyin Avni, Miras Hukuku, 2. Baskı, Ankara, 1947, s. 648; Antalya, Miras, s. 204; Petek, s. 139; Ayan, Miras, s. 153; Aybay, s. 56; Oğuzman, s. 198; İnan/Ertas/Albaş, s. 299; Antalya/Sağlam, s. 263; Ayan, Saklı Pay, s. 8.

¹⁹ Öztan, s. 80; Dural, s. 237.

²⁰ Ayiter/Kılıçoğlu, s. 164; Nar, s. 87.

²¹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 355; Aybay, s. 56; İmre/Erman, s. 231; Dural/Öz, s. 238; Ayan, Miras, s. 153; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 164; Öztan, s. 80; Oğuzman, s. 198; Antalya, Miras, s. 204; Nar, s. 58; Günay, s. 21; İnan/Ertas/Albaş, s. 298; Baygın, Tenkis, s. 137; Antalya/Sağlam, s. 263; Petek, s. 139; Kılıçoğlu, Ahmet M., Miras Hukuku, Genişletilmiş 5. Bası, Ankara, 2013, s. 194; Zevkliler/Ertas/Havutçu/Gürpınar, s. 447; Karayalçın, Yaşar, Mirasbırakanın Muvazaası Mı?

Saklı payı bulunmayan yasal mirasçılarının, mirasbırakanın tasarrufu ile miras dışında bırakılması mümkündür. Ancak saklı paylı mirasçılar, mirastan çıkarma gibi bir durum söz konusu olmadıkça, en az saklı payları kadar miras hakkına sahip olurlar. Bu onlar için zorunlu miras hakkıdır²². Ayrıca, saklı paylı mirasçıya tanınan bu pay, kanun tarafından düzenlenen zorunlu miras payı olduğundan, payın tesliminin bir koşula bağlanması da söz konusu olamaz²³.

III. TENKİS KAVRAMI

Mirasbırakan, mirasçılarının kanun tarafından korunan saklı paylarını aşacak şekilde ölüme bağlı veya sağlararası kazandırmalar yapmış olabilir. Kanunkoyucu tarafından bu duruma sessiz kalınmamış ve saklı paylı mirasçılarının payları koruma altına alınmıştır. Ancak mirasbırakanın, mirasçılarının saklı payları aşan tasarruf veya kazandırmalarının kendiliğinden hükümsüzlüğü söz konusu değildir. Bu nedenle mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünü aşarak yapmış olduğu kazandırmaların, mirasçılarının saklı payları oranında indirilmesini sağlamak amacıyla saklı paylı mirasçıya dava ve def'i imkânı tanınmıştır²⁴. Tenkis, azaltmak indirmek, kısmak anlamına gelmektedir²⁵. Tenkis, saklı payın ihlalinin bir yaptırımıdır²⁶.

TMK.m.560/f.1'e göre, "*Saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar, mirasbırakanın tasarruf edebileceği kısmı aşan tasarrufların tenkisini dava edebilirler.*" Ayrıca TMK.m.571/f.3'e göre, "*Tenkis iddiası def' i yoluyla her zaman ileri sürülebilir.*"

Buna göre, mirasbırakan tarafından yapılan ölüme bağlı veya sağlararası kazandırmaların, mirasçılarının saklı payını aştığı oranda indirilmesini sağlayan kuruma "*tenkis*" denmektedir²⁷. Çalışmamızda tenkis kavramı daha çok tenkis davası olarak

---

Tasarruf Özgürlüğü ve Saklı Payın Korunması Mı? Bir Tartışma, Ankara, 2000, s. 5; **Ayan**, Saklı Pay, s. 8.

²² **Öztan**, s. 212; **Ayiter/Kılıçoğlu**, s. 164; **Antalya/Sağlam**, s. 263.

²³ **Günay**, s. 21.

²⁴ **Dural/Öz**, s. 238; **Ayiter/Kılıçoğlu**, s. 166; **Özüğür**, Ali İhsan, Tenkis, Mirasta Denkleştirme ve Muvazaa Davaları, 5. Baskı, Ankara, 2015, s. 43.

²⁵ **Kiper**, Osman, Muvazaa (Mirastan Satış Görünümüyle Mal Kaçırma), Tenkis, Mirasta Geri Verme, Mirasta Hakediş (İstihkak) Davaları, Adil Yayınevi, Ankara, 1995, s. 140; **Şener**, Esat, Tenkis, Mirasta İade ve Miras Sebebi İle İstihkak Davaları, Ankara, 1995, s. 27; **Özüğür**, Tenkis, s. 43.

²⁶ **Oğuzman**, s. 67; **Başara**, Gamze Turan, "*Ölüme Bağlı Tasarrufların Tenkisi ve Tenkis Davası*", TAAD, C. 7, S. 27, 2016, s. 369; **Hatemi**, Hüseyin, Miras Hukuku, 5. Baskı, İstanbul, 2014, s. 41; **Öztan**, s. 121; **Uyar**, Talih, "*Uygulamada Tereddüt ve İhtilaf Konusu Olan Üç Müessese: Mirasta Tenkis - İptal ve İade*", ABD. S. 3, 1971, s. 406.

²⁷ **Dural/Öz**; 238; **Başara**, s. 368; **Günay**, s. 62; **Şener**, Tenkis, s. 27; **İnan/Ertaş/Albaş**, s. 374; **Öztan**, s. 121; **İmre/Erman**, s. 261; **Oğuzman**, s. 235; **Ayiter/Kılıçoğlu**, s. 190; **Sarı**, Suat, Uygulamalı Miras

karşımıza çıkacaktır. Fakat tenkis iddiasının henüz yerine getirilmemiş olan kazandırmaların ifasına ilişkin taleplere karşı "tenkis def'i" yoluyla da ileri sürülebileceğini belirtmek gerekir.

IV. TENKİSİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Kanunda sayılmış saklı paylı mirasçılar, mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünü aşarak saklı paylarını ihlal eden kazandırmalarının indirilmesini dava ve def'i yoluyla talep edebilirler. Saklı paylı mirasçıların mirasbırakanın tasarruf oranını aşan kazandırmalarının indirilmesini mahkemeden dava yoluyla istemelerine "tenkis davası" denmektedir²⁸. Saklı paylı mirasçı tenkis talebinde bulunursa, mirasbırakanın yapmış olduğu ölüme bağlı tasarruf veya bazı şartlar altındaki sağlararası kazandırma, saklı payı aştığı oranda mirasın açıldığı tarihten itibaren geçmişe etkili olarak, kısmen veya tamamen geçersiz hale gelecektir. Yani, mirasbırakanın kazandırmaları saklı pay oranında indirilerek, daha önce kurulan işlemlerde değişiklik meydana gelecektir. Bu nedenle tenkis davası yenilik doğuran bir dava²⁹ olup, bu konuda öğretide ve yargı içtihatlarında tam bir birlik söz konusudur³⁰.

Hukuku, 2. Baskı, İstanbul, 2015, s. 77; **Albaş**, Hakan, 'Miras Hukukunda İptal ve Tenkis Def'i', MÜHF-HAD, C. 18, S. 3, s. 145.

²⁸ **Dural/Öz**, s. 276; **Eren**, Tenkis, s. 17; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 360; **Çağa**, s. 25; **Köprülü**, s. 320; **İnan/Ertas/Albaş**, s. 374; **Petek**, s. 140; **Serozan/Engin**, s. 257-258; **Gençcan**, s. 536; **Ayan**, Miras, s. 196; **İmre/Erman**, s. 261; **Nar**, s. 12; **Yavuz**, Cevdet, "Miras Hukukunda Tenkisten Sonra Tenkis Konusu Geri Verme (İade) Yükümlülüğü", İÜHF.M., C. LI. S. 1-4' den Ayrı Basım, 1986, s. 265; **Şener**, Esat, Tenkis Davalarının Düşündürücü Yönleri, YD.C. 1, S. 1, Ankara, 1975, s. 5-6; **Uyar**, Mirasta Tenkis, s. 406; **Şener**, Esat, Eski ve Yeni Miras Hukuku (Şerh), Ankara, 1988, s. 545; **Kazancı**, İdil Tuncer/**Apaydın**, Bahar Öcal, "Mirasçılarının Alacaklılarını Koruyan Davalar İle Tasarrufun İptali Davası İlişkisi", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı, C. 2, 2015, s. 778; **Karakaş**, Fatma Tülay, "Saklı Paylı Mirasçılara Yapılan Kazandırmalar ve Artık Terekenin Paylaşılması Sorunu", AÜHF.D, S. 63, C. 4, 2014, s. 815; "Tenkis davası, murisin tasarruflarını mahfuz hisse sınırına indirerek miras payını tamamlar" Y.HGK. T. 29.03.2000, E. 2000/1-707, K. 2000/236, (**Kaçak**, Nazif, Yeni Miras Hukuku, 2006, s. 164).

²⁹ Yenilik doğuran haklar, kullanılmasıyla yeni bir hukuki durumu ortaya çıkaran haklar olup, hak sahibine tek taraflı irade beyanı ile bir hukuki ilişkiyi kurma, sona erdirme, değiştirme imkan ve yetkisini verir. Bkz. **Dural**, Mustafa/**Sarı**, Suat, Türk Özel Hukuku, Cilt I Temel Kavramlar ve Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri, İstanbul, 2009, s. 149-150; **Eren**, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 17. Baskı, Ankara, 2014, s. 61; Yenilik doğuran davalarda davacı, var olan bir hukuki durumun değiştirilmesini, ortadan kaldırılmasını ya da yeni bir hukuki durumun yaratılmasını talep etmektedir. Bkz. **Kuru**, Baki/**Arslan**, Ramazan/**Yılmaz**, Ejder, Medeni Usul Hukuku, 22. Baskı, Ankara, 2011, s. 298.

³⁰ **Eren**, Tenkis, s. 19-20; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 411; **Şener**, Miras Hukuku, s. 545; **Özüğür**, Tenkis, s. 43; **Başara**, s. 388; **Antalya/Sağlam**, s. 291; **İnan/Ertas/Albaş**, s. 374; **Göktürk**, s. 597; **Serozan/Engin**, s. 258; **Dural/Öz**, s. 276; **Hatemi**, s. 47; **İmre/Erman**, s. 261; **Köprülü**, s. 320; **Uyar**, Mirasta Tenkis, s. 406; **Ayiter/Kılıçoğlu**, s. 190; **Öztan**, s. 121; **Oğuzman**, s. 246; **Günay**, s. 75; **Antalya**, Miras, s. 224; **Yavuz**, s. 265; **Kılıçoğlu**, s. 229; **Ayan**, Miras, s. 197; **Sarı**, s. 92; **Kazancı/Apaydın**, s. 778; **İşgüzar**, Hasan, Yeni Türk Medeni Kanunu'na Göre Miras Hukuku Hükümlerindeki Değişiklikler ve Yenilikler, Ankara, 2003, s. 73; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu' da bir

Tenkis davası, yasanın sınırlı olarak saydığı ve mirasçılara doğrudan doğruya tanıdığı bir hak olup, mirasbırakandan halefiyet yoluyla geçmemektedir. Bu nedenle tenkis talebinde bulunan mirasçının açtığı tenkis davasından, diğer saklı paylı mirasçılar yararlanamazlar³¹. Dolayısıyla tenkis hakkı aynı değil, şahsi bir haktır³².

Tenkis davası niteliği itibariyle değiştirici veya bozucu yenilik doğuran davalar olarak ikiye ayrılabilir. Zira mirasbırakanın yapmış olduğu kazandırma, tenkis davası yoluyla saklı payı ihlal ettiği oranda kısmen hükümsüz olabilir. Bu durumda değiştirici yenilik doğuran davadan bahsedilir. Eğer tenkisi talep edilen kazandırma tamamen hükümsüz olursa, bozucu yenilik doğuran davadan söz edilir³³. Öğretide Eren³⁴ e göre, tenkis davası kural olarak değiştirici, istisna olarak da bozucu yenilik doğuran davalardandır. Ancak Yavuz³⁵ 'a göre, tenkis davası bozucu yenilik doğuran davalardandır. Çünkü mirasbırakanın yapmış olduğu tasarrufun tenkis davası ile kısmen veya tamamen hükümsüz hale gelmesi durumunda, her ikisi bakımından da tasarrufun değiştirici etkisi değil, bozucu etkisi söz konusudur.

Tenkis davasının eda davası niteliğinde olup olmadığı doktrinde tartışma konusu olmuştur. Bir görüşe göre, tenkis davası eda davası niteliğinde olmayıp, inşai bir davadır³⁶. Diğer görüşe göre ise, tenkis davası kendi içinde ifa talebini de içermektedir. Tenkis davası ile mirasbırakan tarafından yapılan kazandırmanın iadesi de sağlanabilir³⁷. Yargıtay'ın benimsediği görüş ise tenkis davasındaki talebin eda talebini de kapsadığı yönündeki ikinci görüştür³⁸. Bu eda davasının dayanağının sebepsiz zenginleşme mi olduğu yahut istihkak davası mı olduğu hususu da tartışmalıdır³⁹.

---

kararında "*Bilindiği üzere; tenkis (indirim) davası, miras bırakanın saklı payları zedeleyen ölüme bağlı veya sağlar arası kazandırmaların (tebberru) yasal sınıra çekilmesini amaçlayan, öncesine etkili, yenilik doğurucu (inşai) davalardandır.*" demiştir, Y.HGK. T. 07.07.2010, E. 2010/1-360, K. 2010/372 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, ET: 10.09.2016).

³¹ Kiper, s. 140; Başara, s. 367.

³² Ayan, Miras, s. 197; Öztan, s. 121; Antalya/Sağlam, s. 293; Başara, s. 367.

³³ Eren, Tenkis, s. 20; Eren, Borçlar, s. 63-64; Nar, s. 17

³⁴ Eren, Tenkis, s. 20.

³⁵ Yavuz, s. 265.

³⁶ Eren, Tenkis, s. 21; Ayan, Miras, s. 197; İmre/Erman, s. 278; Nar, 18; Serozan/Engin, s. 259; Antalya/Sağlam, s. 292; İnan/Ertas/Albaş, s. 375; Öztan, s. 121; Başara, s. 388; Uyar, Mirasta Tenkis, s. 407; Antalya, Miras, s. 225.

³⁷ Köprülü, s. 321; Kazandırma konusu mal lehdarın eline geçmişse, tenkis davası eda istemini de kapsar. Bkz. Özüğür, Tenkis, s. 44.

³⁸ "*Tenkis davası, tasarrufa konu malın lehtarın eline geçmiş olması halinde, eda istemini de kapsar*" Y.HGK. T. 07.07.2010, E: 2010/1-360, K: 2010/372, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (E.T: 28.12.2016).

³⁹ Eren, Tenkis, s. 21; Dural, s. 277; Kocayusufpaşaoğlu, s. 412; İnan/Ertas/Albaş, s. 375; Öztan, s. 121; Başara, s. 388-389.

Tenkis davasının açılabilmesi için mirasbırakanın ölmüş olması gerekir. Bu nedenle mirasbırakan hayattayken, saklı paylı mirasçılar saklı paylarının ihlal edildiğinden bahisle tenkis davası açamazlar. Hatta söz konusu kazandırmayı daha sonra geri almanın imkânsız olacağı ortaya konulsa bile tenkis talep edilemez. Bu sebebe dayanarak ihtiyati tedbir talep edilmesi de mümkün değildir⁴⁰.

V. TENKİSİN ŞARTLARI

A. Genel Olarak

TMK.m.560/f.1'e göre, "*Saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar, mirasbırakanın tasarruf edebileceği kısmı aşan tasarrufların tenkisini dava edebilirler.*" Buna göre, tenkis davasının iki şartı bulunmaktadır. Şartlardan ilki, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufları veya bazı sağlararası kazandırmaları ile tasarruf oranını aşmasıdır. İkinci olarak, mirasçının saklı pay hakkının ihlal edilmiş olması gerekir⁴¹.

Öğretide de ifade edildiği gibi tasarruf oranının aşılması ile saklı payın ihlali birbirinden farklı kavramlardır. Mirasbırakanın tasarruf oranını aşması, saklı payın ihlali anlamına gelse de, bütün saklı paylı mirasçıların saklı paylarının ihlal edildiğini göstermez. Gerçekten, mirasbırakan yapmış olduğu kazandırmalar ile bazı mirasçıların saklı payını ihlal etmiş, ancak diğerlerinin saklı paylarına dokunmamış olabilir. Örneğin, yaptığı kazandırmalar ile tasarruf oranını aşan mirasbırakan, aynı zamanda saklı paylı mirasçılardan birine saklı payını karşılayacak derecede bir kazandırma yaparak bunu telafi etmiştir. Bu halde kendisine kazandırma yapılan mirasçı tenkis talebinde bulunamaz. Zira TMK.m.560/1'de belirtildiği gibi, sadece saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar, tasarruf oranını aşan tasarruflarının tenkisini dava edebilirler⁴².

B. Mirasbırakanın Tasarruf Oranını Aşması

1. Genel Olarak

Mirasbırakanın saklı paylı mirasçıların payları dışında malvarlığı üzerinde serbest bir şekilde tasarruf edebilme imkanı bulunmaktadır. Bu mirasbırakanın

---

⁴⁰ Dural/Öz, s. 277.

⁴¹ İmre/Erman, s. 262; Başara, s. 389-390; Öztan, s. 121-122; Karakaş, s. 815; Gençcan, s. 537-538; Günay, s. 77; Nar, s. 57; İnan/Ertay/Albaş, s. 376.

⁴² İmre/Erman, s. 262-263; Başara, s. 390.

malvarlığının tasarruf edilebilir kısmıdır. Tenkis hakkını kullanabilmek için öncelikle, mirasbırakanın ölümüne bağlı veya sağlararası kazandırma ile tasarruf edilebilir kısmı, yani tasarruf oranını aşması gerekmektedir. Bu aşamada tasarruf oranı miktarının nasıl belirlendiğinden bahsetmek gerekir.

2. Tasarruf Oranının Hesaplanması

a. Terekenin Tespiti

Tenkis davasının ilk koşulu mirasbırakanın tasarruf oranını aşması olup, bu durumun gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespiti için tasarruf oranının hesaplanması gerekmektedir. TMK.m.507'nin kenar başlığı da "*Tasarruf edilebilir kısmın hesabı*" olarak nitelendirilmiştir.

Tasarruf oranı, terekeyle saklı paylar toplamı arasındaki farktır⁴³. Örneğin, saklı paylar toplamının 3/4 olarak kabul ettiğimizde, mirasbırakanın tasarruf edebileceği kısım 1/4'tür. Fakat mirasbırakanın tasarruf oranının bu şekilde oransal olarak belirlenmesi, tenkis davasını sonuçlandırmaya yetmez. Tasarruf oranının aşıp aşılmadığının tespiti için, oranın, terekenin kaç para değerindeki kısmına karşılık geldiğinin bulunması gerekmektedir⁴⁴. Saklı paylar toplamı ve buna bağlı olarak tasarruf oranı belirlendikten sonra, terekenin parasal değerinin de tespiti gerekmektedir. Böylece mirasbırakanın yapmış olduğu kazandırmanın tenkisinin mümkün olup olmadığı ve ne miktarda tenkise tabi olacağı belirlenecektir⁴⁵.

Tereke, bir kimsenin ölümüyle mirasçılara geçen hukukî ilişkilerinin (mal, hak, alacak ve borçlarının) tümünü ifade eden bir kavramdır⁴⁶. Tereke, sadece mirasbırakanın ölümü anında mirasçılara intikal eden tüm hakları, yani malvarlığı aktif olarak düşünülse de, tenkise temel olan tereke değeri sadece bu aktif değerlerden oluşmamaktadır. Tenkise esas teşkil eden terekenin tespiti için bazı değerlerin tereke mevcudundan çıkarılması, bazı değerlerin de eklenmesi gerekmektedir⁴⁷. Böylece

---

⁴³ Serozan/Engin, s. 222; Karakaş, s. 818; Öztan, s. 96; Antalya/Sağlam, s. 271; Başara, s. 366; Antalya, Miras, s. 210.

⁴⁴ Dural/Öz, s. 250; Serozan/Engin, s. 223; Öztan, s. 96-97; Nar, s. 59; Eren, Tenkis, s. 26; İnan/Ertaş/Albaş, s. 329; Baygın, Cem, Türk Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması, Ankara, 2005, s. 156.

⁴⁵ Dural/Öz, s. 250; Serozan/Engin, s. 223; Nar, s. 59; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 182-183; Oğuzman, s. 218.

⁴⁶ Kocayusufpaşaoğlu, s. 31; Kiper, s. 183; Petek, s. 139.

⁴⁷ Öztan, s. 97; Dural/Öz, s. 250; Oğuzman, s. 218; Eren, Tenkis, s. 27; İnan/Ertaş/Albaş, s. 329-330; Antalya/Sağlam, s. 271; Antalya, Miras, s. 211; Karakaş, s. 817; Ayan, Miras, s. 177; Nar, s. 60;

ortaya farazi bir tereke değeri çıkacaktır. Yapılan ekleme ve çıkartmalar kağıt üzerinde olup, bir Şeyin terekeden fiilen çıkarılması veya terekeye eklenmesi söz konusu deęildir⁴⁸.

Mirasbırakanın hak ve alacaklarından sadece miras yolu ile geçenler terekeye dhil edilebilir. Taşınır, taşınmaz mallar, alacak hakları, bunun gibi mirasçılara geçen ve parasal değeri olan haklar terekenin hesabında dikkate alınır. Bu anlamda kaynak hakkı, fikri ve sınai mülkiyet hakkı, st hakkı, Őirket ortaklık payı⁴⁹ gibi haklar hesaplamaya dahildir. Ancak intifa hakkı, irat hakkı, nafaka hakkı, kiŐilięe bağlı imtiyazlar gibi mirasçılara geçmeyen hak ve alacaklar hesaba katılmazlar⁵⁰. Parasal değeri olmayan resim günlükleri, mektuplar gibi hatıra değeri bulunan eŐyalar da hesaplamaya katılmaz⁵¹. Ancak bunların antik değeri varsa terekeye eklenmelidir⁵².

Belirttiğimiz gibi, terekede yer alan değerlerin parasal olarak değer biçilmesi, kıymetlendirilmesi gerekmektedir⁵³. Mirasbırakanın malvarlığı değerleri, onun ölümü anındaki parasal karŐılıklarıyla değerlendirilmelidir. Zira, TMK.m.507/f.1'e göre, "*Tasarruf edilebilir kısım, terekenin mirasbırakanın ölümü günündeki durumuna göre hesaplanır*". Yine TMK.m.575'e göre, "*Miras, mirasbırakanın ölümüyle açılır. Mirasbırakanın sağlığında yapmış olduğu mirasla ilgili kazandırmalar ve paylaŐtırmalar, terekenin ölüm anındaki durumuna göre değerlendirilir.*" Tasarruf oranı belirlenirken terekeye değer biçilmesinde ölüm anı esas alınacağından, mirasbırakanın ölümü anından sonra meydana gelen değer artış ve kayıpları önem taŐımamaktadır⁵⁴. Buna göre mirasbırakanın malvarlığı olan taşınır ve taşınmaz malların, alacak haklarının ve diğer haklarının değeri tespit edilirken, ölüm anındaki piyasa değeri esas alınmalıdır⁵⁵. Yine borsaya kayıtlı hisse senetleri, tahviller gibi kıymetli evrakların

---

Serozan/Engin, s. 223; **Oğuzman**, s. 218; **ztan**, s. 96-97; **Sarı**, s. 77-78; **Gençcan**, s. 573; **Baygın**, Tenkis, s. 137-138; **Başara**, s. 366; **Baygın**, Alacaklılar, s. 156.

⁴⁸ **Oğuzman**, s. 218; **Köprülü**, s. 293; **Nar**, s. 60; **İnan/Ertas/Albaş**, s. 329-330; **ztan**, s. 96;

Kocayusufpaşaoğlu, s. 376; **Başara**, s. 366; **Gktrk**, s. 594; **Dural/z**, s. 250; **Antalya**, Miras, s. 211; **Serozan/Engin**, s. 223; **Hatemi**, s. 57; **Karakaş**, s. 818; **Aybay**, s. 58.

⁴⁹ **Şener**, Miras Hukuku, s. 597.

⁵⁰ **Dural/z**, s. 251; **İmre/Erman**, s. 239; **Gnay**, s. 138; **Baygın**, Tenkis, s. 143.

⁵¹ **Eren**, Tenkis, s. 28; **Ayan**, Miras, s. 178; **İnan/Ertas/Albaş**, s. 330; **Ayiter/Kılıçoğlu**, s. 183; **Günay**, s. 138; **Baygın**, Tenkis, s. 143.

⁵² **Şener**, Miras Hukuku, s. 597.

⁵³ **Serozan/Engin**, s. 224; **Eren**, Tenkis, s. 35; **Nar**, s. 67.

⁵⁴ **Dural/z**, s. 251; **Nar**, s. 68; **Ayan**, Miras, s. 177; **Eren**, Tenkis, s. 35; **Baygın**, Tenkis, s. 138.

⁵⁵ **Baygın**, Tenkis, s. 138; **Eren**, Tenkis, s. 36; **Antalya**, Miras, s. 211; **İnan/Ertas/Albaş**, s. 330; "*Tenkis davasında terekenin aktif ve pasifinin değerlendirilmesi ve saklı paya el atmanın bulunup bulunmadığının belirlenmesi için terekenin aktifinde bulunan gayrimenkulün değerinin ölüm tarihine*

bulunması halinde, bunların da ölüm anındaki borsa değeri üzerinden kıymetlendirilmesi gerekir⁵⁶. Aynı şekilde yabancı paralar da, ölüm anındaki borsa kuruna göre kıymetlendirilerek terekeye dahil edilir⁵⁷. Mirasbırakanın banka mevduat hesabında bulunan paranın da, ölüm günündeki değeri dikkate alınır⁵⁸.

Mirasbırakanın borçları da ölüm günü sahip oldukları kıymet üzerinden takdir edilir. Böylece diğer masrafların toplamı bulunur, borçlara eklenir ve terekenin pasifi ortaya çıkar⁵⁹.

Mirasbırakanın alacaklarının bulunması halinde, terekenin hesaplanmasında bunlar faizleriyle birlikte hesaba katılır⁶⁰. Sözleşmeden veya haksız fiilden doğan alacaklar gibi hukuki ilişki ve borç ilişkisinden kaynaklanan tüm alacaklar terekeye dahil edilir⁶¹. Kesin olarak borçtan aciz içindeki alacaklar gibi tahsil kabiliyeti bulunmayan alacaklar ise terekeye dahil edilmez⁶².

Şarta bağlı alacakların tereke hesabına dahi edilip edilmeyeceği ise tartışmalıdır. Doktrinde çoğunluk görüşü, geciktirici koşula bağlı alacakların tereke hesabına dahil olmayacağı, bozucu koşula bağlı alacakların ise dahil olduğu yönündedir⁶³. Buna gerekçe olarak, bozucu şarta bağlı alacakların mirasbırakanın ölümü anında terekede mevcut olduğu ileri sürülmektedir⁶⁴. Bazı yazarlar ise, ister geciktirici ister bozucu şarta bağlı olsun, piyasa değeri bulunan alacakların terekenin hesaplanmasında göz önüne alınması gerektiğini belirtmektedir⁶⁵.

---

göre ayrı ayrı belirlenmesi gerekir." Y.2.HD. T. 10.04.2006, E. 2006/20077, K. 2006/5071, (Gençcan, s. 569).

⁵⁶ Köprülü, s. 294; Nar, s. 71; Ayan, Miras, s. 178; Eren, Tenkis, s. 36; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 183; Şener, Miras Hukuku, s. 596; Antalya/Sağlam, s. 273; İnan/Ertas/Albaş, s. 331.

⁵⁷ Ayan, Miras, s. 178; Nar, s. 71; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 183; Antalya/Sağlam, s. 273.

⁵⁸ Baygın, Tenkis, s. 141.

⁵⁹ Eren, Tenkis, s. 36.

⁶⁰ Eren, Tenkis, s. 36; Antalya/Sağlam, s. 272; Baygın, Tenkis, s. 141; İnan/Ertas/Albaş, s. 331.

⁶¹ Ayan, Miras, s. 177.

⁶² Nar, s. 69; Köprülü, s. 294; Oğuzman, s. 218.

⁶³ Eren, Tenkis, s. 28; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 183; Nar, s. 69-70; Şener, Miras Hukuku, s. 594; Antalya/Sağlam, s. 273.

⁶⁴ Baygın, Tenkis, s. 141; Şener, Miras Hukuku, s. 594.

⁶⁵ Oğuzman, s. 218-219; Ayrıca görüşler için bkz. Şener, Miras Hukuku, s. 591-592.

4721 Sayılı TMK evlilik birliğinde yasal olarak edinilmiş mallara katılma rejimini kabul ettiğinden, mirasbırakanın sağ kalan eşten artık değere katılma alacağı varsa, bunun da tereke hesaplamasında dikkate alınması gerekir⁶⁶.

Kıymetlendirme yapılırken mirasbırakanın belirttiği veya mirasçılarının iddia ettiği değerler hakimi bağlamaz. Yani mirasbırakan vasiyetnamesinde tenkise tabi 300.000 TL değerindeki arsasını herhangi birine bıraktığında, hakim bu arsayı 300.000 TL üzerinden değerlendirmeyecektir. Uygulamada sıkça yapıldığı üzere bilirkişiden faydalanarak, arsanın değerini mirasbırakanın ölüm gününe göre belirleyecektir⁶⁷.

Hesaplamaya dahil olan malvarlığı, tenkise tabi ölüme bağlı tasarruflar ile sağlararası kazandırmalardır. Yoksa mirasbırakanın iradesi gereği tenkise tabi olmayan, yani iadesi söz konusu olmayan hak ve alacakların tereke mevcudunda yer alması mümkün değildir⁶⁸.

aa. Terekeden Çıkarılacak Değerler

aaa. Mirasbırakanın Borçları

TMK.m.507/f.2' ye göre, "*Hesap yapılırken, mirasbırakanın borçları, cenaze giderleri, terekenin mühürlenmesi ve yazımı giderleri, mirasbırakan ile birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimselerin üç aylık geçim giderleri terekeden indirilir.*" Buna göre, mirasbırakanın borçlarının tereke mevcudundan çıkarılması gerekmektedir. Çünkü mirasbırakanın borçları, onun ölümü ile sona ermeyecek ve mirasçılara geçecek olup, sonuçta mirasçılar tarafından ödenecektir⁶⁹. Mirasbırakanın borçları, yapmış olduğu sağlararası işlemler, haksız fiil, sebepsiz zenginleşme gibi özel hukuktan veya prim, vergi borcu gibi kamu hukukundan kaynaklanan borçlar olabilir⁷⁰.

---

⁶⁶ Dural/Öz, s. 251; Ayan, Miras, s. 178; Öztan, s. 97; Baygın, Tenkis, s. 142-143; Katılma alacağına ilişkin örnek için bkz. Ertaş, Şeref, "Edinilmiş Mal Rejimini Tasfiyesi, Mirasın Paylaşılması, Tenkis Hakkı", İÜHF. C. LXXI, S. 1, 2013, s. 1365-1368; Yargıtay da bir kararında, "Sağ eşinin, mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak hakkı terekeye ait borç olup, bu borç çıktıktan sonra ölen eş Abdullah üzerinde kalan diğer yarı pay mirasçılar arasında miras hukuku hükümlerine göre paylaşılır. Sağ eş davacının ölen eş Abdullah üzerinde kalan diğer yarı pay üzerinde de miras hakkı bulunmaktadır." demiştir, Y.8.HD. T. 11.03.2011, E. 2011/1293, K. 2011/1521 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T: 05.11.2016).

⁶⁷ Eren, Tenkis, s. 37; Kocayusufpaşaoğlu, s. 306; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 184; Nar, s. 72-73; Şener, Tenkis, s. 71; Baygın, Tenkis, s. 139-140.

⁶⁸ Eren, Tenkis, s. 27.

⁶⁹ Dural/Öz, s. 252; Serozan/Engin, s. 224; Nar, s. 61; Antalya/Sağlam, s. 273; Antalya, Miras, s. 212.

⁷⁰ Kılıçoğlu, s. 217; Nar, 61; Gençcan, s. 454.

Borçların tereke aktifinden çıkarılması için vadelerinin gelip gelmemesi önemli değildir. Önemli olan husus borçların geçerli ve henüz ödenmemiş olması ile para ile ölçülebilir bir değer bulunmasıdır⁷¹. Borcun vadesi geçmiş ise faiz de işleyeceğinden, mirasbırakanın ölümü itibarıyla faiz de indirimde katılır⁷².

Şarta bağlı borçlar bakımından ayrıma gitmek gerekir. Doktrinde kabul edilen görüşe göre, bozucu şarta bağlı borçlar terekeden çıkarılır. Zira bozucu şarta bağlı borçlar işlemin yapılmasından itibaren hüküm doğurduğundan, şart gerçekleşmemişse terekeden indirilir. Buna karşılık geciktirici şarta bağlı borçlar ise mirasbırakanın ölümü anında gerçekleşmemişse, terekeden çıkarılmaz⁷³. Ayrıca Dural⁷⁴'a göre çekişmeli borç bulunması durumunda, öncelikle ihtilafın çözülmesi gerekmekte olup, çözümün tasarruf oranının hesabında bekletici mesele olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

TMK'nın terekeden karşılanmasını öngörmüş olduğu bazı ödemelerin de terekeden indirimi söz konusudur. Gerçekten, TMK.m.675/f.2 hükmünde henüz eğitimlerini tamamlamamış olan veya engelli olan çocuklara yapılacak ödemelerin terekeden çıkarılması kabul edilmiştir⁷⁵. Ayrıca TMK.m.641/f.2'de düzenlendiği üzere ana, baba veya büyük ana baba ile birlikte yaşayarak emeklerini ve gelirlerini onlara özgüleyen altsoya ödenecek tazminatlar da terekeden çıkarılacak değerlerdendir⁷⁶. Yine TMK.m.643/f.2'de bahsedildiği üzere mirasçılar arasında bulunan ceninin muhtaç anasına ödenecek giderler de terekeden çıkarılmalıdır⁷⁷.

Terekeden çıkarılması lazım gelen borçlardan biri de edinilmiş mallara katılma rejiminden kaynaklanan borçlardır. Zira sağ kalan eşin ölen eşe karşı katılma alacağı varsa, bu da ölen eşin, yani mirasbırakanın borcu sayıldığından, mirasbırakanın terekesinden çıkarılır⁷⁸.

---

⁷¹ İnan/Ertas/Albaş, s. 332; Nar, s. 61; Baygın, Tenkis, s. 145; Antalya, Miras, s. 212.

⁷² Dural/Öz, s. 252; Nar, s. 61-62.

⁷³ Dural/Öz, s. 252; Baygın, Tenkis, s. 145; Oğuzman, s. 219; Şener, Miras Hukuku, s. 605; Nar, s. 61-62; Ayan, Miras, s. 178-179; Özüğür, Tenkis, s. 35; Antalya/Sağlam, s. 273-274.

⁷⁴ Dural/Öz, s. 252.

⁷⁵ Dural/Öz, s. 252; İnan/Ertas/Albaş, s. 332; Nar, s. 62; Şener, Miras Hukuku, s. 605.

⁷⁶ Dural/Öz, s. 252; İnan/Ertas/Albaş, s. 332; Nar, s. 62; Şener, Miras Hukuku, s. 605; Baygın, Tenkis, s. 145-146.

⁷⁷ Baygın, Tenkis, s. 145-146; Nar, s. 62.

⁷⁸ Dural/Öz, s. 253; Nar, s. 62; Ayan, Miras, s. 179; Özüğür, Tenkis, s. 35; Baygın, Tenkis, s. 146.

İster şekli anlamda vasiyetname olsun ister bir miras sözleşmesinden kaynaklanmış olsun, vasiyet borcu ise terekeden indirilmez⁷⁹. Ayrıca mirasbırakanın ölümü ile son bulan ve kişiliğine bağlı olan borçların da terekeden indirilmesi mümkün değildir⁸⁰.

bbb. Cenaze Giderleri

Terekeden indirimi öngörülen hususlardan biri de mirasbırakanın cenazesinin defnedilmesi için yapılan giderlerdir. Böylece mirasbırakanın cenaze masrafları onun terekесinden karşılanacak ve mirasçılar bunu ödemek durumunda kalmayacaktır⁸¹.

Cenaze masrafları cenaze töreni⁸², törene katılanların konaklama masrafları⁸³, mezar yeri⁸⁴, mezar taşı⁸⁵, ölüm ilanı⁸⁶, mevlüt okutma⁸⁷ gibi masraflardır. Bu masraflar ancak mirasbırakanın dini, ekonomik ve sosyal durumu ile örf ve adete uygun olması koşuluyla terekeden indirilebilir⁸⁸. Buna uygun olmayan, gereksiz ve abartılı masrafların terekeden indirilmesi mümkün değildir. Örneğin, gösterişli bir mezar taşı yapılması veya çok pahalı gazete ilanları verilmesine ilişkin masraflar terekeden indirilmez. Böyle bir durum söz konusu olursa, koşullara uygun olan masraf kısmı terekeden düşülebilir ve fazla yapılan masraflar, bunu gerçekleştiren kişi üzerinde kalır⁸⁹. Fakat bütün mirasçılar onaylaması halinde yapılan bütün giderler terekeden indirilebilir⁹⁰. Cenaze masraflarına ilerde yapılacağı muhtemel masraflar da dahil olup, bunlar da terekeden indirilir⁹¹.

---

⁷⁹ Antalya/Sağlam, s. 273; Baygın, Tenkis, s. 145; Antalya, Miras, s. 212.

⁸⁰ Dural/Öz, s. 253; Baygın, Tenkis, s. 145.

⁸¹ Dural/Öz, s. 253; Nar, s. 63; Antalya/Sağlam, s. 274.

⁸² Dural/Öz, s. 253; Nar, s. 63; Serozan/Engin, s. 225; Baygın, Tenkis, s. 146; Antalya/Sağlam, s. 274; Özüğür, Tenkis, s. 35; İnan/Ertas/Albaş, s. 333; Antalya, Miras, s. 212.

⁸³ Nar, s. 63.

⁸⁴ Dural/Öz, s. 253; Nar, s. 64; Serozan/Engin, s. 225; Oğuzman, s. 219; Kılıçoğlu, s. 217; Baygın, Tenkis, s. 146; Antalya, Miras, s. 212; Antalya/Sağlam, s. 274; Özüğür, Tenkis, s. 35; İnan/Ertas/Albaş, s. 333; Ayan, Miras, s. 180.

⁸⁵ Dural/Öz, s. 253; Nar, s. 64; Serozan/Engin, s. 225; Oğuzman, s. 219.

⁸⁶ Oğuzman, s. 219; Dural/Öz, s. 253; Serozan/Engin, s. 225; Ayan, Miras, s. 180; Antalya/Sağlam, s. 274; Özüğür, Tenkis, s. 35; İnan/Ertas/Albaş, s. 333; Baygın, Tenkis, s. 146; Antalya, Miras, s. 212.

⁸⁷ Ayiter/Kılıçoğlu, s. 184; Şener, Tenkis, s. 72; Ayan, Miras, s. 180.

⁸⁸ Dural/Öz, s. 253; Nar, s. 64; Şener, Tenkis, s. 72; Ayan, Miras, s. 180; Antalya/Sağlam, s. 274; İnan/Ertas/Albaş, s. 333; Baygın, Tenkis, s. 146.

⁸⁹ Dural/Öz, s. 253; İnan/Ertas/Albaş, s. 333.

⁹⁰ İnan/Ertas/Albaş, s. 333; Nar, s. 64.

⁹¹ Dural/Öz, s. 253.

Cenaze masraflarının kim tarafından yapıldığı önemli olmadığından, üçüncü bir kişi tarafından yapılması da mümkündür. Mirasçılarının veya üçüncü kişinin yapmış olduğu masraflar vekaletsiz iş görme sayılır⁹².

ccc. Terekeyi Mühürleme ve Defter Tutma Masrafları

TMK.m.589/f.1 "*Mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hâkimi, istem üzerine veya re'sen tereke mallarının korunması ve hak sahiplerine geçmesini sağlamak üzere gerekli olan bütün önlemleri alır.*" hükmünü içermektedir. İşte sulh hakimi bu önlemleri alırken terekeyi mühürleme ve defter tutma tedbirlerini alır. TMK.m.507 uyarınca, bunlar için yapılmış olan masrafların da terekeden indirilmesi gerekir⁹³.

ddd. Geçim Giderleri

TMK.m.645'de, mirasbırakanın ölümünde onunla birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimselerin ölüm tarihinden başlayarak üç aylık bakım ve geçim giderlerinin terekeden sağlanmasını isteyebileceği düzenlenmiştir. TMK.m.507 hükmü de, TMK.m.645'deki düzenleme bakımından yapılan giderin terekeden indirileceğini içermektedir⁹⁴. Bu düzenleme, mirasbırakanın baktığı kimselere, onun ölümüyle yeni bir hayat kurmaları için tanınan 3 aylık bir imkandır⁹⁵.

Söz konusu maddede "*onunla birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimseler*" denilerek geniş bir yoruma imkan tanınmış olduğundan, bu kimselerin mirasçı olması veya mirasbırakanla hısımlık ilişkilerinin bulunması şart değildir⁹⁶. Ancak bunun için, mirasbırakanla birlikte yaşama ve onun tarafından bakılma şartlarının birlikte

⁹² İnan/Ertas/Albaş, s. 333; Baygın, Tenkis, s. 146.

⁹³ Ayan, Miras, s. 180; Dural/Öz, s. 254; Şener, Tenkis, s. 73; Özüğür, Tenkis, s. 36; Kılıçoğlu, s. 217; Sarı, s. 80; Özkan, Hasan, Miras Hukuku, İstanbul, 2015, s. 121; İnan/Ertas/Albaş, s. 333; Antalya/Sağlam, s. 274; Baygın, Tenkis, s. 147.

⁹⁴ Nar, s. 65; Serozan/Engin, s. 225; Ayan, Miras, s. 180; Kılıçoğlu, s. 218; Özkan, s. 121; İnan/Ertas/Albaş, s. 334; Sarı, s. 80; Yargıtay'ın bir kararına göre, "*Davacının saklı payı miras payının yarısı olduğu halde hesaplamada 3/4 olarak alınması (TMK.md.505/1) ve mirasbırakanla yaşayan sağ eşin üç aylık geçim giderini terekeden indirilmesi gerekirken bir aylık giderin indirilmesi doğru değilse de (TMK.m.507/2) davalının bu yönde bir temyizi bulunmadığından aleyhe bozma yapılamayacağından yanlışlığa işaret edilmekle yetinilmiştir*", Y.2.HD. T. 19.03.2007, E. 2007/3392 K. 2007/4307 (Gençcan, s. 456).

⁹⁵ Oğuzman, s. 220; Baygın, Tenkis, s. 147; Kılıçoğlu, s. 218; EMK.m.454/f.2 uyarınca geçim giderleri için öngörülen süre bir aydır. Yeni kanunda bu süre üç aya çıkarılmıştır. Bkz. Dural/Öz, s. 254; Şener, Tenkis, s. 73.

⁹⁶ Oğuzman, s. 220; Nar, s. 65; Özüğür, Tenkis, s. 38; EMK.'da geçim gideri mirasbırakanla yaşayan ve yalnızca onun mirasçısı olan kimselere verilmekteydi. Bkz. Dural/Öz, s. 254; Kocayusufpaşaoğlu, s. 376; Köprülü, 297; Ayan, Miras, s. 181; Şener, Tenkis, s. 73.

gerçekleşmesi gerekmektedir⁹⁷. Böylece bu kimseler 3 aylık bakım giderlerini terekeden alabilecektir. Bu kimseler aynı zamanda mirasçysa, 3 aylık gider alacağı miras paylarından mahsup edilmez⁹⁸.

Üç aylık bakım giderleri onların barınması, beslenmesi gibi temel giderleri kapsar⁹⁹. Bu giderlerin hesabında dikkate alınan temel koşul ise, mirasbırakanın sağlığında yaptığı katkıdır¹⁰⁰.

bb. Terekeye Eklenecek Değerler

aaa. Denkleştirmeye Tabi Kazandırmalar

Tereke hesaplanırken terekeye eklenen değerler, mirasbırakanın hayatta iken yapmış olduğu sağlararası bazı kazandırmalardır¹⁰¹. Buna göre tenkise tabi ölüme bağlı tasarrufların terekeye eklenmesi mümkün değildir¹⁰². TMK.m.669'a göre, "*Yasal mirasçılar, mirasbırakandan miras paylarına mahsuben elde ettikleri sağlararası karşılıksız kazandırmaları, denkleştirmeyi sağlamak için terekeye geri vermekle birbirlerine karşı yükümlüdürler.*" Maddeden anlaşıldığı üzere, mirasbırakanın mirasçılara yönelik bazı sağlararası tasarrufları, tasarruf oranını aşmasa dahi mutlaka terekeye dahil edilir. Bunlara "*denkleştirmeye tabi kazandırmalar*" denmektedir¹⁰³. Bunlar da terekeye eklenecek değerler arasında yer alır.

bbb. Tenkise Tabi Sağlararası Kazandırmalar

Tereke aktifi ile toplanacak değerlerden biri de mirasbırakanın yapmış olduğu tenkise tabi sağlararası kazandırmalardır. Bilindiği üzere yasakoyucu, sağlararası kazandırmaları sınırlı olarak tenkise tabi tutmuştur. Tenkise tabi tutulan bu sağlararası

---

⁹⁷ Dural/Öz, s. 254; Nar, s. 65; Oğuzman, s. 220; Örneğin, mirasbırakan ile birlikte yaşamayan, ancak onun her ay okutmak için karşılıksız olarak yardımda bulunduğu bir öğrencinin geçim gideri talebi olamaz. Bkz. Kılıçoğlu, s. 218.

⁹⁸ Serozan/Engin, s. 225.

⁹⁹ Kılıçoğlu, s. 218; Baygın, Tenkis, s. 148; Nar, 66.

¹⁰⁰ Nar, s. 66; "*Medeni Kanun'un 454. maddesinde yer alan -müteveffa ile bir arada yaşayan kimselerden maksat, kanunen nafaka alacaklısı durumunda olanlar değil, ölüm anında fiilen ölenin yardımından istifade edip onunla birlikte oturan kişilerdir. Buna rağmen, mahkemece arada mirasçılık bağı aranması, kanunun sevk maksadına aykırıdır. O halde ölenle birlikte yaşayanların bir aylık iase masraflarının terekeden borçları arasına katılmamış olması usul ve kanuna aykırıdır*" Y.2.HD. T. 7.2.1974, E. 8135, K. 705 (Baygın, Tenkis, s. 148).

¹⁰¹ Serozan/Engin, s. 227.

¹⁰² Hatemi, s. 57; Antalya/Sağlam, s. 273.

¹⁰³ Dural/Öz, s. 255; Serozan/Engin, s. 228.

kazandırmalar da tasarruf oranının hesaplamasında terekeye eklenir¹⁰⁴. Ayrıca, bu kazandırmalara ilişkin bir mirasçı tarafından tenkis davası açılmamış olması, kazandırmaların terekeye eklenmesine engel değildir¹⁰⁵. Bu konuya "*tenkis edilebilecek kazandırmalar*" başlığı altında detaylı şekilde değinilecektir¹⁰⁶.

ccc. Üçüncü Kişi Yararına Hayat Sigortası Alım Bedeli

TMK.m.509 ve 565 uyarınca, mirasbırakanın hayatta iken yapmış olduğu hayat sigortası sözleşmesine göre üçüncü bir kişinin hak sahibi olması durumunda, bu sigorta alım değeri tenkise tabi olduğundan, tasarruf oranının hesaplanmasında terekeye eklenir¹⁰⁷. Buna ilişkin de ileride detaylı bilgi verildiğinden, şimdilik değinmekle yetiniyoruz¹⁰⁸.

3. Mirasın Reddi, Mirastan Çıkarılma, Feragat ve Yoksunluk Hallerinde Tasarruf Oranı

a. Mirasın Reddinin Tasarruf Oranına Etkisi

Mirası reddeden mirasçı, mirasbırakandan önce ölmüş gibi kabul edilir ve mirasbırakanın ölüm gününe kadar geçmişe etkili olarak mirasçılık sıfatını kaybeder. Bu nedenle usulüne uygun bir şekilde mirası reddeden mirasçı tasarruf oranının hesaplanmasına katılmaz¹⁰⁹.

TMK.m.611/f.1'e göre, mirası reddeden mirasçının altsoyu varsa, miras ona intikal eder. Fakat altsoyu yoksa miras, mirasbırakanın diğer mirasçılara geçer. O halde tasarruf oranının, mirası reddeden mirasçının durumuna göre belirlenmesi gerekir¹¹⁰. Çünkü bazı durumlarda mirasbırakanın tasarruf edebileceği kısım değişebilecektir. Örnek vermek gerekirse, mirasbırakan (M)'nin altsoyunda yer alan mirasçılar (A) ve (B) olsun. (A)'nın saklı payı 1/4 ve (B)'nin de saklı payı 1/4' olarak

¹⁰⁴ Serozan/Engin, s. 232; Oğuzman, s. 220; Antalya, Miras, s. 213.

¹⁰⁵ Dural/Öz, s. 256.

¹⁰⁶ Bkz. İkinci Bölüm, I-C.

¹⁰⁷ Serozan/Engin, s. 241; Dural/Öz, s. 270; Geççan, s. 468; Ayan, Miras, s. 192; Sarı, s. 86; İşgüzar, s. 36.

¹⁰⁸ Bkz. İkinci Bölüm, I-C,5

¹⁰⁹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 407; İnan/Ertay/Albaş, s. 357; Oğuzman, s. 235; Dural/Öz, s. 272; Serozan/Engin, s. 249; Ayan, Miras, s. 194; Eren, Tenkis, s. 40-41; Nar, s. 82-83; Antalya/Sağlam, s. 289; Antalya, Miras, s. 224.

¹¹⁰ Dural/Öz, s. 255; Oğuzman, s. 235; Nar, s. 83; Köprülü, s. 316-317; Ayan, Miras, s. 194; Serozan/Engin, s. 249.

belirlenir. Mirasbırakanın tasarruf oranı da 1/2' dir. Mirasçılardan (B) mirası reddetmiş olduğundan (B)'nin altsoyu olan (C) mirasçı olmuş olur. Bu olayda mirası reddeden (B)'nin saklı payı, onun yerine geçen (C)'nin saklı payı ile aynıdır. Böylece saklı paylarda ve mirasbırakanın tasarruf oranında bir değişiklik meydana gelmemiş olur¹¹¹.

Aynı olayda (B)'nin altsoyu olmadığını kabul edersek, mirasın tamamı (A)'nın olur. (A)'nın saklı payı 1/2, yani mirasın yarısı olmuştur. Bu durumda da tasarruf oranı 1/2' dir. Görüldüğü üzere tasarruf oranında bir değişiklik meydana gelmemiştir¹¹².

Buna karşılık (M)'nin ölümünde geriye kalanları annesi (A), babası (B) ve çocuğu (C) ve kardeşi (D) olduğunda, çocuğu (C)'nin saklı payı 1/2 olup, (M)'nin tasarruf oranı 1/2'dir. Eğer (M)'nin çocuğu (C) mirası reddederse, miras ikinci zümreye geçer. Bu halde anne (A)'nın saklı payı 1/8, baba (B)'nin saklı payı 1/8' dir. (C)'nin saklı payı ise yoktur. Bu halde saklı paylar toplamı 2/8, (M)'nin tasarruf oranı da 6/8' dir. Görüldüğü gibi mirasın reddinden sonra tasarruf edilebilen kısım artmıştır¹¹³.

Eşin durumu bakımından şöyle bir örnek düşünülebilir. Mirasbırakan (M)'nin altsoyu (A) ve (B) ile eşi (C) olsun. (M)'nin altsoyunun ikisi de mirası reddederse, mirasın tamamı eşe kalır. Ancak bu red durumunda eşin saklı payı değişiklik göstermez. Zira eşin saklı payı, birinci zümre mirasçıları ile birlikte değerlendirilerek hesaplanır. Böylece (M)'nin tasarruf edebileceği kısım, mirası reddeden altsoyunun saklı payları oranında artmıştır¹¹⁴.

b. Mirasçılıktan Çıkarmanın Tasarruf Oranına Etkisi

Mirasçılıktan çıkarma, TMK.m.510-513 arasında düzenlenmiştir. Mirasçılıktan çıkarılan mirasçı, mirasçılık sıfatını kaybeder. Mirasbırakan başka türlü tasarrufta bulunmuş olmadıkça, mirasçılıktan çıkarılan kimsenin miras payı, o kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi, mirasçılıktan çıkarılanın varsa altsoyuna, yoksa mirasbırakanın yasal mirasçılara kalır¹¹⁵. Mirastan çıkarma durumunda sanki hiç

¹¹¹ Çağa, s. 132-133; Ayan, Miras, s. 195; Oğuzman, s. 233; Eren, Tenkis, s. 40; Benzer örnek için bkz. İnan/Ertas/Albaş, s. 357-358; Serozan/Engin, s. 249; Petek, s. 162.

¹¹² Çağa, s. 132; Ayan, Miras, s. 195; Antalya/Sağlam, s. 289.

¹¹³ Çağa, s. 134; Kocayusufpaşaoğlu, s. 408; Serozan/Engin, s. 250; Oğuzman, s. 233; Eren, Tenkis, s. 41; Petek, s. 163.

¹¹⁴ Nar, s. 84; Petek, s. 167.

¹¹⁵ "Mirasçılıktan çıkarılan kimse, mirastan pay alamayacağı gibi; tenkis davası da açamaz.

çıkarma işlemi yapılmamış gibi saklı pay hesabı yapılmaktadır. Çıkarılan mirasçının saklı payı ise mirasbırakanın tasarruf oranına eklenir¹¹⁶. Diğer bir ifadeyle, mirasçılıktan çıkarılan mirasçının saklı payı, mirasbırakanın tasarruf edebileceği kısma dahil olacağından, diğer mirasçılarının saklı paylarına etki etmez. Görüldüğü üzere mirasçılıktan çıkarılmada, mirastan red durumundan farklı olarak, çıkarılan mirasçının saklı payı, diğer saklı mirasçılarının paylarını arttırmamaktadır. Çıkarılan mirasçının tasarruf oranına etkisi ise çıkarılan mirasçının altsoyunun varlığına göre değişim göstermektedir¹¹⁷.

Çıkarılan mirasçının altsoyunun bulunması halinde, çıkarmanın mirasbırakanın tasarruf oranına etkisi altsoyun mirasçılık durumuna göre değişiklik gösterir. Altsoy saklı pay sahibi değilse, çıkarılan mirasçının saklı payı mirasbırakanın tasarruf oranına eklenir. Diğer bir ifadeyle mirasbırakan, çıkarılan mirasçının saklı payı üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilir¹¹⁸.

Mirastan çıkarılanın altsoyu saklı pay sahibi ise saklı payını isteyebilir¹¹⁹. Bu ihtimalde altsoyun saklı payı ile çıkarılan mirasçının saklı payı birbirine eşit ise, mirasbırakanın tasarruf oranında bir değişiklik olmayacaktır¹²⁰. Bunu bir örnekle açıklayabiliriz: Mirasbırakan (M)' nin mirasçıları çocukları (A), (B) ve (C)'dir. Ayrıca (C)' nin (K) adında kızı bulunmaktadır. (C) mirastan çıkarılmıştır. Bu durumda (A), (B) ve (C)'den her birinin saklı payı 1/6' dir. Saklı paylar toplamı 1/2 olduğuna göre, tasarruf oranı da 1/2' dir. (C) mirastan çıkarıldığına göre mirasçı olamayacağından, onun kızı (K) mirasçı olacak ve kendi saklı payını isteyebilecektir. (M)' nin altsoyu ile mirasçı olan (C)' nin altsoyu (K)' nin saklı payı da (C) ile aynı olup, 1/6 oranındadır. Bu halde de saklı paylar toplamı 1/2 ve tasarruf oranı 1/2' dir. Böylece çıkarılan mirasçının

---

Mirasbırakan başka türlü tasarrufta bulunmuş olmadıkça, mirasçılıktan çıkarılan kimsenin miras payı, o kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi, mirasçılıktan çıkarılanın varsa altsoyuna, yoksa mirasbırakanın yasal mirasçılarına kalır.

Mirasçılıktan çıkarılan kimsenin altsoyu, o kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi saklı payını isteyebilir." (TMK.m.511).

¹¹⁶ Serozan/Engin, s. 250-251; Oğuzman, s. 233; Antalya/Sağlam, s. 284; Kocayusufpaşaoğlu, s. 409; Ayan, Miras, s. 194; İnan/Ertas/Albaş, s. 352; Özüğür, Tenkis, s. 36.

¹¹⁷ Ayan, Miras, s. 194; Oğuzman, s. 233; Antalya/Sağlam, s. 283; Nar, s. 73; İnan/Ertas/Albaş, s. 352.

¹¹⁸ Çağa, s. 156; Kocayusufpaşaoğlu, s.409; Ayan, Miras, s. 194; Nar, s. 74; Antalya, Miras, s. 219-220.

¹¹⁹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 408; Antalya/Sağlam, s. 284; Oğuzman, s. 233-234; Çağa, s. 155; Eren, Tenkis, s. 42; Petek, s. 143; İnan/Ertas/Albaş, s. 352; Özüğür, Tenkis, s. 36; Antalya, Miras, s. 220; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 178; İnal, N., Nihat, Miras Davaları, 5. Baskı, Ankara, 2016, s. 169.

¹²⁰ Çağa, s. 155; Oğuzman, s. 233-234; Antalya, Miras, s. 220.

saklı payı ile onun altsoyunun saklı payı eşit olduğundan tasarruf oranında değişiklik oluşmamıştır¹²¹.

Buna karşılık mirasçılıktan çıkarılan mirasçı ile onun altsoyunun saklı payı eşit değilse, tasarruf oranında artış meydana gelecektir¹²². Fakat bu ihtimal, TMK. m.506/b.3'ün 04.05.2007 tarih ve 5650 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmasından önceki olaylar bakımından söz konusu olabilir¹²³. Örneğin, (M)' nin mirasçıları annesi (A), babası (B), kardeşi (C)'dir. (M), (A)' yı mirasçılıktan çıkarmıştır. Çıkarma olmasaydı, (A) ve (B)'nin saklı payları ayrı ayrı 1/8 olup, saklı paylar toplamı 1/4' dür. Tasarruf oranı ise 3/4'dür. Fakat (A) mirasçılıktan çıkarıldığından onun altsoyu olan (C) mirasçıdır. Az önce yürürlükten kaldırıldığını belirttiğimiz ancak o tarihten önceki olaylara uygulanacak olan TMK.m.506/b.3'e göre, kardeşlerin saklı payı yasal miras payının 1/8' i olduğundan, (C)'nin saklı payı 1/16 olur. Bu halde saklı paylar toplamı (B)'nin 1/8 ve (C)'nin 1/16 olduğundan 3/16 ve tasarruf oranı ise 13/16' dır. Görüldüğü gibi mirasbırakanın tasarruf oranında artış meydana gelmiştir¹²⁴. Tekrar vurgulamak gerekir ki söz konusu değişiklikten sonra kardeşin saklı payı olmadığından, böyle bir ihtimalin ancak 04.05.2007 tarihinden önceki olaylarda görülmesi mümkündür.

Doktrinde mirasbırakanın eşini mirasçılıktan çıkarması halinde altsoyunun saklı paylarının nasıl hesaplanacağı tartışma konusu olmuştur. Böyle bir ihtimalde altsoyun, hem çıkarılan eşin hem de mirasbırakanın altsoyu olarak saklı payını talep edebileceği, böylece altsoyun saklı payında artış meydana geleceği görüşü bulunmaktadır. Ancak, temel olarak, mirasçılıktan çıkarma halinde saklı paylarda artış olmayacağı kuralının dikkate alınması gerekir. Ayrıca çıkarılan mirasçının altsoyunun, çıkarılana saklı pay oranında halef olması da mümkün değildir. Bu nedenle mirasbırakanın altsoyu kendi saklı payına sahip olabilir ve mirasbırakanın tasarruf oranı ise çıkarılan eşinin saklı payı oranında artar¹²⁵.

Çıkarılan mirasçının altsoyunun bulunmaması halinde, mirasbırakanın yaptığı tasarruflar, tasarruf oranını aşmışsa, çıkarma gerçekleşmemiş gibi saklı paylar hesaplanır. Fakat mirasbırakanın tasarruf oranı, mirasçılıktan çıkarılan kişinin saklı payı

---

¹²¹ Serozan/Engin, s. 251; İnan/Ertay/Albaş, s. 352; Oğuzman, s. 233; Nar, s. 74-75; Hatemi, s. 59.

¹²² Çağa, s. 155; Kocayusufpaşaoğlu, s. 409; Antalya, Miras, s. 220.

¹²³ İnan/Ertay/Albaş, s. 352.

¹²⁴ Nar, s. 75-76; Serozan/Engin, s. 251; Ayan, Miras, s. 194; Oğuzman, s. 233.

¹²⁵ Nar, s. 76-77.

oranı kadar artar¹²⁶. Örneğin, (M)' nin mirasçıları oğulları olan (A) ve (B)'dir. (A) mirastan çıkarılmıştır ve (A)'nın altsoyu yoktur. Çıkarma olmasaydı, her birinin saklı payı 1/4; saklı paylar toplamı 1/2; tasarruf oranı ise 1/2'dir. (A) mirastan çıkarılrsa da sanki çıkarılmamış gibi hesaplama yapılacağından (B)'nin saklı payı yine 1/4'tür. Ancak çıkarmadan ötürü saklı paylar toplamı sadece 1/4 olacak ve tasarruf oranı 3/4 olacaktır. Yani tasarruf oranı çıkarılan (A)'nın saklı payı kadar artacaktır.

c. Mirastan Feragatin Tasarruf Oranı Üzerindeki Etkisi

aa. İvazsız (Karşılıksız) Feragat Halinde

Mirastan feragat sözleşmesi, mirasbırakan ile mirasçısı arasında yapılan bir sözleşme olup, mirasçının ilerideki miras payından tamamen veya kısmen vazgeçmesini sağlamaktadır¹²⁷. Mirastan feragat sözleşmesi ivazsız veya ivazlı şekilde yapılabilir¹²⁸.

Mirastan feragat sözleşmesi ivazsız şekilde yapılmışsa, yani mirasçı herhangi bir maddi değer elde etmeden mirastan feragat etmişse, bu durum onun alt soyunu etkilememektedir¹²⁹. Ancak feragat eden mirasçı, miras payı ve saklı payını talep edememektedir¹³⁰. İvazsız feragat halinde, feragat eden mirasçının altsoyunun miras hakkı devam etmektedir. Doktrinde, genel olarak, ivazlı veya ivazsız olsun feragat halinde feragat eden de dikkate alınarak saklı payın bulunacağı ve feragat edenin saklı payının mirasbırakanın tasarruf oranına ekleneceği kabul edilmektedir¹³¹.

İvazsız feragat halinde mirasbırakanın tasarruf oranını nasıl hesaplanacağı konusunda doktrinde tartışma mevcuttur. Çoğunluk görüşü ivazsız feragat halinde, feragat eden mirasçının altsoyu bundan etkilenmediğinden, hesabın mirastan çıkarılma ile aynı şekilde yapılması gerektiği görüşündedir¹³². Buna göre, feragat eden mirasçının altsoyu yoksa, feragat edenin saklı payı mirasbırakanın tasarruf oranına eklenir. Buna karşılık feragat eden mirasçının altsoyu varsa ve altsoy saklı paylı mirasçılardan biri ise,

¹²⁶ Kocayusufpaşaoğlu, s. 409; Ayan, Miras, s. 194; Nar, s. 78; Oğuzman, s. 233; Petek, s. 150.

¹²⁷ Albaş, Hakan, 'Mirastan Feragat Sözleşmesi ve Hükümlerine İlişkin Bazı Sorunlar', DEÜHFD., C. 9, Özel Sayı, 2007, s. 535; Dural, Mustafa, Miras Sözleşmeleri, İstanbul, 1980, s. 43; Antalya, O. Gökhan, Mirastan Feragat Sözleşmesi, 1999, s. 29; Petek, s. 152.

¹²⁸ İnan/Ertas/Albaş, s. 260; Dural, s. 43; Albaş, Feragat, s. 538.

¹²⁹ Antalya, Feragat, s. 171-172; Antalya, Miras, s. 223; Eren, Tenkis, s. 41-42; Petek, s. 154.

¹³⁰ Dural/Öz, s. 274-275; Antalya/Sağlam, s. 285; Albaş, Feragat, s. 539; Ayan, Miras, s. 193; İnan/Ertas/Albaş, s. 350; Özüğür, Tenkis, s. 37.

¹³¹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 411; Oğuzman, s. 232; Eren, Tenkis, s. 41; Antalya, Miras, s. 223.

¹³² Dural/Öz, s. 275; Kocayusufpaşaoğlu, s. 410; Oğuzman, s. 234; Ayan, Miras, s. 193; Serozan/Engin, s. 253.

tasarruf oranında değişiklik meydana gelmeyecektir¹³³. Şu an yürürlükte bulunan hükümler çerçevesinde bu durum, feragat edenin birinci zümre mirasçı olması ve onun altsoyunun bulunması halinde geçerli olabilir. Diğer hallerde, feragat edenin altsoyu bulursa da, saklı payı söz konusu olmayacağından, feragat edenin saklı payı mirasbırakanın tasarruf oranına eklenecektir.

bb. İvazlı (Karşılıklı) Feragat Halinde

Mirastan feragat ivazlı şekilde yapılmıőa, TMK.m.528/f.3 uyarınca sözleşmede aksi kararlaőtırılmadıka, feragat edenin altsoyu da feragatten etkilenir¹³⁴. Dolayısıyla mirastan ivazlı feragat halinde, feragat eden mirasçı ve onun altsoyu mirasçı sıfatını kaybeder. Bu durumda, öncelikle ivaz net terekeye eklenir. Feragat eden kişi, çıkarılmada olduğu gibi terekenin paylaőtırılmasında hesaba katılır¹³⁵. Diğer bir ifadeyle feragat gerçekteşmemiő gibi tümünün miras payları ve saklı payları belirlenir. Böylece feragat edenin saklı payı, mirasbırakanın tasarruf oranına eklenir, fakat diğer saklı paylı mirasçıların saklı paylarında değişiklik olmaz¹³⁶. Kanunda ivazlı feragatin, feragat edenin altsoyuna etkili olmamasının sözleşmede kararlaőtırılabileceęi öngörölmüőtür¹³⁷. Feragat sözleşmesinde feragatin altsoyu etkilemeyeceği kararlaőtırılmıőa, feragat edenin birinci zümre mirasçı olması ve onun altsoyunun bulunması halinde, altsoy saklı payına kavuőacağından, tasarruf oranında bir değişiklik olmayacaktır¹³⁸.

d. Mirastan Yoksunluğun Tasarruf Oranına Etkisi

Mirastan yoksunluğun mirasbırakanın tasarruf oranına etkisi bakımından doktrinde fikir birliği yoktur. Baskın olan görüş, mirastan yoksunluğun, çıkarılmayı tamamladığı, hesaplamaların çıkarılmaya göre yapılması gerektiği yönündedir¹³⁹. Böylece, mirastan yoksun olanın altsoyu yoksa, onun saklı payı mirasbırakanın tasarruf oranına eklenecek ve bu durum tasarruf oranını arttıracaktır. Mirastan yoksun olanın altsoyu varsa, çıkarılmada olduğu gibi, altsoyun saklı payı olup olmasına göre durum deęiőecektir. Altsoy saklı paya sahip değilse, yoksun olanın saklı payı tasarruf oranına

¹³³ Oğuzman, s. 234; Nar, s. 80; Ayan, Miras, s. 193; Petek, s. 154.

¹³⁴ Dural/Öz, s. 274; Antalya, Feragat, s. 172; Petek, s. 152.

¹³⁵ Dural/Öz, s. 274; Oğuzman, s. 234; Antalya/Sağlam, s. 286; Çağa, s. 145; Serozan/Engin, s. 252; Nar, s. 81; Ayan, Miras, s. 193; İnan/Ertas/Albaş, s. 350.

¹³⁶ Kocayusufpaőaolu, s. 407; Çağa, s. 145; Özüğur, Tenkis, s. 37; Antalya/Sağlam, s. 287; Antalya, Miras, s. 221-222.

¹³⁷ Kocayusufpaőaolu, s. 302; Çağa, s. 84.

¹³⁸ Nar, s. 82; Petek, s. 154.

¹³⁹ Eren, Tenkis, s. 42; Dural/Öz, s. 275; İnan/Ertas/Albaş, s. 354.

eklenecektir. Altsoy saklı paya sahip ve saklı payı yoksun olan mirasçı ile eşitse, tasarruf oranında bir değişiklik olmayacak, ancak eşit değilse mirasbırakanın tasarruf oranı altsoyun saklı payının azlığı nispetinde artacaktır¹⁴⁰.

Diğer görüş ise mirastan yoksunluk halinde yapılacak hesaplamanın, mirastan redde olduğu gibi yapılmasını savunmaktadır¹⁴¹. Çünkü mirasbırakanın yoksunluk sebeplerini önceden öngöremeyeceği ve buna bağlı olarak yeni bir tasarruf yapamayacağı belirtilmektedir. O halde, yoksun olan kişi mirasbırakandan önce ölmüş gibi kabul edilir ve miras payları oluşturulur. Mirastan yoksun olanın yerini altsoyu alır. Altsoyu yoksa, miras payı mirasbırakanın diğer mirasçılara geçer ve bu yeni miras payları üzerinden saklı pay ve tasarruf oranı hesaplaması yapılır.

C. Mirasçıların Saklı Paylarının İhlal Edilmesi

1. Genel Olarak

Mirasçılarının, mirasbırakanın yaptığı kazandırmalar nedeniyle saklı paylarının karşılığını tam olarak alamamaları tenkis davasının diğer şartıdır¹⁴². Tenkis davasının açılabilmesi için tasarruf oranının aşılması ve saklı payların elde edilememesi şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekir. Bu iki şartın gerçekleşmesiyle birlikte saklı payın ihlali ile tasarruf oranının aşılması arasında illiyet bağının da bulunması gerekmektedir. Zira saklı paya ilişkin terekenin üçüncü bir kişi veya mirasçılardan birisi tarafından gasp edilmesi halinde illiyet bağının varlığı söylenemez¹⁴³.

Bu aşamada saklı paylı mirasçılarının kimler olduğu ve saklı pay oranlarının ne olduğundan bahsetmek gerekir.

2. Saklı Paylı Mirasçılar

Yasada sayılan bazı mirasçılara ayrılmış ve mirasbırakan tarafından tasarruf edilemeyecek olan miras paylarına "*saklı pay*" denildiğini belirtmiştik. İşte mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünün sınırını aşmasına karşı özel olarak korunan saklı

---

¹⁴⁰ Ayan, Miras, s. 195-196; Petek, s. 159.

¹⁴¹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 411; Oğuzman, s. 232; Petek, s. 160; Dural/Öz, s. 275; Antalya/Sağlam, s. 290.

¹⁴² İnan/Ertay/Albaş, s. 376; Başara, s. 391.

¹⁴³ Eren, Tenkis, s. 43; İnan/Ertay/Albaş, s. 376; Başara, s. 391.

payların kendisine tanındığı mirasçılara "*saklı paylı mirasçılar*" denilmektedir¹⁴⁴. Saklı paylı mirasçı, mirasbırakanın yasal mirasçısını dikkate almadan yapmış olduğu kazandırmalara karşı, en azından saklı payını talep edebilecek kimsedir¹⁴⁵.

Saklı paylı mirasçıların kimler olduğu TMK.m.505/f.1' de belirtilmiştir. Bu maddeye göre, "*Mirasçı olarak altsoyu, ana ve babası veya eşi bulunan miras bırakan, mirasının saklı paylar dışında kalan kısmında ölüme bağlı tasarrufta bulunabilir.*"

Kanuna göre saklı paylı mirasçılar, mirasbırakanın altsoyu, anne-babası ve eşidir. Görüldüğü gibi kanun bütün yasal mirasçılara saklı pay vermemiş, sınırlayıcı bir düzenleme yaparak sadece belirtilen kimseleri saklı paylı mirasçı olarak kabul etmiştir¹⁴⁶. Ayrıca, 04.05.2007 tarih ve 5650 sayılı Kanunla kardeşler saklı paylı mirasçılar arasından çıkarılmıştır¹⁴⁷.

3. Mirasçılarının Saklı Pay Oranları

TMK.m.506' da saklı paylı mirasçıların saklı pay oranları belirlenmiştir. Buna göre, saklı pay aşağıdaki oranlardan ibarettir:

1. Altsoy için yasal miras payının yarısı,
2. Ana ve babadan her biri için yasal miras payının dörtte biri,
3. Sağ kalan eş için, altsoy veya ana ve baba zümresiyle birlikte mirasçı olması hâlinde yasal miras payının tamamı, diğer hâllerde yasal miras payının dörtte üçüdür.

Kanun tıpkı saklı paylı mirasçılar gibi saklı pay oranlarında da sınırlayıcı bir yol izlemiştir. Saklı pay oranları her bir mirasçı için ayrı ayrı tayin edilmiştir¹⁴⁸. TMK.'nın yürürlüğe girmesiyle sağ kalan eş dışındaki mirasçıların saklı pay oranları önemli ölçüde azaltılmıştır¹⁴⁹. Gerçekten yeni kanun, altsoyun saklı payını 3/4' den 1/2'ye, ana babanın saklı payını 1/2' den 1/4' e düşürmüş olup, kardeşlerin ise önce saklı

¹⁴⁴ Serozan/Engin, s. 212; Öztan, s. 80; Ayan, Saklı Pay, s. 8; Baygın, Tenkis, s. 154.

¹⁴⁵ Serozan/Engin, s. 212.

¹⁴⁶ Dural/Öz, s. 239; Nar, s. 88; İmre/Erman, s. 232-233; Sarı, s. 75; Özkan, s. 120.

¹⁴⁷ Belirtmek gerekir ki, kanun 10.05.2007 tarihinde yürürlüğe girdiğinden, bu tarihten sonraki miras intikallerinde kardeşlerin saklı payı yoktur. Ancak bu tarihten önce gerçekleşen miras intikalleri için kardeşlerin saklı payı mevcut olup, şartların gerçekleşmesi durumunda tenkis imkanları vardır. Bkz. Ayan, Miras, s. 154-155; Nar, s. 88; İmre/Erman, s. 233; Dural/Öz, s. 239; İnan/Ertay/Albaş, s. 299.

¹⁴⁸ Dural/Öz, s. 240; Nar, s. 88.

¹⁴⁹ Ayan, Miras, s. 155; Dural/Öz, s. 240-241; İmre/Erman, s. 233; Günay, s. 83; İnan/Ertay/Albaş, s. 304; İşgüzar, s. 33.

payları 1/4' den 1/8' e düşürülmüş, sonra da kardeşler saklı paylı mirasçılar arasından çıkarılmıştır¹⁵⁰. Eşin saklı payında ise indirim yapılmadığı gibi, bazı durumlara göre arttırılmıştır¹⁵¹.

Ayrıca ifade etmek gerekir ki, eski kanunda bazı özel durumlarda saklı pay oranlarının azaltılacağı öngörülmüştü. Ancak yeni kanunda, İsviçre hukukuna paralel olarak azaltılmış saklı pay sistemi kaldırılmıştır¹⁵².

VI. TENKİS DAVASINDA USUL HÜKÜMLERİ

A. Davacılar

1. Saklı Paylı Mirasçılar

TMK.m.560/f.1 uyarınca tenkis davasını açabilecek olan kimseler, saklı paylı mirasçılardır. Saklı paylı mirasçılar, mirasbırakanın altsoyu, anne-babası ve eşidir. Dolayısıyla bu kimseler dışındaki mirasçılar, örneğin kanunda yapılan değişiklikten sonraki dönemde gerçekleşen olay nedeniyle mirasbırakanın kardeşinin tenkis davası açması mümkün değildir¹⁵³.

Tenkis davası açabilmek için o kimsenin, mirasbırakanın ölümü anında mirasçılık sıfatına sahip olması gerekir¹⁵⁴. Buna göre, bir kimse saklı paylı mirasçı olsa bile kendisinden önce gelen mirasçı nedeniyle mirasa iştirak edemiyorsa, bu kimsenin de tenkis davası açması söz konusu olamaz¹⁵⁵. Örneğin, mirasbırakan (M)'nin ölümünde hayatta olanlar eşi (E), çocuğu (Ç) ve annesi (A) ise, eşi ve çocuğu tenkis davası açabilecektir. Ancak (M)'nin annesi (A) kanunda saklı paylı mirasçı olarak sayılmasına rağmen, (M)'nin altsoyu bulunduğu için mirasçı olamayacağından tenkis davası açma hakkı bulunmayacaktır.

---

¹⁵⁰ Dural/Öz, s. 240-241.

¹⁵¹ Yeni kanun zümre mirasçılarının saklı paylarında indirim yapmış olmasına rağmen, eşin saklı payında indirim yapmamıştır. Buna göre sağ kalan eş altsoy ile birlikteyse, saklı pay oranı eski kanunla aynı kalmış (1/4 oranında), anne baba zümresi ile birlikteyse saklı payı 1/4' ten 1/2' ye, büyükana ve büyükbabalar ile bunların çocuklarıyla birlikte ise miras payının yarısından (3/8) miras payının dörtte üçüne (3/4), tek başına mirasçı ise 1/2 ' den 3/4' e yükseltmiştir. Dural' a göre eşin saklı payının arttırılması ve tasarruf oranındaki artışın zümre mirasçılara göre değişmesi adaletsiz bir düzenlemedir. Bkz. Dural/Öz, s. 241.

¹⁵² Dural/Öz, s. 245.

¹⁵³ Öztan, s. 123; Serozan/Engin, s. 259; Dural/Öz, s. 278; Ayan, Miras, s. 198; İnan/Ertas/Albaş, s. 378.

¹⁵⁴ Serozan/Engin, s. 260; Eren, Tenkis, s. 119; Başara, s. 393; Gençcan, s. 654; Petek, s. 140.

¹⁵⁵ Dural/Öz, s. 278; Serozan/Engin, s. 260; İnan/Ertas/Albaş, s. 378; Başara, s. 393; Günay, s. 83; Nar, s. 99; Eren, Tenkis, s. 119.

Yine, saklı paylı mirasçının mirastan feragat, men, yoksunluk veya mirasın reddi hallerinden biri ile mirasçılık sıfatının sona ermesi halinde, tenkis davası açma hakkı yoktur¹⁵⁶.

TMK.m.560' da belirtildiği üzere sadece "*saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar*" tenkis davası açabilirler. Buna göre, saklı paylı mirasçı herhangi bir şekilde saklı payını elde etmişse, tenkis talep edemeyecektir¹⁵⁷. Örneğin, mirasbırakan vasiyetname veya bağışlama yoluyla saklı paylı mirasçısına en az saklı payının değerine eşit kazandırmada bulunmuşsa, o mirasçının artık tenkis talep etmesi mümkün değildir¹⁵⁸. Burada saklı payının karşılığına denk gelen kazandırma, yalnızca yasal mirasçı olarak elde ettiği değerler değildir. Mirasbırakan tarafından saklı paylı mirasçısına yapılan tenkise tabi sağlararası kazandırmalar, denkleştirmeye tabi kazandırmalar ve ölüme bağlı kazandırmalar da göz önüne alınır¹⁵⁹. Yani saklı paylı mirasçının bu şekilde kazandığı değerler varsa, bunlar da saklı payına mahsup edilir. Yoksa saklı paylı mirasçının bunları iade ederek saklı payını istemesi mümkün değildir¹⁶⁰. Mirasçı mahsup sonucunda saklı payını elde etmişse tenkis davası açamaz. Ancak saklı payının karşılığını tam olarak alamamışsa, alamadığı kısım yönünden tenkis talep edebilir¹⁶¹.

Tenkis davasının her bir saklı paylı mirasçı için diğerlerinden bağımsız olarak tek başına açılması mümkündür¹⁶². Saklı paylı mirasçılar arasında zorunlu dava arkadaşlığı söz konusu olmadığından, davayı birlikte açma zorunluluğu yoktur¹⁶³.

---

¹⁵⁶ **Başara**, s. 394; **Nar**, s. 98; **Ayan**, Miras, s. 199; **Kılıçoğlu**, s. 235; **İnan/Ertaş/Albaş**, s. 378; **Özğür**, Tenkis, s. 106; **Gençcan**, s. 155.

¹⁵⁷ **Oğuzman**, s. 248; **Gençcan**, s. 655; **İnan/Ertaş/Albaş**, s. 378; **Serozan/Engin**, s. 261.

¹⁵⁸ **Günay**, s. 82-83; **Ayan**, Miras, s. 199; **Nar**, s. 100.

¹⁵⁹ **Oğuzman**, s. 248; **Dural/Öz**, s. 278; **Serozan/Engin**, s. 261; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 413; **Eren**, Tenkis, s. 48; **İnan/Ertaş/Albaş**, s. 378-379; **Nar**, s. 100; **Ayan**, Miras, s. 199.

¹⁶⁰ Ancak, mirasbırakan saklı paylı mirasçıya bir intifa hakkı veya irat alacağı kazandırmışsa, istisna olarak, saklı paylı mirasçının bu kazandırmayı reddedip saklı payını talep etmesi mümkündür. Bkz. **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 414; **Serozan/Engin**, s. 261; **Dural/Öz**, s. 279.

¹⁶¹ **Nar**, s. 100.

¹⁶² **Öztan**, s. 123; **Dural/Öz**, s. 278; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 415; **Oğuzman**, s. 247; **Ayan**, Miras, s. 199; **Eren**, Tenkis, s. 121-122; **Antalya/Sağlam**, s. 292; **İmre/Erman**, s. 264; **Günay**, s. 83; **Gençcan**, s. 654; **Başara**, s. 395; **Antalya**, Miras, s. 225.

¹⁶³ "*Davacı, mirasbırakanı H.'nin, Kurşunlu Noterliğinin 03/03/2010 tarih, 408 yevmiye nolu düzenleme şeklinde vasiyetnamesiyle 113 ada 163, 114 ada 61, 113 ada 10, 109 ada 347, 107 ada 149 ve 109 ada 348 parsel sayılı taşınmazlardaki hisselerini davalıya bıraktığını, vasiyetname nedeniyle saklı payının ihlal edildiğini ileri sürerek, vasiyetnâmenin tenkisi isteğinde bulunmuştur.*

Davalı Sare, mirasbırakan H. K.'ya baktığı için davaya konu taşınmazların lehine vâsiyet edildiğini, davacının ise mirasbırakan ile ilgilenmediğini, şimdi hak iddiasında bulunmasının kötü niyetli olduğunu gösterdiğini belirterek, davanın reddini savunmuştur.

Mahkemece tasarruf oranı ve saklı paya tecavüz hesapları tüm saklı paylar göz önüne alınarak yapılacak olsa da, tenkis davası sonucunda sadece davayı açan saklı paylı mirasçı saklı payına kavuşabilecektir. Zira mahkemenin verdiği tenkis kararı, sadece taraflar arasında geçerli olup, tenkis talep etmeyen diğer saklı paylı mirasçılar için sonuç doğurmaz¹⁶⁴.

Tenkis davası açma hakkı saklı paylı mirasçının şahsına özgü bir haktır. Bu nedenle tenkis davası açma hakkının başkasına devri mümkün değildir¹⁶⁵. Hatta saklı paylı mirasçının miras payını devrettiği durumlarda da, devreden mirasçının tenkis davası açma hakkı devralana geçmez¹⁶⁶. Ayrıca tenkis davası gerek miras şirketine tayin edilen bir temsilci gerekse vasiyeti yerine getirme görevlisi tarafından açılmaz¹⁶⁷.

Tenkis davası açma hakkı mirasçılara geçebilir. Gerçekten, saklı paylı mirasçı mirasın açılması anında sağ olmasına rağmen, tenkis davasını açmadan önce ölmüşse, onun yasal veya iradi mirasçıları tenkis davası açabilir¹⁶⁸. Davayı açacak olan mirasçıların, ilk mirasbırakanın saklı paylı mirasçısı olması da gerekmez¹⁶⁹. Yeter ki bu kimseler, tenkis davası açma hakkı olmasına rağmen ölen saklı paylı mirasçının ölümü anında mirasa hak kazanmış olsunlar. Ayrıca, her bir mirasçının tek başına tenkis davası

Mahkemece; davacının, ölüme bağlı tasarrufun tenkisi davasını tek başına açmaya ehil olmadığı, murisi H. K.'nın başka mirasçılarının olduğu bu sebeple verilen 4 haftalık kesin süre içerisinde davacının diğer mirasçıların davaya katılmasını sağlamadığı ve muvafakatlarını almadığı gerekçesiyle, davanın aktif husumet yokluğu nedeniyle usulden reddine karar verilmiştir

Dosya içeriğinden, toplanan delillerden mirasbırakan H. K.'nın 4.4.2011 tarihinde öldüğü, oğlu olan davacı ile dava dışı çocukları ve torunlarının mirasçı olarak kaldıkları, mirasbırakanın, Kurşunlu Noterliğinin 03/03/2010 tarih, 408 yevmiye nolu düzenleme şeklindeki vasiyetnâmesi ile çekişme konusu taşınmazlardaki paylarını ölümünden sonra hüküm ifade etmek üzere davalıya vasiyet ettiği, vasiyetnâmenin 21.09.2011 tarihinde açıldığı, davacının vasiyetname nedeniyle saklı payının ihlâl edildiğini ileri sürerek yasal süre içerisinde tenkis isteğiyle eldeki davayı açtığı anlaşılmaktadır.

Hemen belirtilmelidir ki, saklı paylı mirasçılar, saklı paylarını alamadıkları takdirde, başka bir ifadeyle saklı paylarının ihlâl edilmesi halinde mirasbırakanın, tasarruf edebileceği kısmı aşan tasarrufları hakkında tek başına tenkis davası açma hakkına sahiptirler.

Somut olayda da, davacının tek başına tenkis davası açabileceği kuşkusuzdur." Y.1.HD, T. 19.11.2014, E. 2014/18573, K. 2014/17920, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T: 24.09.2016).

¹⁶⁴ Kocayusufpaşaoğlu, s. 415; Dural/Öz, s. 278; Nar, s. 103; Günay, s. 84; Başara, s. 395.

¹⁶⁵ Kocayusufpaşaoğlu, s. 416; Serozan/Engin, s. 260; Ayan, Miras, s. 200; Günay, s. 83; İnan/Ertas/Albaş, s. 380; Kiper, s. 152; Gençcan, s. 655; Başara, s. 394; Antalya, Miras, s. 225.

¹⁶⁶ Serozan/Engin, s. 260; Antalya/Sağlam, s. 292.

¹⁶⁷ Kocayusufpaşaoğlu, s. 416; Dural/Öz, s. 278; Serozan/Engin, s. 260; Eren, Tenkis, s. 125; İnan/Ertas/Albaş, s. 379; Antalya/Sağlam, s. 292; Özüğür, Tenkis, s. 106; İşgüzar, s. 73.

¹⁶⁸ Eren, Tenkis, s. 122-123; Ayan, Miras, s. 200; Nar, s. 102; İmre/Erman, s. 264; İnan/Ertas/Albaş, s. 379; Antalya/Sağlam, s. 292; Antalya, Miras, s. 225; Günay, s. 83; Kılıçoğlu, s. 235; Öztan, s. 123; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 191; Gençcan, s. 155.

¹⁶⁹ Ayan, Miras, s. 200; Serozan/Engin, s. 260; Nar, s. 103; Yargıtay bir kararında, "Tenkis davasını, saklı pay sahibi mirasçılar açabilir. Yeğenler, saklı pay sahibi değildirler. Ancak, saklı pay sahibi olan miras bırakanın alt soyu, murislerinin tenkis davası açma süresi dolmadan ölümü halinde halefiyete dayalı tenkis talep edebilirler" demiştir, Y.2 HD., T. 19.01.2009, E. 2007/15406, K. 2009/261, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T: 24.09.2016).

açması mümkündür. Dava açma süresi bakımından ölen mirasçının durumu dikkate alınır¹⁷⁰. Aynı şekilde açılmış bir dava olup da saklı paylı mirasçı ölmüşse, onun mirasçılığı davaya devam edebilir¹⁷¹.

Evlatlık sözleşmesinde aksine bir hüküm yoksa, evlatlığın tenkis davası açma hakkı vardır. Ölümüne bağlı tasarrufun evlatlık sözleşmesinden önce yapılması halinde bile ölümüne bağlı tasarruf mirasbırakanın ölümünden sonra hüküm ve sonuç doğuracağından evlatlığın dava hakkı bulunmaktadır¹⁷².

Mirasın açılmasından önce tenkis davası açma hakkından feragat mümkün değildir. Çünkü henüz dava açma hakkı doğmamıştır. Fakat mirasın açılmasından sonra tenkis davası açma hakkından feragat edilebilir¹⁷³.

Mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarrufunda, malvarlığında yer alan değerlerin mirasçılar arasında nasıl paylaşılacağına yönelik yaptığı hükümler söz konusu olduğunda tenkis davası açma imkanından bahsetmek gerekir. Mirasbırakan ölümüne bağlı tasarrufunda malların hangi mirasçılar arasında paylaşılacağını belirlemişse, vasiyetnamedeki ifadelerden aksi anlaşılmadıkça, bir vasiyet değil, paylaşım söz konusu olur. Bu halde TMK.m.560/2 ve 647' de öngörülen paylaşım kurallarının esas alınması gerekir. Zira TMK.m.560/f.2'ye göre, *"Yasal mirasçılarının paylarına ilişkin olarak tasarrufta yer alan kurallar, mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça, sadece paylaşım kuralları sayılır."* Paylaşım yoluyla mirasçılardan birine yapılan kazandırma miras payına mahsuben yapılacağından, bu tasarrufun saklı payları ihlal etmesi söz konusu olmaz. Bu halde tenkis davası açılmayacağından, denkleştirme talebinde bulunmak gerekir ve aradaki fark, hissesinden fazla alan mirasçı tarafından kapatılır¹⁷⁴. Fakat mirasbırakan, farkın ödenmeyeceğini belirtmişse, fazlalık tenkis davası ile istenebilir¹⁷⁵. Örneğin, mirasbırakan (M) düzenlediği vasiyetnamesinde 350.000 TL değerindeki dairesini oğlu (A)' ya, 100.000 TL değerindeki evini de kızı (B)' ye bırakmışsa, (M)'nin aksine bir ifadesi yoksa, bu bir paylaşım sayılır. Bu halde esasen tenkise konu bir kazandırma

---

¹⁷⁰ Eren, Tenkis, s. 123.

¹⁷¹ İmre/Erman, s. 264; Başara, s. 395; Nar, s. 103.

¹⁷² Günay, s. 85; Kiper, s. 151; Eren, Tenkis, s. 117.

¹⁷³ Ayan, Miras, s. 200; Günay, s. 83; Eren, Tenkis, s. 126; İnan/Ertas/Albaş, s. 379; Gençcan, s. 657; Başara, s. 395.

¹⁷⁴ Dural/Öz, s. 279; İnan/Ertas/Albaş, s. 379; Nar, s. 100-101; Ayan, Miras, s. 199; Başara, s. 394; Ergüne, s. 215-216; Oğuzman, s. 248; Özüğür, Tenkis, s. 106.

¹⁷⁵ Dural/Öz, s. 279; Ayan, Miras, s. 199.

söz konusu değildir. Buna göre (A)'nın (B)'ye 125.000 TL denkleştirme parası ödemesi gerekmektedir. Fakat (M) vasiyetnamesinde değer farkından dolayı (A)'nın (B)'ye ödeme yapmayacağını kararlaştırmışsa veya bu anlama gelecek ifadeler kullanmışsa, (A)'ya dairenin değer farkı kadar, yani 250.000 TL değerinde ölüme bağlı kazandırmada bulunmuş olur. Bu durumda (B), saklı payının ihlal edildiği ölçüde tenkis talep edebilecektir. Paylaştırma kuralının aksine yönelik ifade mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufundaki metinden anlaşılamiyorsa, ifadenin metin dışındaki başka delillerle, örneğin tanık beyanlarıyla isptalanması mümkün değildir¹⁷⁶.

2. Saklı Paylı Mirasçılardan Alacaklıları ve İflas Dairesi

a. Genel Olarak

Tenkis davası açma hakkı kural olarak saklı paylı mirasçıya ait olsa da, TMK.m.562 hükmü bir istisnaya yer vermiştir. Bu hükmü göre, "*Mirasbırakan, tasarruf edebileceği kısmı aştığında, saklı payı zedelenen mirasçı, iflâsı hâlinde iflâs dairesinin veya mirasın geçtiği tarihte kendisine karşı ellerinde ödemededen aciz belgesi bulunan alacaklıların ihtarına rağmen tenkis davası açmazsa, iflâs idaresi veya bu alacaklılar, alacaklarının elde edilmesi için gerekli olan oranda ve mirasçıya tanınan süre içinde tenkis davası açabilirler.*

Mirasçılıktan çıkarılanın çıkarma tasarrufuna itiraz etmemesi durumunda da iflâs idaresi veya alacaklılar, aynı koşullarla tenkis davası açabilirler."

Buna göre kanun, saklı paylı mirasçının alacaklılardan korktuğu için veya farklı nedenlerle tenkis davası açmaktan kaçındığı hallerde, alacaklılara ve iflas dairesine tenkis davası açma fırsatı tanımıştır¹⁷⁷. Bunun için ise bazı şartların gerçekleşmesi gerekmektedir.

---

¹⁷⁶ Dural/Öz, s. 279-280.

¹⁷⁷ İmre/Erman, s. 264; Dural/Öz, s. 280; Serozan/Engin, s. 261; Kılıçoğlu, s. 236; Eren, Tenkis, s. 127; Kazancı/Apaydın, s. 779; Başara, s. 396; Baygın, Alacaklılar, s. 155.

b. Saklı Paylı Mirasçıların Alacaklıları ve İflas Dairesinin Tenkis Talebi Şartları

aa. Saklı Paylı Mirasçının Tenkis Hakkının Bulunması

Alacaklıların ve iflas dairesinin tenkis davası açabilmelerinin ilk koşulu, saklı paylı mirasçının tenkis davası açması için gereken şartların bulunmasıdır¹⁷⁸. Saklı paylı mirasçının tenkis davası açmasına ilişkin şartlar mevcut değilse, alacaklılar da bu davayı açamayacaktır. Zira kanunda öngörülen şart, saklı paylı mirasçının tenkis hakkını kullanmaması halinde alacaklıların bu hakkı kullanmasına yöneliktir¹⁷⁹. Buna göre, mirasbırakanın gerçekleştirdiği ölüme bağlı tasarruf veya sağlararası işlemle tasarruf özgürlüğünün sınırlarını aşması ve saklı paylı mirasçının saklı payını zedelemiş olması şartlarının birlikte gerçekleşmiş olması gerekir.

bb. Borç Ödemeden Aciz Belgesi veya İflas Kararının Bulunması

TMK.m.562' de öngörüldüğü üzere alacaklıların tenkis davası açabilmelerinin diğer şartı, saklı paylı mirasçı hakkında borç ödemeden aciz belgesi veya iflas kararı alınmış olmasıdır¹⁸⁰.

Borç ödemeden aciz belgesi alacaklının alacağına ulaşamadığı hususunu resmi olarak bildiren bir belgedir¹⁸¹. İcra memuru borçlunun haczedilebilir bir malvarlığı bulunmadığını tespit ederse, istek üzerine aciz belgesini verir. İİK.m.143/f.1'de düzenlendiği üzere alacaklıya verilen bu belge kesin aciz belgesidir. Ayrıca haciz sırasında borçlunun haczedilebilir hiçbir malvarlığının bulunmadığı tespit edilip haciz tutanağına işlenirse, İİK.m.105/f.1 uyarınca bu tutanak da kesin aciz belgesi hükmündedir. Bu tutanakla alacaklıların tenkis davası açmasının mümkün olduğu kabul edilmektedir. Aynı şekilde geçici aciz belgesiyle de tenkis davasının açılması mümkündür. Alacaklıların tenkis davası açabilmeleri için borç ödemeden aciz belgesi yerine, geçici ve kesin rehin açığı belgesi almaları ise yeterli değildir¹⁸².

¹⁷⁸ İnan/Ertay/Albaş, s. 380.

¹⁷⁹ Nar, s. 105.

¹⁸⁰ Öztan, s. 124; Serozan/Engin, s. 105; Ayan, Miras, s. 200; İmre/Erman, s. 265, Dural/Öz, s. 280; Oğuzman, s. 248; Baygın, Alacaklılar, s. 157; İnan/Ertay/Albaş, s. 380; Nar, s. 106; Kazancı/Apaydın, s. 779; Eren, Tenkis, s. 127; İşgüzar, s. 74; Günay, s. 82; Kılıçoğlu, borç ödemeden aciz için mutlaka aciz belgesinin bulunmasının şart olmadığını, bu durumun ispatlanması halinde de davanın açılabileceğini söylemektedir. Bkz. Kılıçoğlu, s. 236.

¹⁸¹ Kazancı/Apaydın, s. 781.

¹⁸² Baygın, Alacaklılar, s. 157-158; Nar, s. 107-108.

Borç ödemededen aciz belgesinin mirasın açıldığı tarihte bulunması şarttır. Aciz belgesinin miras açıldıktan sonra alınması halinde, borçlu olan saklı paylı mirasçı hakkında mahkeme kararı veya icra takibi daha önce gerçekleşmiş olsa dahi tenkis davasının açılması mümkün değildir¹⁸³.

Saklı paylı mirasçının iflas etmesi halinde, iflas dairesi tenkis davası açma hakkına sahiptir¹⁸⁴. Bunun için mirasın geçtiği anda saklı paylı mirasçı hakkında iflas kararı alınmış olmalıdır¹⁸⁵. İflas dairesinin elinde borç ödemededen aciz belgesinin bulunması şartı aranmaz. Çünkü bu ihtimalde saklı paylı mirasçı hakkında iflas kararı alınmıştır ve bu karar, alacakların saklı paylı mirasçının malvarlığından ödenmeyeceğine karinedir¹⁸⁶. İflas kararı mirasın geçmesinden sonra alınmışsa, bu durumda da iflas masasının tenkis davası hakkı söz konusu olmaz¹⁸⁷. Doktrinde Eren, iflas dairesinin tenkis davası açabilmesi için, iflas kararının mirasın geçmesinden önce veya sonra olmasına bakılmaması gerektiğini, diğer koşullar gerçekleşmişse iflas dairesinin tenkis davası açabileceğini belirtmektedir¹⁸⁸.

Borç ödemededen aciz belgesi alacaklılara tenkis davasını takip etme yetkisi verir. Böylece alacaklılar mirasbırakanın tenkise tabi kazandırmalarının tenkisini dava edebilir, davayı yürütebilir ve lehe hüküm alabilirler. Borç ödemededen aciz belgesi dava şartlarından olup, mahkemece davanın her aşamasında re'sen araştırılmalıdır¹⁸⁹. Bu davanın dinlenmesi için alacaklının, saklı paylı mirasçıya karşı yürüttüğü takibin aciz vesikası ile sonlandığını ispat etmesi gerekmektedir¹⁹⁰.

cc. Saklı Paylı Mirasçının Tenkis Talebinde Bulunmaması

Alacaklıların ve iflas dairesinin tenkis davası açmasının üçüncü şartı da, saklı paylı mirasçı tarafından tenkis davası açılmamasıdır. Buna göre, alacaklılar tarafından saklı paylı mirasçıya tenkis davası açması için ihtar yapılması, ona uygun bir süre

---

¹⁸³ Dural/Öz, s. 280; Kazancı/Apaydın, s. 781.

¹⁸⁴ Öztan, s. 126.

¹⁸⁵ Ayan, Miras, s. 200; Dural/Öz, s. 280.

¹⁸⁶ Kocayusufpaşaoğlu, s. 177; Kazancı/Apaydın, s. 782.

¹⁸⁷ Ayan, Miras, s. 200; Günay, s. 82.

¹⁸⁸ Eren, Tenkis, s. 129; Aynı görüşte Nar, s. 110.

¹⁸⁹ Nar, s. 116.

¹⁹⁰ Kazancı/Apaydın, s. 782.

verilmesi ve bu süre sonunda mirasçının tenkis davasını açmamış olması gerekir¹⁹¹. Bu nedenle tenkis davası, saklı paylı mirasçı tarafından kendisine yapılan ihtardan önce veya sonra açılmışsa, alacaklıların tenkis talep etmesi mümkün değildir¹⁹². Yine, mirasçıya ihtar yapılmadan dava açılması da söz konusu olamaz¹⁹³. Çünkü alacaklıların ve iflas dairesinin bu hakkı ikincil nitelikte bir haktır¹⁹⁴. İhtar şartı yerine getirilmemiş ise dava reddedilir. Ancak ihtar şartı nedeniyle reddedilen davanın, bu şart yerine getirilerek yeniden açılması mümkündür¹⁹⁵.

Yapılacak ihtarın içeriği, süresi ve şekli gibi konularda düzenleme mevcut değildir. Bu nedenle alacaklının borçluyu temerrüde düşürmeye yönelik ihtara ilişkin düzenlemeler dikkate alınmalıdır¹⁹⁶.

Alacaklıların ve iflas dairesinin saklı paylı mirasçıya yapacağı ihtarında verilen sürenin TBK.m.123'deki gibi uygun süre olması gerektiği kabul edilmektedir¹⁹⁷. Burada uygun süre ile kastedilen, dürüstlük kuralı kapsamında saklı paylı mirasçının dava açmasına fırsat tanıyacak kadar bir süredir. Eğer belirlenen süre uygun değilse, süre kendiliğinden uzamayacağından, alacaklıların ve iflas dairesinin açacağı dava reddedilmeli ve uygun bir süre verilmedikçe tenkis davası açma hakkı bulunmamalıdır¹⁹⁸. Ancak TBK.m.124/b.1 hükmüne kıyasen, saklı paylı mirasçının davranışlardan verilen sürenin etkisiz olacağı kesin olarak anlaşılırsa, süre verilmesine gerek olmadığı gibi, verilen uygun süre içinde mirasçı dava açmayacağını bildirmişse, süre dolmadan tenkis davası açılabilir¹⁹⁹.

İhtar için herhangi bir şekil şartı öngörülmediğinden, ihtarın sözlü, yazılı şekilde yapılması mümkündür. Ancak delil niteliği ve ispat kolaylığı açısından ihtarın yazılı şekilde yapılması daha makuldür²⁰⁰. Ayrıca ihtarın içeriğinde saklı paylı

---

¹⁹¹ Dural/Öz, s. 280; İmre/Erman, s. 265; Baygın, Alacaklılar, s. 160; Başara, s. 397; Ayan, Miras, s. 200; Nar, s. 111; Öztan, s. 124; Eren, Tenkis, s. 130-131; Kılıçoğlu, s. 237; Aybay, s. 67; Şener, Tenkis, s. 80; Günay, s. 82; Gençcan, s. 659; İnan/Ertaş/Albaş, s. 380; Kazancı/Apaydın, s. 779.

¹⁹² Köprülü, s. 325; Gençcan, s. 659.

¹⁹³ İhtarın dava koşullarından bir olduğu yönünde bkz. Y.2.HD. T. 28.03.1974 E. 1974/1019, K. 1974/1887 (Uyar, Medeni Kanun, s. 1188-1189).

¹⁹⁴ Nar, s. 111.

¹⁹⁵ Baygın, Alacaklılar, s. 161.

¹⁹⁶ Dural/Öz, s. 280; Nar, s. 112.

¹⁹⁷ Dural/Öz, s. 280; Nar, s. 113.

¹⁹⁸ Dural/Öz, s. 281; Baygın, Alacaklılar, s. 160.

¹⁹⁹ Eren, Tenkis, s. 132; Dural/Öz, s. 281; Nar, s. 113; Baygın, Alacaklılar, s. 160.

²⁰⁰ Ayan, Miras, s. 200; Başara, s. 397; Nar, s. 112-113; Şener, Tenkis, s. 82; Baygın, Alacaklılar, s. 160; Kazancı/Apaydın, s. 779.

mirasçının saklı payına ilişkin tenkis davası açması talebi ve açılmaması halinde kendileri tarafından açılacağı bildirilmelidir²⁰¹.

Saklı paylı mirasçının tenkis davası açmasına rağmen davayı kötünietli olarak takip etmemesi, kasıtlı olarak kaybedecek şekilde davranması veya davalı ile sulh olması gibi durumlar, alacaklılar için sorun teşkil edebilir. Alacaklıların tenkis davası açabilmesi için kanunun aramış olduğu tenkis davasının açılmaması şartı göz önüne alındığında, bu ihtimalde alacaklılar için bir imkan kalmadığı sonucuna varılacaktır. Ancak bu sonuç, TMK.m.562' nin amacına aykırıdır²⁰². İşte bu nedenle doktrinde, alacaklıların korunması için iki görüş ileri sürülmüştür.

Bunlardan ilki, saklı paylı mirasçı kasıtlı olarak veya bilgisizliği nedeniyle tenkis davasını gereği gibi takip etmiyorsa, alacaklıların davaya müdahil olarak katılmasıdır²⁰³. Bu görüşe göre alacaklılar davaya fer'i müdahil olarak katılır ve saklı paylı mirasçının yanında yer alır. İkinci görüş ise, saklı paylı mirasçının bu davranışı söz konusu maddeye karşı hile teşkil ettiğinden, alacaklıların bu durumu ispat ederek tenkis davası açma haklarının olduğu yönündedir²⁰⁴. Bu sonuç kanuna karşı hilenin bir yaptırımıdır²⁰⁵. Kanaatimizce her iki görüş yerinde olsa da, açılmış olmasına rağmen kasıtlı olarak takip edilmeyen bir tenkis davası bulunduğundan, davaya fer' i müdahil olarak katılmak hukuken daha uygun görünmektedir.

dd. Diğer Şartlar

Alacaklılar ve iflas dairesinin tenkis davası açma süresi, saklı paylı mirasçı ile aynıdır²⁰⁶. Bu nedenle alacaklıların da dava süresini kaçırmaması halinde davanın reddi

---

²⁰¹ **Nar**, s. 113.

²⁰² **Dural/Öz**, s. 281.

²⁰³ **Şener**, Tenkis, s. 80; **Eren**, Tenkis, s. 132; **Nar**, s. 115; **Baygın**, Alacaklılar, s. 162.

²⁰⁴ **Dural/Öz**, s. 280; **Baygın**, Alacaklılar, s. 162.

²⁰⁵ **Dural/Öz**, s. 280.

²⁰⁶ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 416; **Baygın**, Alacaklılar, s. 162; **Kazancı/Apaydın**, s. 783; **Başara**, s. 397; **Gençcan**, s. 659; **Dural/Öz**, s. 280; **Özüğür**, Tenkis, s. 104; **Öztan**, s. 126; "Davacı, alacağının tahsili amacı ile davalı Ş. hakkında İzmir 14. İcra Müdürlüğü'nün 2010/11955 Sayılı takip dosyası ile icra takibinde bulunmuş, 18.10.2010 tarihinde borçlunun adresinde yapılan haciz işlemi sırasında borcuna yetecek haczi kabil malının bulunmadığına dair tutanak tutulmuş, tutulan bu tutanağın İİK. nın 105. maddesi uyarınca geçici aciz belgesi niteliğinde olduğu anlaşılmıştır. Medeni Kanununun 562. maddesi uyarınca miras bırakan tasarruf edebileceği kısmı aştığında payı zedelenen mirasçı veya mirasın mirasçıya tanınan süre içerisinde tenkis davası açabilirler. Başka bir anlatımla aslında kendisine kalması gereken miras payının başka bir mirasçıya devredilmesi sebebiyle borçlunun mal varlığında oluşan eksikliğin mirasçı adına alacaklıları tarafından ve borçlu adına icra müdürlüğünden alınacak yetki belgesi ile dava açmaları mümkündür. Bu durumda mahkemece davacı tarafa İİK. nın 94. maddesi

gerekir. Ayrıca tenkis davası için şartlar gerçekleşmesine rağmen alacaklıların dava hakkı, alacağın esasen rehinle veya kefaletle teminat altında olduğu gerekçesiyle engellenemez²⁰⁷.

Alacaklıların ve iflas dairesinin tenkis davası açma hakkı, sadece tahsil edemedikleri alacak miktarı ile sınırlıdır. Yani bu kişiler ancak alacakları kadar tenkis talep edebilirler²⁰⁸. İflas dairesi de iflas masasına giren alacaklar kadar tenkis talep edebilir²⁰⁹. Buna göre, borçlu olan saklı paylı mirasçının saklı pay alacağı borcundan daha fazla ise, alacaklılar sadece alacakları miktar kadar tenkis talep edebilecek olup, fazlalık kısım ise saklı paylı mirasçının kendisi tarafından talep edilebilecektir²¹⁰. Doktrinde Baygın, alacaklının saklı paylı mirasçıya karşı birden fazla alacağı olduğu durumlarda, alacaklardan biri için borç ödemediği aciz belgesi ile tüm alacaklar için tenkis davası açılabileceğini, bu durumda tenkis davasının sadece aciz belgesi miktarı kadar değil, tüm alacakları kapsayacak miktar kadar açılabileceğini belirtmektedir²¹¹.

TMK.m.562' de alacaklıların tenkis davası açma hakkının mirasçının tenkis davası açmaması şartı dışında, mirasçılıktan çıkarılmasına itiraz etmemesi durumunda da mümkün olduğu belirtilmiştir. Alacaklılar ve iflas dairesi tahsil edemedikleri alacak tutarı kadar saklı paylı kısım için çıkarmanın iptalini isteyebilirler. Çıkarmanın iptali için gereken koşullar, az önce belirttiğimiz tenkis davası açma koşullarıyla aynıdır²¹².

B. Davalılar

Tenkis davasında davalılar, mirasbırakanın saklı payları ihlal eden tenkise tabi kazandırmaların lehine yapıldığı kişilerdir²¹³. Bu kişiler saklı payı ihlal edilen mirasçı

---

uyarınca icra müdürlüğünden yetki alması için süre verilmesi, yetki belgesi alındıktan sonra davanın MK. nın 562. maddesi uyarınca değerlendirilmesi, taraf delillerinin toplanması, ondan sonra toplanan ve toplanacak tüm delillerin birlikte değerlendirilerek hasil olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı olduğu üzere davanın reddine karar verilmesi doğru bulunmamıştır" Y. 17. HD. T. 14.2.2013, E. 2012/4164, K. 2013/1515 (YKD., C.39, S. 8, 2013, s. 1668-1669).

²⁰⁷ Dural/Öz, s. 280.

²⁰⁸ Dural/Öz, s. 280; Baygın, Alacaklılar, s. 164; Ayan, Miras, s. 201; Şener, Tenkis, s. 82; Oğuzman, s. 249; Nar, s. 116; Kılıçoğlu, s. 237; Günay, s. 82; Öztan, s. 126; İnan/Ertaş/Albaş, s. 380-381; Kazancı/Apaydın, s. 783; Başara, s. 397.

²⁰⁹ Baygın, Alacaklılar, s. 164; Dural/Öz, s. 280.

²¹⁰ Nar, s. 116-117; Dural/Öz, s. 280.

²¹¹ Baygın, Tenkis, s. 164-165; Baygın, Alacaklılar, s. 164-165.

²¹² Dural/Öz, s. 280-281; İnan/Ertaş/Albaş, s. 381; Özüğür, Tenkis, s. 104; Başara, s. 397; İşgüzar, s. 74.

²¹³ Oğuzman, s. 249; İmre/Erman, s. 265; Dural/Öz, s. 282; Öztan, s. 126; Serozan/Engin, s. 262; Ayan, Miras, s. 201; Özüğür, Tenkis, s. 107; Kılıçoğlu, s. 237; İnan/Ertaş/Albaş, s. 381; Antalya/Sağlam, s. 292; Kazancı/Apaydın, s. 784; Başara, s. 398; Antalya, Miras, s. 225; Göktürk,

dışındaki mirasçılar olabileceği gibi, üçüncü kişiler de olabilir²¹⁴. Tenkisin şartları ve tenkis edilecek miktarın hesaplanması bakımından davalının kim olduğu önemli değildir²¹⁵. Davalı gerçek veya tüzel kişi olabilir²¹⁶. Lehine kazandırma yapılan kişi ölmüşse, tenkis davası onun mirasçılara karşı açılabilir²¹⁷. Vasiyeti yerinde getirme görevlisinin davacı sıfatı olmadığı gibi davalı sıfatı da yoktur²¹⁸. Yine tereke temsilcisinin de davalı sıfatı bulunmamaktadır²¹⁹.

Farklı kişilere yapılan birden fazla kazandırmanın tenkisi gündeme geldiğinde, birden fazla davalı söz konusu olur. Bu halde davacı tenkis davasını bunlardan birine, birkaçına veya tamamına karşı açabilir²²⁰. Ancak bunlardan bazılarının dava edilmesi halinde bazı sorunlar gündeme gelebilir. Zira TMK.m.570 hükmünde tenkiste sıra kuralları düzenlenmiş olup, mahkeme tarafından davalılar lehine yapılan kazandırmalardan ne kadarı tenkis edilmesi gerekiyorsa, o miktar tenkis edilecektir²²¹. Bu durumda, saklı paylı mirasçı ihlal edilen payının tamamını alamayabilir. Örneğin, mirasbırakan (A)' ya 300.000 TL, (B)'ye 100.000 TL kazandırmada bulunmuştur. Saklı paylı mirasçısının saklı payını 100.000 TL aştığını varsayalım. Mirasçı saklı payının 75.000 TL'sini (A)' dan, 25.000 TL'sini (B)' den talep edebileceğinden, sadece (B)' ye karşı dava açarsa, saklı payının 25.000 TL' sini alabilecektir. Dolayısıyla tamamını (B)'den talep edemeyecektir.

Tenkis davasının mirasbırakanın tenkise tabi kazandırma yapmış olduğu kişiye karşı açılacağını belirtmiştik. Bununla birlikte, tenkise konu kazandırmanın yapıldığı kişi, bu kazandırmayı önceden üçüncü bir kişiye devretmişse, davanın üçüncü kişiye karşı açılıp açılmayacağı tartışmalıdır²²². Tenkis talebi şahsi bir talep olduğundan davanın, mirasbırakanın tenkise konu kazandırmayı sağladığı kişiden başka bir kimseye

---

s. 597; **Eren**, Tenkis, s. 135; **Aybay**, s. 67; **Ayiter/Kılıçoğlu**, s. 192; **Günay**, s. 87; **Gençcan**, s. 663; **Berki**, s. 187.

²¹⁴ **Oğuzman**, s. 249; **Öztan**, s. 127; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 416; **Dural/Öz**, s. 282; **Özüğür**, Tenkis, s. 107; **Serozan/Engin**, s. 262; **Ayan**, Miras, s. 201; **İmre/Erman**, s. 265; **Göktürk**, s. 597; **Başara**, s. 398; **Eren**, Tenkis, s. 135; **İnan/Ertas/Albaş**, s. 381; **Günay**, s. 87; **Nar**, s. 121; **Gençcan**, s. 663.

²¹⁵ **Dural/Öz**, s. 282.

²¹⁶ **Günay**, s. 87; **Nar**, S. 121; **Özüğür**, Tenkis, s. 107.

²¹⁷ **Serozan/Engin**, s. 262; **Dural/Öz**, s. 282; **Köprülü**, s. 327; **Antalya/Sağlam**, s. 293; **Kazancı/Apaydın**, s. 785.

²¹⁸ **Öztan**, s. 127; **Nar**, s. 122; **Gençcan**, s. 665; **Başara**, s. 398.

²¹⁹ **Nar**, s. 122; **Başara**, s. 398.

²²⁰ **Dural/Öz**, s. 282; **İmre/Erman**, s. 265; **Nar**, s. 121; **Öztan**, s. 127; **Günay**, s. 87; **Ayan**, Miras, s. 201; **Oğuzman**, s. 249; **Özüğür**, Tenkis, s. 108.

²²¹ **Dural/Öz**, s. 282.

²²² **Dural/Öz**, s. 282; **Serozan/Engin**, s. 262; **Antalya/Sağlam**, s. 292; **Nar**, s. 122; **Oğuzman**, s. 250; **Kazancı/Apaydın**, s. 785.

açılması mümkün değildir²²³. Fakat Yargıtay' ın 13.01.1975 tarih ve E. 1975/7 ve K. 1975/1 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı²²⁴ uyarınca istisnai durumlarda bunun mümkün olduğu, yani davanın devralan üçüncü kişiye karşı da açılabileceği belirtilmiştir²²⁵.

Bahsi geçen karara göre, tenkise konu kazandırma vaktiyle üçüncü kişiye devredilmişse, bu üçüncü kişi de tenkis davası ile karşılaşabilecektir. Bunun için gereken şartlardan ilki, mirasbırakan tarafından lehine kazandırma yapılan kişinin

²²³ İnan/Ertas/Albaş, s. 381; Serozan/Engin ,s. 262; Dural/Öz, s. 283.

²²⁴ "Miras bırakanın saklı pay kurallarını gidermek amacı ile yaptığı temlik tasarruf sonucu taşınmaz iktisap eden kişinin ileride hakkında açılacak tenkis davasının sonuçlarından kurtulmak için, miras bırakanın bilgisi ve talimatı olmadan, üçüncü kişi ile söz birliği ederek kötü niyetli bu şahsa taşınmazın mülkiyetini bedelli veya bedelsiz olarak geçirdiği takdirde, kötü niyetli üçüncü kişi hakkında tenkis davası açılmayacağına dair Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 8.1.1964 günlü ve 1/15-3 sayılı kararı ile Yargıtay İkinci Hukuk Dairesinin 25.1.1971 günlü ve 3261/3333 sayılı kararı ve açılmasının mümkün olduğuna ilişkin Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 9.5.1973 günlü ve 1972/1-1212-399 sayılı kararı arasındaki içtihat uyumsuzluğunun giderilmesi, 22.8.1973 günlü dilekçeye dayanılarak Birinci Başkanlıkça istenilmiş olmakla Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, 13.1.1975 günü, 1730 sayılı Yargıtay Kanununun öngördüğü yeter sayıda üye ile toplandı. Kararlar arasında uyumsuzluk bulunduğu oybirliği ile kabul edildikten sonra uyumsuzluğun esası hakkında görüşmelere başlandı:

Bir kısım üyeler; tenkis davasının şahsi hakka dayandığını, bu bakımdan ancak miras bırakandan taşınmazı alan kişiye karşı açılabileceğini, miras bırakanın da katıldığı muvazaalı bir işlem söz konusu olmadıkça sonradan taşınmazı iktisap eden üçüncü kişi hakkında tenkis davası açılmayacağını, açıldıktan sonra, bu kötü niyetli işlem yüzünden saklı pay sahibi alacağını elde etmek imkânını yitireceğini, diğer bir deyimle miras bırakandan taşınmazı alan kişinin aczi gerçekleşirse ancak, üçüncü kişi hakkında tazminat davası açılabilceğini ileri sürmüşler, diğer bir kısım üyeler ise, kanunun kötü niyeti korumayacağını, taşınmazı temellük eden kişi ile onu devralanın, ortak haksız eylemlerinden ötürü saklı pay sahibi mirasçıya karşı müteselsilen sorumlu olduklarını, bu bakımdan saklı pay sahibi mirasçının üçüncü kişi hakkında tenkis davası açabileceğini, aczin gerçekleşmesine gerek olmadığını bildirmişlerdir.

İki taraf da görüşleri çerçevesinde, tamamlayıcı açıklamalarda bulunmuşlar, tartışmalar yapılmış ve sonuçta:

Miras bırakanın katıldığı muvazaalı işlemlerin eski durumuna getirilmesi hukukta ana kural olup, esasen bu konuda gerek kararlar, gerekse kararları savunanlar arasında uyumsuzluk yoktur. Anlaşmazlık, yukarıda da açıklandığı gibi, miras bırakanın bilgisi dışında taşınmazı temellük edenin onu başkasına devretmesi ve devir alanın kötü niyetli olması halinde tenkis davasının açılıp açılmayacağı noktasındadır. Haklar iyi niyetle kullanıldığı zaman korunur (MK: 2). Gerçekten herkes mülk edinebilir. Fakat bu hakkını kullanırken başkalarını zararlandırma amacı taşıyan kişi, iyi niyet kuralına aykırı davrandığı için kanunun teminatından yosun kalır. Bu yüzden, aynı haklarda iyi niyetli olmayan kişilerin iktisapları geçersiz sayılmıştır (MK: 931-932). Olayın özelliği gözetilerek ve konu taşınmazı da ilgilendirdiği için, tenkis davası şahsi hak niteliğinde olmasına rağmen, burada da alıcının iyi niyetli olmaması halinde hukuki sorumluluğunun varlığını kabul etmek hem zorunlu, hem de hak ve nasafet kurallarına uygun düşer (MK. 4). Öte yandan üçüncü kişinin davranışı kanuna karşı hile niteliğinde olup bunlar hakkında da tenkis davası açılması yerinde olur. Sonuç:

Miras bırakanın saklı pay kurallarını gidermek amacı ile yaptığı temlik tasarruftan sonra, bundan yararlanan kişinin, miras bırakanın bilgi ve talimatı dışında saklı pay sahibi mirasçılara bu haklarından yoksun kılmak için, durumu bilen üçüncü kişilere taşınmazları temlik etmesi halinde, kötü niyetli bu kişilere karşı saklı pay sahibi mirasçılar tarafından tenkis davası açılabilceğine üçte ikiyi aşan oyçokluğuyla, 13.1.1975 gününde karar verildi." Y.İBGK. T. 13.01.1975 tarih ve E. 1975/7 ve K. 1975/1 (<http://www.kararara.com/yargitay/ibk/k4865.htm>, E.T: 15.09.2016).

²²⁵ Öztan, s. 128; Antalya/Sağlam, s. 292; İnan/Ertas/Albaş, s. 381; Nar, s. 123-124; Kazancı/Apaydın, s. 785; Serozan, Rona, "Tenkis Davasını Bütünleyen Edim Davası Üçüncü Kişilere Yöneltilir mi?" İÜHFİM, C. XLIII, S. 1-4' den Ayrı Bası, İstanbul, 1978, s. 210.

tenkisten kaçınmak için kazandırmayı devretmesidir. Şartlardan ikincisi ise, üçüncü kişinin bu durumu bilerek malı devralmasıdır²²⁶.

Doktrinde büyük çoğunluk Yargıtay' ın bu içtihadına ve gerekçelerine katılmamaktadır²²⁷. Tenkis davası yenilik doğuran bir davadır ve yasada açıkça mirasbırakanın bazı kazandırmalarına karşı lehine kazandırma yapılan kişiye açılacağı belirtilmiştir. Artık bunun dışındaki kazandırmaların tenkis ile talep edilebilmesi mümkün değildir²²⁸. Bu davanın üçüncü kişiye yöneltilmesi için, malı kazandırma lehdarından devralan üçüncü kişinin bozuk niyetle davranması veya ivazsız kazandırmanın bulunması gerekir²²⁹.

Yargıtay TMK.m.1023-1024 hükümlerini gerekçe gösterse de, tenkiste lehine kazandırma yapılan lehdar taşınmazı üçüncü kişiye devretmektedir ve üçüncü kişinin bu taşınmaz üzerinde hak kazanması iyiniyetli olması şartına bağlı değildir. Ayrıca kararda, kötünüyetin TMK.m.2. anlamında dürüstlük kuralına aykırı davranış olarak değerlendirilmesi anlamsızdır. Çünkü taşınmazı bilerek devralmak başlı başına dürüstlük kuralına aykırılık teşkil etmeyeceği gibi, tasarruf yetkisine sahip olan taşınmazın malikinden geçerli bir şekilde taşınmazın alınması halinde, devralan kişinin kendisinin taraf olmadığı nispi bir ilişkiden dolayı bu taşınmaza yönelik taleplere karşı mülkiyet hakkını ileri sürmesi hakkın kötüye kullanılması niteliği taşımaz²³⁰. Bütün bu nedenlerle bizce de Yargıtay' ın kararına katılmak mümkün değildir.

Doktrinde böyle bir durumda hangi hukuki yolların mevcut olabileceğinden de bahsedilmiştir. İlk olarak, saklı paylı mirasçı, üçüncü kişiye karşı ahlaka aykırı olarak kasten başkasına zarar vermeye ilişkin TBK.m.49 hükmüne dayanarak, haksız fiil hükümlerine göre aynen tazmin talebiyle, tenkisi gereken oranda mülkiyeti isteyebilir²³¹. Bunun dışında, yapılan devir sözleşmesi TBK.m.27 anlamında ahlaka aykırı olarak değerlendirilerek, devrin batıl sayılması gündeme gelebilir²³². Son olarak

---

²²⁶ Antalya/Sağlam, s. 293; Dural/Öz, s. 283; Nar, s. 124; Öztan, s. 128; Serozan/Engin, s. 262; Ayan, Miras, s. 201-202; Günay, s. 87.

²²⁷ Oğuzman, s. 250; Dural/Öz, s. 283-284; Nar, s. 125-126; Eleştiriler için bkz. Serozan, s. 209-218; Aksi görüş bkz. İmre/Erman, s. 266.

²²⁸ Dural/Öz, s. 283; Serozan/Engin, s. 262-263; Nar, s. 125; Oğuzman, s. 250.

²²⁹ Serozan, s. 218.

²³⁰ Dural/Öz, s. 284.

²³¹ Dural/Öz, s. 284.

²³² Dural/Öz, s. 284.

da devrin, tenkis davasını önlemek amaçlı muvazaalı olarak yapıldığı gerekçesiyle hükümsüz hale getirilmesi istenebilir²³³.

C. İspat Yüğü

TMK.m.6' ya göre kanunda aksine bir hüküm yoksa, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür. Bu nedenle tenkis davasında davacı, saklı paylı mirasçı olduğunu, mirasbırakanın öldüğünü, saklı payına el atıldığını ispatla mükelleftir²³⁴. Mirasbırakanın ölümü ve mirasçılık sıfatı gibi hususlar nüfus kayıtları, mirasçılık belgesi gibi delillerle ispatlanabilir. Mirasbırakanın saklı paya el atma kastı ise tanık beyanları, yemin gibi her türlü delille ispatlanabilir²³⁵.

Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruf yoluyla yapmış olduğu bir kazandırma söz konusu olduğunda, onun saklı payı zedeleme kastının varlığı karine olarak kabul edilir. Bunun aksini iddia eden tarafın iddiasını ispatlaması gerekmektedir. Buna karşılık sağlararası kazandırmalarda, mirasbırakanın saklı payı zedeleme kastının var olduğu karine olarak kabul edilmez. Bu nedenle, kastın varlığını, onu iddia eden kişinin ispatlaması gerekir²³⁶.

Saklı payı zedeleme kastının belirlenmesinde objektif ve subjektif deliller dikkate alınmaktadır. Örneğin, aşırı bedel farkı olması, hastalık nedeniyle ölümünden iki gün önce kazandırmanın yapılması, ikinci eş ve erkek evlat durumları objektif delil olarak kabul edilir²³⁷. Ancak bunlar her zaman ve mutlak olarak saklı payı zedeleme kastının varlığını göstermez²³⁸.

---

²³³ Nar, s. 126; Dural/Öz, s. 285; Yavuz, s. 268.

²³⁴ Ayan, Miras, s. 202; Özüğür, Tenkis, s. 108.

²³⁵ Günay, s. 88; Özüğür, Tenkis, s. 109; "Tenkis davasında ispat yükü TMK.nun 6. maddesine göre davacıya aittir. Tenkis davası saklı paylı mirasçılar tarafından açılacağından davacı, öncelikle saklı paylı mirasçı olduğunu, mirasa hak ehliyetini (mirasçılık belgesi, nüfus kayıtları veya bunların olmaması halinde tanık beyanlarıyla) miras bırakanın ölümünü, saklı payına el atıldığını kanıtlamak zorundadır.

Saklı payı zedeleme kastı tanık dahil her türlü delille kanıtlanabilecektir. Bu bağlamda, saklı payı zedeleme kastı yemin delili ile de kanıtlanabilecektir." Y.HGK. T. 07.07.2010, E. 2010/1-360, K. 2010/372 (Özkan, s. 123-129).

²³⁶ Günay, s. 88.

²³⁷ "Muris 28.1.1988 tarihinde ölmüştür. Bundan 28 gün önce, 30.12.1987 de davanın konusunu oluşturan taşınmazı intifa hakkı üzerinde kalmak kaydıyla, kuru mülkiyetini 1.800.000 lira bedel karşılığında, davalı durumundaki eşine temlik etmiştir. Taşınmazın ölüm tarihindeki değerinin 47.000.000 lira olduğu da yapılan keşif sonucu alınan rapor ile sabittir.

Çıplak mülkiyetin devredildiği gözönünde tutulsa bile, satış sırasında kararlaştırılan bedel ile gerçek değer arasında açık bir nisbetsizliğin mevcut olduğu ortadadır. Bu hal murisin saklı payı giderme kastının objektif delili olduğunun kabulünü gerektirir. Davalının ikinci eş olması da bu düşünce tarzını

D. Görevli ve Yetkili Mahkeme

HMK.m.2/f.1 uyarınca malvarlığına ilişkin davalara asliye hukuk mahkemelerinde bakılır. Bu nedenle tenkis davasında görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir²³⁹. Açılan tenkis davasının miktarı görevli mahkeme yönünden önemli değildir. Ayrıca tenkis davasından sonra açılacak eda davasında görevli mahkeme de asliye hukuk mahkemesidir²⁴⁰.

TMK.m.576' da özel bir düzenleme bulunmaktadır. Bu maddenin ilk fıkrasına göre, "*Miras, malvarlığının tamamı için mirasbırakanın yerleşim yerinde açılır.*" İkinci fıkraya göre ise, "*Mirasbırakanın tasarruflarının iptali veya tenkisi, mirasın paylaştırılması ve miras sebebiyle istihkak davaları bu yerleşim yeri mahkemesinde görülür.*" Bu yasal düzenleme uyarınca tenkis davasında yetkili mahkeme, mirasbırakanın yerleşim yeri mahkemesidir²⁴¹.

E. Tenkis Davasında Süreler

TMK.m.571' de tenkis davasının açılacağı süreler düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, "*Tenkis davası açma hakkı, mirasçuların saklı paylarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın açılması tarihinin üzerinden on yıl geçmekle düşer.*"

Kanunda tenkis davasının açılabilmesi için iki süre öngörülmüştür. Bunlardan ilki bir yıllık süre, diğeri ise on yıllık süre olup, madde başlığında bu sürelerin hak düşürücü süre olduğu açıkça belirtilmiştir²⁴². Eski kanunda tenkis davasının bir ve beş yıllık zamanaşımı süreleri içinde açılacağı düzenlenmişti²⁴³.

---

doğrulamaktadır." Y.HGK. T. 01.04.1992, E. 1992/2-127, K. 1992/236 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T: 22.10.2016).

²³⁸ Günay, s. 88; Özüğür, Tenkis, s. 109.

²³⁹ Gençcan, s. 646; İmre/Erman, s. 265; Başara, s. 398; Öztan, s. 128; Günay, s. 79.

²⁴⁰ Özüğür, Tenkis, s. 103; Nar, s. 306; Ayan, Miras, s. 202; İnan/Ertas/Albaş, s. 382; Antalya/Sağlam, s. 305.

²⁴¹ Özüğür, Tenkis, s. 103; Nar, s. 306; Gençcan, s. 648; İmre/Erman, s. 265; Başara, s. 398; Öztan, s. 128; Günay, s. 80-81; Ayan, Miras, s. 202; İnan/Ertas/Albaş, s. 381; Antalya/Sağlam, s. 305.

²⁴² Dural/Öz, s. 286; Serozan/Engin, s. 265; İmre/Erman, s. 266; İşgüzar, s. 79; Özüğür, Tenkis, s. 114; Öztan, s. 128; İnan/Ertas/Albaş, s. 382; Antalya, Miras, s. 236; Antalya/Sağlam, s. 305; Nar, s. 127; Günay, s. 94; Gençcan, s. 642; Ayan, Miras, s. 204; Kılıçoğlu, s. 237-238; Sarı, s. 93; Yargıtay bir kararında, "*Kabule göre ise murisin 05.05.2011 tarihinde öldüğü, eldeki davanın 26.06.2012 tarihinde ölümden itibaren bir yıl geçtikten sonra açıldığı, ve bir yıllık sürenin hak düşürücü süre olup Mahkeme tarafından resen dikkate alınması gerektiği halde bu konuda herhangi bir araştırma*

Her şeyden önce sürenin başlayabilmesi için mirasbırakanın ölmüş olması gerekir. Zira mirasbırakan hayatta iken tenkis davası açılmayacağı gibi, hiçbir süre de işlemeye başlamaz²⁴⁴.

Tenkis davasında bir yıllık hak düşürücü süre, mirasçılarının saklı paylarına tecavüz edildiğini öğrendikleri tarihten itibaren başlar. Burada önemli olan husus, saklı paylı mirasçının mirasbırakanın tasarrufunu bilmesi değil, tasarrufun onun saklı payına tecavüz ettiğini bilmesidir²⁴⁵. Mirasçı varlığını bildiği tasarrufun saklı payına tecavüz ettiğini sonradan anlamışsa, süre bu andan itibaren işlemeye başlar²⁴⁶. Mirasçılar mirasbırakan hayatta iken yaptığı bir tasarrufun saklı paylarına tecavüz ettiğini öğrenirlerse, tenkis davası açma süresi mirasbırakanın ölümünden itibaren başlar²⁴⁷. Bir yıllık sürenin başlaması için saklı paya tecavüz edildiğinin bilinmesi yeterli olup, ayrıca hangi kazandırmanın ne oranda saklı paya tecavüz ettiğinin bilinmesi şartı aranmaz²⁴⁸. Ayrıca mirasçılar birden fazla ise bir yıllık süre, her bir mirasçı için kendilerine ait saklı payın zedelendiğini öğrenme tarihinden itibaren başlar. Diğer bir ifadeyle saklı paylı mirasçılarının öğrenme süreleri birbirinden bağımsız olarak değerlendirilir²⁴⁹.

Alacaklılar ve iflas dairesi bakımında da sürenin, onların saklı payın zedelendiğini öğrendiği tarihten itibaren başlayacağı kabul edilmektedir²⁵⁰. Ayrıca doktrinde, söz konusu sürenin alacaklıların ve iflas dairesinin öğrenme tarihinden itibaren değil, saklı paylı mirasçının öğrenme tarihinden itibaren başlayacağı da söylenmektedir²⁵¹. Fikrimce bu görüş yerinde değildir. Çünkü bu görüş alacaklılara ve

---

yapılmadan işin esasının incelenerek yazılı şekilde karar verilmesi de isabetsizdir" demektedir, Y.1.HD. T. 20.05.2013, E. 2013/4753, K. 2013/8026 (**Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, E.T: 27.09.2016).

²⁴³ Tenkis davası açma süreleri EMK.m.513' de düzenlenmişti. Bu hükme göre süreler bir ve beş yıllık süreler olarak düzenlenmişti. Ancak bu maddenin kenar başlığında "*Müruru Zaman*" denildiği için, bu sürelerin zamanaşımı süresi mi yoksa hak düşürücü süre mi olduğu tartışmalıydı. Tenkis davasının yenilik doğuran dava niteliğinde olduğunu, bu nedenle sürelerin hak düşürücü süre olduğunu söyleyen yazarlar çoğunlukta idi. Bkz. **Eren**, Tenkis, s. 140-141; **Oğuzman**, s. 252; Fakat yeni düzenleme hak düşürücü süreler kenar başlığı taşıdığından tartışmalar son bulmuştur. Bkz. **Dural/Öz**, s. 286-287.

²⁴⁴ **İmre/Erman**, s. 266; **Oğuzman**, s. 252; **Dural/Öz**, s. 285; **Serozan/Engin**, s. 265; **Nar**, s. 130; **Ayan**, Miras, s. 203; **Günay**, s. 97; **Eren**, Tenkis, s. 142.

²⁴⁵ **Oğuzman**, s. 252; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 419; **Dural/Öz**, s. 285; **Başara**, s. 399; **İmre/Erman**, s. 266; **Özüğür**, Tenkis, s. 116; **Gençcan**, s. 643; **İnan/Ertas/Albaş**, s. 386.

²⁴⁶ **Dural/Öz**, s. 285; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 419; **Serozan/Engin**, s. 265; **İnan/Ertas/Albaş**, s. 386.

²⁴⁷ **Öztan**, s. 129; **Dural/Öz**, s. 285; **Serozan/Engin**, s. 265; **Oğuzman**, s. 252; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 418; **Ayan**, Miras, s. 203; **Başara**, s. 399; **Nar**, s. 130; **Özüğür**, Tenkis, s. 116; **İnan/Ertas/Albaş**, s. 386.

²⁴⁸ **İnan/Ertas/Albaş**, s. 386; **Nar**, s. 131.

²⁴⁹ **İmre/Erman**, s. 266; **Eren**, Tenkis, s. 143; **Nar**, s. 131; **Ayan**, Miras, s. 203; **Günay**, s. 96; **Gençcan**, s. 644.

²⁵⁰ **Nar**, s. 132.

²⁵¹ **Eren**, Tenkis, s. 145.

iflas dairesine sağlanan faydaya aykırı olduğu gibi, onlar için ispatlanması zor bir husustur.

On yıllık hak düşürücü süre, sağlararası kazandırmalar ve miras sözleşmelerinde mirasın açıldığı tarih, vasiyetnamelerde ise vasiyetnamenin açıldığı tarihtir²⁵². Vasiyetnamenin açılma tarihi, TMK.m.596' da öngörüldüğü üzere, vasiyetnamenin sulh mahkemesine tevdi edilmesinden sonra, hakim tarafından mirasçılardan davet edilerek onlar huzurunda açıklanma anıdır. Bu nedenle on yıllık süre bu tarihten itibaren başlar. Kanunda öngörülen on yıllık sürenin dolması halinde, saklı paylı mirasçı saklı payının zedelendiğini o süre içinde öğrenmemiş olsa bile, artık tenkis davasını açamaz²⁵³.

TMK.m.571/f.2' de özel bir durum düzenlenmiştir. Bu hükümde "*Bir tasarrufun iptali bir öncekinin yürürlüğe girmesini sağlarsa, süreler iptal kararının kesinleşmesi tarihinde işlemeye başlar.*" denmektedir. Bir tasarrufun iptali nedeniyle tenkise tabi bir tasarruf geçerli hale gelirse, kanunda öngörülen süreler bu tarihten itibaren işlemeye başlar. Örneğin, mirasbırakanın, önce bir vasiyetname düzenleyerek tenkise tabi bir kazandırmada bulunmuş olduğunu, daha sonra da ikinci bir vasiyetname yaparak ilk vasiyeti ortadan kaldırdığını farzedelim. Mirasbırakan öldükten sonra ikinci vasiyetname iptal davası yoluyla iptal edilmişse ilk vasiyetname yeniden geçerli hale geleceğinden, bu vasiyetnamede yer alan tenkise tabi kazandırmalara karşı saklı paylı mirasçılardan açacağı davanın süresi iptal tarihinden itibaren başlar. On yıllık süre de bu iptal tarihinden itibaren başlayacaktır²⁵⁴. Kanunun lafzından hareketle hem bir yıllık sürenin hem on yıllık sürenin iptal kararının kesinleşmesinden itibaren işlemeye başlayacağı söylenebilir. Ancak bu değerlendirme on yıllık süre için uygunsa da, bir yıllık süre için uygun değildir. Zira bir yıllık hak düşürücü süre, saklı paylı mirasçılardan iptal kararı ile meydana gelen yeni durumun saklı paylarına tecavüz ettiğini öğrenmeleri ile başlamalıdır. Mirasçılar iptal kararını bilseler bile, bu karar sonucunda ilk ölüme

---

²⁵² İmre/Erman, s. 266; Dural/Öz, s. 286; İşgüzar, s. 79; Nar, s. 133; Özüğür, Tenkis, s. 116; Başara, s. 400; Ayan, Miras, s. 203; Gençcan, s. 644; Antalya, Miras, s. 236; Antalya/Sağlam, s. 305-306; İnan/Ertas/Albaş, s. 387.

²⁵³ Dural/Öz, s. 286; Oğuzman, s. 252; Nar, s. 133; Başara, s. 400.

²⁵⁴ Dural/Öz, s. 286; Köprülü, s. 329; Özüğür, Tenkis, s. 116; İnan/Ertas/Albaş, s. 387; Başara, s. 400.

bağlı tasarrufun saklı paylarına tecavüz ettiğini öğrenmemişlerse bir yıllık süre işlemeye başlamaz²⁵⁵.

Son olarak belirtmek gerekir ki yeni kanun yürürlüğe girmeden önce, yani 734 sayılı EMK. döneminde gerçekleşen olaylar bakımından tenkis davası açma süresi EMK.m.513' e göre belirlenir. Bu maddede belirtilen süreler zamanaşımı süresi olarak düzenlendiğinden, zamanaşımına ilişkin hükümler uygulama alanı bulur²⁵⁶. Buna göre mirasbırakan 01.01.2002 tarihinden önce ölmüşse, EMK.m.513' de öngörülen zamanaşımı hükümleri²⁵⁷, 01.01.2002 tarihinden sonra ölmüşse, TMK.m.571'de düzenlenen hak düşürücü süreler uygulanır²⁵⁸.

F. Tenkis Def' i

Tenkis talebi dava yoluyla kullanılabileceği gibi, def' i yoluyla da ileri sürülebilir. TMK.m.571/f.3'e göre, "*Tenkis iddiası def'i yoluyla her zaman ileri sürülebilir.*" Bu durumda saklı paylı mirasçı, henüz ifa edilmemiş ölümüne bağlı tasarrufların ifasına ilişkin taleplere karşı tenkis def'ini ileri sürebilecektir²⁵⁹. Bu düzenleme, kazandırma yapılan kişinin doğrudan kazandırmanın kendisine verilmesi talebine karşılık, kazandırmanın saklı payını ihlal ettiğini ve tenkise tabi olduğunu dava açmaksızın, def'i yoluyla ileri sürülebilmesini sağlamaktadır. Söz konusu ölümüne bağlı

---

²⁵⁵ Kocayusufpaşaoğlu, s. 419; Ayan, Miras, s. 204; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 193; Nar, s. 135-136; Oğuzman, s. 253; İnan/Ertas/Albaş, s. 387.

²⁵⁶ İnan/Ertas/Albaş, s. 382; Nar, s. 129; İşgüzar, s. 79.

²⁵⁷ İnan/Ertas/Albaş, s. 382-383; "*Miras bırakan 21.9.1998 tarihinde vefat etmiştir. Dava ise 11.6.2003 günü açılmıştır. Davalılar süresinde zamanaşımı def'inde bulunmamışlardır. Süresinden sonra yapılan zamanaşımı def'ine ise davacı açıkça karşı çıkmıştır. Bu nedenle davanın zamanaşımı yönünden reddi kanuna aykırıdır. Deliller toplanıp işin esası hakkında karar verilmesi gerekir.*" Y.2.HD. T. 08.06.2004, E. 2004/6195, K. 2004/7477, (Nar, s. 129).

²⁵⁸ "*Mirasçılık ve mirasın geçişi miras bırakanın ölüm tarihinde yürürlükte olan hükümlere göre belirlenir. Miras bırakan 01.01.2002 tarihinden önce ölmüşse 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi hükümleri, sonra ölmüşse 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun ilgili hükümleri uygulanacaktır. Tenkis davası açma hakkı, mirasçılarının saklı paylarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her halde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın açılması tarihinin üzerinden on yıl geçmekle düşer. Bu süreler hak düşürücü süre niteliğindedir, taraflarca ileri sürülmesi dahi hakim tarafından resen gözetilmesi gerekmektedir. Davanın temlikten 19 yıl sonra, mirasbırakanın ölümü tarihinden ise 8 sene sonra açıldığı, davalının bu süre zarfında anılan taşınmazı kullanmaya devam ettiği, davacıların yargılamanın hiçbir aşamasında hibe niteliğindeki temlik geç öğrendiklerini ileri sürmedikleri görülmektedir. Davanın 1 yıllık hak düşürücü süre içerisinde açılmadığı gözetilerek, hak düşürücü süre nedeniyle reddi gerekir.*" Y.1.HD. T. 09.09.2013, E. 2013/10332, K. 2013/12170, (Günay, s. 95-96).

²⁵⁹ İnan/Ertas/Albaş, s. 387; Baygın, Alacaklılar, s. 168; Serozan/Engin, s. 266; Nar, s. 136; Öztan, s. 129; Başara, s. 400; Oğuzman, s. 256; Kılıçoğlu, s. 239; Sarı, s. 93; Antalya, Miras, s. 236.

kazandırma ifa edilmişse, saklı paylı mirasçının def'i yolunu kullanması mümkün olmayıp, tenkis davası açması gerekmektedir²⁶⁰.

Tenkis def'inin ileri sürülebilmesi için saklı paylı mirasçının tenkise konu kazandırmanın zilyedi olması gerekir²⁶¹. Bu nedenle tenkis def'i, henüz ifa edilmeyen ölüme bağlı kazandırmalarda gündeme gelir. Zira tenkis yükümlüsünün zaten almış olduğu sağlararası kazandırmalarda, saklı paylı mirasçıya karşı böyle bir talepte bulunması mümkün olmadığından, mirasçının tenkis def'i gündeme gelmez²⁶².

Tenkis def'inin bir önemi de, saklı paylı mirasçının tenkis davası açma süresini kaçırdığı hallerde ortaya çıkmaktadır. Çünkü tenkis def'i, TMK.m.571/f.3' de belirtildiği gibi herhangi bir süreye tabi olmaksızın her zaman ileri sürülebilir²⁶³. Buna göre, tenkis davası süresini kaçıran saklı paylı mirasçı, saklı payına tecavüz eden kazandırmanın ifası için kendisine karşı ileri sürülen talebi herhangi bir süreye bağlı olmaksızın kullanacağı tenkis def'i ile yerine getirmekten kaçınabilir²⁶⁴. Saklı paylı mirasçının henüz tenkis davası süreleri dolmadan önce kendisine karşı ileri sürülen talebe karşı tenkis def'ini ileri sürmesi de mümkündür²⁶⁵.

Tenkis def'inin herhangi bir süreye tabi olmasa da, usul kurallarına uygun şekilde ileri sürülmesi gerekir. Tenkis def'i hakim tarafından re'sen göz önüne alınmadığından, saklı paylı mirasçı tarafından açıkça ileri sürülmesi gerekir²⁶⁶. Yine, birden fazla mirasçının olduğu durumlarda, bu imkandan sadece def'iyi ileri süren taraf yararlanır²⁶⁷. Tenkis def'i saklı paylı mirasçılara karşı açılan davalarda saklı paylı mirasçı tarafından kullanılabilen bir imkan olduğundan, saklı paylı mirasçının

---

²⁶⁰ Dural/Öz, s. 288; Nar, s. 13; Berki, s. 186.

²⁶¹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 419; Eren, Tenkis, s. 146; Başara, s. 401; Serozan/Engin, s. 266; Oğuzman, s. 256; Nar, s. 136; Günay, s. 95; Ayan, Miras, s. 204; İnan/Ertas/Albaş'a göre, saklı paylı mirasçı tenkise konu kazandırma değerine zilyed olmasa bile, tenkis def'i hakkını vasiyet alacaklısına karşı kullanabilir. Zira vasiyet borcunu mirasçılar yerine getirmek zorunda olduğundan, vasiyet alacağı bunlardan talep edilmişse, alacak hakkı bulunan kişiye karşı bu hak kullanılabilir. Bkz. İnan/Ertas/Albaş, s. 388.

²⁶² Dural/Öz, s. 288.

²⁶³ Eren, Tenkis, s. 146; Dural/Öz, s. 288; Serozan/Engin, s. 267; İnan/Ertas/Albaş, s. 387; Özüğür, Tenkis, s. 117; Nar, s. 138; Ayan, Miras, s. 204; Kılıçoğlu, s. 239; Öztan, s. 129; İmre/Erman, s. 268; Günay, s. 95; "Davalı 10.04.2007 günlü oturumda tenkis def'inde bulunmuştur. Tenkis iddiası def'i yoluyla her zaman ileri sürülebilir. (TMK. 571/3). Bu sebeple tenkis def'ine hasren dosyanın incelenmesi gerekir. Bu hususun düşünülmemesi usul ve yasaya aykırıdır." Y.2.HD. T. 1702.2009, E. 2009/17264, K. 2009/2468, (Gençcan, s. 644).

²⁶⁴ Kocayusufpaşaoğlu, s. 419; Eren, Tenkis, s. 145; Kılıçoğlu, s. 239-240; Başara, s. 401; Nar, s. 138; Ayan, Miras, s. 204; Albaş, Tenkis Defi, s.

²⁶⁵ Dural/Öz, s. 288.

²⁶⁶ Dural/Öz, s. 288; Nar, s. 139; Başara, s. 401.

²⁶⁷ Öztan, s. 130;

alacaklılarının veya iflas dairesinin tenkis def'i' inde bulunması mümkün değildir²⁶⁸. Ancak doktrinde, alacaklılara ve iflas dairesine mirasçılar aleyhine açılan davada fer'i müdahil yoluyla katılma imkanı verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Çünkü tenkis def'ini sadece saklı paylı mirasçının ileri sürebilmesi halinde, bu def'i onun tarafından kullanılmadığında alacaklılar ve iflas dairesi zarar görecektir. Bu durum alacaklılara ve iflas dairesine tenkis davası açma imkanı veren düzenlemenin amacına aykırı olur²⁶⁹.

G. Tenkis Talebinden Feragat

Saklı paylı mirasçılarının tenkisten feragat etmeleri mümkündür. Ancak tenkisten feragat edilebilmesi için mirasbırakanın ölmüş olması gerekir. Yani, mirasbırakanın ölümünden sonra saklı paylı mirasçılarının tenkis talep etme hakları doğar²⁷⁰. Tenkisten feragat herhangi bir şekle tabi değildir²⁷¹. Aynı şekilde tenkis def'inden de herhangi bir şekle tabi olmadan açık veya örtülü olarak feragat mümkündür²⁷².

Tenkisten feragat halinde alacaklıların ve iflas dairesinin durumunun ne olacağı düşünülebilir. Tenkisten feragat halinde de alacaklıların ve iflas dairesinin tenkis iddiasında bulunması mümkündür. Çünkü onlara tenkis imkanı, zaten saklı paylı mirasçının saklı payını almaktan kaçınması halinde verilmiştir. Saklı paylı mirasçının feragat yoluyla tenkis talebinden kaçması durumunda, alacaklıların ve iflas dairesinin tenkis davası açması mümkündür²⁷³.

VII. TENKİSİN BAZI KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

A. Tenkisin Mirasta Denkleştirme İle Karşılaştırılması

Mirasta denkleştirme, mirasbırakanın mirasçılara yapmış olduğu sağlararası karşılıksız kazandırmalar nedeniyle mirasçılar arasında eşitliği sağlayan bir kurumdur. Mirasta denkleştirmenin söz konusu olduğu hallerde mirasçı, eşitliğin sağlanması amacıyla aldığı değerleri terekeye iade etmektedir²⁷⁴.

---

²⁶⁸ Eren, Tenkis, s. 146; Nar, s. 137.

²⁶⁹ Eren, Tenkis, s. 130; Baygın, Alacaklılar, s. 168-169; Nar, s. 137-138.

²⁷⁰ Ayan, Miras, s. 200; Günay, s. 83; Eren, Tenkis, s. 126; Gençcan, s. 657; Nar, s. 141; İnan/Ertas/Albaş, s. 379.

²⁷¹ Nar, s. 141.

²⁷² Dural/Öz, s. 288; Öztan, s. 130; Oğuzman, s. 257.

²⁷³ Nar, s. 141-142.

²⁷⁴ İnan/Ertas/Albaş, s. 563-564; Özüğür, Tenkis, s. 397; Uyar, Mirasta Tenkis, s. 408.

Mirasta denkleştirmenin söz konusu olabilmesi için bazı şartların varlığı gerekmektedir. Bu şartlar; kazandırmanın sağlararası ve karşılıksız olması, mirasbırakanın malvarlığından çıkmış olması ve yasal mirasçının miras payına mahsuben yapılmış olmasıdır²⁷⁵. TMK.m.669/f.2' ye göre, "*Mirasbırakanın çeyiz veya kuruluş sermayesi vermek ya da bir malvarlığını devretmek veya borçtan kurtarmak ve benzerleri gibi karşılık almaksızın altsoyuna yapmış olduğu kazandırmalar, aksi mirasbırakan tarafından açıkça belirtilmiş olmadıkça, denkleştirmeye tâbidir.*" Maddede belirtilen kazandırmalar, mirasbırakanın denkleştirmeden muaf tutulmasına dair bir irade açıklaması olmaması koşuluyla altsoya yapılmışsa, kural olarak denkleştirmeye tabidir²⁷⁶. Buna karşılık, altsoy dışındaki yasal mirasçılara yapılan kazandırmalar bakımından durum farklıdır. Altsoy dışındaki mirasçıya yapılan kazandırmanın denkleştirmeye tabi olması için mirasbırakanın denkleştirmeyi istemiş olması gerekmektedir²⁷⁷.

Tenkis ve denkleştirme kurumları arasında birçok yönden farklılıklar bulunmaktadır. Tenkis, tasarruf oranını aşarak saklı paylara tecavüz eden kazandırmaların yasal sınırlara çekilmesini sağlamaktadır. Mirasta denkleştirme ise yasal mirasçılar lehine yapılan sağlararası karşılıksız kazandırmaların miras ortaklığına geri verilmesi sonucunda yasal mirasçılarının miras paylarını elde etmesini sağlamaktadır²⁷⁸. Denkleştirme daha çok mirasçılar arasında eşitliğin sağlanması amacıyla taşımaktadır²⁷⁹. Tenkiste saklı payların tamamlanması esas alınır ve tasarruf oranı yasal sınıra çekilir. Oysa denkleştirme daha geniş kapsamlı olup, burada kazandırmaların aynen veya değerlerince terekeye iadesi ve paylaşılması söz konusudur²⁸⁰. Ayrıca denkleştirmenin konusunu yalnızca sağlararası kazandırmalar oluştururken, tenkisin konusuna hem sağlararası kazandırmalar hem de ölüme bağlı kazandırmalar girer²⁸¹.

Mirasta denkleştirme, tenkise göre daha geniş kapsamlı olduğundan, denkleştirme davasının ıslah yoluyla tenkis davasına dönüştürülebileceği ve davaya

---

²⁷⁵ İnan/Ertas/Albaş, s. 568; Nar, s. 34; Serozan/Engin, s. 642; Özüğür, Tenkis, s. 402-405.

²⁷⁶ İnan/Ertas/Albaş, s. 571.

²⁷⁷ İnan/Ertas/Albaş, s. 571-572; Serozan/Engin, s. 642.

²⁷⁸ Özüğür, Tenkis, s. 398; Nar, s. 38; Günay, s. 155; Uyar, Mirasta Tenkis, s. 408.

²⁷⁹ Özüğür, Tenkis, s. 397; Kocayusufpaşaoğlu, s. 491; Serozan/Engin, s. 642; Nar, s. 39; Uyar, Mirasta Tenkis, s. 408.

²⁸⁰ Özüğür, Tenkis, s. 398; Nar, s. 42.

²⁸¹ Özüğür, Tenkis, s. 399; Nar, s. 39; Günay, s. 155; Uyar, Mirasta Tenkis, s. 408.

tenkis davası olarak devam edilebileceği, ancak tenkis davasının tamamen ıslah edilmeden denkleştirme davasına dönüştürülemeyeceği belirtilmektedir²⁸².

Tenkis talep eden kimseler yalnızca saklı paylı mirasçılar veya şartları varsa onların alacaklıları ve iflas masası olabilir. Saklı payı olamayan mirasçılarla diğer kimseler tenkis davası açamazlar²⁸³. Denkleştirme ise saklı paylı olsun veya olmasın bütün yasal mirasçılar tarafından talep edilebilir²⁸⁴. Mirasçıların alacaklıları ve iflas dairesinin ise denkleştirme talebinde bulunması mümkün değildir²⁸⁵.

Tenkis davasında davalılar saklı paya tecavüz eden kazandırmanın lehine yapıldığı kişilerdir. Bunlar mirasçılar olabileceği gibi, üçüncü kişiler de olabilir. Mirasta denkleştirme halinde ise denkleştirmeye yükümlü olan davalılar sadece yasal mirasçılardır²⁸⁶. Mirasın reddi, mirastan çıkarma, feragat, yoksunluk gibi sebeplerle mirasçılık sıfatını kaybeden mirasçılar ve üçüncü kişiler ise denkleştirmede taraf değildir. Buna karşılık bu kişiler aleyhine tenkis davası açılması mümkündür²⁸⁷.

Mirasbırakanın, özel haller dışında saklı pay üzerinde tasarrufta bulunması mümkün değildir. Zira, tenkis hükümleri emredici nitelikte olduğundan, buna ilişkin kuralların mirasbırakanın iradesiyle değiştirilmesi söz konusu olamaz²⁸⁸. Mirasta denkleştirmenin ise mirasbırakanın iradesiyle ilgisi bulunmaktadır. Buna ilişkin kurallar emredici nitelikte olmayıp, tamamlayıcı niteliktedir. Denkleştirmeye ilişkin kurallarda mirasbırakanın iradesine öncelik verildiğinden, o dilerse mirasçısını denkleştirme ile yükümlü kılabilir, dilerse denkleştirme yükümlüsünü bu yükümlülüğünden kurtarabilir²⁸⁹.

Tenkis davasının açılması bakımından kanunda hak düşürücü süreler öngörülmüştür. TMK.m.571 hükmüne göre tenkis davası açma hakkı bir ve on yıllık hak düşürücü sürelerle bağlanmıştır. Buna karşılık denkleştirme davasına ilişkin kanunda özel bir süre öngörülmemiştir. Fakat, doktrinde Özüğür, Yargıtay'ın da kararlarında

---

²⁸² Özüğür, Tenkis, s. 398; Uyar, Mirasta Tenkis, s. 417.

²⁸³ Özüğür, Tenkis, s. 399; Günay, s. 153; Şener, Düşündürücü Yönler, s. 6; Uyar, Mirasta Tenkis, s. 408.

²⁸⁴ Özüğür, Tenkis, s. 399; Günay, s. 153; Nar, s. 40; İnan/Ertaş/Albaş, s. 564; Şener, Düşündürücü Yönler, s. 6; Uyar, Mirasta Tenkis, s. 408.

²⁸⁵ Günay, s. 153; Özüğür, Tenkis, s. 399; Şener, Düşündürücü Yönler, s. 6; Nar, s. 41.

²⁸⁶ Özüğür, Tenkis, s. 399; Günay, s. 153; Nar, s. 41.

²⁸⁷ İnan/Ertaş/Albaş, s. 565; Nar, s. 41-42.

²⁸⁸ Serozan/Engin, s. 642; Özüğür, Tenkis, s. 399; Kocayusufpaşaoğlu, s. 491; Nar, s. 39; Günay, s. 154.

²⁸⁹ Özüğür, Tenkis, s. 399; Nar, s. 40; Günay, s. 154.

belirtildiği üzere²⁹⁰, denkleştirme konusu mirasın paylaşımı ile ilgili olduğundan, davanın en geç mirasın paylaşılmasının tamamlanmasından itibaren on yıllık zamanaşımı süresi içinde açılması gerektiğini belirtmektedir²⁹¹.

Denkleştirme ve tenkis taleplerinin, özel durumlar dışında, aynı anda birlikte ileri sürülebilmesi mümkün değildir²⁹². Zira denkleştirmeye konu olan bir kazandırmanın tenkise tabi olabilmesi için denkleştirmeden kurtulması gerekmektedir. Bu nedenle denkleştirme talebinin mümkün olduğu hallerde, tenkis talebi anlamsız olur. Çünkü denkleştirme talebinde bulunan mirasçı zaten yasal miras payını alabilir²⁹³. Fakat istisnai hallerde, denkleştirme talebinden sonra tenkis talebi de ileri sürülebilir. Bu durumlardan biri TMK.m.672 hükmüdür. Bu hükme göre, kazandırmanın miras payını aşan hallerde mirasçı, mirasbırakanın bunu kendisine bırakmak istediğini ispatlarsa, bu fazlalık kısmı denkleştirmeye tabi olmaz. Bu nedenle saklı paylı mirasçılar şartları varsa, bu fazlalık kısmın tenkisini talep edebilir²⁹⁴. Doktrinde belirtildiği üzere, sağ kalan eşin altsoyla birlikte mirasçı olduğu hallerde, TMK.m.669/f.2' ye göre, sağlararası kazandırmalar için denkleştirme ve tenkis talebinin ileri sürülmesi imkanı bulunmaktadır²⁹⁵.

B. Tenkisin İptal Davası İle Karşılaştırılması

Yasayakoyucu ölüme bağlı tasarrufların hüküm ve sonuçlarının geçerli bir şekilde meydana gelmesi için, bunların kanunun aradığı şartlara uygun olmasını aramıştır. Aranan koşullara uygun olmayan ölüme bağlı tasarruflar hükümsüzdür²⁹⁶. Ölüme bağlı tasarrufun iptal sebepleri ehliyetsizlik (TMK.m.557/f.1,b.1), irade sakatlıkları (TMK.m.504/f.1, TMK.m.557/f.1), şekil eksikliği (TMK.m.557/f.1,b. 4) ve hukuka ve ahlaka aykırılık (TMK.m.557/f. 1,b.3) olarak yasada sayılmaktadır.

---

²⁹⁰ "Mirasta iade davasında teberrun (kazandırmanın) miras payına mahsuben yapılıp yapılmadığının tespiti zorunludur. Davalı teberrunun miras payına mahsuben yapıldığını kabul etmediğine göre ispat yükü davacıya düşer. (Y.2.H.D. nin 29.3.1979 gün ve 990/2557 sayılı kararı) zira, herkese iddiasını ispat etmek zorundadır, (M.K. 6) öte yandan, ileri sürdüğü olaydan yararına hak elde eden kişi bunu ispatla yükümlüdür. Teberrunun miras payına karşılık yapıldığını ispat eden davacı tenkise oranla daha geniş kapsamlı bir hak elde edecek ayrıca Medeni Kanun'un 513. maddesindeki zaman aşımı tehlikesini gidermiş olacaktır şöyle ki: Tenkis davası en çok beş yıl gibi bir zaman aşımı ile sınırlanmış iken mirasta iade davasında zaman aşımı mirasın taksiminden itibaren 10 yıldır" Y.2.HD. T. 15.03.1983, E. 1983/1151, K . 1983/2211 (**Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, E.T: 29.10.2016).

²⁹¹ **Özüğür**, Tenkis, s. 400.

²⁹² **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 389.

²⁹³ **Nar**, s. 36.

²⁹⁴ **Nar**, s. 36.

²⁹⁵ **Nar**, s. 37.

²⁹⁶ **İnan/Ertaş/Albaş**, s. 275; **Antalya/Sağlam**, s. 245.

İptal davası, tenkis davasında olduğu gibi, geçmişe yönelik, yenilik doğurucu bir karar niteliğindedir. Ölüme bağlı tasarrufun iptali, yalnızca, davayı açan mirasçılar yönünden sağlanır²⁹⁷. İptal kararı kazandırmaların iadesini de sağlamaz. Bunun sağlanması için ayrıca bir eda davası açılması gerekmektedir²⁹⁸.

İptal davasının amacı, yasal veya iradi mirasçılarının mirasçılık haklarının korunmasıdır. Mirasçı iptal ettirdiği ölüme bağlı tasarrufla yasal miras payına kavuşabilecektir²⁹⁹. Buna karşılık tenkis davası, tasarruf oranını aşarak saklı paylara tecavüz eden kazandırmaların yasal sınırlara çekilmesini amaçlamaktadır³⁰⁰.

Tenkis davası yalnızca saklı paylı mirasçılar tarafından açılabilir. Bununla birlikte, saklı paylı mirasçının alacaklıları veya iflas dairesi de tenkis davası açabilir³⁰¹. Buna karşılık iptal davası, saklı payı olsun veya olmasın tüm mirasçılar ya da vasiyet alacaklıları tarafından açılabilir. Alacaklıların ve iflas dairesinin iptal davası açma hakkı ise söz konusu değildir³⁰². İptal davasının davalısı, iptal nedeniyle sakatlığa uğrayan ölüme bağlı tasarrufla doğrudan doğruya miras hukukuna ilişkin menfaatler elden eden kişilerdir³⁰³. Tenkis davasının davalısı ise mirasbırakanın saklı payları ihlal eden tenkise tabi kazandırmaların lehine yapıldığı kişilerdir³⁰⁴. Ayrıca tenkis davası, hem ölüme bağlı hem de sağlararası kazandırmalar bakımından açılabilirken, iptal davası sadece ölüme bağlı kazandırmalara karşı açılabilir³⁰⁵.

Her iki kurum bakımından da dava açma süreleri birbirine benzemektedir. Tenkis davasında öngörülen bir yıllık hak düşürücü süre saklı payın ihlalinin öğrenilmesinden itibaren başlar³⁰⁶. İptal davasında da aynı sürenin başlangıcı, davacının

---

²⁹⁷ "Vasiyetnamenin iptali davası sadece bu davanın tarafları açısından hüküm ifade eder." Y.3.HD. T. 14.12.2010, E. 2010/12090, K. 2010/20564 (Gençcan, s. 530).

²⁹⁸ Oğuzman, s. 195-196; Kocayusufpaşaoğlu, s. 341-343.

²⁹⁹ Serozan/Engin, s. 476.

³⁰⁰ Dural/Öz, s. 238; Günay, s. 62; Öztan, s. 121; İmre/Erman, s. 261; Oğuzman, s. 235; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 190.

³⁰¹ İmre/Erman, s. 264; Dural/Öz, s. 280; Serozan/Engin, s. 261; Kılıçoğlu, s. 236; Eren, Tenkis, s. 127.

³⁰² İnan/Ertas/Albaş, s. 288; Serozan/Engin, s. 477; Antalya/Sağlam, s. 256; Oğuzman, s. 191; Nar, s. 53; Gençcan, s. 509-511.

³⁰³ İnan/Ertas/Albaş, s. 288; Serozan/Engin, s. 477; Kocayusufpaşaoğlu, s. 343; Antalya/Sağlam, s. 256; Oğuzman, s. 191; Gençcan, s. 511-513.

³⁰⁴ Oğuzman, s. 249; İmre/Erman, s. 265; Dural/Öz, s. 282; Öztan, s. 126; Serozan/Engin, s. 262; Ayan, Miras, s. 201; Kılıçoğlu, s. 237; Eren, Tenkis, s. 135; Aybay, s. 67; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 192; Günay, s. 87; Gençcan, s. 663.

³⁰⁵ İnan/Ertas/Albaş, s. 431.

³⁰⁶ Oğuzman, s. 252; Kocayusufpaşaoğlu, s. 418; Dural/Öz, s. 285; İmre/Erman, s. 266; Gençcan, s. 643; Sarı, s. 93.

tasarrufu, iptal sebebini ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiği tarihtir³⁰⁷. Her iki kurumda da öngörülen on yıllık süre vasiyetnamelerde açılma tarihinden, diğer tasarruflarda mirasın açılması tarihinden itibaren başlar. Fakat iptal davasında yirmi yıllık bir süre daha öngörülmüştür. TMK.m.559/f.1' de, kötüniyetli davalılara karşı sürenin yirmi yıl olduğu belirtilmiştir³⁰⁸. Bu yirmi yıllık sürenin başlangıcı da on yıllık sürenin başlangıcı ile aynıdır³⁰⁹. İptal davası için düzenlenen yirmi yıllık süre, tenkis davasında uygulama alanı bulmaz³¹⁰.

Ölüme bağlı tasarrufun iptalini sağlamak için iptal davasının açılması gerekmektedir. İptale konu olabilen ölüme bağlı tasarruf saklı payı da ihlal ediyorsa, tenkis davasının açılması da mümkündür. Bu nedenle saklı paylı mirasçı ölüme bağlı tasarruf için hem iptal davası hem tenkis davası açabilir³¹¹. Uygulamada da sıkça karşılaşıldığı üzere, iptal talebi ve tenkis talebi aynı davada terditli³¹² olarak ileri sürülmektedir³¹³.

C. Tenkisin İstihkak Davası İle Karşılaştırılması

Mirasta istihkak hakkının düzenlendiği TMK.m.637/f.1' e göre "*Yasal veya atanmış mirasçı, terekeyi veya bazı tereke mallarını elinde bulunduran kimseye karşı mirasçılıktaki üstün hakkını ileri sürerek miras sebebiyle istihkak davası açabilir*". Kanunkoyucu, mirasçıya tereke üzerindeki hakların korunmasının bir yaptırımı olarak istihkak davası hakkı tanımıştır³¹⁴. Bu dava, mirasçının mirasçılık sıfatı nedeniyle tereke

³⁰⁷ İnan/Ertaş/Albaş, s. 291.

³⁰⁸ İnan/Ertaş/Albaş, s. 431; Nar, s. 56.

³⁰⁹ Oğuzman, s. 193; Serozan/Engin, s. 480; Nar, s. 56.

³¹⁰ İnan/Ertaş/Albaş, s. 431; Nar, s. 56.

³¹¹ Serozan/Engin, s. 476.

³¹² Terditli davalarda, davacı aynı davalıya karşı aralarında bağlantılı olan birden fazla talebini, aralarında asıllık ve fer'ilik ilişkisi içinde ileri sürmektedir. Bu taleplerden biri asıl taleptir. Diğerleri ise yardımcı talep olup, ilk talebin kabul edilmemesi ihtimali için yapılmaktadır. Bkz. Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 281-281.

³¹³ Uyar, Mirasta Tenkis, s. 418-419; İnan/Ertaş/Albaş, s. 295; Gençcan, s. 524; "*Dava konusu vasiyetname açıklanan şekil kurallarına uygun olarak yapılmamıştır. O halde, vasiyetnamenin iptaline karar verilmesi gerekirken, yanlıgılı değerlendirme sonucu davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir. Davacılar, dava dilekçesinde; açıkladıkları sebeple, vasiyetnamenin iptaline karar verilmesini, mümkün olmadığında mahfuz hisseleri oranında tenkis talep etmişlerdir. Mahkemece, vasiyetnamenin iptali talebi reddedildiğinden bahisle tenkis talebine ilişkin dava tefrik edilmiştir. Oysa terditli olarak açılan ve aynı dilekçe ile dava konusu edilen tenkis isteminin iş bu davada bakılıp sonuçlandırılması gerekir. Zira, tenkis davasının tefrik edilmesi ve ayrı bir esasa kaydı davayı uzatacağından; usul ekonomisine aykırılık oluşturur"* Y.3.HD. T. 23.02.2010, E. 2009/16930, K. 2010/2852 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T: 01.11.2016).

³¹⁴ "*Miras sebebiyle istihkak davası mülkiyet hakkına dayanır. Mirasın açılmasıyla tereke mirasçılara geçer. Mirasçı açacağı istihkak davasında yasadan doğan mülkiyet hakkına dayanır. Diğer yandan istihkak davası terekeye dahi mallar için açılabilir. Bu nedenle terekeye dahil olduğundan (henüz*

üzerinde sahip olduğu haktan kaynaklanan bir davadır³¹⁵. Bu dava, mirasçının tereke mallarına haksız zilyed olan kişiden terekenin tümünü veya bir bölümünü geri almasına yönelik bir eda davasıdır³¹⁶.

Tenkis davasında saklı payı ihlal edilen mirasçılar, tasarruf oranını aşan kazandırmaları indirerek saklı payına kavuşmaktadır. Tenkis davasına konu olan kazandırmalar saklı payı ihlal etse de, esasen geçerli kazandırmalardır³¹⁷. Bu nedenle kazandırma lehdarına karşı miras sebebiyle istihkak davası açılması mümkün değildir. Miras sebebiyle istihkak davası ise tereke mallarını mirasçılık iddiasıyla veya böyle bir iddiaya dayanmadan elinde bulunduran haksız zilyede karşı açılabilir³¹⁸. Böylece istihkak davası ile zilyedin elinde olan terekeye ait mal ve hakların tamamen geri alınması sağlanır³¹⁹.

Tenkis davası, doktrinde hakim olan görüşe göre eda davası niteliğinde olmayıp, inşai bir davadır³²⁰. Bu nedenle tenkis kararından sonra tenkis konusunun geri alınması için bir eda davasının açılması gerekir. İşte tenkis kararından sonra tenkis konusunun geri istenmesine ilişkin olarak açılan bu eda davasının miras sebebiyle istihkak davası olup olmadığı tartışmalıdır. Bu konuda ileride açıklama yapılmış olmakla,³²¹ şimdilik, hakim olan görüşün saklı paylı mirasçının lehdarın zilyedliğinde bulunan kazandırmanın geri verilmesine ilişkin talebinin kişisel nitelikte özel bir alacak hakkına dayandığı yönünde olduğunu söyleyebiliriz³²². Bu nedenle sağlararası kazandırmaların geri verilmesi için miras sebebiyle istihkak davası açılmayacağı belirtilmektedir.

Hakim olan görüş, eda hükmünü içermeyen tenkis kararının kazandırmanın geri verilmesini sağlamadığını belirttiğinden, tenkis kararı kazandırmaların saklı pay

---

terekeden çıkmamış) ölüme bağlı teberrularda mirasçılığa veya miras payına itiraz halinde istihkak davası tercih edilebilir" Y.HGK. T. 29.05.1996, E. 1996/2-296, K. 1996/424, (Günay, s. 157).

³¹⁵ Tandoğan, Haluk, "Miras Sebebiyle İstihkak Davası", AÜHF, C. 12 S. 1-2, 1995, s. 270; Antalya/Sağlam, s. 411; Gençcan, s. 1209.

³¹⁶ İnan/Ertas/Albaş, s. 518-519; Tandoğan, s. 273; Serozan/Engin, s. 598; Antalya/Sağlam, s. 412-413; Gençcan, s. 1209.

³¹⁷ Serozan/Engin, s. 258; Nar, s. 44.

³¹⁸ İnan/Ertas/Albaş, s. 523; Serozan/Engin, s. 603; Nar, s. 45; Tandoğan, s. 270; Akbiyık, Cem, Miras Sebebiyle İstihkak Davası, İstanbul, 2003, s. 186.

³¹⁹ Günay, s. 157; İnal, N., s. 853.

³²⁰ Eren, Tenkis, s. 21; Ayan, Miras, s. 197; İmre/Erman, s. 278; Nar, 18; Serozan/Engin, s. 259.

³²¹ Bkz. İkinci Bölüm, V, B.

³²² Yavuz, s. 290; Eren, Tenkis, s. 177; Kocayusufpaşaoğlu, s. 417; Özüğür, Tenkis, s. 99; İnan/Ertas/Albaş, s. 428; Ayan, Miras, s. 197.

oranında yasal sınırlara çekilmesini sağlar. Buna karşılık mirasta istihkak davası bir eda davasıdır. Yasal ve atanmış mirasçılarının haklarını korumayı hedefleyen bu dava sonucunda davalı, davacıya karşı tereke mallarını verme borcu altına girmektedir³²³.

Tenkis davasının davacıları saklı paylı mirasçılar ile bunların alacaklıları veya iflas dairesi olabilir. Buna karşılık miras sebebiyle istihkak davasında davacılar, saklı payı olsun veya olmasın yasal mirasçılar ile atanmış mirasçılardır³²⁴. İstihkak davasında mirasçının alacaklıları ve iflas masasının dava açma hakkı bulunmamaktadır³²⁵. Tenkis davasında davalılar, lehine kazandırma yapılan kişilerdir. Davalı mirasçı olabileceği gibi, üçüncü kişiler de olabilir. Tenkis davasında davalının tereke malına zilyed olması gerekmemektedir. İstihkak davasında ise davalılar, tereke konusu mallar üzerinde mirasçılık iddiasıyla veya böyle bir iddia olmaksızın haksız olarak zilyed bulunan üçüncü kişilerdir³²⁶.

Tenkis davasında bir ve on yıllık hak düşürücü süreler öngörülmüştür. İstihkak davasında da bir ve on yıllık süreler öngörülmüş, ancak zilyedin iyiniyetli olup olmamasına göre sürelerde değişiklik kabul edilmiştir³²⁷. Gerçekten TMK.m.639/f.1' ye göre, "*Miras sebebiyle istihkak davası, davacının kendisinin mirasçı olduğunu ve iyiniyetli davalının terekeyi veya tereke malını elinde bulundurduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde mirasbırakanın ölümünün veya vasiyetnamenin açılmasının üzerinden on yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.*" Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre ise, "*İyiniyetli olmayanlara karşı zamanaşımı süresi yirmi yıldır.*" İstihkak davasında öngörülen bu yirmi yıllık süre, tenkis davasında kabul edilmemiştir. Ayrıca istihkak davasındaki süreler, tenkis davasındaki süreler gibi hak düşürücü süreler değil, zamanaşımı süreleridir³²⁸.

---

³²³ İnan/Ertas/Albaş, s. 520; Nar, s. 47; Antalya/Sağlam, s. 413; Tandoğan, s. 271.

³²⁴ İnan/Ertas/Albaş, s. 431-432; Antalya/Sağlam, s. 414; Gençcan, s. 1214; İnal, N., s. 853; Akbıyık, s. 155.

³²⁵ İnan/Ertas/Albaş, s. 522; Nar, s. 47; Bu konudaki farklı görüşler için bkz. Akbıyık, s. 152-153.

³²⁶ Antalya/Sağlam, s. 415; Nar, s. 48; Serozan/Engin, s. 603; Gençcan, s. 1215; Tandoğan, s. 274.

³²⁷ Antalya/Sağlam, s. 418.

³²⁸ İnan/Ertas/Albaş, s. 432; Nar, s. 49.

İKİNCİ BÖLÜM

TENKİS EDİLEBİLECEK KAZANDIRMALAR, TENKİSE TABİ TUTULAMAYACAK KAZANDIRMALAR, TENKİSTE SIRA VE GERİ VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

I. TENKİSE TABİ KAZANDIRMALAR

A. Genel Olarak

Tenkisin konusunu, mirasbırakanın saklı paylı mirasçılarının saklı paylarını ihlal eden kazandırmaları oluşturur. Ancak tenkise tabi kazandırmaların bazı özellikler taşıması gerekmektedir. Öncelikle tenkise tabi bir kazandırmadan bahsedebilmek için, kazandırmanın karşılıksız yapılmış olması gerekir³²⁹. Çünkü mirasbırakanın tam bir karşılık elde ederek yapmış olduğu kazandırmalar tenkise tabi değildir. Kazandırma kısmen yapılmışsa, karşılıksız olan kısmı tenkise tabi olabilir³³⁰.

Ayrıca mirasbırakan tarafından yapılan her türlü kazandırma da tenkise tabi değildir. Ölüme bağlı tasarruf yoluyla yapılan kazandırmaların tamamı tenkise konu olurken, sağlararası kazandırmalar sınırlı olarak tenkise tabidir³³¹. Bu açıdan tenkise tabi kazandırmalar, ölüme bağlı tasarruf yoluyla yapılan kazandırmalar ve sağlararası işlemle yapılan kazandırmalar olarak ikiye ayrılır.

B. Ölüme Bağlı Tasarruflar

Mirasbırakanın ölümü anında hüküm ve sonuçlarını doğurmak üzere gerçekleştirdiği, terekesinin geleceğine ilişkin istek, arzu ve emirlerini içeren hukuki işlemlere ölüme bağlı tasarruflar denmektedir³³². Ölüme bağlı tasarruflar maddi ve şekli anlamda olmak üzere ikiye ayrılır³³³. Miras sözleşmesi veya vasiyetname ile yapılan

³²⁹ İmre/Erman, s. 268; Eren, Tenkis, s. 61; Günay, s. 111; Hatemi, s. 48.

³³⁰ Oğuzman, s. 224; Kocayusufpaşaoğlu, s. 393; Eren, Tenkis, s. 62; Nar, s. 144.

³³¹ İmre/Erman, s. 268; İnal, Emrehan, "Denkleştirme ve Tenkis Davalarında Parası Mirasbırakan Tarafından Ödenerek Mirasçılardan Biri Adına Alınan Taşınmazların Durumu", İÜHF. C. LXV, S.2, 2007, s. 287; Nar, s. 144; Başara, s. 369; Berki, s. 184.

³³² İnan/Ertay/Albaş, s. 158; Kocayusufpaşaoğlu, s. 125; Gençcan, s. 216.

³³³ Hatemi, s. 74; Oğuzman, s. 94; Gençcan, s. 216.

ölüme bağlı tasarruflar şekli anlamdadır³³⁴. Maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar ise, şekli anlamda ölüme bağlı tasarrufun içeriğini belirtir³³⁵.

Mirasbırakanın saklı payı ihlal eden, tasarruf özgürlüğünü aşan ölüme bağlı kazandırmaları mutlak anlamda tenkise tabidir³³⁶. Bu nedenle, ister mirasçıya ister üçüncü kişiye yapılsın, tüm ölüme bağlı kazandırmaların tamamı tenkise konu olur.

Ölüme bağlı tasarruf yoluyla yapılan kazandırmadan bahsedebilmek için, lehine kazandırma yapılan kişinin mirasbırakanın ölüm anında hayatta olması gerekir. Çünkü ölüme bağlı tasarruflar, lehine yapılan kişinin mirasbırakandan önce ölmesi halinde kendiliğinden hükümsüz olurlar³³⁷.

Herhangi bir kazandırıcı özellik bulundurmeyen ölüme bağlı tasarrufların kazandırma olarak değerlendirmesi mümkün değildir. Çünkü bunlar parasal değer taşımadığından ve malvarlığını etkilemediğinden, tenkise konu olamazlar³³⁸.

Ölüme bağlı kazandırmalar tenkiste sıra bakımından da eşit olup, aynı anda yapılmış gibi orantılı olarak tenkis edilmektedir³³⁹. Bunun nedeni ise ölüme bağlı tasarrufun düzenlenme tarihi ne olursa olsun, mirasbırakanın ölümüyle hüküm ve sonuçlarını doğurmasıdır³⁴⁰.

C. Sağlararası Kazandırmalar

1. Mirasta Denkleştirme Konusu İken İade Dışında Kalan, Miras Hissesine Mahsuben Yapılan Sağlararası Kazandırmalar

a. Genel Olarak

Miras hukuku, temel olarak, kişinin hayattayken tasarrufta bulunduğu malvarlığı değerleri yerine, ölümünden sonra hüküm ifade eden ölüme bağlı tasarruflarıyla ilgilenir. Fakat kanun, bu kuralı mutlak olarak benimsememiş ve mirasçının menfaatini koruyarak, ölüme bağlı tasarruflar gibi mirasçılık sıfatına etki

---

³³⁴ Gençcan, s. 216; Kocayusufpaşaoğlu, s. 127; Eren, Tenkis, s. 63; Oğuzman, s. 94; Nar, s. 146.

³³⁵ Nar, s. 146.

³³⁶ Günay, s. 109; Özüğür, Tenkis, s. 3; İnan/Ertay/Albaş, s. 335; Nar, s. 151; Kılıçoğlu, s. 205; Şener, Tenkis, s. 26; Şener, Düşündürücü Yönler, s. 8.

³³⁷ Nar, s. 147.

³³⁸ Nar, s. 150.

³³⁹ Nar, s. 151; Günay, s. 110.

³⁴⁰ Kocayusufpaşaoğlu, s. 420; Eren, Tenkis, s. 150.

eden bazı sağlararası işlemleri de tenkise tabi tutmuştur. Aksi halde mirasbırakanın sağlararası işlemlerle malvarlığını azaltması, hatta kasıtlı olarak mirasçıları zarara uğratması m¼mk¼n olurdu³⁴¹.

TMK.m.565 h¼km¼nde, bazı karşılıksız kazandırmaların ¼l¼me bağlı tasarruflar gibi tenkise tabi olacağı belirtilmiştir. TMK.m.565/b.1' e g¼re "*Mirasbırakanın, mirasçılık sıfatını kaybeden yasal mirasçıya miras payına mahsuben yapmış olduğu sağlararası kazandırmalar, geri verilmemek kaydıyla altsoyuna malvarlığı devri veya borçtan kurtarma yoluyla yaptığı kazandırmalar ya da alışılmışın dışında verilen çeyiz ve kuruluş sermayesi*" tenkise tabidir.

Bu h¼kme g¼re sağlararası kazandırmanın tenkise tabi olması i¼in, miras hissesine mahsuben verilmiş olması ve denkleştirmeye konu olması gerekirken bundan kurtulmuş olması gerekir³⁴². Zira bu kazandırmalar denkleştirmeye tabi olursa, TMK.m.669 ve devamı h¼k¼mlerinde d¼zenlenen denkleştirme h¼k¼mlerinin uygulanması s¼z konusu olacaktır³⁴³. S¼z konusu kazandırmaların tenkise konu olması bakımından herhangi bir s¼re ¼ng¼r¼lmemiř olup, kazandırmalar mirasbırakan tarafından ne zaman yapılırsa yapılısın tenkise tabidir³⁴⁴.

TMK.m.565/b.1' e g¼re tenkise tabi kazandırmalar, miras hissesine mahsuben yasal mirasçılara bağışlama olarak verilen para veya mallardır. Başka kimselere yapılan bağışlamalar bu fıkraya dahil deđildir³⁴⁵.

b. Mirasçılık Sıfatını Kaybeden Yasal Mirasçıya Yapılan Kazandırmalar

Miras hissesine mahsuben yapılan kazandırmanın tenkise tabi olabilmesi i¼in ¼ncelikle denkleştirmeye tabi olması ancak bundan kurtulmuş olması gerektiğini belirtmiştik. Bu durumlardan birisi, yasal mirasçının mirasçılık sıfatını kaybetmesidir. Miras hissesine mahsuben kazandırma elde eden mirasçı, bir şekilde mirasbırakanın ¼l¼m¼ anında mirasçılık sıfatını kazanamamışsa, onun mirasbırakandan elde ettiği

³⁴¹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 380-381; Dural/¼z, s. 256; Oğuzman, s. 220; Serozan/Engin, s. 232.

³⁴² İmre/Erman, s. 269; Dural/¼z, s. 256; Antalya/Sağlam, s. 277; Kocayusufpaşaoğlu, s. 386; Nar, s. 155-156; İnan/Ertas/Albaş, s. 339; ¼zuđur, Tenkis, s. 4; İnal, E., s. 288.

³⁴³ İmre/Erman, s. 270; K¼pr¼l¼, s. 302; Antalya/Sağlam, s. 277; Ayan, Miras, s. 183; ¼zuđur, Tenkis, s. 4; Kılıçoğlu, s. 208.

³⁴⁴ Nar, s. 156; Serozan/Engin, s. 236; Hatemi, s. 65

³⁴⁵ İmre/Erman, s. 270-271.

sağlararası kazandırma denkleştirmeye tabi olmaz³⁴⁶. Buna göre yasal mirasçı, mirasbırakandan önce öldüğünde veya mirasçılıktan çıkarılma, mirastan feragat, yoksunluk veya mirasın reddi gibi bir sebeple mirasçılık sıfatını kaybettiğinde, denkleştirme yükümlülüğü söz konusu olmaz. Bu durumda TMK.m.565/b.1 gereğince, mirasçılık sıfatını kaybeden yasal mirasçıya miras hissesine mahsuben yapılan sağlararası kazandırma, saklı payı ihlal etmek şartı ile tenkise konu olur³⁴⁷.

Bu hususta mirasçılık sıfatını kaybeden mirasçının denkleştirme yükümlülüğünün, payını alana geçeceğine ilişkin TMK.m.670 hükmünün etkisine değinmek gerekir. Bu hükme göre, *"Mirasın açılmasından önce veya sonra mirasçılık sıfatını kaybeden mirasçıya ait geri verme yükümlülüğü, onun yerini alan mirasçılara, miras paylarında meydana gelen artış oranında geçer."* Buna göre, denkleştirmeye tabi kazandırmayı elde etmekle birlikte mirasçılık sıfatını kaybeden yasal mirasçının yerine geçecek bir mirasçı yoksa, kazandırma TMK.565/b.1 uyarınca tenkise tabidir³⁴⁸. Fakat mirasçılık sıfatını kaybeden mirasçının yerine geçecek bir mirasçı varsa, denkleştirme borcu sona ermemekte olup, yalnızca yükümlüsü değişmekte, yükümlülük onun yerini alan mirasçıya geçmektedir. Bu durumda yükümlülük kendisine geçen mirasçılara karşı tenkis davası açılamaz³⁴⁹. Öğretide, yükümlülük kendisine geçen mirasçılardan bu kazandırmanın kısmen veya tamamen alınamaması halinde, TMK.m.565/b.1 hükmüne göre tenkisin söz konusu olabileceği belirtilmektedir³⁵⁰.

---

³⁴⁶ İmre/Erman, s. 270; Dural/Öz, s. 256; Baygın, Tenkis, s. 157; Antalya/Sağlam, s. 278; İnan/Ertas/Albaş, s. 340; Ayan, Miras, s. 183; Eren, Tenkis, s. 67-68.

³⁴⁷ Antalya/Sağlam, s. 278; Nar, s. 157; Dural/Öz, s. 256-257; Hatemi, s. 52; Baygın, Tenkis, s. 157-158; İmre/Erman, s. 270-271; Serozan/Engin, s. 236; Eren, Tenkis, s. 67-68; Oğuzman, s. 221; Aybay, s. 69; Günay, s. 112; İnal, E., s. 290; Gençcan, s. 551; Örneğin, mirasbırakan (M)' nin mirasçıları oğulları (A), (B) ve (C)' dir. Tereke miktarı 20.000 TL' dir. (M) ölmeden dört yıl önce oğlu (C)' ye 40.000 TL ivazsız bağış yapmıştır. Burada (C)' ye yapılan 40.000 TL kazandırma denkleştirmeye tabi olduğundan, terekeye eklenecek, tereke miktarı 60.000 TL olacak ve (C) aldığı 40.000 TL' den 20.000 TL payını mahsup ederek geri kalan 20.000 TL' yi terekeye iade edecek, diğer mirasçılar da payını alacaktır. Ancak (C) mirası reddetmişse, denkleştirme yükümlülüğünden kurtulacağından, TMK.m.565/f.1 uyarınca tenkis güdeme gelecektir. Tereke 60.000 TL olduğundan ve (C) mirası reddettiğinden, (A) ve (B)' nin saklı payları ayrı ayrı 15.000 TL'dir. Toplamda 30.000 TL saklı payın ihlali vardır. Bunlar saklı paylarının 20.000 TL' sini terekenden alacaklarından, geriye bağışlama ile ihlal edilen 10.000 TL saklı pay ihlali kalmaktadır. Buna göre, (A), 5.000 TL ve (B), 5.000 TL değerinde ayrı ayrı (C)' ye karşı tenkis talebinde bulunabilecektir.

³⁴⁸ Nar, s. 158.

³⁴⁹ Serozan/Engin, s. 237; Dural/Öz, s. 257; Nar, s. 158; Antalya/Sağlam, s. 278.

³⁵⁰ Serozan/Engin, s. 237; Kocayusufpaşaoğlu, s. 386-387; Dural/Öz, s. 257; Nar, s. 159.

c. Geri Verilmemek Kaydıyla Altsoya Yapılan Kazandırmalar

TMK.m.565/f.1 uyarınca, tenkise tabi sağlararası kazandırmalardan biri altsoya yapılan ve denkleştirmeye tabi olması gerekirken, mirasbırakanın aksini bildirdiği sağlararası kazandırmalardır³⁵¹. Bu maddede denkleştirmeye tabi olmamak kaydıyla altsoya malvarlığı devri, alışılmışın dışında çeyiz verme, kuruluş sermayesi sağlama veya borçtan kurtarma şeklindeki kazandırmaların tenkise tabi olacağı belirtilmiřtir³⁵².

TMK.m.669/f.2' de "*Mirasbırakanın eyiz veya kuruluş sermayesi vermek ya da bir malvarlığını devretmek veya borçtan kurtarmak ve benzerleri gibi karşılık almaksızın altsoyuna yapmış olduğu kazandırmalar, aksi mirasbırakan tarafından açıkça belirtilmiş olmadıkça, denkleştirmeye tâbidir.*" denmektedir. Mirasbırakanın denkleştirmeyi istediğine dair irade beyanı aranmamaktadır³⁵³. Bu nedenle altsoya yapılan sağlararası kazandırmalar kural olarak denkleştirmeye tabidir. Ancak mirasbırakan bu kazandırmaların denkleştirmeye tabi tutulmaması için açıkça iradesini bildirmişse, bunlar için artık denkleştirme hükümleri uygulanmaz ve altsoy denkleştirme yükümlülüğünden kurtulur. İşte iade edilmemek üzere yapıldığı için denkleştirmeden kurtulan bu kazandırmalar, TMK.m.656/f.1 uyarınca tenkise tabi olur³⁵⁴.

Belirtmek gerekir ki mirasbırakanın yapmış olduğu kazandırmaların denkleştirmeye tabi olup olmadığının belirlenmesi büyük önem arz eder. Çünkü TMK.m.669/f.2' de "*Mirasbırakanın eyiz veya kuruluş sermayesi vermek ya da bir malvarlığını devretmek veya borçtan kurtarmak ve benzerleri gibi karşılık almaksızın altsoyuna yapmış olduğu kazandırmalar*" denmektedir. Bu hususta doktrinde farklı görüşler ortaya ıkmıřtır³⁵⁵. Bunlardan ilki, kanunen denkleştirmeden muaf tutulanlar hariç olmak üzere, altsoy lehine yapılan bütün kazandırmaların denkleştirmeye tabi olduđudur³⁵⁶. Hakim görüş ise, "*ve benzeri kazandırma*" ifadesinin dar yorumlanması ve altsoya yapılan belirli niteliklere sahip kazandırmaların denkleştirmeye tabi tutulması

³⁵¹ Serozan/Engin, s. 237; Dural/Öz, s. 257.

³⁵² Dural/Öz, s. 257; Kocayusufpaşaoğlu, s. 385; Oğuzman, s. 221; İnan/Ertas/Albaş, s. 341; Baygın, Tenkis, s. 158.

³⁵³ Nar, s. 159.

³⁵⁴ Oğuzman, s. 221-222; Nar, s. 160; Dural/Öz, s. 257; Eren, Tenkis, s. 72; Serozan/Engin, s. 237; İmre/Erman, s. 271; Gençcan, s. 551; Günay, s. 112; Ayan, Miras, s. 183; Baygın, Tenkis, s. 158; İnal, E., s. 290.

³⁵⁵ Görüşler için bkz: Nar, s. 162.

³⁵⁶ Hatemi, s. 51.

gerektiği yönündedir³⁵⁷. Zira bu görüşe göre, altsoya yapılan tüm kazandırmalar denkleştirmeye tabi tutulmak istenseydi, yasada belirli nitelikteki kazandırmalardan örnekler verilmezdi. Bunun amacı sayılan örneklere benzeyen nitelikte kazandırmaların tenkise tabi olmasıdır³⁵⁸. Örneğin, altsoya bakım ve yardım amacıyla kazandırma yapılmasında olduğu gibi, onun ekonomik bağımsızlığı amacıyla yapılan kazandırmalar denkleştirmeye tabidir³⁵⁹.

Ayrıca altsoy lehine yapılan kazandırmaların tamamının denkleştirmeye konu olması halinde, altsoya karşı tenkis talebi yalnızca TMK.m.565/b.1' in koşulları olduğu takdirde ileri sürülebilecek, fakat altsoya karşı, ileride bahsedeceğimiz TMK.m.565/b.3 ve 4' e göre tenkis talebi ileri sürülemeyecektir. Çünkü altsoya yapılan kazandırmaların tamamı ya denkleştirmeye tabi olacak ya da TMK.m.565/b.1' e göre tenkis olacaktır³⁶⁰.

Doktrinde TMK.m.565/b.1'in yalnızca altsoy lehine yapılan ve denkleştirmeden kurtulan kazandırmalar için değil, altsoy dışındaki yasal mirasçılara yapılan kazandırmalar bakımından da uygulanması gerektiği belirtilmiştir³⁶¹. Ancak eski kanun döneminde dahi çoğunluk görüşü, bu fikre karşı çıkmıştır³⁶².

2. Mirastan Feragat Karşılığı Yapılan Kazandırmalar

TMK.m.565/b.2' de, "*Miras haklarının ölümden önce tasfiyesi maksadıyla yapılan kazandırmalar*" tenkise tabi tutulmuştur. Maddede, bir mirasçının ivazlı feragat sözleşmesiyle mirastan feragat etmesi halinde, mirasbırakan tarafından yapılan ivazın tenkisinden bahsedilmektedir³⁶³. Mirastan feragat sözleşmesi ile yapılan kazandırmanın TMK.m.565/b.2' ye göre tenkis edilebilmesi için bazı şartların gerçekleşmesi gerekmektedir. Şartlardan ilki, ivazlı mirastan feragat sözleşmesinin varlığıdır³⁶⁴. İvazlı

---

³⁵⁷ Antalya/Sağlam, s. 278; Oğuzman, s. 329-220; Kocayusufpaşaoğlu, s. 389; Nar, s. 162-163; İmre/Erman, s. 270.

³⁵⁸ Nar, s. 163.

³⁵⁹ Dural/Öz, s. 258; Nar, s. 163; Oğuzman, s. 329-330;

³⁶⁰ Nar, s. 164-165.

³⁶¹ İnan/Ertay/Albaş, s. 341.

³⁶² Serozan/Engin, s. 237-238; Kocayusufpaşaoğlu, s. 338; Oğuzman, s. 221.

³⁶³ Kocayusufpaşaoğlu, s. 390; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 186; İnan/Ertay/Albaş, s. 342; Dural/Öz, s. 259; Nar, s. 166; İmre/Erman, s. 271; Serozan/Engin, s. 238; Albaş, Feragat, s. 539; Oğuzman, s. 222; Baygın, Tenkis, s. 158; Aybay, s. 69; Öztan, s. 146; Gençcan, s. 552; İnal, E., s. 288; Bıçakcı, Levent, Mirastan Feragat Sözleşmesi, İstanbul, 1999, s. 70.

³⁶⁴ Nar, s. 166; Eren, Tenkis, s. 84; Kılıçoğlu, s. 207; Aybay, s. 69; Günay, s. 113; Şener, Düşündürücü Yönler, s. 16.

feragat sözleşmesiyle mirasçı ivaz karşılığında payından vazgeçmektedir. Böylece feragat eden mirasçı ekonomik karşılık elde etmektedir. İvazsız feragat sözleşmelerinde, feragat eden mirasçı ekonomik olarak bir değer elde etmediğinden, tenkis sadece ivazlı feragat sözleşmesi sonucunda feragat edene ödenen miktar bakımından söz konusu olur³⁶⁵. Bununla birlikte, feragat edenin almış olduğu ivazın sağlararası nitelik taşıması da gerekmektedir³⁶⁶. Aksi halde bu maddenin uygulanması söz konusu olmaz. Mirastan feragat sözleşmesi ile öngörülen ivaz ölüme bağlı kazandırma niteliğindeyse, ölüme bağlı tasarruf hükümlerine göre tenkis gündeme gelir³⁶⁷.

İkinci şart ise ivazlı feragat sözleşmesi sonucu verilen ivazın saklı payı ihlal etmesidir³⁶⁸. Saklı payın ihlal edilmesi şartı, tenkise tabi bütün kazandırmalar için geçerli olan temel şarttır.

Feragat sözleşmesi sonucundan elde edilen kazandırmanın zamanı önemli değildir. Diğer bir deyişle, ivazın tenkise tabi olması, mirasbırakanın ölümünden belirli süre önce yapılması gibi bir sınırlamaya bağlı değildir³⁶⁹. İvaz olarak yapılan kazandırmanın ifa edildiği anda saklı payı ihlal etmesi de gerekmez. Buna göre, yapıldığı anda saklı payı ihlal etmeyen kazandırma, daha sonra mirasın ekonomik durumunun bozulmasıyla saklı payı ihlal ediyorsa, yine tenkise tabi olacaktır³⁷⁰. Bununla birlikte, TMK.m.565/b.2' ye göre tenkis yapılabilmesi için, feragatın saklı pay kurallarını ihlal etme amacı taşıması da gerekmez³⁷¹.

TMK.m.573' de ise feragat karşılığı yapılan kazandırmanın nasıl tenkis edileceği düzenlenmiştir. Bu hükme göre, *"Mirasbırakan, mirastan feragat eden mirasçıya, sağlığında terekenin tasarruf edilebilir kısmını aşan edimlerde bulunmuşsa; diğer mirasçılar bunun tenkisini isteyebilirler. Bu durumda, mirastan feragat edenin sadece saklı payını aşan miktar tenkise tâbi olur."* Hükümden anlaşıldığı üzere, feragat eden mirasçının saklı paylı mirasçı olduğu hallerde, onun saklı payı belirlenecek ve sadece saklı payını aşan kısım tenkise konu olan bir kazandırma olarak

---

³⁶⁵ **Nar**, s. 167.

³⁶⁶ **Eren**, Tenkis, s. 84; **Nar**, s. 167.

³⁶⁷ **Eren**, Tenkis, s. 84.

³⁶⁸ **Eren**, Tenkis, s. 84; **Nar**, s. 167; **İmre/Erman**, s. 271.

³⁶⁹ **Nar**, s. 167; **Günay**, s. 113; **İnan/Ertay/Albaş**, s. 342; **Baygın**, Tenkis, s. 159; **Bıçakcı**, s. 70.

³⁷⁰ **Eren**, Tenkis, s. 84; **Günay**, s. 113; **Özğür**, Tenkis, s. 5-6; **Bıçakcı**, s. 70; **Baygın**, Tenkis, s. 159; **Nar**, s. 168.

³⁷¹ **Nar**, s. 168; **Baygın**, Tenkis, s. 159.

değerlendirilecektir³⁷². Dolayısıyla kazandırma, feragat edenin saklı payını aşmaz ise tenkise tabi değildir. Hesaplama yapılırken kazandırmanın tamamı tereke mevcuduna eklenir³⁷³. Feragat sözleşmesinde öngörülen ivaz, henüz mirasçıya ödenmemişse, terekeden çıkmadığı için, hesaplamada tereke mevcuduyla toplanmaz³⁷⁴. Bu hüküm ivaz karşılığı feragat eden saklı paylı mirasçılar bakımından uygulama alanı bulur³⁷⁵. Feragat eden mirasçı, saklı paylı mirasçı değilse, ona yapılan ivazın saklı payını aşan kısmı değil, tamamı tenkise tabi olur. Diğer bir ifadeyle, ona yapılan kazandırmanın tamamı tenkise konu sağlararası kazandırma olarak kabul edilir³⁷⁶. Bu düzenlemeyle feragat eden saklı paylı mirasçının en azından saklı payı korunmuş olmaktadır³⁷⁷.

Kanunda ivaz karşılığı feragat eden saklı paylı mirasçıya seçimlik bir hak tanınmıştır³⁷⁸. TMK.m.574' e göre, "*Mirastan feragat eden, tenkis sebebiyle terekeye bir malı veya diğer bir değeri geri vermekle yükümlü olursa; dilerse tenkise tâbi değeri geri verir, dilerse almış olduklarının tamamını terekeye geri vererek mirastan feragat etmemiş gibi paylaşmaya katılır.*" Hükümden anlaşıldığı gibi, mirastan feragat eden dilerse kazandırmanın tenkise tabi olan kısmını iade ederek, kalan kısmı kendisinde tutabilir. Bu halde feragat karşılığı alınan ivazın saklı payları aşan kısmı tenkis edilir³⁷⁹. Feragat eden dilerse ivazın tamamını da iade edebilir. Böylece mirastan feragat etmemiş gibi mirasçılık sıfatını yeniden kazanarak paylaşımaya katılır³⁸⁰.

---

³⁷² Eren, Tenkis, s. 85; Oğuzman, s. 222; Özüğür, Tenkis, s. 5; Baygın, Tenkis, s. 158; Günay, s. 113; Gençcan, s. 552; Nar, s. 168; Örneğin mirasbırakan iki oğlu (A) ve (B)' den, (A) ile ivazlı feragat sözleşmesi yapmış ve (A)' ya 10.000 TL vermiştir. Tekerede 2.000 TL mevcuttur. Bu halde (A)' ya yapılan 10.000 TL değerinde ivaz terekeye eklenir ve tereke 12.000 TL olarak hesaplanır. Feragat edilmemiş gibi her birinin saklı payı tespit edilir. Burada saklı paylar toplamı 6.000 TL, her birinin saklı payı 3.000 TL' dir. Bu durumda feragat eden (A)' nin saklı payı kazandırma ile aldığı 10.000 TL' den çıkarıldığında, tenkise konu 7.000 TL değerinde bir kazandırma söz konusudur. (B) terekeden 2.000 TL aldığına göre, kalan 1.000 TL için tenkis talep edebilir. Bkz. Öztan, s. 146.

³⁷³ Oğuzman, s. 222; Öztan, s. 146; Ayan, Miras, s. 183; Baygın, Tenkis, s. 159.

³⁷⁴ Dural/Öz, s. 259.

³⁷⁵ Bu hükmün amacı şudur: Mirasçı feragat sözleşmesi ile saklı payından vazgeçmiş ve düşünüldüğünde diğer mirasçılara saklı payı kadar kazandırma sağlamıştır. Mirasçıların yapılan kazandırmadan gördükleri zarar, asıl olarak feragat sebebiyle kendilerine kalan saklı pay miktarını aşan kısımdır. Bu nedenle feragat sözleşmesindeki ivazın sadece feragat edenin saklı payını aşan kısmı tenkise konu olur. Bkz. Dural/Öz, s. 312.

³⁷⁶ Nar, s. 168.

³⁷⁷ Öztan, s. 147; Nar, s. 169.

³⁷⁸ Serozan/Engin, s. 257; Dural/Öz, s. 312; Bıçakçı, s. 73; Nar, s. 300; Şener, Düşündürücü Yönler, s. 16.

³⁷⁹ Öztan, s. 147; Gençcan, s. 552; Günay, s. 113; Eren, Tenkis, s. 85; Özüğür, Tenkis, s. 5; Ayan, Miras, s. 184; Nar, s. 300; Bıçakçı, s. 73.

³⁸⁰ Dural/Öz, s. 312; Nar, s. 300-301; Serozan/Engin, s. 257; Özüğür, Tenkis, s. 5; Bıçakçı, s. 73; Öztan, s. 147; Gençcan, s. 552; Günay, s. 113; Eren, Tenkis, s. 85; Ayan, Miras, s. 184.

Ayrıca kısmi feragat halinde TMK.m.565/b.2' nin uygulama alanı bulmayacağı, çünkü mirasçılık sıfatının devam ettiği belirtilmektedir³⁸¹. Yine, feragat eden mirasçının aldığı ivaz ile saklı payına denk gelen kısmı elde edememesi halinde tenkis davası açması mümkün değildir. Çünkü mirastan feragat eden mirasçının, mirasçılık sıfatı sona ermiş ve saklı payını talep hakkı da ortadan kalmıştır³⁸².

3. Mirasbırakanın Adet Üzerine Verdiği Hediyeler Dışında, Dönme Hakkını Saklı Tutduğu Bağışlamalar ile Ölümünden Önceki Bir Yıl İçinde Yaptığı Bağışlamalar

a. Genel Olarak

TMK.m.565/b.3' e göre, "*Mirasbırakanın serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yaptığı bağışlamalar ve ölümünden önceki bir yıl içinde âdet üzere verilen hediyeler dışında yapmış olduğu bağışlamalar*" tenkise tabidir. Söz konusu madde tenkise tabi kazandırmaları "*Mirasbırakanın serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yaptığı bağışlamalar*" ile "*ölümünden önceki bir yıl içinde âdet üzere verilen hediyeler dışında yapmış olduğu bağışlamalar*" olmak üzere iki gruba ayırmıştır.

Önemle belirtmek gerekir ki, bir yıl içinde veya dışında olsun, adet üzerine verilen hediyeler tenkise konu olamaz³⁸³. Dolayısıyla her iki grup açısından da tenkisin ön şartı, bağışlamanın adet üzerine verilen hediye olmamasıdır. Adet üzerine verilen hediyeler denilmekle kastedilen, doğum günü, yılbaşı, bayram, yıldönümü, mezuniyet gibi özel günler ve olaylarda verilen ve bağışlayanın malvarlığı değerlerine uygun olan hediyelerdir³⁸⁴. Bağışlamanın adet üzerine verilen hediye olarak kabulü için iki şartın birlikte gerçekleşmesi gerekir. Bunlardan biri, az önce belirttiğimiz gibi özel gün veya olaylara istinaden verilmesidir. İkinci olarak da bağışlayanın ekonomik durumu açısından makul bir hediye olması gerekir. Burada kazandırmanın makul olup olmadığı mirasbırakanın durumuna göre belirlenebilir³⁸⁵. Örneğin, çok zengin bir iş adamı olan mirasbırakanın mezun olan yeğenine motosiklet hediye etmesi makul sayılabilecekken, ekonomik durumu iyi olmayan mirasbırakanın bu hediyesi makul karşılanmayabilir.

---

³⁸¹ İnan/Ertas/Albaş, s. 342; Nar, s. 170; Gençcan, s. 553.

³⁸² Eren, Tenkis, s. 85; Bıçakçı, s. 70.

³⁸³ Dural/Öz, s. 260; Serozan/Engin, s. 238; Oğuzman, s. 222; Antalya/Sağlam, s. 280; Baygın, Tenkis, s. 166; İnal, E., s. 288; Antalya, Miras, s. 215.

³⁸⁴ Antalya/Sağlam, s. 280; Dural/Öz, s. 260; Oğuzman, s. 222; Serozan/Engin, s. 238; Nar, s. 172; İnan/Ertas/Albaş, s. 343; Ayan, Miras, s. 185; Baygın, Tenkis, s. 166.

³⁸⁵ Dural/Öz, s. 260; Oğuzman, s. 222; Antalya/Sağlam, s. 279-280; Serozan/Engin, s. 238; Nar, s. 173; Ayan, Miras, s. 185.

Kazandırmanın makul olup olmadığı hususunun, kazandırmanın yapıldığı tarihteki mirasbırakanın malvalığına göre değerlendirilmesi gerekir³⁸⁶.

Mirasbırakan tarafından yapılan kazandırmanın TMK.m.565/b.3 uyarınca tenkise tabi olması için, her şeyden önce bağışlama sözleşmesinin unsurlarını taşıması gerekir³⁸⁷. Bağışlama hükümlerine uygun olmayan kazandırmaların, söz konusu hükme göre tenkisi mümkün değildir. Buna göre, ahlaki bir görevin ifası amacıyla yapılan kazandırmalar, TBK.m.285/f.3 uyarınca bağış sayılmazlar³⁸⁸. Bu nedenle bu tür kazandırmalar tenkise tabi değildir³⁸⁹.

Ayrıca, mirasbırakanın yasal mirasçılara yapmış olduğu bağışlamaların da TMK.m.565/b.3' e göre tenkise konu olabilmesi için, bu kazandırmanın denkleştirmeye tabi olup olmadığının bilinmesi gerekir. Zira bağışlama yoluyla mirasçıya yapılan kazandırma denkleştirmeye tabi ise, denkleştirme hükümleri uygulama alanı bulur. Mirasbırakanın yasal mirasçılar dışında kimselere yaptığı bağışlamalarda ise denkleştirme hükümleri uygulanmayacağından, şartları varsa tenkis mümkündür³⁹⁰.

b. Mirasbırakanın Serbestçe Dönme Hakkını Saklı Tuttuğu Bağışlamalar

Mirasbırakanın serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yapmış olduğu bağışlamalar, bir süreye bağlı olmaksızın tenkise tabidir³⁹¹. Serbestçe dönme hakkı saklı tutularak yapılan bağışlamalardan maksat, mirasbırakanın tek taraflı irade açıklamasıyla, kayıtsız şartsız bağışlamadan dönmeyi sağlamasıdır³⁹². Mirasbırakanın

---

³⁸⁶ **Nar**, s. 173.

³⁸⁷ **İnan/Ertaş/Albaş**, s. 343; **Nar**, s. 172; **Antalya/Sağlam**, s. 279; **Baygın**, Tenkis, s. 161.

³⁸⁸ **Eren**, Borçlar, s. 92.

³⁸⁹ **İnan/Ertaş/Albaş**, s. 343; **Baygın**, Tenkis, s. 161; **İmre/Erman**, s. 272; **Şener**, Düşündürücü Yönler, s. 15. "Medeni Kanununun 507 ve 509. maddelerinde sınırlı olarak sayılan teberru ve temlikler dışındaki karşılıksız bağışlar ile B.K.2343. maddesi uyarınca ahlakî bir görevin yerine getirilmesi amacıyla verilen şeylerin bağış sayılmayacağı ve dolayısıyla indirime (tenkise) konu olmayacağı da dikkate alınarak miras bırakanın kazandırıcı işlemini bakım karşılığı duyulan minnet ve şükran duyguları içinde yapıp yapmadığı keyfiyetinin de gözönünde bulundurulması belirtilen tüm hususların dikkate alınarak buna göre inceleme ve araştırma yapıp sonucu doğrultusunda bir hüküm kurulması gerekirken eksik inceleme ile tenkise karar verilmesi doğru bulunmamıştır." Y.2.HD. T. 05.03.1992, E. 1992/2269, K.1992/2543 (**Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, E.T: 09.10.2016).

³⁹⁰ **Nar**, s. 173-174.

³⁹¹ **İnan/Ertaş/Albaş**, s. 343; **Dural/Öz**, s. 260; **Baygın**, Tenkis, s. 160; **Serozan/Engin**, s. 238; **Özüğür**, Tenkis, s. 6; **Antalya**, Miras, s. 215; **Aybay**, s. 69; **Antalya/Sağlam**, s. 279; **Günay**, s. 114; **Ayan**, Miras, s. 184.

³⁹² **Eren**, Tenkis, s. 87; **Nar**, s. 175; **Baygın**, Tenkis, s. 160.

sebepsiz ve süreye bağlı olmaksızın dönme hakkına sahip olduğunun sözleşmeden açıkça anlaşılması gerekir³⁹³.

Mirasbırakanın serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yaptığı bağışlamanın TMK.m.565/b.3 uyarınca tenkisi için hiçbir zamansal sınırlama bulunmamaktadır. Yani, bu tür yapılan bağışlamalar mirasbırakanın ölümünden yıllar önce yapılmış olsa bile tenkis edilebilir³⁹⁴. Kaldı ki dönme hakkı saklı tutularak yapılan bağışlamalarda, mirasbırakanın saklı pay kurallarını etkisiz kılma kastı da aranmamaktadır³⁹⁵. Dolayısıyla aranan şart, mirasbırakanın dönme hakkını saklı tutması ve yapılan bağışların tasarruf sınırını aşarak saklı payları ihlal etmesidir³⁹⁶.

TMK.m.565/b.3 hükmünün uygulanması için bağışlayanın kayıtsız ve şartsız olarak dönme hakkını saklı tutması gerektiğinden, mirasbırakanın kendisinden önce ölmesi halinde, bağışlanan şeyin kendisine dönmesini belirtirse, söz konusu bağışlama bu hükme göre tenkis edilemez³⁹⁷. Ayrıca, ifası bağışlayanın ölümüne bağlı bağışlamalar, TBK.m.290/f.2 hükmü uyarınca ölüme bağlı tasarruf hükümlerine tabidir. Bu nedenle, bu tür bağışlamalarda da TMK.m.565/b.3 hükmü değil, ölüme bağlı tasarrufların tenkisi hükümleri uygulanır³⁹⁸.

c. Ölümünden Önceki Bir Yıl İçinde Yaptığı Bağışlamalar

Mirasbırakanın dönme hakkını saklı tutmaksızın yapmış olduğu bağışlamaların tenkisinde durum farklıdır. Zira TMK.m.565/b.3' e göre, mirasbırakanın yapmış olduğu bağışlamalar ölümünden önceki bir yıl içinde yapılmışsa, hiçbir şart ve koşul

³⁹³ **Eren**, Tenkis, 87; **Köprülü**, s. 306; **Ayan**, Miras, s. 184; **Nar**, s. 175.

³⁹⁴ **Dural/Öz**, s. 260; **Hatemi**, s. 52-53; **Oğuzman**, s. 223; **Serozan/Engin**, s. 238; **İmre/Erman**, s. 274; **Köprülü**; 306; **Ayan**, Miras, s. 184; **Eren**, Tenkis, s. 87; **Antalya/Sağlam**, s. 279; **İnan/Ertaş/Albaş**, s. 342.

³⁹⁵ **Dural/Öz**, s. 260; **Oğuzman**, s. 223; **Serozan/Engin**, s. 238-239; **İnan/Ertaş/Albaş**, s. 342; **Baygın**, Tenkis, s. 160.

³⁹⁶ **Özğür**, Tenkis, s. 6.

³⁹⁷ **Ayan**, Miras, s. 184; **Baygın**, Tenkis, s. 160; **Gençcan**, s. 554; **Nar**, s. 176; "Miras bırakanın bağışlananın kendinden önce ölümü halinde bağışlamanın yine kendisine dönmesi koşuluyla yaptığı bağış Türk Kanunu Medenisinin 507/3. maddesinde gösterilen miras bırakanın kayıtsız şartsız dönme hakkı olan bağışlardan değildir (Y.2.H.D. 8.6.1995 ta., E. 5658 K. 6770 S.K.). Bu nedenle davacıların Türk Kanunu Maddesinin 507/4. maddesi (4721 S. TMK. 565) koşullarının oluştuğu temlikin saklı pay kurallarını zedelemek amacı ile yapıldığının kanıtlanması gerekir. Davacılar temlikin bu amaçla yapıldığını kanıtlayamadıkları gibi, miras bırakanın açtığı davada da bağışlamanın bu amaçla yapılmadığının açıklandığı belirlenmiştir.", Y.2.HD., T. 27.05.2003, E. 2003/4621, K. 2003/7706 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T: 04.10.2016).

³⁹⁸ **İmre/Erman**, s. 274; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 398; **Nar**, s. 177; **Antalya/Sağlam**, s. 280; Hakim görüşe göre, ifası bağışlayanın ölümüne bağlı bağışlamalar ölüme bağlı bir tasarruf sayılır. Ayrıca bu tür bağışlamaların miras sözleşmesi şeklinde yapılması gerekir. Bkz. **Eren**, Borçlar, s. 170.

aranmaksızın tenkise tabidir³⁹⁹. Bağışlama, mirasbırakanın ölümünden önceki bir yıl içinde yapılmış olması halinde koşulsuz tenkise konu olacağından, mirasbırakanın dönme hakkını saklı tutması veya saklı pay kurallarını etkisiz bırakma kastı gibi hiçbir koşul aranmaz⁴⁰⁰. Ancak mirasbırakanın ölümünden önceki bir yıl içinde olmayan bağışlamalarda ise TMK.m.565/b.4 gereği saklı payı etkisiz kılma kastı aranır⁴⁰¹. Bağışlama hem ölümden önceki bir yıl içindeyse hem de saklı payı etkisiz kılma kastı varsa, bu takdirde her iki hükme de dayanılabilir⁴⁰².

Mirasbırakanın yapmış olduğu bağışlamaların geniş yorumlanması, elden bağışlamaların ve yerine getirilmiş olan bağışlama taahhütlerinin de söz konusu bent kapsamında tenkise tabi olması gerektiği belirtilmektedir⁴⁰³. Buna göre, ölümden önceki bir yıl içinde elden verilen bağışlamalar ve bu süre içinde ifa edilen bağışlama taahhütleri koşulsuz şartsız tenkise tabidir⁴⁰⁴. Ancak bağışlama taahhüdünün ne zaman yapıldığı önemli olmadığından, çok eski tarihli yapılan bağışlama taahhüdü de mirasbırakanın ölümünden önceki bir yıl içinde ifa edilmişse tenkise tabidir⁴⁰⁵. Çünkü önemli olan husus, karşılıksız kazandırmanın malvarlığından çıkma anıdır⁴⁰⁶.

Bağışlama taahhüdü mirasbırakanın ölümünden önceki bir yıl içinde yapılmış ancak mirasbırakanın ölümü anında hala ifa edilmemişse, bu kazandırmanın sağlararası işlem gibi tenkis edilip edilmeyeceği tartışmalıdır⁴⁰⁷. Bir görüŖe göre, mirasbırakanın ölümü anında ifa edilmemiş olsa bile, bunların TMK.m.565/b.3 uyarınca tenkisi mümkündür⁴⁰⁸. Diğer görüŖe göre ise, ölüm anında henüz ifa gerçekteşmemişse, bunlar

---

³⁹⁹ Dural/Öz, s. 260; Nar, s. 178; Serozan/Engin, s. 238; İmre/Erman, s. 272; Özüğur, Tenkis, s. 6; Antalya/Sağlam, s. 279; İnan/Ertas/Albas, s. 343; Kılıçoğlu, s. 208; Ayan, Miras, s. 184-185; Gençcan, s. 556; Sarı, s. 83; İnal, E., s. 288-289.

⁴⁰⁰ Serozan/Engin, s. 238-239; Dural/Öz, s. 260; Oğuzman, s. 223; Baygın, Tenkis, s. 161.

⁴⁰¹ Özüğur, Tenkis, s. 7; Oğuzman, s. 223; Gençcan, s. 558; Ayan, Miras, s. 184-185; "Tenkise konu taşınmazlar miras bırakanın ölümünden önceki 1 yıldan daha önce temlik edilmiştir. Bu nedenlerle taşınmazlar yönünden kazandırmaların saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla yapıldığının ispatlanması gerekir, bu konuda taraf delillerinin toplanarak (TMK. md. 565/4)deliller değerlendirilip ve sonucuna göre karar verilmesi gerekirken eksik araştırma ve soruşturma ile davaya devamla yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir." Y.2. HD. T. 14.06.2004, E. 2004/6829, K. 2004/7743 (Kazancı İctihat Bilgi Bankası, E.T: 04.10.2016).

⁴⁰² Nar, s. 179; Oğuzman, s. 223.

⁴⁰³ Baygın, Tenkis, s. 160; Nar, s. 180.

⁴⁰⁴ Eren, Tenkis, s. 89; Oğuzman, s. 223; Kocayusufpaşaoğlu, s. 329; Nar, s. 180; Serozan/Engin, s. 239; Özüğur, Tenkis, s. 6; Şener, Düşündürücü Yönler, s. 14-15.

⁴⁰⁵ Eren, Tenkis, s. 89; İmre/Erman, s. 273; Oğuzman, s. 223; Serozan/Engin, s. 239; Dural/Öz, s. 260; Nar, s. 180; Şener, Düşündürücü Yönler, s. 14-15.

⁴⁰⁶ Dural/Öz, s. 260; Eren, Tenkis, s. 89.

⁴⁰⁷ Dural/Öz, s. 260; Baygın, Tenkis, s. 161.

⁴⁰⁸ Kocayusufpaşaoğlu, s. 329-393; Eren, Tenkis, s. 89-90; İmre/Erman, s. 273; Serozan/Engin, s. 239; Nar, s. 181-182; Özüğur, Tenkis, s. 6.

sağlararası kazandırma sayılmazlar. Çünkü bağışlanan şey hala terekededir. Bu nedenle bu tür bağışlamaların ölüme bağlı tasarruflar gibi tenkis edilmesi gerekmektedir⁴⁰⁹. Kanaatimizce, birinci görüşe üstünlük tanınması yerindedir. Çünkü söz konusu ifa edilmemiş bağışlama taahhüdünün ölüme bağlı tasarruf olmamasına rağmen, onun gibi tenkise tabi tutulması mümkün değildir.

Karma bağışlamaların tenkisinden de söz etmek gerekir. Karma bağışlama için iki tarafın edimleri arasında önemli derecede değer farkı bulunmalı ve taraflar bu değer farkının bir tarafa karşılıksız kazandırma olduğu konusunda anlaşmış olmalıdır⁴¹⁰. Doktrinde, karma bağışlamanın tenkisinin mümkün olduğu, ancak kazandırmanın karşılıksız yapılan kısmının tenkise tabi olacağı belirtilmektedir⁴¹¹.

4. Mirasbırakanın Saklı Pay Kurallarını Etkisiz Kılmak Amacıyla Yaptığı Açık Olan Kazandırmalar

a. Şartları

TMK.m.565/b.4' e göre "*Mirasbırakanın saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla yaptığı açık olan kazandırmalar*" da tenkise tabidir. Mirasbırakanın ölümünden önceki bir yıl içinde yaptığı bağışlamalar, saklı payı etkisiz kılma amacı taşıyan veya taşıyan tenkise tabi iken, bir yıldan daha eski bağışların tenkisi için saklı pay kurallarını etkisiz kılma şartı öngörülmiştir⁴¹². Bunun uygulanabilmesi için bazı şartların oluşması gerekmektedir.

aa. Kazandırmanın Mirasın Açıldığı Anda Saklı Payı İhlal Etmesi

Mirasbırakanın yaptığı kazandırmaların tenkise konu olabilmesi için, kazandırmanın saklı paylı mirasçılarının saklı paylarına tecavüz etmesi gerekir. Bu nedenle, saklı pay kurallarını etkisiz kılma amacıyla yapılan bağışlamanın tenkisi için tasarruf edilebilir kısmın aşılması ve saklı payın ihlali gerekir⁴¹³. Ayrıca bu bağışlamanın saklı payı ihlal edip etmediği, yapıldığı ana göre değil, mirasın açıldığı ana göre belirlenir. Kazandırma mirasın açıldığı anda saklı payı ihlal etmiyorsa, tenkis

⁴⁰⁹ Oğuzman, s. 223; Baygın, Tenkis, s. 162.

⁴¹⁰ Oğuzman, s. 224; Kocayusufpaşaoğlu, s. 393; Dural/Öz, s. 261; Baygın, Tenkis, s. 163.

⁴¹¹ Oğuzman, s. 224; Kocayusufpaşaoğlu, s. 393; Dural/Öz, s. 261; Baygın, Tenkis, s. 163; Serozan/Engin, s. 239; Antalya/Sağlam, s. 280.

⁴¹² İnan/Ertaş/Albaş, s. 344; Serozan/Engin, s. 239; Baygın, Tenkis, s. 166; İmre/Erman, s. 275; İnal, E., s. 289.

⁴¹³ Özüğür, Tenkis, s. 7; İnan/Ertaş/Albaş, s. 344; Nar, s. 185.

hükümleri gündeme gelmez⁴¹⁴. Bu nedenle kazandırmanın, mirasbırakan tarafından yapıldığı anda saklı payı ihlal edip etmemesi önemli değildir.

bb. Saklı Pay Kurallarını Etkisiz Kılma Amacının Olması

TMK.m.565/b.4' ün uygulanması için, mirasbırakanın, saklı payı ihlal etmesine dair objektif kuralın yanında, subjektif olarak saklı pay kurallarını etkisiz kılmak maksadının bulunması aranmaktadır⁴¹⁵. Bu bendin uygulanabilmesi için, mirasbırakanın amacının saklı payları ihlaline yönelik olması gerekmektedir.

Saklı pay kurallarını etkisiz kılmaya dair kastın sadece mirasbırakanda bulunması yeterlidir. Lehine kazandırma yapılan kişinin de bu kastla davranması gerekmez⁴¹⁶. Hatta lehine kazandırma yapılan kişinin, mirasbırakanın ne amaçla hareket ettiğini bilip bilmemesi önemli olmadığı gibi, mirasçılarının saklı paylarının ihlal ettiğini bilmesi veya bilecek durumda olması da gerekmemektedir⁴¹⁷.

Mirasbırakanın saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla yaptığı kazandırmadan söz edebilmek için, kastın bu kazandırmanın yapıldığı anda mevcut olması gerekir⁴¹⁸. Mirasbırakanın ekonomik durumu iyi olduğu sırada yapılan ve tasarruf oranını ihlal etmeyen kazandırma, sonradan ekonomik durumunun bozulması nedeniyle saklı paya zarar verir duruma gelmişse, önceden yapılmış olan bu kazandırmanın tenkisi istenemez. Çünkü burada mirasbırakanın saklı payları ihlal etme amaç ve kastı bulunduğu söylenemez⁴¹⁹. Fakat mirasbırakanın, ileride malvarlığının azalacağını bilerek ve bunun saklı payları ihlal edeceğini öngörerek yaptığı kazandırmanın TMK.m.565/b.4' e göre tenkis olunması gerektiği belirtilmektedir⁴²⁰.

Ayrıca, mirasbırakanın kazandırmayı yaptığı sırada saklı paylı mirasçısının bulunmadığı ancak sonradan ortaya çıktığı hallerde, saklı payları etkisiz kılma kastının

---

⁴¹⁴ Özüğür, Tenkis, s. 7; İnan/Ertas/Albaş, s. 345; Nar, s. 190.

⁴¹⁵ Oğuzman, s. 230; Ayan, Miras, s. 186; Eren, Tenkis, s. 93; Baygın, Tenkis, s. 166; Antalya/Sağlam, s. 281; Nar, s. 185; Antalya, Miras, s. 217.

⁴¹⁶ Dural/Öz, s. 268; Kocayusufpaşaoğlu, s. 400; Antalya, Miras, s. 217; Oğuzman, s. 230; Baygın, Tenkis, s. 167; Serozan/Engin, s. 236; Nar, s. 187; Ayan, Miras, s. 186; İnal, E., s. 289.

⁴¹⁷ Dural/Öz, s. 268; Kocayusufpaşaoğlu, s. 400; Eren, Tenkis, s. 94; Nar, s. 187; İmre/Erman, s. 275; Günay, s. 116.

⁴¹⁸ Günay, s. 116; Oğuzman, s. 231-232; Eren, Tenkis, s. 93-94; İnan/Ertas/Albaş, s. 344; Özüğür, Tenkis, s. 7; Dural/Öz, s. 268; Nar, s. 190; İmre/Erman, s. 276.

⁴¹⁹ Eren, Tenkis, s. 94; İmre/Erman, s. 276; Oğuzman, s. 232; İnan/Ertas/Albaş, s. 344; Nar, s. 190.

⁴²⁰ İnan/Ertas/Albaş, s. 344; Nar, s. 190; Oğuzman, s. 230.

varlığından söz edilemez⁴²¹. Bu nedenle, böyle bir kasttan bahsedebilmek için, kazandırmanın yapıldığı anda mirasbırakanın saklı paylı mirasçısının bulunması gerekir⁴²².

Doktrinde mirasbırakanın kastının belirlenmesinde genişletici yorum yapılmakta olup, onun doğrudan saklı pay kurallarını etkisiz kılma amacının bulunması aranmamaktadır⁴²³. Mirasbırakanın kastının dolaylı olması, TMK.m.565/b.4'ün uygulanması için yeterlidir⁴²⁴. Buna göre, mirasbırakan kazandırmayı yaptığı esnada, malvarlığı durumuna göre kazandırmanın tasarruf oranını aşacağını öngörebiliyorsa, kastının varlığı kabul edilir⁴²⁵. Örneğin, ekonomik olarak zorluk çeken yakın bir arkadaşına yardım etmek için ona büyük miktarda bağış yapan ve bunun istemese de ileride eşinin saklı payına zarar vereceğini öngören kişinin kazandırması TMK.m.565/b.4' e göre tenkis edilebilir⁴²⁶. Ancak bu yorumda aşırıya kaçılmaması gerekmektedir⁴²⁷.

cc. Zamansal Sınırlamanın Bulunmaması

Saklı payı etkisiz kılma amacı açık olarak yapılan kazandırmalarda, zamansal sınırlama bulunmamaktadır⁴²⁸. Bu tür kazandırma, ister mirasbırakanın ölümünden önceki bir yıl içinde olsun, isterse bir yılın dışında olsun tenkise tabidir. Saklı pay kurallarını ihlal kastı taşıyan kazandırma, mirasbırakanın ölümünden önceki bir yıl

⁴²¹ İmre/Erman, s. 276; İnan/Ertas/Albas, s. 344; Baygın, Tenkis, s. 167.

⁴²² Oğuzman, s. 231; Eren, Tenkis, s. 93; Nar, s. 190-191; İnan/Ertas/Albas, s. 344; Baygın, Tenkis, s. 167.

⁴²³ Kocayusufpaşaoğlu, s. 399; Dural/Öz, s. 268; Oğuzman, s. 230-231; Köprülü, s. 308; Nar, s. 188; İmre/Erman, s. 274; Serozan/Engin, s. 240; 169; Ayan, Miras, s. 186; Baygın, Tenkis, s. 166.

⁴²⁴ Serozan/Engin, s. 240; Nar, s. 188; Aybay, s. 70; Baygın, Tenkis, s. 166.

⁴²⁵ İnan/Ertas/Albas, s. 344; Serozan/Engin, s. 240; Oğuzman, s. 230-231; Nar, s. 188; Eren, Tenkis, s. 93; Baygın, Tenkis, s. 167; Hatemi, s. 53.

⁴²⁶ Dural/Öz, s. 268.

⁴²⁷ Zira herkesin kanunu bildiği, yaptığı bağışlamayla mirasçılarının saklı paylarını ihlal ettiğini bildiği kabul edilirse ve üçüncü kişiye bağışta bulunan herkesin malvarlığına bu bağışın etkisini de bilmesi gerektiği düşünülürse, tasarruf oranını aşan her bağışlamada neredeyse TMK.m.565/b.4' ün uygulanması gündeme gelir. Bu durum ise sağlararası işlemlerde yalnızca mirasbırakanın ölümünden önceki bir yıl içinde yapılan kazandırmaların tenkisini mümkün kılan ve bu tarihten eski kazandırmaların tenkisi için istisna olarak saklı pay kurallarını etkisiz kılma şartını arayan düzenlemeyle bağdaşmaz. Bu nedenle mirasbırakanın ileride saklı paylı mirasçısına zarar vereceğini öngörmesi gerektiğinden söz edilerek, kazandırmanın bu bende göre tenkis edilmemesi gerekir. Mirasbırakanın saklı paylı mirasçısına zarar vermek amacı doğrudan aranmasa da, en azından, saklı payı ihlal ettiğini somut şekilde değerlendirecek göz önüne alması ve buna rağmen kazandırmayı yapması hususu anlaşılmalıdır. Bkz. Dural/Öz, s. 269.

⁴²⁸ Dural/Öz, s. 268; Oğuzman, s. 230; Serozan/Engin, s. 240; Baygın, Tenkis, s. 166; Özüğür, Tenkis, s. 7; Eren, Tenkis, s. 92; Nar, s. 184; İmre/Erman, s. 275; İnan/Ertas/Albas, s. 344; İnal, N., s. 436; Günay, s. 116.

içindeyse, TMK.m.565/b.3 ve b.4' e göre tenkis istenebilir. Ancak bu ihtimalde TMK.m.565/b.3' e göre tenkis, ispat yükü açısından daha avantajlıdır. Diğer halde hem objektif hem de subjektif şartın varlığının ispatı gerekir⁴²⁹. Fakat kazandırma ölümden önceki bir yılın dışında ise, her halde TMK.m.565/b.4' e göre hareket etmek gerekecektir.

b. İspat

TMK.m.565/b.4 hükmüne göre bir kazandırmanın tenkisi için gereken en önemli husus, saklı pay kurallarının bertaraf edilmesine yönelik davranışın ispatıdır. Tenkis talebinde bulunan mirasçılardan, mirasbırakanın kazandırmayı yaptığı esnada saklı pay kurallarını etkisiz kılma amacıyla hareket ettiğini ispatlaması gerekir⁴³⁰.

Mirasbırakanın bu amacı her türlü delille ispatlanabilir⁴³¹. Yargıtay bu konuda bazı karinelere dayanarak yararlanılacağını kabul etmiştir. Gerçekten Yargıtay'a göre, malvarlığının tamamının veya büyük bir kısmının devredilmesi⁴³², taşınmaz malın değerinden çok düşük bir bedelle satılması⁴³³, kazandırma yapılanın mirasbırakanla yakın hısımlığı⁴³⁴, bağışlamanın muvazaalı olarak satış veya ölüncüye kadar bakma

⁴²⁹ Dural/Öz, s. 269-270; Nar, s. 184.

⁴³⁰ İnan/Ertas/Albaş, s. 345; Baygın, Tenkis, s. 167.

⁴³¹ İmre/Erman, s. 274; Baygın, Tenkis, s. 167; Oğuzman, s. 231; Serozan/Engin, s. 240; Nar, s. 192; Ayan, Miras, s. 186; Özüğür, Tenkis, s. 7; Günay, s. 117.

⁴³² İnan/Ertas/Albaş, s. 345; Baygın, Tenkis, s. 167; Nar, s. 192; Gençcan, s. 560; Günay, s. 116; "Bir kimsenin anasına, babasına veya eşine bakıp yardım etmesi ahlaki bir görev ise de, görevin sınırı aşıldığı, yani bakıp gözetken için bu durum külfet teşkil ettiği zaman, hizmetin karşılığında bir şey istenmesi ya da olayda olduğu gibi, taşınmazların temellük edilmesi hukuka uygun düşer. Onun için olayda davalıların analarına bakmaları tabiidir. Fakat kadın felçli yahut başka suretle normal bakımın ötesinde bir ihtimama muhtaç ise temlikin ivazlı olduğunun kabulü lâzım gelir. Oysa olayda özel bakım şartı yoktur. Sözleşmeden sonra miras bırakanın hastalanması, sözleşmeyi geçerli kılmaya yetmez.

Öte yandan temlik edilen şeyin geliri ile hizmet karşılığı arasında adil bir nisbetin bulunması icap eder. Zira, temlikte bulunan kişi gelirin bir kısmı ile zaten bu bakım görevini davalı tarafa veya üçüncü bir kişiye yaptırabilir. Buna rağmen büyük bir servetin nakline yol açacak şekilde bir muameleyle başvurması gerçek anlamıyla ölüncüye kadar bakma sözleşmesi olarak kabul olunamaz. Böyle bir tutum saklı payı giderme kastının objektif delili sayılır. Temlik edilen taşınmazların değeri 580.000 TL. dir." Y.2.HD. T. 21.02.1977, E. 1977/291, K. 1977/1473 (İnal, N., s. 454).

⁴³³ İnan/Ertas/Albaş, s. 345; Baygın, Tenkis, s. 167; Nar, s. 192; Gençcan, s. 561; Günay, s. 116; "Davalıya satılan taşınmazın satış günündeki değerinin dönümü 12.000 lira olup, 4 dönüm hesabıyla tamamı 48.000 liradır. Oysa satış bedeli 12.000 lira olduğuna göre miras bırakanın, mirasçılardan saklı paylarını zedeleme kastı açıktır. Öyle ise istek doğrultusunda tenkis hesaplarının yaptırılması sonucuna göre karar verilmesi gerekirken.." Y.HGK. T. 1.2.1985, E. 1983/2-396, K. 1985/158, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T: 05.10.2016).

⁴³⁴ İnan/Ertas/Albaş, s. 345; Nar, s. 192; "Miras bırakan, evlilik dışı ilişkisinden olan oğlu (davalı) E. adına bedelini ödeyerek 27.02.1986 tarihinde Merter' deki taşınmazı, yine bedelini ödeyerek 09.08.1991 tarihinde de Ayvalık'taki taşınmazı üçüncü kişiden satın alıp, oğlu adına tescil ettirdiği anlaşılmaktadır. Davalı, E. ilk taşınmazın alındığı tarihte beş, ikinci taşınmazın alındığı tarihte ise onbir yaşındadır. Toplanan delillerden bu taşınmazların bedelinin muris tarafından ödendiği; murisin o tarihte yürürlükte olan hükümlere göre, evlilik dışı ilişkiden doğan çocukların, evlilik içinde doğmuş olan

sözleşmesi olarak gösterilmesi⁴³⁵ gibi hususlar mirasbırakanın saklı payı etkisiz kılma amacıyla hareket ettiğine karinedir. Fakat bu örneklerin varlığına göre mirasbırakanın amacının belirlenmesi mümkün olmayıp, somut olaya göre değerlendirme yapmak gerekir⁴³⁶. Zira Yargıtay, mirasbırakanın ve lehine kazandırma yapılanın o tarihteki ekonomik durumunun ve kazandırma amacının araştırılması gerektiğini de belirtmektedir⁴³⁷.

c. Uygulamadan Bazı Örnekler

aa. Taşınır ve Taşınmazlar İçin Yapılan Muvazaalı İşlemler

Uygulamada sıklıkla rastlanılan ve TMK.m.565/b.4 kapsamında tenkisi mümkün olan kazandırmalardan biri de gizli (muvazaalı) bağışlamalardır⁴³⁸. Mirasbırakan saklı paylı mirasçının tenkis davasını önlemek için yaptığı karşılıksız kazandırmaları satış gibi gösterebilir. Böylece aslında bağışladığı şeyi, karşılığında bir edim alınan satış işlemi gibi göstererek ileride açılması muhtemel tenkis davasını önlemektedir. Zira gerçek satış halinde karşılıksız bir kazandırma olmadığından ve terekeye para girdiğinden, kazandırmaların tenkisi mümkün olmamaktadır⁴³⁹. İşte,

---

çocukların yarısı oranında mirastan pay alıyor olmaları nedeniyle çocukları arasında musavat sağlamak gayesiyle davalı lehine kazandırmada bulunduğu anlaşılmaktadır.

Şu halde, taşınmazların alımında murisin ödediği bedel fūrua miras payına mahsuben yapılan karşılıksız kazandırma niteliğindedir." Y.2.HD. T. 1.3.2007, E. 2007/1208, K. 2007/3048 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T: 05.10.2016).

⁴³⁵ Baygın, Tenkis, s. 168; Nar, s. 192; Dural/Öz, s. 270; 'Dava, ölünceye kadar bakma sözleşmesine dayalı tapu iptali ve tescil istemine ilişkindir. Karşı davada ise, muvazaalı yapıldığı ileri sürülen ölünceye kadar bakıp gözetme sözleşmesinin iptali, ikinci kademedede ise, tenkis isteminde bulunulmuştur. Muvazaalı yapıldığı saptanan sözleşmeye dayanılarak mülkiyet aktarımı istenemeyeceğinden asıl davanın reddine, ölünceye kadar bakıp gözetme sözleşmesinin iptaline karar verilmiştir. Tarafların ortak miras bırakanının yaşı, fiziki durumu, içinde yaşadığı ailenin genel durumu hep birlikte değerlendirildiğinde, tüm mal varlığını ölünceye kadar bakıp gözetme sözleşmesiyle asıl davanın davacısına temlik etmesinin gerçek nedeninin, ölünceye kadar bakıp gözetme sözleşmesi yapmak değil, diğer mirasçılardan mal kaçırmak olduğu açıktır. Verilen karar hukuka uygundur." Y.2.HD. T. 29.04.2008, E. 2008/4324, K. 2008/5566, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T: 05.10.2016).

⁴³⁶ Nar, s. 193; Gençcan, s. 562.

⁴³⁷ İnan/Ertas/Albaş, s. 346; Gençcan, s. 562; "Miras bırakanın, ölünceye kadar bakıp gözetme karşılığı yaptığı temlikin muvazaalı ile ilgili olup olmadığının belirlenebilmesi içinde, sözleşme tarihinde murisin yaşı, fiziki ve genel sağlık durumu, aile koşulları ve ilişkileri, elinde bulunan malvarlığının miktarı, temlik edilen malın, tüm mamelekine oranı, bunun makul karşılanabilecek bir sınırdan kalıp kalmadığı gibi bilgi ve olguların gözönünde tutulması gerekir." Y.HGK. T. 22.01.2003, E. 2003/1-2, K.2003/2 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T: 05.10.2016).

⁴³⁸ Kocayusufpaşaoğlu, s. 402; Baygın, Tenkis, s. 168.

⁴³⁹ Dural/Öz, s. 262.

mirasbırakanın mal kaçırmak ve mirasçısını miras payından mahrum bırakmak için yaptığı bu tür işlemlere uygulamada muris muvazaası denilmektedir⁴⁴⁰.

Muvazaalı sözleşmenin hükümsüzlüğünü taraflar dışında üçüncü kişiler de ileri sürebilir. Muris muvazaası hallerinde Yargıtay tarafından temel alınan görüş, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun 01.04.1974 tarih ve 1974/1 Esas, 1974/2 Karar nolu kararıdır⁴⁴¹. Bu karara göre, *"Bir kimsenin, mirasçısını miras hakkından yoksun bırakmak amacıyla, gerçekte bağışlamak istediği tapulu taşınmaz malı hakkında Tapu Sicil Memuru önünde iradesini satış doğrultusunda açıklamış olduğunun gerçekleşmesi halinde, saklı pay sahibi olsun ya da olmasın, miras hak ki çığneden tüm mirasçılarının, görünürdeki satış sözleşmesinin Borçlar Kanununun 18. maddesine dayanarak muvazaalı olduğunu ve ilgili bağış sözleşmesinin de şekil koşulundan yoksun bulunduğunu ileri sürerek dava açabilirler. Bu dava hakkı, geçerli sözleşmeler için söz konusu olan Medeni Kanunun 507. ve 603. maddelerinin sağladığı haklara etkili olmaz.*⁴⁴²" Ayrıca Yargıtay'ın 22.05.1987 tarih, 1986/4 Esas ve 1987/5 Karar sayılı kararında ise, *"Miras bırakanın yaptığı temlik tasarruflardan zarar gören mirasçılar tenkis davası ile birlikte kademeli olarak veya tenkis davası açtıktan sonra, ayrı bir dilekçe ile Borçlar Kanununun 18. maddesine davalı muvazaa nedeniyle iptal-tescil davası da açabilirler."* denilmektedir⁴⁴³.

Mirasbırakan tarafından yapılan sözleşmenin olduğundan farklı şekilde dış dünyaya yansıtıldığı hallerde muvazaa söz konusu olup, görünürdeki satış işlemi muvazaa nedeniyle geçersiz, gizli olan bağışlama işlemi ise geçerlidir⁴⁴⁴. Ancak mirasbırakanın yaptığı muvazaalı işlem tapuda kayıtlı bir taşınmaza ilişkin ise, görünürdeki satış işlemi muvazaa nedeniyle geçersiz, gizli olan bağış işlemi de şekle aykırı olduğundan geçersizdir⁴⁴⁵. Dolayısıyla bu durumda her iki işlem de geçersiz sayılmaktadır.

Söz konusu muvazaalı işleme dayanan kazandırma tapulu taşınmaz ise, 01.04.1974 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca hem görünürdeki satış sözleşmesi

---

⁴⁴⁰ Özüğür, Tenkis, s. 525; Nar, s. 194; Antalya/Sağlam, s. 282.

⁴⁴¹ Hatipoğlu, Cihan Yüksel, Murisin Mirasçılar Aleyhine Yaptığı Sağlararası Muvazaalı Muamelelerin Hukuki Sonuçları, Ankara, 2004, s. 142.

⁴⁴² Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T: 05.10.2016.

⁴⁴³ Karayalçın, s. 103-105; Eleştiriler için bkz. Karayalçın, s. 105-108.

⁴⁴⁴ Dural/Öz, s. 262; İmre/Erman, s. 277; Nar, s. 206; Antalya/Sağlam, s. 282.

⁴⁴⁵ Dural/Öz, s. 264; Nar, s. 206; Ayan, Miras, s. 187; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 189; Antalya/Sağlam, s. 282; Baygın, Tenkis, s. 168; Özüğür, Tenkis, s. 531.

hem gizli bağış sözleşmesi geçersiz olduğundan, saklı payı olsun veya olmasın her mirasçı bunu tek başına ileri sürebilir ve tapu sicilinin düzeltilmesini isteyebilir⁴⁴⁶. Bu kararın en önemli yönlerinden biri de, saklı payı etkisiz kılma amacıyla yapılan kazandırmanın muvazaalı bir işlemde kaynaklanması halinde, sadece saklı paylı mirasçılara değil, bütün mirasçılara dava hakkı tanınmasıdır⁴⁴⁷. Ancak bu düzeltme, yalnızca davayı açan mirasçının miras payı kadar olabilir⁴⁴⁸.

Ayrıca, doktrinde eleştirilse de⁴⁴⁹, 22.05.1987 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı'nda saklı paylı mirasçıların muvazaa ve şekle aykırılık nedeniyle tapunun iptal edilerek adına tescili ile tenkis talebini aynı davada terditli olarak ileri sürebilecekleri gibi, ayrı davalarda da serbestçe ileri sürülebilecekleri belirtilmiştir⁴⁵⁰.

Mirasbırakanın muvazaalı hukuki işlemi taşınır mal veya tapusuz taşınmaza dayanıyorsa, görünürdeki satış işlemi muvazaa nedeniyle geçersiz, gizli olan bağışlama işlemi ise şekle uygun olduğundan geçerlidir⁴⁵¹. Bu ihtimalde gizli bağışlama

---

⁴⁴⁶ **Dural/Öz**, s. 264; **Nar**, s. 206; **Oğuzman**, s. 225; **Özüğür**, Tenkis, s. 526.

⁴⁴⁷ Muvazaalı hukuki işlemlere karşı bütün mirasçılara dava açma hakkı tanıyan bu karar doktrinde eleştiri konusu olmuştur. Eleştirilerden biri, mirasbırakanın tasarruf özgürlüğü bulunduğu, onun saklı paylar dışında kalan malvarlığı üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabileceği, buna karşılık sadece saklı paylı mirasçılara miras haklarının ihlali nedeniyle koruma sağlandığını, saklı payı bulunmayan mirasçıların mirasbırakanın tasarruflarına karşı korunmuş bir hakkı olmadığı yönündedir. Bu nedenle muvazaalı işlemlerde de sadece saklı paylı mirasçıların hakları zedelenmekte olup, saklı payı olmayan mirasçılara böyle bir dava hakkı verilmesi hatalıdır, **Oğuzman**, s. 226-227; Bir başka eleştiri de kararda yer alan muvazaalı işlem nedeniyle miras hakkından yoksun kalan mahrum olan kişilerin külli halef olarak değil de, üçüncü kişi olarak tek başına dava açabilmelerine yönelik açıklamalara yöneliktir. Zira mirasçılar bu davaya külli halef sıfatıyla sahip olmaktadır. Bu nedenle birden çok mirasçının olduğu hallerde terekede yer alan söz konusu davayı hiçbir mirasçı tek başına açamaz. Hatta davacılar muvazaayı yazılı delille ispat edebilirler; yoksa şahitle ispat edemezler. Fakat miras hakkından yoksun kalanlar sadece saklı paylı mirasçılarsa, bunlar diğer mirasçıların katılımı aranmaksızın tek başına dava açabilirler. Bkz. **Oğuzman**, s. 228; **Dural/Öz**, s. 265; Ancak TMK.m.640/4 gereğince "*mirasçılardan her biri terekedeki haklarının korunmasını isteyebilir, sağlanan korumadan mirasçılarda hepsi yararlanır*" hükmü uyarınca, mirasçılardan birinin tapu tescil davasını açabileceği ve sicilin tüm mirasçılar lehine düzeltilebileceği de savunulmaktadır. Bkz. **Dural/Öz**, s. 266.

⁴⁴⁸ **Dural/Öz**, s. 264.

⁴⁴⁹ Davacının önce tenkis talep edip, daha sonra bu kabul edilmezse muvazaa ileri sürmesi eleştirilmektedir. Zira önce tenkis talep ederek saklı payına razı olduğunu bildiren davacının, bu kabul edilmezse daha kapsamlı olan muvazaa/şekle aykırılık nedeniyle geçersizlik talep etmesi söz konusu olamaz. Buna karşılık, terditin önce şekle aykırılık/muvazaa, sonra tenkis şeklinde olması gerekir, **Dural/Öz**, s. 265; **Oğuzman**' a göre, mirasçıların tenkis davası ile birlikte terditli olarak veya tenkis davası açtıktan sonra ayrı bir dilekçe ile iptal ve tescil davası açmaları mümkün gözükmemektedir. Bkz. **Oğuzman**, s. 229, **Günay**' a göre, muvazaa nedeniyle iptal davası talebi, tenkis talebine göre daha kapsamlı olduğundan, öncelikle iptal-tescil talebi dikkate alınır. Tenkis talebi ıslah yoluyla dahi muvazaa nedeniyle iptal davasına dönüştürülemez. Bkz. **Günay**, s. 150.

⁴⁵⁰ **Dural/Öz**, s. 264; **Ayan**, Miras, s. 190; **Günay**, s. 150; "*Muris muvazaasına dayalı tapu iptali, olmadığı takdirde tenkis içeren iddianın kademeli olarak ileri sürülmesi ve dava edilmesi mümkündür.*" YİBK. T. 22.05.1987, S. 4/5, (**Kaçak**, s. 161).

⁴⁵¹ **Özüğür**, Tenkis, s. 533; **Uyar**, Mirasta Tenkis, s. 412; "*Tapusuz taşınmazlar üzerindeki zilyetlikten ibaret olan hakkın devrine ilişkin gizli sözleşme ise hiçbir şekil şartına bağlı olmadığından geçerlidir. O halde, tapusuz taşınmazın yada taşınmazların muvazaalı şekilde bağış yoluyla devir ve teslim edildiğine*

sözleşmesi geçerli olduğu için, 01.04.1974 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı'nın uygulanması mümkün değildir⁴⁵². Fakat sağlararası kazandırma niteliğindeki bu bağışlama nedeniyle saklı payı ihlal edilen mirasçılar, şartları varsa tenkis talebinde bulunabilirler⁴⁵³. Ayrıca Yargıtay'ın 01.04.1974 tarihli kararından çıkan sonuçlardan biri ise, muvazaalı sözleşme nedeniyle miras hakkına tecavüz edilenlerin doğrudan üçüncü kişi olarak dava açabilecekleridir⁴⁵⁴.

bb. Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmeleri

TBK.m.611/f.1 uyarınca ölünceye kadar bakma sözleşmesi, bakım borçlusunun bakım alacaklısını ölene kadar bakıp gözettiğı, bunun karşılığında bakım alacaklısının malvarlığını veya bazı malvarlığı değerlerini ona devretme borcunu üstlendiğı sözleşmedir⁴⁵⁵. Ölünceye kadar bakma sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen ve güvence sağlayan bir sözleşme türüdür⁴⁵⁶.

Bu sözleşme ivazlı bir işlem olduğundan, mirasbırakanın ölümünden sonra mirasçılarının, sözleşme uyarınca devredilen malvarlığı değerlerinin saklı payı zedelediğı gerekçesiyle tenkisini talep etmeleri söz konusu değildir⁴⁵⁷. Ancak ölünceye kadar bakma sözleşmesi ile tenkise imkân veren bir kazandırma yapılması halinde, yani söz konusu kazandırma bir bağışlama niteliğı taşırsa veya saklı payları ihlal etme kastının varlığı söz konusu olursa, kazandırmanın tenkisi mümkündür⁴⁵⁸.

TBK.m.615 hükmünde, ölünceye kadar bakma sözleşmelerinde edimler arasında mirasbırakanın aleyhine olacak şekilde fark varsa, kazandırmanın tenkise tabi olacağı düzenlenmiştir⁴⁵⁹. Ancak bu hükme gerek kalmadan, TMK.'nın tenkise ilişkin hükümlerinden de bu sonuç çıkmaktadır.

---

yönelik iptal davasının dinlenebilmesine yasal olanak yoktur (Hukuk Genel Kurulu'nun 22.12.1982 tarih, 1979/13-1905 E., 1982/966 K. sayılı kararı)" Y.1.HD. T. 29.3.1991, E. 1990/14236, K. 1991/4211 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T: 06.10.2016).

⁴⁵² Özüğür, Tenkis, s. 533; Nar, s. 206-207.

⁴⁵³ Özüğür, Tenkis, s. 533; Nar, s. 207; Baygın, Tenkis, s. 168.

⁴⁵⁴ Hatipoğlu, s. 143; Mirasçılarının üçüncü kişi sayılıp sayılamayacağı hakkında görüşler için bkz. Hatipoğlu, s. 143-145.

⁴⁵⁵ Günay, Cevdet İlhan, Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Ankara, 2012, s. 1691.

⁴⁵⁶ Gençcan, s. 597-598; Akartepe, Alpaslan, "Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Şekli", www.e-akademi.org, S. 34, 2004.

⁴⁵⁷ Özüğür, Tenkis, s. 94; İnan/Ertas/Albaş, s. 346.

⁴⁵⁸ Baygın, Tenkis, s. 170; Nar, s. 121.

⁴⁵⁹ Dural/Öz, s. 261; Baygın, Tenkis, s. 170.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi ile yapılan kazandırmanın tenkise konu olması için, kazandırmada bakıp ve gözetme amacı değil, bağış amacı veya saklı pay kurallarını etkisiz kılarak mirastan mal kaçırma amacı olması gerekir⁴⁶⁰. Bu hallerde de kazandırmanın tenkisi talep edilebilir. Edimler arasında büyük değer farkının bulunması ve saklı pay kurallarını etkisiz kılma amacının olması halinde, karma bağışlamada da durum böyledir⁴⁶¹. Mirasbırakanın ölünceye kadar bakma sözleşmesi ile yapmış olduğu kazandırmadaki amacı bağışlama ise, şartları varsa, kazandırmanın TMK.m.565/b.3' e göre tenkis mümkündür⁴⁶². Mirasbırakanın amacı saklı pay kurallarını etkisiz kılmak ise TMK.m.656/b.4' e göre tenkis söz konusu olur⁴⁶³. Önemle vurgulamak gerekir ki, ölünceye kadar bakma sözleşmesiyle yapılan kazandırmanın tenkisinin mümkün olması için, mirasbırakanın bağışlama veya saklı pay kurallarını etkisiz kılma amacında olduğunun açık bir şekilde ispatlanması gerekir. Edimler arasındaki değer farklılığı, mirasbırakanın yaşı, sağlığı, ekonomik durumu, kazandırmanın makul olup olmadığı gibi etkenlerin dikkatli bir şekilde irdelenmesi gerekmektedir⁴⁶⁴.

cc. Gizli Bağışlamalar

Uygulamada görülen örneklerden biri de gizli bağışlamalardır. Örneğin, mirasbırakanın taşınmazın bedelini ödemesi ancak taşınmazın mülkiyetini kendi üzerinde değil de, kazandırmada bulunduğu kişi üzerinde bulundurması halinde gizli bağışlama söz konusudur. Uygulamada gizli bağışlama ile muvazaalı işlemler birbirine çok benzemekte ve çoğu kez ayırt edilememektedir⁴⁶⁵. Yargıtay gizli bağışlamanın taşınır veya taşınmaz mal olduğu fark etmeksizin muvazaadan farklı olduğunu kabul etmektedir. Bu nedenle Yargıtay tarafından gizli bağışlama şeklinde gerçekleşen tapulu taşınmaz devirleri hakkında 1974 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı' nın uygulanmayacağı belirtilmektedir⁴⁶⁶.

Gizli bağışlama hallerinde mirasbırakan malın bedelini ödemektedir. Ancak kazandırmanın mülkiyeti kazandırma yapılan kişinin üzerinde olduğundan, tenkiste hangi değer esas alınacağı üzerinde durulmalıdır. Doktrinde bir görüş, bağışlama ve

---

⁴⁶⁰ **Ayan**, Miras, s. 188; **Baygın**, Tenkis, s. 171; **Şener**, Düşündürücü Yönler, s. 8.

⁴⁶¹ **İmre/Erman**, s. 276; **Eren**, Tenkis, s. 98.

⁴⁶² **Baygın**, Tenkis, s. 170-171.

⁴⁶³ **Baygın**, Tenkis, s. 171; **Nar**, s. 213.

⁴⁶⁴ **Ayan**, Miras, s. 88; **Nar**, s. 214

⁴⁶⁵ **Nar**, s. 204.

⁴⁶⁶ Y.2.HD. T. 01.11.2012, E. 2012/10585, K. 2012/12164 (**Nar**, s. 204).

satış işlemleri arasındaki bölünmezlik nedeniyle tenkise tabi kazandırmanın konusu maldır⁴⁶⁷. Tenkis hesabı yapılırken yapılan bağışın, satın alınan taşınmazların tespit tarihindeki değerlerinin mi, yoksa alımları sırasında ödenen satış bedellerinin mi esas alınacağı noktasında toplanan bir Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararında⁴⁶⁸ ise, "*miras bırakanın taşınmazlar alınırken verdiği bedellerin (paraların) mirasın açıldığı tarihte ulaştığı değerlerinin; paranın satın alma gücündeki değişimlerin usulünce belirli kriterler dikkate alınmak suretiyle hesaplanması*" gerektiği belirtilmiştir⁴⁶⁹.

5. Üçüncü Kişi Yararına Hayat Sigortası Alım Bedeli

TMK.m.567' ye göre, "*Mirasbırakanın kendi ölümünde ödenmek üzere üçüncü kişi lehine hayat sigortası yaptığı veya böyle bir kişiyi lehdar olarak sonra belirlediği ya da sigortacıya karşı olan istem hakkını sağlararası veya ölüme bağlı tasarrufla karşılıksız olarak üçüncü kişiye devrettiği hâllerde, sigorta alacağının mirasbırakanın ölümü zamanındaki satınalma değeri tenkise tâbi olur.*" Bu hüküm uyarınca, mirasbırakanın hayatta iken yaptığı bir hayat sigortası ile üçüncü bir kişi hak sahibi olmuşsa, bu sigorta alım değeri de tenkise tabidir.

Sigorta bedelinin üçüncü kişiye kazandırılması şu ihtimaller dâhilinde görülebilir. İlk olarak, sigorta sözleşmesinde lehdarın (lehine sigorta yapılan kişinin) belirlenmesidir⁴⁷⁰. Sözleşmede belirlenmeyen lehdarın, sonradan sigorta ettiren tarafından tayin edilmesi de mümkündür⁴⁷¹. Bu halde mirasbırakan tarafından, üçüncü kişi lehine hayat sigortası sözleşmesi mevcuttur ve sözleşme lehdarı olan üçüncü kişi sigortacıya karşı alacak hakkı elde etmiştir. İşte bu alacak hakkı sağlararası bir kazandırmadır⁴⁷². İkinci ihtimal ise mirasbırakanın kendi lehine yaptığı hayat sigortası sözleşmesinden doğan hakkını, sonradan üçüncü kişiye devretmesidir⁴⁷³. Son olarak,

⁴⁶⁷ Kocayusufpaşaoğlu, s. 384.

⁴⁶⁸ Y.HGK. T. 30.11.2005, E. 2005/2-581, K. 2005/672 (İnal, E., s. 292-293).

⁴⁶⁹ Kararın eleştirisi için bkz. İnal, E., s. 293-298.

⁴⁷⁰ Serozan/Engin, s. 241; Ayan, Miras, s. 192; İnan/Ertas/Albaş, s. 347; Antalya/Sağlam, s. 282; Gençcan, s. 563; Özüğür, Tenkis, s. 8-9; İnal, N., s. 516; Günay, s. 120.

⁴⁷¹ Serozan/Engin, s. 241; Dural/Öz, s. 270-271; Oğuzman, s. 232.

⁴⁷² Serozan/Engin, s. 242; Eren, Tenkis, s. 104;

⁴⁷³ Dural/Öz, s. 271; Serozan/Engin, s. 242; Ayan, Miras, s. 192; İnan/Ertas/Albaş, s. 347; Antalya/Sağlam, s. 282; Gençcan, s. 563; Özüğür, Tenkis, s. 8-9; İnal, N., s. 516; Günay, s. 120.

mirasbırakanın sigortacıya karşı sözleşmeden doğan hakkını, ölüme bağlı bir tasarrufla üçüncü kişiye vasiyet etmesi de mümkündür⁴⁷⁴.

Bütün bu hallerde, mirasbırakanın üçüncü kişiye kazandırdığı sigorta alacağının ölüm anındaki satın alma değeri tenkise tabidir⁴⁷⁵. Satın alma değeri, sigorta yaptıran mirasbırakanın sigortadan ayrılması halinde, sigortacının ödemekle yükümlü olduğu ayrılma değeridir⁴⁷⁶. Satın alma değeri tenkise konu kazandırma olarak terekeye eklenir. Bu nedenle tasarruf oranının hesabında ve tenkise tabi kazandırma tutarında, mirasbırakanın ödemiş olduğu primler yahut sigorta bedeli göz önüne alınmaz⁴⁷⁷.

Hayat sigortası satın alma değerinin tenkise konu olabilmesi için, her şeyden önce sigorta sözleşmesinin bizzat sigorta ettiren sıfatıyla mirasbırakan tarafından düzenlenmesi ve sigorta primlerinin doğrudan mirasbırakan tarafından ödenmesi gerekmektedir⁴⁷⁸. Ayrıca, bu kazandırmanın karşılıksız (ivazsız) olması da gerekmektedir. Zira bir karşılık alınarak üçüncü kişiye bir hak sağlanmışsa, kazandırma tenkise tabi değildir⁴⁷⁹.

Bu hükümlere göre tenkis talep edebilmek için, hayat sigortasındaki tutarın ödenmesi hususunun mirasbırakanın ölümüne bağlanmış olması gerekir. Mirasbırakanın hayatta olması halinde ödenecek hayat sigortalarında veya mirasbırakan tarafından başkasının ölümü üzerine ödeneceği kararlaştırılan hayat sigortalarında, sözleşmeyi mirasbırakan yapmış ve primlerini ödemiş olsa dahi, TMK.m.567 uyarınca tenkis söz konusu olmaz⁴⁸⁰. Fakat bu tür hayat sigortalarında sigorta bedeli ödenirken

---

⁴⁷⁴ Serozan/Engin, s. 242; Dural/Öz, s. 271; Oğuzman, s. 232; Ayan, Miras, s. 192; İnan/Ertas/Albaş, s. 347; Antalya/Sağlam, s. 282; Gençcan, s. 564; Özüğür, Tenkis, s. 8-9; İnal, N., s. 516; Günay, s. 120.

⁴⁷⁵ Berki, s. 185; Bazı yazarlar mirasbırakan dışında kalan herkesin (mirasçı olsun veya olmasın) üçüncü kişi olarak tenkis yükümlüsü olacağını belirtmektedir. Bkz. Eren, Tenkis, s. 104; Özüğür, Tenkis, s. 9; Bazı yazarlar ise yasal mirasçıların üçüncü kişi kavramına girmeyeceğini, bu nedenle onlar lehine yapılmış hayat sigortalarının bu madde kapsamında tenkise tabi olmayacağını ifade etmektedir. Bkz. İmre/Erman, s. 244.

⁴⁷⁶ Serozan/Engin, s. 242; Dural/Öz, s. 271; Oğuzman, s. 232; Kocayusufpaşaoğlu, s. 406; Ayan, Miras, s. 192; İnan/Ertas/Albaş, s. 347; Özüğür, Tenkis, s. 10; İnal, N., s. 517; Baygın, Tenkis, s. 175-176.

⁴⁷⁷ Serozan/Engin, s. 242; Oğuzman, s. 232; Kocayusufpaşaoğlu, s. 406; Köprülü, s. 311.

⁴⁷⁸ Serozan/Engin, s. 242; Baygın, Tenkis, s. 175; Nar, s. 219; Özüğür, Tenkis, s. 9; İnal, N., s. 516; Günay, s. 120; Şener, Düşündürücü Yönler, s. 23.

⁴⁷⁹ Dural/Öz, s. 271; Serozan/Engin, s. 242; Gençcan, s. 563; Özüğür, Tenkis, s. 9; İnal, N., s. 516; Günay, s. 120; Şener, Düşündürücü Yönler, s. 23.

⁴⁸⁰ Dural/Öz, s. 271; Serozan/Engin, s. 243; Köprülü, s. 312; Kocayusufpaşaoğlu, s. 404; Eren, Tenkis, s. 101; Nar, s. 217; Özüğür, Tenkis, s. 8; İnal, N., s. 516.

mirasbırakan hayatta olduğundan, şartları varsa, TMK.m.565 kapsamında tenkis talep edilebilir⁴⁸¹.

Sigorta alacağının ölüme bağlı tasarruf ile üçüncü kişiye vasiyet edilmesi halinde, ölüme bağlı kazandırma söz konusudur. Bu nedenle sigorta alacağının tenkisinin ölüme bağlı kazandırmaların tenkisine ilişkin düzenlemelere göre gerçekleşmesi gerekir⁴⁸².

TTK.m.1500 uyarınca sigorta ettirenin poliçeyi iade ederek alacağı ayrılma değeri için, en az bir yıllık prim ödenmesi gerekir. Bu nedenle, söz konusu bir yıllık prim ödenmeden önce mirasbırakan ölmüşse, sigorta alım bedelinin tenkisi mümkün değildir⁴⁸³.

II. TENKİSE TABİ OLMAYAN KAZANDIRMALAR

Mirasbırakanın bütün tasarrufları tenkise tabi değildir. Tenkise tabi olan kazandırmalar, TMK.m.565 ve 567 hükümlerinde belirtilen kazandırmalardır. Bu kazandırmalar emredici şekilde tahdidi olarak düzenlenmiştir⁴⁸⁴. Tenkise tabi olmayan kazandırmalar ise TMK.m.565 ve 567 hükümlerinde tek tek sayılan kazandırmalar dışındaki kazandırmalar olup, bunların karşılıksız yapılmış olsa dahi tenkise tabi tutulması mümkün değildir⁴⁸⁵.

Tenkise tabi olmayan kazandırmalara ilk örnek, adet üzerine verilen hediyelerdir. TMK.m.565/b.3' de "*âdet üzere verilen hediyeler dışında yapmış olduğu bağışlamalar*" denilmektedir. Hangi bende girerse girsin, adet üzerine verilen hediyeler, örneğin, doğum günü, evlenme, bayram günleri için verilen ve alışılan ölçüleri aşmayan hediyeler, diğer şartlar kanuna uygun olsa bile tenkise konu olamazlar⁴⁸⁶.

Yine, TMK.m.565/b.3 ve 4' ten çıkan sonuca göre, mirasbırakanın serbestçe dönme hakkını saklı tutmadan yaptığı bağışlamalarla, ölümünden önceki bir yıldan daha

---

⁴⁸¹ Serozan/Engin, s. 243; Nar, s. 217; Eren, Tenkis, s. 101; Köprülü, s. 312; Baygın, Tenkis, s. 174; Özüğür, Tenkis, s. 8-9.

⁴⁸² Serozan/Engin, s. 243; Kocayusufpaşaoğlu, s. 405; Nar, s. 225.

⁴⁸³ Dural/Öz, s. 271; Serozan/Engin, s. 243; Ayan, Miras, s. 192-193; Nar, s. 228-229.

⁴⁸⁴ Ayan, Miras, s. 182; Serozan/Engin, s. 232; Köprülü, s. 299; İnan/Ertaş/Albaş, s. 335; Nar, s. 299; İmre/Erman, s. 269.

⁴⁸⁵ Özüğür, Tenkis, s. 12.

⁴⁸⁶ Özüğür, Tenkis, s. 12; Hatemi, s. 53; Baygın, Tenkis, s. 166.

önce saklı pay kurallarını etkisiz kılma amacı taşımadan yaptığı bağışlamalar tenkise tabi değildir⁴⁸⁷.

Mirasbırakan tarafından ahlaki bir görevin ifası için yapılan bağışlamalar da TBK.m.285/f.3 gereği tenkise tabi değildir⁴⁸⁸. Örneğin, mirasbırakanın ameliyat olması gereken ancak fakir olduğu için masrafları ödeyemeyen bir çocuğun ameliyat masraflarını ödemesi ahlaki bir görevin ifası olarak değerlendirilebilir.

Eşlerin birbirlerine karşı mal rejimlerinden doğan talepleri de bazı sınırlamalarla tenkise konu edilemez. Çünkü eşler arasındaki talepler mal rejimine dair hükümlerden doğmaktadır⁴⁸⁹. Ancak eşler, buna ilişkin düzenlemeleri yapacakları mal rejimi sözleşmesiyle sınırlı olarak değiştirebilirler. Örneğin, mal rejimi sözleşmesiyle eşlerden birine yasa dışı olarak öngörülenden daha fazla katılma alacağı oranı belirlenmişse, bu fazlalık yasal sınırlar içinde olmak kaydıyla tenkise tabi değildir. Fakat bu fazlalık yasal sınırları aşarsa, tenkis gündeme gelebilir⁴⁹⁰. Zira TMK.m.237' de, *"Bu tür anlaşmalar, eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedeleyemez"* denmektedir. Bu hükme göre, sadece eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı payları ihlal edilemez. Bahsi geçen kişiler dışındaki diğer saklı paylı mirasçıların eşler arasındaki mal rejimi sözleşmesi nedeniyle tenkis talebinde bulunmaları mümkün değildir⁴⁹¹. TMK.m.276/f.3 hükmü ise, eşlerin paylaşma oranına dair yapacakları sözleşmelerin altsoyun saklı payını zedelemeyeceğini öngörmektedir. Bu nedenle, paylaşım oranının eşler arasında farklı belirlenerek eşlerden birine kazandırma yapılması hallerinde, yalnızca altsoy bu kazandırmaya karşı tenkis talep edebilir⁴⁹².

---

⁴⁸⁷ Özüğür, Tenkis, s. 12; Nar, s. 230.

⁴⁸⁸ İnan/Ertas/Albaş, s. 343; Özüğür, Tenkis, s. 12; ; İmre/Erman, s. 272; Eren, Tenkis, s. 109; Baygın, Tenkis, s. 161.

⁴⁸⁹ Özüğür, Tenkis, s. 12; Bu konuda tartışmalar için bkz. Şenocak, Zarife, *"Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Artık Değere Katılma İle İlgili Mal Rejimi Sözleşmeleri ve Tenkisi"*, AÜHFD, C. 58, S. 2, 2009, s. 378-411.

⁴⁹⁰ Özüğür, Tenkis, s. 12.

⁴⁹¹ Başara, s. 372; Nar, s. 233-234.

⁴⁹² Nar, s. 234.

III. TENKİSTE SIRA

A. Genel Olarak

Mirasbırakanın yapmış olduğu kazandırmalarla saklı payı ihlal edilen mirasçılar tenkis talep ederse, bu kazandırmaların hangi kurallara göre tenkis edileceği sorunu gündeme gelir. Şayet mirasbırakan tenkise tabi olan tek bir kazandırmada bulunmuşsa, bu kazandırma saklı payın ihlali ölçüsünde tenkis edilecektir⁴⁹³. Bu kazandırma kısmen veya tamamen hükümsüz hale getirilerek saklı payın ihlali giderilecektir. Fakat mirasbırakanın tenkise tabi birden fazla kazandırma yapmış olması, özellikle kazandırmaların bazılarının sağlararası bazılarının ise ölüme bağlı olması halinde, bu kazandırmaların hangisinin, hangi oranda tenkis edileceğinin belirlenmesi gerekmektedir⁴⁹⁴. İşte bu sorun hukukumuzda tenkiste sıra olarak ifade edilmektedir.

TMK.m.570' de tenkiste sıra düzenlenmiş olup, hükme göre, *"Tenkis, saklı pay tamamlanıncaya kadar, önce ölüme bağlı tasarruflardan; bu yetmezse, en yeni tarihlisinden en eskisine doğru geriye gidilmek üzere sağlararası kazandırmalardan yapılır."* *"Kamu tüzel kişileri ile kamuya yararlı dernek ve vakıflara yapılan ölüme bağlı tasarruflar ve sağlararası kazandırmalar en son sırada tenkis edilir."*

Tenkise tabi hem ölüme bağlı kazandırma hem de sağlararası kazandırma mevcut ise, saklı pay tamamlanıncaya kadar öncelikle ölüme bağlı tasarruflar tenkis edilir⁴⁹⁵. Ölüme bağlı tasarruflar, TMK.m.563 ve 561 uyarınca kendi içinde orantılı olarak tenkis edilir⁴⁹⁶. Ölüme bağlı tasarruf yapılmamış veya ölüme bağlı tasarrufların tenkisi saklı paya tecavüzü ortadan kaldırmaya yetmemişse, sağlararası kazandırmaların tenkisine geçilir⁴⁹⁷. Bunun altında yatan temel etken, kanunkoyucu tarafından kural olarak ölüme bağlı tasarrufların tenkise tabi olması, buna karşılık sağlararası

⁴⁹³ Dural/Öz, s. 289; İmre/Erman, s. 284; İnan/Ertay/Albaş, s. 390.

⁴⁹⁴ Dural/Öz, s. 289; Eren, Tenkis, s. 150; Serozan/Engin, s. 244; İmre/Erman, s. 284; Nar, s. 241; Öztan, s. 130.

⁴⁹⁵ Dural/Öz, s. 289; Kocayusufpaşaoğlu, s. 420; Gençcan, s. 610; İnal, N., s. 520; Nar, s. 242; Günay, s. 129; Köprülü, s. 331-332; Öztan, s. 130; Serozan/Engin, s. 244; Oğuzman, s. 235; İmre/Erman, s. 235; Ayan, Miras, s. 205; Başara, s. 370; Kılıçoğlu, s. 210; Antalya/Sağlam, s. 303; Özüğür, Tenkis, s. 72; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 194; Aybay, s. 71.

⁴⁹⁶ Dural/Öz, s. 289; Karakaş, s. 819; Günay, s. 129; Başara, s. 367; Nar, s. 242; Özüğür, Tenkis, s. 73; Antalya/Sağlam, s. 305; Ayan, Miras, s. 206; Kılıçoğlu, s. 211; İmre/Erman, s. 285; Sarı, s. 96; Aybay, s. 71.

⁴⁹⁷ Dural/Öz, s. 289; Günay, s. 129; Nar, s. 242; Özüğür, Tenkis, s. 73; Antalya/Sağlam, s. 303; Kılıçoğlu, s. 210; Ayan, Miras, s. 205; İmre/Erman, s. 285; İnal, N., s. 520; Gençcan, s. 610; Oğuzman, s. 235; Başara, s. 370; Öztan, s. 130; Serozan/Engin, s. 244; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 194; Aybay, s. 71; Uyar, Mirasta Tenkis, s. 407.

kazandırmaların istisna olarak tenkise tabi sayılmasıdır⁴⁹⁸. Sağlararası işlemlerin kendi içindeki tenkis sırası, en yeni tarihlisinden en eski tarihlişine doğru olmak üzere belirlenir⁴⁹⁹. Buna rağmen saklı paya tecavüz giderilememişse, kamu tüzel kişileri ile kamuya yararlı dernek ve vakıflara yapılan ölüme bağı tasarruflar ve sağlararası kazandırmalar tenkis edilir⁵⁰⁰.

B. Ölüme Bağı Tasarrufların Tenkisinde Sıra

1. Saklı Payı Olmayan Kimseler Lehine Yapılan Ölüme Bağı Kazandırmalarda

Saklı paya tecavüzün tümüyle ortadan kalkması için, mirasbırakanın birden fazla yapmış olduğı ölüme bağı kazandırmaların tümü tenkis edilerek sorun çözülür. Fakat tenkisi istenen miktarın mirasbırakanın birden fazla yapmış olduğı ölüme bağı kazandırmaların toplamından daha az olduğı hallerde, hangi ölüme bağı tasarrufun ne oranda tenkise tabi tutulacağı akla gelir. TMK.m.563/f.1' göre, "*Tenkis, mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğı tasarruftan anlaşılmadıkça, mirasçı atanması yoluyla veya diğere bir ölüme bağı tasarrufla elde edilen kazandırmaların tamamında, orantılı olarak yapılır.*" Söz konusu hüküm uyarınca, mirasbırakanın birden fazla yapmış olduğı ölüme bağı kazandırmaların tamamı orantılı olarak tenkise tabi tutulur⁵⁰¹.

Kanunda orantılı tenkis ile kastedilenin ne olduğı belirtilmemiştir. Öğretide kabul edildiğı üzere, orantılı tenkis ile kastedilen, saklı pay ihlalinin her ölüme bağı tasarruftan aynı oranda tenkis edilmesidir⁵⁰². Böylece tenkise konu ölüme bağı tasarrufların farklı miktarlarda olması halinde, bunlara aynı oran uygulanacak ve farklı miktarlarda tenkis meydana gelecektir. Bu tenkis oranıyla mirasbırakanın yapmış olduğı büyük kazandırmadan daha çok miktar, küçük kazandırmadan ise daha az miktar tenkis edilecektir⁵⁰³. Buna yargı içtihatlarında sabit tenkis oranı denmektedir⁵⁰⁴.

⁴⁹⁸ Dural/Öz, s. 289.

⁴⁹⁹ İmre/Erman, s. 286; Dural/Öz, s. 289; Başara, s. 370; Nar, s. 242-243; Oğuzman, s. 238; Özüğur, Tenkis, s. 72; Günay, s. 133; Antalya/Sağlam, s. 303; Ayan, Miras, s. 205; İnal, N., s. 520; Gençcan, s. 610; Aybay, s. 71; Başara, s. 371.

⁵⁰⁰ Günay, s. 134; Kocayusufpaşaoğlu, s. 424; Antalya/Sağlam, s. 304; Ayan, Miras, s. 205; Kılıçoğlu, s. 212; Özüğur, Tenkis, s. 73-74; Nar, s. 242.

⁵⁰¹ Serozan/Engin, s. 245; Kocayusufpaşaoğlu, s. 421; Köprülü, s. 333; İmre/Erman, s. 288; Oğuzman, s. 236; İnan/Ertas/Albaş, s. 394; Dural/Öz, s. 295; Başara, s. 369; Nar, s. 244; Ayan, Miras, s. 206; Öztan, s. 131; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 194; Günay, s. 131; Özüğur, Tenkis, s. 73; İşgüzar, s. 73.

⁵⁰² Dural/Öz, s. 295; Nar, s. 245; Oğuzman, s. 236.

⁵⁰³ Dural/Öz, s. 295; Oğuzman, s. 236; Nar, s. 245.

⁵⁰⁴ "Sabit tenkis oranı; davacıların el atılan saklı paylarının toplamının; davalıya yapılan kazandırmaların tümüne oranıdır" Y.2.HD. T. 18.06.2009, E. 2008/6125, K. 2009/ 11861, (Helvacı,

Mirasbırakan (M)' nin, kardeşi (A)' ya 40.000 TL, arkadaşı (B)' ye 60.000 TL vasiyet etmiş olduğu ve oğlu (C)' nin saklı payını 20.000 TL ihlal ettiğine ilişkin bir örnekte orantılı tenkisi uygulamamız gerekir. Tenkis oranı, ihlal edilen kısım ile ölüme bağlı tasarrufların toplamının bölümüne eşittir. Buna göre, tenkis oranı, 20/100 yani 1/5' dir. (A)' dan tenkis edilecek miktar, $40 \times 1/5 = 8.000$ TL ve (B)' den tenkis edilecek miktar $60 \times 1/5 = 12.000$ TL' dir⁵⁰⁵.

Saklı payı bulunmayan kişiler lehine yapılan ölüme bağlı kazandırmalarda, kazandırmanın tamamı üzerinden orantılı olarak tenkis gerçekleştirilir. Bunun altında yatan temel etken, mirasbırakanın saklı payı bulunmayan kimselere kanunen bir şey bırakmak zorunda olmamasıdır⁵⁰⁶.

Ölüme bağlı tasarrufların tenkisinde, sağlararası kazandırmaların en yeni tarihliden en eski tarihliye doğru gidilmek suretiyle tenkis edilmesi kuralı uygulanmaz. Bunun temel nedeni ise, düzenleniş tarihleri ne olursa olsun, ölüme bağlı tasarruflar hüküm ve sonuçlarını mirasbırakanın ölümü anından itibaren doğurmasıdır⁵⁰⁷. Bu nedenle onlar arasında öncelik ilişkisi bulunmamaktadır.

2. Saklı Paylı Mirasçılar Lehine Yapılan Ölüme Bağlı Kazandırmalarda

Kanunda, ölüme bağlı kazandırmaların bazı saklı paylı mirasçılar lehine yapılması halinde, tenkisin nasıl olacağı da düzenlenmiştir. TMK.m.561'e göre, "*Saklı pay sahibi mirasçılara ölüme bağlı tasarrufla yapılan ve tasarruf edilebilir kısmı aşan kazandırmaların onların saklı paylarını aşan kısmı orantılı olarak tenkise tâbi olur. Tenkise tâbi birden fazla ölüme bağlı tasarrufun bulunması hâlinde, saklı pay sahibi mirasçıya yapılan kazandırmanın saklı payı aşan kısmı ile saklı pay sahibi olmayan kimselere yapılan kazandırmalar orantılı olarak tenkis edilir.*" Bu hükme göre, saklı paylı mirasçılara yapılan kazandırmalar, lehine kazandırma yapılan mirasçının saklı

İlhan, Türk Medeni Kanunu, Cilt III Miras Hukuku, İstanbul, 2013, s. 158; "*Davalıya yapılan tasarrufun tenkisine sıra geldiği takdirde tasarrufun tümünün değeri ile davalıya yapılan fazla teberru arasında kurulan oranda (SABİT TENKİS ORANI) tasarrufa konu malın paylaşılmasının mümkün olup olmayacağı (MK.506) araştırılmalıdır. Bu araştırma sonunda tasarrufa konu mal sabit tenkis oranında bölünebilirse bu kısımların bağımsız bölüm halinde taraflar adına tesciline karar verilmelidir.*" Y.2.HD. T. 4.2.2008, E. 2007/18057, K. 2008/765 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T: 15.10.2016).

⁵⁰⁵ Benzer örnek için bkz. Dural/Öz, s. 295; Serozan/Engin, s.245; Nar, s. 245; Öztan, s. 132; İmre/Erman, s. 288; Oğuzman, s. 237; Günay, s. 132; Özüğur, Tenkis, s. 76-77.

⁵⁰⁶ Başara, s. 374-375.

⁵⁰⁷ Özüğur, Tenkis, s. 73; Nar, s. 244; Öztan, s. 131; İnan/Ertas/Albaş, s. 393; Başara, s. 372.

payını aşan kısmı dikkate alınarak tenkis edilecektir⁵⁰⁸. Yani, kazandırmanın tamamından saklı paylı mirasçının saklı payı mahsup edilecek, fazlalık olan miktar tenkise konu olacaktır. Bunun sebebi, saklı paylı mirasçılarının zaten saklı paylarını alması gerektiğidir⁵⁰⁹. Bu özellik dikkate alınmak şartıyla tenkis hesabı yine orantılı olarak yapılır⁵¹⁰.

Mirasbırakan hem saklı paylı mirasçılara hem de saklı payı bulunmayan mirasçılar veya üçüncü kişilere ölüme bağlı kazandırma yapmış olabilir. Bu durumda, saklı paylı mirasçılar lehine yapılan kazandırmanın saklı paydan mahsubu sonucunda kalan kısmı ile saklı payı olmayan mirasçılarla üçüncü kişilere yapılan kazandırmanın tamamı esas alınarak orantılı tenkis yapılır⁵¹¹.

3. Mirasbırakanın Tenkis Sırası Belirlediği Hallerde

TMK.m.563/f.1 hükmünde "*mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça*" ifadesi yer almaktadır. Hükümden anlaşıldığı üzere, mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufların tenkisinde sırayı belirleyebilir⁵¹². Bu nedenle tenkis yapılırken ilk önce, mirasbırakanın bir tenkis sırası tayin edip etmediğine bakmak gerekir. Mirasbırakan hangi ölüme bağlı tasarrufların ne oranda tenkis edilmesini belirten bir irade açıklamasında bulunursa, buna uygun hareket edilir⁵¹³. Bu irade açıklamasının mutlak olarak tenkise konu kazandırmanın bulunduğu ölüme bağlı tasarrufta yer alması şart değildir. Mirasbırakan daha sonra yapmış olduğu ölüme bağlı

⁵⁰⁸ Dural/Öz, s. 296; Ayan, Miras, s. 206; Başara, s. 376; Nar, s. 246; Serozan/Engin, s. 246; İnan/Ertas/Albaş, s. 401; Öztan, s. 133; İmre/Erman, s. 291; Oğuzman, s. 237; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 195; Günay, s. 131; Antalya/Sağlam, s. 305; Şener, Tenkis, s. 60.

⁵⁰⁹ Dural/Öz, s. 296; Ayan, Miras, s. 206; İmre/Erman, s. 291; Günay, s. 131; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 195.

⁵¹⁰ Örneğin, Mirasbırakanın (M) terekesi 120.000 TL' dir. (M)' nin geriye kalan mirasçıları kızları (A), (B) ve (C)' dir. (M), (A)'ya 80.000 TL, (B)' ye 40.000 TL vasiyet etmiştir. (C)' nin 20.000 TL saklı payı için açacağı tenkis davasında, şöyle hesaplama yapılır. (A)' nın saklı payı 20.000 TL olup, vasiyet edilen 80.000' den 20.000 TL saklı payı çıkarılır. (A)' nın tenkise tabi kazandırması 60.000' dir. Aynı işlem (B)' ye de uygulandığında 40.000' den saklı payı olan 20.000 TL çıkarılır ve tenkise tabi 20.000 TL kalır. O halde tenkis oranı $20.000/80.000 = 1/4$ ' tür. Böylece (A)' dan tenkis edilecek miktar $60.000 \times 1/4 = 15.000$ TL, (B)' den tenkis edilecek miktar ise, $20.000 \times 1/4 = 5.000$ TL' dir. Benzer örnek için bkz. Başara, s. 376377; Nar, s. 246; Dural/Öz, s. 296; Serozan/Engin, s. 246; Öztan, s. 133-134; İmre/Erman, s. 291; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 195.

⁵¹¹ Dural/Öz, s. 298; Başara, s. 378; Nar, s. 246-247; Ayan, Miras, s. 207; Serozan/Engin, s. 246; Öztan, s. 134; İmre/Erman, s. 293; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 196; Günay, s. 132; Antalya/Sağlam, s. 305; İnal, N., s. 401.

⁵¹² İmre/Erman, s. 290; Başara, s. 371; Nar, s. 247; Ayan, Miras, s. 206; Günay, s. 132.

⁵¹³ Dural/Öz, s. 294; Köprülü, s. 333; Ayan, Miras, s. 206; Nar, s. 247; İmre/Erman, s. 289; Oğuzman, s. 237; Berki, s. 183; İnan/Ertas/Albaş, s. 393; Günay, s. 132; Özüğür, Tenkis, s. 73; Şener, Tenkis, s. 60; Başara, s. 371.

tasarrufla da bu durumu kararlaştırabilir⁵¹⁴. Mirasbırakanın bu yöndeki iradesinin tasarruftan açıkça anlaşılması gerekir⁵¹⁵. Fakat bu isteğin, saklı pay kurallarını ihlal etmemesi gerekir⁵¹⁶. Böylece orantılı tenkis kuralı uygulanmaz ve mirasbırakanın önce ele alınmasını istediği kazandırmalar tamamen tenkis edilmeden sonraki tasarruflara geçilmez. Mirasbırakan bunların yasada öngörülenden farklı oranda tenkisini isterse, belirttiği ölüme bağlı tasarruflar bu orana göre tenkis edilir⁵¹⁷. Ancak böyle bir irade açıklaması, gerekli şekil şartlarını taşıyan bir ölüme bağlı tasarrufta yer alması halinde geçerlidir⁵¹⁸. Geçerli şekil şartlarını taşımayan ölüme bağlı tasarruflarda öngörülen sıra düzeni hüküm ifade etmez.

Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufların tenkisinde öngördüğü sıralamanın sınırlarının ne olacağı tartışma konusu olmuştur. Doktrinde hakim olan görüşe göre⁵¹⁹, TMK.m.570 hükmü emredici olduğundan, mirasbırakan ancak ölüme bağlı tasarrufların kendi içinde sırasını düzenleyebilir. Mirasbırakanın TMK.m.570 hükmünde öngörülen yasal sırayı düzenlemesi mümkün değildir. Bu nedenle mirasbırakanın iradesi, sağlararası kazandırmaların ölüme bağlı kazandırmalardan önce tenkisini öngörecektir şekilde olamaz⁵²⁰. Buna karşılık mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufların kendi içindeki sırasını düzenleyebileceğinden, bu kazandırmaların hangi sırada olacağını öngörebileceği gibi, hangi kazandırmadan ne oranda tenkis yapılacağını da belirleyebilir.

Bu konuda ölüme bağlı tasarrufların sırasını tayin eden tasarrufun ne zaman ve nasıl yapılması gerektiği belirlenmelidir. Mirasbırakanın sıra tayinine ilişkin tasarrufu, kazandırmanın vasiyetnamede veya miras sözleşmesinde yer alması bakımından değişiklik arz eder⁵²¹. Zira vasiyetnamede yer alan kazandırmalar bakımından tenkis düzenine yönelik irade açıklaması, ölüme bağlı tasarruflar yapılmadan önce veya yapıldıktan sonra ortaya konabilir⁵²². Buna karşılık, mirasbırakanın ölüme bağlı kazandırmayı miras sözleşmesi şeklinde yapması halinde, kazandırmadan yararlanan

---

⁵¹⁴ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 421.

⁵¹⁵ **Günay**, s. 132; **İmre/Erman**, s. 290.

⁵¹⁶ **Dural/Öz**, s. 295; **Ayan**, Miras, s. 206; **İnan/Ertas/Albaş**, s. 393; **Berki**, s. 183.

⁵¹⁷ **Dural/Öz**, s. 294-295.

⁵¹⁸ **Dural/Öz**, s. 294.

⁵¹⁹ **Eren**, Tenkis, s. 151; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 421; **Serozan/Engin**, s. 244; **Dural/Öz**, s. 290; **Nar**, s. 248-249;

⁵²⁰ Aksi görüş için bkz. **İnan/Ertas/Albaş**, s. 393.

⁵²¹ **Nar**, s. 250.

⁵²² **Nar**, s. 250.

aleyhine olan tenkis düzenine ilişkin açıklamanın, o miras sözleşmesinde veya o kimseyle yapılan başka bir miras sözleşmesinde yer alması gerekir. Kazandırma yapılan kimseyle düzenlenen miras sözleşmesinde böyle bir açıklama yoksa mirasbırakanın daha sonradan düzenlediği vasiyetname ile tenkis sırasını onun aleyhine değiştirmesi mümkün değildir⁵²³. Fakat kazandırma yapılan kimsenin lehine olan tenkis düzeni, bu sınırlamaya tabi olmaksızın her zaman yapılabilir⁵²⁴.

C. Sağlararası Kazandırmaların Tenkisinde Sıra

Mirasbırakanın ölüme bağlı kazandırmada bulunmadığı veya ölüme bağlı kazandırmaların tümü tenkis edilmesine rağmen saklı pay karşılanmadığı hallerde, sağlararası kazandırmaların tenkisine geçilir. Sağlararası kazandırmaların tenkis edilme şekli, ölüme bağlı tasarrufların tenkisinden farklıdır. Sağlararası kazandırmalar, TMK.m.570' de ifade edildiği gibi, tarih sırasına göre, en yeni tarihlisinden başlanarak en eski tarihlisine doğru geriye gidilmek suretiyle tenkis edilir⁵²⁵. Diğer bir ifadeyle, mirasbırakanın yapmış olduğu en yeni sağlararası kazandırmadan tenkise başlanır ve saklı pay giderilinceye kadar en eski tarihli kazandırmaya doğru devam edilir⁵²⁶.

Saklı pay giderildiği anda sağlararası kazandırmaların tenkis işlemi biter. Bu nedenle, en eski tarihli sağlararası kazandırmalar, tenkise tabi olmaktan kurtulma konusunda daha avantajlıdır. Kanunkoyucunun bu sıralamayı öngörmesinin altında yatan etkenin, ilk yapılan sağlararası kazandırmaların saklı payı ihlal etmeyeceği, daha sonra yapılan sağlararası kazandırmalarla saklı payın ihlal edilmeye başlandığı düşüncesi olduğu belirtilmektedir⁵²⁷.

Sağlararası kazandırmaya yönelik örneğin, bağışlama taahhüdü gibi bir borçlandırıcı işlemin söz konusu olduğu hallerde, tenkis sırası yapılırken borçlandırıcı

---

⁵²³ **Nar**, s. 251; **Köprülü**, s. 333; **Eren**, Tenkis, s. 155; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 422; **Oğuzman**, s. 237; **Şener**, Tenkis, s. 60.

⁵²⁴ **Nar**, s. 251.

⁵²⁵ "Tenkiste saklı pay tamamlanıncaya kadar öncelikle ölüme bağlı tasarruflardan bunun yeterli gelmemesi halinde en son tarihli olandan başlanarak öncesine doğru olmak koşuluyla sağlararası tasarruflar hakkında uygulanır. 743 Sayılı Türk Kanuni Medenisinin 512. maddesi gereğince bu taşınmazla ilgili tenkis hesabı yapılarak sonucuna göre davalıların sorumlu tutulması gerekirken, daha önce satın alınan A. köyünde bulunan taşınmazın tenkise tabi tutulması ve bu şekilde yanlış yöntem izlenmesi de usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir." Y.2.HD. T. 19.12.2006, E. 2006/5762, K. 2006/17883 (**Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, E.T: 15.10.2016).

⁵²⁶ **Eren**, Tenkis, s. 162; **Berki**, s. 185; **Dural/Öz**, s. 299; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 423; **Köprülü**, s. 336; **Oğuzman**, s. 238-239; **Nar**, s. 252; **Serozan/Engin**, s. 247; **Özügür**, Tenkis, s. 74; **Günay**, s. 133; **Aybay**, s. 71; **Ayan**, Miras, s. 211; **Antalya**, Miras, s. 235-235.

⁵²⁷ **Eren**, Tenkis, s. 150; **Köprülü**, s. 332; **Nar**, s. 252; **Günay**, s. 133.

işlemin yapıldığı tarihin mi yoksa ifa tarihinin mi esas alınacağı doktrinde tartışmalıdır. Hakim olan görüşe göre, borçlandırıcı işlemin yapıldığı tarih esas alınmalıdır. Çünkü borçlandırıcı işlemin yapıldığı anda borç doğar ve bu anda mirasbırakanın malvarlığında değişiklik oluşur⁵²⁸. Yargıtay'ın da bu görüşte olduğunu söyleyebiliriz⁵²⁹. Diğer görüşe göre ise sağlararası kazandırmalar sıralanırken, kazandırmanın ifa tarihinin esas alınması gerekir⁵³⁰. Bu görüşteki yazarlar, belirtmiş olduğu çözümün, bağışlayanın ölümüne bağlı bağışlamaların ölümüne bağlı tasarruf hükümlerine tabi tutulması ve daha eski tarihli bağışlama vadinin ifasının mirasbırakanın ölümünden önceki 1 yıl içinde gerçekleşmesi halinde, TMK.565/f.3' e göre tenkis edileceği görüşleriyle tutarlı olduğunu belirtmektedir⁵³¹. Kanaatimizce sağlararası kazandırmalarda esas alınacak tarihin borçlandırıcı işlemin yapıldığı tarihin olması gerekir. Zira hakim olan görüşün belirttiği gibi borçlandırıcı işlemin yapıldığı tarihte borç doğmakta ve mirasbırakanın malvarlığında değişiklik oluşmaktadır.

Tenkise tabi sağlararası kazandırmalar arasındaki en küçük bir zaman farkı dahi sıralamaya etkilidir. Aynı tarihte yapılan sağlararası kazandırmalardan biri diğerinden sadece bir dakika önce yapılmışsa, bunun ispatlanması şartıyla, bir dakika sonra yapılan kazandırma tenkis edilmeden diğerine geçilemeyecektir⁵³². Buna karşılık, birden fazla sağlararası kazandırmanın aynı anda yapıldığı veya aynı anda yapılan sağlararası kazandırmaların hangisinin önce olduğu tespit edilemeyen hallerde, TMK.' da bir düzenleme mevcut deđildir⁵³³. Doktrinde, TMK.m.570 hükmünün amacına göre hareket edilmesi gerektiği ve bunlar arasında ölümüne bağlı tasarrufların tenkisinde olduğu gibi orantılı tenkis yapılması gerektiği belirtilmektedir⁵³⁴. Yine, tenkise tabi bir

---

⁵²⁸ **Eren**, Tenkis, s. 162; **İmre/Erman**, s. 286-287; **Öztañ**, s. 131; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 423; **Köprülü**, s. 337; **Nar**, s. 253.

⁵²⁹ "Çeşitli sağlara arası kazandırmalar aynı anda yapılmışsa veya aynı tarihi taşıyan ve hangisinin önce yapıldığı tespit edilemeyen kazandırmalarda MK 503 ve 505 madde hükümleri uyarınca tasarruflar orantılı olarak tenkise tabi tutulurlar." Y.2.HD. T. 17.09.1993, E. 1993/5935, K. 1993/7983 (**Günay**, s. 133).

⁵³⁰ **Oğuzman**, s. 239; **Antalya/Sağlam**, s. 304; **Antalya**, Miras, s. 235; **Şener**, Düşündürücü Yönler, s. 14-15.

⁵³¹ **Oğuzman**, s. 239.

⁵³² **Dural/Öz**, s. 300; **Özüğur**, Tenkis, s. 74; "Aynı gün yapılan ve fakat saatleri farklı olan kazandırmalarda son saatte yapılandırılarak başlayarak tenkis işlemi yapılır" Y.2.HD. T. 17.09.1993, E. 1993/5935, K. 1993/7983 (**Günay**, s. 133).

⁵³³ "Aynı tarihte birden fazla kişiye temlik yapıldığı takdirde ise, saklı paylardan fazla aldıkları miktarların orantılı olarak tahsili gerekir", Y.2.HD. T. 01.11.1984, E. 1984/8110, K. 1984/8868, (**Uyar**, Medeni Kanun, s. 1180).

⁵³⁴ **Eren**, Tenkis, s. 163; **Oğuzman**, s. 239; **Dural/Öz**, s. 300; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 424; **Antalya/Sağlam**, s. 304; **Özüğur**, Tenkis, s. 74; **İmre/Erman**, s. 285; **Ayan**, Miras, s. 211; **Nar**, s. 254; **Köprülü**, s. 337; **Öztañ**, s. 130; Doktrinde İmre/Erman, uygulamada güçlükler yaşanmaması için, aynı gün yapılan sağlararası kazandırmaların, bunlar arasındaki saat ve dakika farkına bakılmaksızın

sağlararası kazandırmanın yapıldığı tarihin belirsiz olduğu ya da tespitinin mümkün olmadığı durumda, bu kazandırmanın en son tarihli kazandırma olarak kabul edileceği de belirtilmektedir⁵³⁵. Bu nedenle, söz konusu kazandırma sağlararası kazandırmalar arasında ilk sırada tenkise tabi tutulur⁵³⁶. Diğer bir görüş ise, tarihi belirsiz olan sağlararası kazandırmanın en yeni tarihli olarak kabul edilerek ilk sırada tenkise tabi olmasının adil olmadığı, muhtemel en yakın tarihe göre sıralamaya konulması gerektiğini belirtmektedir⁵³⁷. Fakat bu görüşün kabulü halinde dahi, hangi kazandırmanın yakın tarihli olduğu muhtemelen dahi belirlenemiyorsa, yine ilk görüşe göre hareket edilmek durumunda kalınacaktır⁵³⁸.

Tenkiste sırayı düzenleyen TMK.m.570 hükmü emredicidir⁵³⁹. Bu nedenle mirasbırakanın yapacağı ölüme bağlı tasarrufla bu sırayı değiştirmesi mümkün değildir⁵⁴⁰. Örneğin, yaptığı sağlararası kazandırmalardan daha eski tarihli olanının tenkisini, daha önceki tarihli kazandırmaya tercih edemez. Buna karşılık öğretide, serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yaptığı kazandırmaların yasal sıradan daha önce olacağını belirleyebileceği belirtilmektedir⁵⁴¹.

Ölüme bağlı tasarruflarda olduğu gibi, sağlararası kazandırma saklı paylı mirasçılara yapılmışsa, saklı paylı mirasçının saklı payı düşüldükten sonra tenkis oranı kalan kısma göre belirlenmektedir⁵⁴².

---

orantılı olarak tenkise tabi tutulmasının daha uygun olduğunu savunmaktadır. Bkz. **İmre/Erman**, s. 285.

⁵³⁵ **Nar**, s. 254; **Dural/Öz**, s. 300; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 424; **Eren**, Tenkis, s. 163; **Köprülü**, s. 337; **Antalya/Sağlam**, s. 304; **Antalya**, Miras, s. 235; **Günay**, s. 133; **Ayan**, Miras, s. 211.

⁵³⁶ **Nar**, s. 254; **Dural/Öz**, s. 300; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 424; **Eren**, Tenkis, s. 163; **Köprülü**, s. 337.

⁵³⁷ **Oğuzman**, s. 239.

⁵³⁸ **Dural/Öz**, s. 301.

⁵³⁹ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 424; **Dural/Öz**, s. 290; **Antalya**, Miras, s. 235; **Antalya/Sağlam**, s. 304; **Ayiter/Kılıçoğlu**, s. 198; **Öztan**, s. 130; **Eren**, Tenkis, s. 151; **Günay**, s. 133.

⁵⁴⁰ **Dural/Öz**, s. 290; **Antalya**, Miras, s. 235; **Antalya/Sağlam**, s. 304; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 420; **Oğuzman**, s. 236; **Günay**, s. 133; Doktrinde İnan/Ertas/Albaş, mirasbırakanın TMK.m.570' in aksine önce sağlararası kazandırmaların tenkisini talep edebileceği gibi, ölüme bağlı tasarrufların orantılı olarak değil, belli bir sıraya göre tenkisini de isteyebileceğini kabul etmektedir. Diğer bir ifadeyle, mirasbırakanın saklı payı imkansızlaştırmamak koşuluyla, tenkiste istediği gibi sırayı belirleyebileceği belirtilmektedir. Bkz. **İnan/Ertas/Albaş**, s. 393.

⁵⁴¹ **Ayiter/Kılıçoğlu**, s. 198; **Antalya**, Miras, s. 235; **Dural/Öz**, s. 290; **Eren**, Tenkis, s. 151; **Antalya/Sağlam**, s. 304; **Oğuzman**, s. 236; **Serozan/Engin**, s. 244; **Şener**, Tenkis, s. 60; **Nar**, s. 256; Ayrıca doktrinde muaf tutularak yapılması halinde, bu kazandırmaların tarihe göre tenkise tabi tutulmasının mirasçılar açısından adaletsiz olabileceği, bu nedenle bu kazandırmalar için mirasbırakanın orantılı tenkisi belirleyebilmesinin mümkün olduğu belirtilmektedir. Bkz. **Eren**, Tenkis, s. 163.

⁵⁴² **Özğür**, Tenkis, s. 76.

D. Kamu Yararına Kazandırmaların Tenkisinde Sıra

TMK.m.570/f.2 hükmünde, "*Kamu tüzel kişileri ile kamuya yararlı dernek ve vakıflara yapılan ölüme bağlı tasarruflar ve sağlararası kazandırmalar en son sırada tenkis edilir*" denmektedir. Bu hükme göre, kamu tüzel kişileri ile kamuya yararlı dernek ve vakıflara yapılan kazandırmalar, ister ölüme bağlı olsun ister sağlararası olsun, son sırada tenkis edilir⁵⁴³. Öncelikle, mirasbırakanın yapmış olduğu alalede ölüme bağlı kazandırmalarla alalede sağlararası kazandırmalar tenkis edilecektir. Bunların tenkisiyle saklı payın ihlali son bulmamışsa, kamu tüzel kişileri ile kamuya yararlı dernek ve vakıflara yapılan kazandırmaların tenkisine geçilir⁵⁴⁴. Kamu yararına yapılan bir sağlararası kazandırma, alelade yapılan bir sağlararası bağışlamadan daha yeni tarihli olsa bile, önce alelade yapılan kazandırma tenkis edilir.

Birden fazla kamuya yararlı kazandırma söz konusu olup da bunların tenkisi gerekiyorsa, kendi aralarındaki sıra bakımından tenkiste sıraya ilişkin genel kuralların uygulanması gerekir. Buna göre, önce kamuya yararlı ölüme bağlı kazandırmalar orantılı olarak tenkis edilir. Bu yeterli olmazsa sağlararası kazandırmaların tenkisine geçilir ve birden fazla sağlararası kazandırma yeni tarihliden eski tarihliye doğru gidilmek üzere tenkis edilir⁵⁴⁵.

IV. TENKİSİ ÖZELLİK TAŞIYAN BAZI KAZANDIRMALAR

A. Bölünmez Mal Vasiyetinde Tenkis

Tenkise konu kazandırma bölünmesi mümkün olan bir eşya, örneğin, bir miktar para veya başka bir misli eşya olması ise tenkis işlemi basittir. Zira tenkisi gereken miktar saklı paylı mirasçılara verilir, geri kalan kısmı ise lehine kazandırma yapılanı bırakılır. Ancak tenkise konu kazandırma bölünemeyecek bir mal ise, tenkisin aynen ifası mümkün değildir. Kazandırmanın bir araba, taşınmaz gibi tek parçadan oluşması halinde, bunun bir kısmının saklı paylı mirasçıya bir kısmının kazandırma

⁵⁴³ EMK.m.453/f.2 hükmünde kamu yararına yapılan kazandırmalarda saklı payların özel olarak azaltılması öngörölmüşü. Gerçekten söz konusu maddeye göre, "*Gelirinin yarısından fazlası kamu görevi niteliğindeki işlerin yapımına bırakılarak vakıf kurulmasında mahfuz hisse, yukarıda gösterilen hisselerin üçte iki oranındadır.*" Yeni kanun ile getirilen düzenleme sonucunda, artık özel indirim durumu kaldırılmış ve bu tür kazandırmaların en son sırada tenkise tabi olacağı düzenlenmiştir. Bkz. **Dural/Öz**, s. 301.

⁵⁴⁴ **Dural/Öz**, s. 302; **Başara**, s. 379; **Öztan**, s. 135; **Nar**, s. 258; **İmre/Erman**, s. 287; **Serozan/Engin**, s. 248; **İnan/Ertas/Albaş**, s. 392; **Gençcan**, s. 611; **Özüğur**, Tenkis, s. 80.

⁵⁴⁵ **Dural/Öz**, s. 302-303; **Serozan/Engin**, s. 248; **Ayan**, Miras, s. 213; **Nar**, s. 259; **Öztan**, s. 135; **İnan/Ertas/Albaş**, s. 402; **Özüğur**, Tenkis, s. 80.

yapılana verilmesi söz konusu olamaz. Bu durumda kazandırmanın parasal değeri üzerinden hesaplama yapılır. TMK.m.564/f.1' de lehine kazandırma yapılan kişiye seçimlik hak tanınmıştır⁵⁴⁶. Söz konusu hükme göre, "*Değerinde azalma meydana gelmeksizin bölünmesine olanak bulunmayan belirli bir mal vasiyeti tenkise tâbi olursa, vasiyet alacaklısı, dilerse tenkisi gereken kısmın değerini ödeyerek malın verilmesini, dilerse tasarruf edilebilir kısmın değerini karşılayan parayı isteyebilir.*" Buna göre, değerinde azalma meydana gelmeksizin bölünmesine olanak bulunmayan belirli bir mal vasiyeti tenkise tabi olduğunda, lehine kazandırma yapılan kişi (vasiyet alacaklısı), tercihine göre tenkis edilecek miktarı para olarak öder ve malın verilmesini ister ya da malı terekede bırakarak tasarruf edilebilir kısmın değerini para olarak talep eder⁵⁴⁷.

TMK.m.564/f.3 hükmü, sağlararası kazandırmaların tenkisinde de bu kuralların uygulanacağını belirtmiştir⁵⁴⁸. Böylece, mirasbırakanın yapmış olduğu tenkise tabi sağlararası kazandırmasının tenkisi gerektiğinde, kazandırma lehdarı dilerse kazandırmayı elinde tutarak parasını ödeyecek dilerse saklı paylı mirasçılara vererek tenkis tutarı kadar eksiltilmiş piyasa değerini isteyecektir. Doktrinde TMK.m.564/f.1' in mirasçı atama şeklinde gerçekleştirilen kazandırmalarda da uygulanacağı belirtilmektedir. Zira atanmış mirasçıya yapılan kazandırma değerinde azalma olmaksızın bölünmez bir mal ise, bu seçimlik hakkın uygulanmasına engel bir durum söz konusu değildir⁵⁴⁹.

Seçimlik hakkın kullanılması üzerine, tenkise konu kazandırmanın değerinin hangi tarihe göre hesaplanacağı konusunda TMK.m.564/f.2' de düzenleme bulunmaktadır. Bu hükme göre, "*Tasarruf konusu malın vasiyet alacaklısında kalması durumunda, malın tenkis sebebiyle vasiyet borçlusuna verilmesi gereken, aksi hâlde tasarruf oranı içinde kalan kısmının karar günündeki değerinin para olarak*

---

⁵⁴⁶ **Dural/Öz**, s. 306; **Özüğür**, Tenkis, s. 86; **Serozan/Engin**, s. 255; **Başara**, s. 380; **Öztan**, s. 142; **Günay**, s. 118; **Gençcan**, s. 618; **Ayan**, Miras, s. 213; **Yavuz**, s. 323.

⁵⁴⁷ **Özüğür**, Tenkis, s. 86; **Dural/Öz**, s. 306; **Öztan**, s. 142; **Başara**, s. 380; **Serozan/Engin**, s. 255; **Antalya/Sağlam**, s. 295; **Antalya**, Miras, s. 228; **İnan/Ertas/Albaş**, s. 395; **İnal, N.**, s. 414; **Gençcan**, s. 620; **Ayan**, Miras, s. 213; **İşgüzar**, s. 75.

⁵⁴⁸ EMK.m.506' da yalnızca vasiyet alacaklısı için böyle bir seçimlik imkan düzenlenmişti. Buna rağmen doktrinde çoğunluk tarafından bu hükmün sağlararası kazandırmalar bakımından da kıyasen uygulanması gerektiği savunuluyordu. Bkz. **Oğuzman**, s. 254; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 430; **Eren**, Tenkis, s. 168; **Çağa**, s. 15. Ancak TMK.m.564/f.3 hükmü ile bu durum açıklığa kavuşturularak tartışmalara son verilmiştir. Bkz. **Dural/Öz**, s. 306.

⁵⁴⁹ **Eren**, Tenkis, s. 168; Doktrinde, mirasçı atanması, TMK.m.564/f.1' de bulunmadığından, mirasçı atanmasında seçimlik hakkın kullanılamayacağı da belirtilmektedir. Bkz. **Gökçe**, Erdoğan, "*Medeni Kanunda Yer Alan Vasiyetname Çeşitleri ile Bunların Tenkis Davasında Karşılaştığı Farklı Sonuçlar Çözüm Yolu Nedir?*", İBD. C. 88, S. 4, 2014, s. 260.

ödetilmesine karar verilir". Uygulamada da gerçekleştirildiği üzere, mirasbırakanın ölüm anındaki değerine göre tenkis edilecek miktarın, malın o günkü değerine oranı esas alınarak sabit tenkis oranı bulunacak, bu oran seçimlik hakların kullanılmasında uygulanırken, bölünmez malın karar günündeki değeri esas alınacaktır⁵⁵⁰.

Kanunda düzenlenen bu seçimlik hak, hukuki nitelik olarak değiştirici yenilik doğuran hak niteliğindedir⁵⁵¹. Bu nedenle, bir kez kullanıldıktan sonra değiştirilmesi mümkün değildir. Ancak hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olmamak koşuluyla, seçimlik hakka ilişkin mahkeme dışında yapılan beyanların hüküm ifade etmeyeceği, yalnızca tenkis davası sırasında yapacağı beyana göre hareket edileceği kabul edilmektedir⁵⁵². Sabit tenkis oranı bulunup, tenkise konu malın bölünemez olup olmadığı araştırılmadan bu hakkın kullanılması mümkün değildir⁵⁵³. Bu araştırmadan önce kullanılan tercih de hukuki sonuç doğurmaz⁵⁵⁴. Ayrıca, seçimlik hak yalnızca lehine kazandırma yapılan kişiye tanınmış olup, saklı paylı mirasçılardan böyle bir hakkı bulunmamaktadır. Buna karşılık, lehine kazandırma yapılan kişi mahkeme tarafından yapılan ihtara rağmen seçimlik hakkını kullanmazsa, seçim hakkının saklı paylı mirasçılara geçeceği kabul edilmektedir⁵⁵⁵. Doktrinde, bu seçimlik hakkın emredici

---

⁵⁵⁰ Dural/Öz, s. 307-308; Özüğür, Tenkis, s. 86; Nar, s. 291-292; Serozan/Engin, s. 256; Başara, s. 381-382; Öztan, s. 143; İnan/Ertay/Albaş, s. 395; Gençcan, s. 624.

⁵⁵¹ Eren, Tenkis, s. 167; Başara, s. 380; Dural/Öz, s. 309; İnal, N., s. 414; Nar, s. 289; Yavuz, s. 324; Antalya/Sağlam, s. 296.

⁵⁵² Dural/Öz, s. 309; Antalya/Sağlam, s. 299; "Tasarrufla konu malın sabit tenkis oranında bölünmezliği ortaya çıktığı takdirde tercih hakkı gündeme gelecektir. Böyle bir durum ortaya çıkmadan davalının tercih hakkı doğmadan davalının tercihinin kullanılması söz konusu olamaz. Daha önce bir tercihten söz edilmişse sonuç doğurmaz. O zaman davalıdan tercihi sorulmak ve 11.11.1994 günlü 4/4 sayılı İçtihatı Birleştirme Kararı uyarınca sür'atle dava konusu olup sabit tenkis oranına göre bölünemeyen malın, tercih hakkının kullanıldığı gündeki fiatlara göre değeri belirlenmeli ve bu değer sabit tenkis oranıyla çarpımından bulunacak NAKTİN ödetilmesine karar verilmelidir", Y.1.HD. T. 05.11.2012, E. 2012/8080, K. 2012/12215 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T: 20.10.2016).

⁵⁵³ "Sabit tenkis oranı belirlenmeden, taksim yönü araştırılmadan, davalıların 1977 yılındaki tercihleri dikkate alınıp yazılı biçimde karar verilmesi doğru bulunmamıştır". Y.2.HD., T. 20.02.2001, E. 2001/15445, K. 2001/12832 (İnal, N., s. 433).

⁵⁵⁴ Günay, s. 119; Eren, Tenkis, s. 167; Antalya/Sağlam, s. 296; Gençcan, s. 619.

⁵⁵⁵ Eren, Tenkis, s. 168-169; Yavuz, s. 325; İnal, N., s. 414; Başara, s. 381; Antalya/Sağlam, s. 299; Günay, s. 119; Nar, s. 289; Gökçe, s. 262; Ayan, Miras, s. 213. "Davalı verilen süreye rağmen gelir tercih hakkını kullanmaması nedeniyle tercih hakkı davacıya geçmiştir. Davacı mülkiyeti tercih etmiştir. Bu halde tasarruf nisabını aşan kısmın davacı adına tescil edileceği açıktır" Y.2.HD. T. 02.05.2006, E. 2006/186, K. 2006/6703 (Gençcan, s. 622). Dural/Öz' e göre, saklı paylı mirasçılardan birden fazla ise ve her biri farklı seçenek kullanırsa, tasarruf oranını ödemeyi üstlenen mirasçıya öncelik tanınmalı, parayı yatırmaması için süre verilmelidir. Parayı yatırmaması halinde kazandırma terekede bırakılarak mirasçılar arasında paylaşılmalıdır. Mirasçının süresinde parayı ödememesi halinde, diğer mirasçılardan seçimi doğrultusunda, kazandırmanın lehine verilmesi karşılığında her bir mirasçıya kendisine düşen kısmın ödenmesi istenmelidir. Bkz. Dural/Öz, s. 308-309.

nitelikte olmadığı, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufunda vasiyet alacaklısının seçimlik hakkını ortadan kaldıracaklığı belirtilmektedir⁵⁵⁶.

B. İntifa ve İrat Kazandırmalarında Tenkis

İntifa ve irat kazandırmaları, mirasbırakanın bir malı veya hakkı üzerinde mirasçılara veya üçüncü kişilere intifa hakkı tanınması veya bunun gelirini bırakması şeklindeki kazandırmalardır⁵⁵⁷. Bu tür kazandırmalar sağlararası işlemle veya ölüme bağlı tasarrufla yapılabilir⁵⁵⁸. Mirasbırakanın belirli mal veya malları üzerinde yapmış olduğu intifa veya irat kazandırmalarıyla mirasçılardan saklı paylarını ihlal etmesi mümkündür. Bu durumda söz konusu kazandırmalar da tenkise tabidir⁵⁵⁹.

TMK.m.568' e göre, "*Mirasbırakan, tahmin edilen devam sürelerine göre sermayeye çevrilmeleri hâlinde tasarruf edilebilir kısmı aşan intifa hakkı veya irat borcu ile terekesini yükümlü kılarca, mirasçılara, intifa hakkının veya irat borcunun tenkisini ya da tasarruf edilebilir kısmı vererek bu yükümlülüğün kaldırılmasını isteyebilirler.*" Kanunkoyucu, saklı paylı mirasçılara seçimlik hak tanımaktadır⁵⁶⁰. Saklı paylı mirasçılar intifa veya irat kazandırmalarının tenkisini isteyebilecekleri gibi, dilerse mirasbırakanın tasarruf oranını vererek, intifa ve irat yükümlülüklerinin terekenin üzerinden kaldırılmasını talep edebilirler. Bu hakkın kullanılabilmesi için tenkisin talep edilmiş olması gerekmektedir⁵⁶¹. Ayrıca bu seçimlik hakkın kullanılması herhangi bir şekle tabi değildir⁵⁶².

İntifa ve irat kazandırmalarının saklı payı ihlal edip etmediğinin tespit edilebilmesi için, bunların muhtemel devam sürelerine göre sermaye (kapitalize) değerinin bulunması gerektiği kabul edilmektedir⁵⁶³. Sermaye (kapitalize) değerinden anlaşılması gereken, intifa veya irat kazandırmasından yararlanan kişinin muhtemel

---

⁵⁵⁶ Eren, Tenkis, s. 169; Öztan, s. 143; Yavuz, s. 325; "*Medeni Yasanın 506. maddesinde yer alan kural, emredici nitelikte olmayıp*" Y.2.HD. T. 11.02.1999, E. 1999/13214, K. 1999/920 (İnal, N., s. 431).

⁵⁵⁷ Dural/Öz, s. 309.

⁵⁵⁸ Özüğür, Tenkis, s. 92.

⁵⁵⁹ Başara, s. 384; Berki, s. 185; İşgüzar, s. 77-78.

⁵⁶⁰ Özüğür, Tenkis, s. 91; Yavuz, s. 325; Dural/Öz, s. 310; Eren, Tenkis, s. 169; Serozan/Engin, s. 257; Ayan, Miras, s. 214; Nar, s. 294; Oğuzman, s. 256; Günay, s. 120; İnan/Ertas/Albaş, s. 399; Gençcan, s. 564.

⁵⁶¹ Öztan, s. 144; Nar, s. 296.

⁵⁶² Özüğür, Tenkis, s. 92; Başara, s. 384.

⁵⁶³ Eren, Tenkis, s. 170; Kocayusufpaşaoğlu, s. 431; Dural/Öz, s. 309; Oğuzman, s. 256; Yavuz, s. 325; Serozan/Engin, s. 257; Nar, s. 295; Öztan, s. 144; Başara, s. 384; Antalya/Sağlam, s. 302; İnan/Ertas/Albaş, s. 398; İşgüzar, s. 35.

yararlanma süresince bundan elde edeceği kazancın, ölüm anındaki toplam parasal karşılığıdır⁵⁶⁴. Sermaye değerine ilişkin hesaplama varsayımsal ve yaklaşık bir hesaplama⁵⁶⁵.

Saklı paylı mirasçılarının birden fazla olduğu hallerde, her biri birbirinden bağımsız olarak seçimlik hakkını kullanabilir⁵⁶⁶. Böylece bazıları tenkis yapılmasını isterken, bazıları da intifa ve irat yükümlülüğünden kurtulmak isteyebilir. Bu durumda mahkeme tarafından hangi tercihe göre hareket edileceği akla gelebilir. Dural/Öz' e göre, öncelik tasarruf oranını vererek yükümlülüğün kaldırılmasını isteyen mirasçının seçimi olmalıdır⁵⁶⁷.

C. Ölüme Bağlı Kazandırma Lehdarının Vasiyet Borcu veya Yükleme ile Yükümlü Tutulması Durumunda Tenkis

Mirasbırakanın ölüme bağlı kazandırmada bulunduğu kimseyi, bir vasiyet borcu veya yükleme ile yükümlü tuttuğu hallerle ilgili olarak TMK.m.563/f.2' de düzenleme öngörülmüştür. Bu hükme göre, "*Ölüme bağlı tasarrufla kazandırma elde eden kimse, bazı vasiyetleri yerine getirmekle yükümlü kılınmışsa, kazandırmanın tenkise tâbi tutulması hâlinde, bu kimse mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça vasiyet borçlarının da aynı oranda tenkis edilmesini isteyebilir.*" Ölüme bağlı kazandırma lehdarı kazandırma nedeniyle bir vasiyet borcu ile

⁵⁶⁴ Dural/Öz, s. 309; Antalya/Sağlam, s. 302; İnan/Ertas/Albaş, s. 398; Kayıket, Hasan, "İntifa ve İratlar Üzerinde Tenkis", TBBD., S. 72, 2007, s. 330.

⁵⁶⁵ Bu hesaplama yapılırken peşin sermaye değerinin belirlenmesi için, ortalama faiz oranları ve intifa veya irat hakkının muhtemel devam süresi önemlidir. Muhtemel devam süreleri, PMF tablosuna göre hesaplanabilir. Ortalama faiz oranı da banka veya benzeri kuruluşlardan sorularak temin edilebilir. Bkz. Özüğür, Tenkis, s. 92; "Mirasbırakan 24.7.1999 tarihinde vefat etmiştir. Konya 1. Noterliğinde düzenlenen 6.8.1992 tarihli vasiyetnamesi ile; "...maliki bulunduğu Şarkikaraağaç orta mahallede kain 49 parselde kayıtlı taşınmaz üzerindeki binanın zemin katındaki dükkanlar ile birinci kattaki daireyi oğlu Ramazan'a, ikinci kattaki daireyi kızı (davacı) Necla'ya.." vasiyet etmiş, aynı vasiyetnamesinde "...eşinin kendisinden sonra kalması halinde, bu binadan gelecek tüm dükkan ve dairelerin kiralarını eşinin tahsil edeceğini, eşinin yaşamı boyunca evlatlarının bu binadan hiç bir kira geliri almayacaklarını.." belirtmiştir. Vasiyetnamede yer alan eşle ilgili bu irade, terekenin iratla yükümlü kılındığı, sağ eşe binanın kira gelirinin irat olarak bağlandığı anlamını taşımaktadır. Başka bir ifade ile mirasbırakan, eşi lehine irat vasiyetinde bulunmuştur.

Mirasbırakan, 49 parsel sayılı taşınmazının kira gelirini eşine vasiyet ettiğine göre, iradın sermayeye tahvili halinde tasarruf nisabının aşılp aşılmadığının belirlenmesi gerekir. (TKM. md.510) O halde, irat teberrularında Vergi Usul Kanununun 296. maddesinden de yararlanılarak lehine teberru yapılan sağ eşin ortalama yaşam tablosuna (PMF) göre geriye kalan bakiye ömrünün tespiti ile bağlanan iradın (kira gelirinin) de belirlenerek, bu kira gelirinin peşin sermaye değerinin bulunması, bu değerinde tereke aktifine eklenerek tasarruf nisabının hesaplanması gerekir. Bu husus dikkate alınmadan hüküm kurulması doğru görülmemiştir." Y.2.HD. T. 1810.2007, E. 2006/18754, K . 13843 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.T: 27.10.2016).

⁵⁶⁶ Dural/Öz, s. 310; Özüğür, Tenkis, s. 92; Nar, s. 296; Günay, s. 120.

⁵⁶⁷ Dural/Öz, s. 311.

yükümlü kılınmışsa, yapılan kazandırmanın tenkise konu olması halinde, vasiyet borçlarının da aynı oranda tenkis edilmesini isteyebilecektir. Örneğin, mirasbırakan (M), 100.000 TL değerindeki otomobilini (A)'ya vasiyet etmiş ve (A)' yı da 40.000 TL (B)' ye ödenekle yükümlü tutmuştur. Mirasçıların (A) aleyhine tenkis davası açması üzerine, ona yapılan 100.000 TL değerindeki kazandırmadan 50.000 TL' nin (tenkis oranı: 1/2) tenkisine karar verilmiştir. Bu durumda (A) da kazandırma nedeniyle (B)' ye yapacağı 40.000 TL vasiyet borcunun, kendisinden tenkis edilen oranda (1/2) tenkisini isteyebilir ve vasiyet borcunu 20.000 TL' ye indirebilir⁵⁶⁸.

Lehine ölüme bağlı kazandırma yapılan kişi, kendisine karşı yöneltilen bir tenkis davası var ise, yüklenen borcun aynı oranda tenkis edilmesini, açacağı dava isteyebileceği gibi, def'i yoluyla da ileri sürebilir⁵⁶⁹. Buna karşılık, kendisine karşı açılan bir tenkis davası söz konusu değilse, yüklemenin tenkisini dava veya def'i yoluyla talep etmesi mümkün değildir⁵⁷⁰.

Ayrıca bu hükmün uygulanması mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça mümkündür. Zira mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılırsa, kazandırma lehdarının, kendisine yapılan kazandırma tenkis olsa bile, vasiyet borcunun tenkisini istemesi mümkün değildir⁵⁷¹.

D. Ön Mirasçının Saklı Paylı Olduğu Durumlarda Artmirasçı Atamada Tenkis

Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufuyla önmirasçı olarak atadığı kişiyi, mirası artmirasçıya devretmekle yükümlü kılabilir. Bu halde miras, belirtilen süre sonunda veya ön mirasçının ölümüyle kendiliğinden artmirasçıya geçer⁵⁷².

Kanunda, mirasbırakanın artmirasçı atama yoluyla bir mirasçının saklı payından mahrum etmesine izin verilmemiştir. Diğer bir ifadeyle, mirasbırakan saklı paylı mirasçısını belirli bir süre mirasçı olarak belirleyip, sürenin sonunda bir başkasını onun yerine mirasçı olacağını istemişse, önmirasçının saklı payı bu istem karşısında korunmaktadır⁵⁷³. Gerçekten TMK.m.569' a göre, "*Mirası artmirasçıya geçirme*

⁵⁶⁸ Benzer örnekler için bkz. Özüğür, Tenkis, s. 77; Dural/Öz, s. 313; İnan/Ertas/Albaş, s. 394; Başara, s. 383.

⁵⁶⁹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 433; Dural/Öz, s. 313; Oğuzman, s. 255; Başara, s. 383.

⁵⁷⁰ Dural/Öz, s. 313.

⁵⁷¹ Dural/Öz, s. 313; Kocayusufpaşaoğlu, s. 433; Nar, s. 302-303.

⁵⁷² İnan/Ertas/Albaş, s. 237; Antalya/Sağlam, s. 201.

⁵⁷³ Dural/Öz, s. 314.

*yükümlülüğü ile saklı payı zedelenen mirasçı, aşan kısmın tenkisini isteyebilir*⁵⁷⁴. Hükümden anlaşıldığı gibi, önmirasçı saklı paylı mirasçı ise, şartlar gerçekleşince mirası artmırasçıya devretmekle yükümlüdür; ancak saklı payını aşan kısmın tenkisini talep edebilir⁵⁷⁵. Buna karşılık, önmirasçı saklı paylı mirasçı değilse, mirasın artmırasçıya tamamen devri gerekir. Bu durumda ön mirasçının tenkis talebinin olması mümkün değildir.

Önmirasçının tenkis talebini ne zaman ileri sürebileceği konusuna da açıklık kazandırmak gerekir. Zira, saklı pay ihlal edilerek yapılan artmırasçı tasarrufunda, önmirasçının tenkis talebinde bulunması için mirası artmırasçıya geçirme anını beklemesi gerekip gerekmediği konusunda bir açıklık yoktur. Ancak artmırasçı tasarrufunda, önmirasçının saklı payı mirasın açıldığı anda ihlal edildiği takdirde, önmirasçının tenkis talebinde bulunması mümkün olmalıdır. Önmirasçının mirası bir zarara uğratmadan artmırasçıya geçirmesi gerektiği, artmırasçının haklarını sınırlamasının ya da ona devri engelleyecek kazandırmalarda bulunmasının mümkün olmadığı hususu göz önüne alındığında, mirasın açıldığı anda saklı payı ihlal edilen önmirasçı tenkis talep edebilmelidir. Aksi halde mirası artmırasçıya devir anına kadar önmirasçı saklı payın ihlaline katlanmak durumunda bırakılır⁵⁷⁶.

V. TENKİSTE GERİ VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

A. Tenkis Konusunu Geri Verme Yükümlülüğü İle Tenkis İlişkisi Hakkındaki Görüşler

Tenkis kararından sonra tenkise konu kazandırmanın saklı paylı mirasçıya iadesi gündeme gelir. Tenkis kararı verilmeden önce kazandırma lehbara ifa edilmemişse, kazandırmanın saklı paylı mirasçıya saklı payı miktarında geri verilmesi söz konusu olmaz. Zira kazandırmanın ifası gerçekleşmediğinden, kazandırma alacaklısının ifa talebine karşı saklı paylı mirasçı her zaman def' i imkanıyla veya dava

---

⁵⁷⁴ EMK.m.511' de *"..tasarruf mirasçının mahfuz hissesine taalluk ettiği nisbette batıldır"* denmekteydi. Burada yer alan *"batıldır"* ifadesi tartışmalara neden olmuştur. Bu ifade nedeniyle tenkis davasına dahi gerek olmadığı, zaten artmırasçı atanmanın önmirasçının saklı payı dışında kalan kısmı bakımından geçerli olduğu belirtilmekteydi. Buna karşılık bazı yazarlar mirasbırakanın tasarrufunun batıl veya iptal edilebilir olmadığı, ön mirasçının saklı payı kadar tenkise tabi olacağını ifade etmekteydi. Nitekim, TMK.m.569 hükmü *"batıldır"* ifadesini kaldırarak tartışmalara son vermiştir. Bkz. **Dural/Öz**, s. 314.

⁵⁷⁵ **Başara**, s. 385; **Nar**, s. 303; **İnan/Ertay/Albaş**, s. 399.

⁵⁷⁶ **Nar**, s. 305.

açarak saklı payını ihlal etmeyecek şekilde ifayı sağlayabilir⁵⁷⁷. Buna karşılık, lehdara ifa edilen kazandırmalarda mirasçılardan zilyedliği bulunmamaktadır. Kazandırmanın lehdarın zilyedliğinde bulunduğu bu hallerde, tenkis alacaklısı mirasçının, geri verme yükümlülüğü bulunan lehdara karşı talepte bulunması söz konusu olacaktır⁵⁷⁸. Fakat bu talebin tenkis davasından bağımsız olup olmadığı, tenkis davasının eda hükmünü içerip içermediği konusunda doktrinde ve uygulamada çeşitli görüşler bulunmaktadır.

Doktrinde hakim olan görüşe göre, kazandırma lehdarının tenkis konusunu geri verme yükümlülüğü, tenkisin meydana gelmesine bağlı olsa da, ondan ayrı bir talep ve dava konusunu oluşturur⁵⁷⁹. Kocayusufpaşaoğlu bu yöndeki görüşünü şu şekilde ifade etmektedir: "*Tenkis edilecek kazandırma, kazandırma lehdarının eline geçmişse (özel olarak sağlararası kazandırmalarda durum böyledir) verilenin geri alınması için tenkis davası yetmez, O zaman tenkis davasına bir de edim davacısının eklenmesi gerekir*"⁵⁸⁰. Bu görüşteki yazarlar tenkis kararının yenilik doğuran bir karar olduğunu, tenkis olunan kısmın geri verilmesini sağlamak için yeterli olmadığını belirtmektedir. Tenkis kararı sonucunda kazandırma lehdarının sadece geri verme yükümlülüğü doğar, ancak bu yükümlülüğü yerine getirmesi sağlanamaz⁵⁸¹. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak için, tenkis davası ile birlikte veya ondan bağımsız olarak bir eda davasının açılması gerekmektedir⁵⁸².

Doktrinde azınlıkta olan yazarların ve Yargıtay'ın uzun zamandan beri kabul ettiği görüşe göre ise tenkis kararı, tenkis konusunun geri verilmesine ilişkin eda istemini de kapsamaktadır. Bu nedenle geri verme borcunun yerine getirilmesi için ayrı bir eda davası açılmasına gerek yoktur⁵⁸³. Bu görüşteki yazarlara göre, tenkis kararında zımnen geri verme yükümlülüğünün ifası da yer almaktadır⁵⁸⁴. Yargıtay da kararlarında

⁵⁷⁷ İnan/Ertay/Albaş, s. 427; Nar, s. 261; Eren, Tenkis, s. 174.

⁵⁷⁸ Yavuz, s. 280.

⁵⁷⁹ Yavuz, s. 284; İnan/Ertay/Albaş, s. 428; Kocayusufpaşaoğlu, s. 412; Eren, Tenkis, s. 174-175; Nar, s. 263; Oğuzman, s. 246; Çağa, s. 27; Serozan/Engin, s. 259; İmre/Erman, s. 278; Antalya/Sağlam, s. 292.

⁵⁸⁰ Kocayusufpaşaoğlu, s. 412.

⁵⁸¹ Yavuz, s. 281.

⁵⁸² Eren, Tenkis, s. 174-175; Kocayusufpaşaoğlu, s. 412; İnan/Ertay/Albaş, s. 428; Yavuz, s. 284; Oğuzman, s. 246; Serozan/Engin, s. 259; İmre/Erman, s. 278; Çağa, s. 27; Antalya/Sağlam, s. 292.

⁵⁸³ Özüğür, Tenkis, s. 56; Gençcan, s. 532; Günay, s. 101; Köprülü'ye göre, "*Kanımızca tenkis davasının bünyesinde kural olarak saklı paya tecavüz eden tasarrufların hüküm ve sonuçlarını, saklı paylara tecavüz ettiği oranda değiştirmek, başka bir deyişle, onları bu oranda geçersiz saymak ilkesi yer almaktadır. Davada verilecek karar, bu ilkeyi gerçekleştirmeye olanak ölçüsünde yönelmeli ve gerekli durumlarda, edimi de kapsayabilme olasılığı gözden uzak tutulmamalıdır*" Köprülü, s. 325.

⁵⁸⁴ "*Tenkis davası davacısının bu davadan ayrı ya da bu dava ile birleştirilmiş olarak bir eda davası açmasına gerek yoktur. Görüşümüze göre gerçekten Yargıtay tenkis davalarının hukuki niteliğini, bu*

tenkis davasının hem saklı payın ihlaline ilişkin tespit hükmünü, hem de saklı paya tecavüz eden kısmın mirasçıya iadesine ilişkin eda hükmünü içerdiğini belirtmektedir⁵⁸⁵. Dural/Öz' e göre ise bu görüşü savunmak teknik olarak çok zor olsa da, ilk görüşe göre biraz daha pratik gözükmektedir⁵⁸⁶.

Kanaatimizce, bu konuda azınlığın ve Yargıtay' ın kabul ettiği görüşe katılmak mümkün değildir. Çünkü tenkis davası yenilik doğuran bir dava olduğundan, önce tenkise konu kazandırma hükümsüz kılınmalıdır. Bu kazandırma hükümsüz kılındıktan sonra geri verme yükümlülüğü doğar. Yenilik doğuran bir karar olan tenkis hükmü sadece kazandırmayı hükümsüz kılarak saklı payın ihlalinin belirlenmesini sağlar. Bunun dışında tenkis hükmünün kazandırmanın geri verilmesini sağlaması söz konusu değildir. Bunun aksinin kabulü, hem tenkis davasının yenilik doğuran dava olma özelliğini ortadan kaldırır hem de tenkis kararını eda kararına dönüştürür. Çünkü yenilik doğuran davanın iki isteği kapsamaması, yani hem tespit hem de eda bölümünü içermesi, onun niteliğiyle bağdaşmaz.

B. Geri Verme Yükümlülüğünün Hukuki Niteliği

Tenkis kararı sonucunda kazandırma lehdarı açısından tenkise konu kazandırmayı geri verme yükümlülüğü, mirasçı açısından ise bu yükümlülüğü talep hakkı doğar. Yükümlünün söz konusu kazandırmayı kendi isteğiyle geri vermesi halinde sorun kalmaz. Ancak geri verme yükümlülüğünden kaçınırsa, yükümlülüğünü yerine getirmesi için ona karşı bir eda davası açılmalıdır. Geri verme yükümlülüğüne

---

davanın bünyesinde tenkis (İnşa) isteminin yanı sıra çoğu kez zorunlu olarak ayrıca bir de tahsis (eda) isteminin bulunduğu vurgulamak suretiyle doğru teşhis etmiştir. (...) Şu halde —istisnai bir durum olarak— tenkis davasında mahfuz hisseye Tecavüz eden teberru un davalı elinde bulunması halinde açılan inşai dava zımnen, yani davacı tarafından açıkça talep edilmemiş olsa bile, tenkis (inşa) istemiyle birlikte tahsis (eda) isteminin de içerecektir. Ancak burada bu tahsis (eda) unsuru, eda davalarında olduğu gibi bas h başına hukukî sonuçlar doğuran bağımsız bir unsur değildir. Aksine bu unsur varlığını ve sebebini inşa unsurundan alan, ona bağlı olan, ancak onunla önem kazanan ve undan ayrı farz ve mütalâa olunmasına imkân olmayan bir uydu unsurudur. Bu nedenledir ki, tenkis davasında tahsis unsuru asıl unsur olan tenkisten (inşa) ayrı değerlendirilmesine imkân olmayan bir cüzdür."

Önen, Ergun, İnşai Dava, Ankara, 1981, s. 80-81 (**Yavuz,** s. 283' den naklen).

⁵⁸⁵ "Diğer taraftan, Doktrinde saklı paylarının değerini alamayan mirasçıların miras bırakanlarının, mirastan tasarruf edebileceği kısmı aşan yani saklı paylarına yaptığı tecavüzü ortadan kaldırmak ve geri alınmasını sağlamak için açtıkları davalar ise tenkis (İndirim) davaları olarak adlandırılmaktadır (4721 Sayılı TMK madde 569). Miras bırakanın, saklı paya tecavüzünün bulunup bulunmadığının tespiti davanın tespit kısmıdır. Bu işlem tespit edildikten sonra da ne miktar payın tecavüze uğradığı ve bu kısmın mirasçıya iadesi hususu da davanın eda kısmıdır. Tenkis davasında; miras bırakanın, mirasçının saklı payına tecavüz ederek vasiyetle veya ölüme bağlı diğer bir tasarrufla başka bir mirasçıya veya üçüncü kişiye bağışta bulunmuş olması, davanın açılması koşuludur. Miras Hukukundaki tenkis davaları, özünde geçerli olan işlemler için açılabilir." Y.HGK. T. 22.12.2010, E. 2010/2-648, K. 2010/684 (**Kazancı İçtihat Bilgi Bankası,** E.T: 17.10.2016).

⁵⁸⁶ **Dural/Öz,** s. 277.

ilişkin talebin hukuki niteliği de tartışmalıdır. Doktrinde bu talebin miras sebebiyle istihkak davası veya sebepsiz zenginleşme davası niteliğinde olduğu ya da kişisel hak niteliğinde olduğu yönünde çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Bu görüşler tenkise konu kazandırmanın türüne göre de değişiklik göstermektedir⁵⁸⁷.

Tenkise konu kazandırma sağlararası bir kazandırma ise, hakim olan görüşe göre, saklı paylı mirasçının lehdarın zilyedliğinde bulunan kazandırmanın geri verilmesine ilişkin talebi kişisel nitelikte özel bir alacak hakkıdır⁵⁸⁸. Bu görüşteki yazarlar, sağlararası kazandırmalar bakımından geri verilmesine ilişkin talebin kişisel nitelikte olduğunu, bu sebeple miras sebebiyle istihkak davası açılmayacağını belirtmektedir. Zira sağlararası kazandırmalara konu mal ve kıymetlerin tereke ile bir ilgisi kalmamıştır. Bu kazandırmalar mirasbırakanın sağlığında yapılan hukuki işlemle malvarlığından çıkmış olup, başkasının zilyedliğine geçmiştir. Bu nedenle miras sebebiyle istihkak davası için kazandırma konusu değerlerin malvarlığında bulunması gerekmektedir. Bununla birlikte, tenkis kararına istinaden bu mal ve değerlerin terekeye dahil edilmesi de ileri sürülemez. Çünkü TMK.m.566/f.1 uyarınca kendisine kazandırma yapılan kimse iyiniyetliyse, sadece mirasın açılması anında elinde kalan miktarı vermekle yükümlüdür⁵⁸⁹.

Ölüme bağlı kazandırmalar ise genel olarak ifa edilmediğinden mirasçılarının zilyedliğinde bulunmaktadır. Bu nedenle, ölüme bağlı kazandırmalara ilişkin tenkis kararından sonra tenkis edilen kısmın geri verilmesi gündeme gelmez. Mirasçılar tenkis kararına göre bu kazandırmayı ifa ederler. Ancak kazandırma tenkis kararından önce ifa edilmiş olabileceği gibi, herhangi bir şekilde lehine kazandırma yapılanın zilyedliğinde de bulunabilir. Bu durumda ölüme bağlı kazandırmanın geri verilmesi söz konusu olur⁵⁹⁰.

Ölüme bağlı kazandırmalarda geri verme yükümlülüğünün hukuki niteliği bakımından da doktrinde farklı görüşler yer almaktadır. Bir görüşe göre, mirasçılarının geri verme talebi miras sebebiyle istihkak davasıyla ileri sürülebilir⁵⁹¹. Bu görüş,

---

⁵⁸⁷ **Nar**, s. 263-264.

⁵⁸⁸ **Yavuz**, s. 290; **Eren**, Tenkis, s. 177; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 417; **Özüğür**, Tenkis, s. 99; **İnan/Ertas/Albaş**, s. 428; **Ayan**, Miras, s. 197.

⁵⁸⁹ **Eren**, Tenkis, s. 177-178; **Özüğür**, Tenkis, s. 99.

⁵⁹⁰ **Nar**, s. 266; **Serozan/Engin**, s. 264.

⁵⁹¹ **Eren**, Tenkis, s. 176; **İnan/Ertas/Albaş**, s. 428; **Köprülü**, s. 343; **Özüğür**, Tenkis, s. 98-99; **Ayan**, Miras, s. 216.

lehdarın elde etmiş olduğu mülkiyet hakkının tenkis kararıyla iptal edildiği, söz konusu değerlerin saklı pay oranında terekeye dönüşünün gerektiği esasına dayanır. Bu nedenle TMK.m.637 hükmüne göre, lehdara karşı miras sebebiyle istihkak davası açılmalıdır. Fakat lehine kazandırma yapılan kimse aynı zamanda mirasçıysa, miras sebebiyle istihkak davası yerine taksim davası açılması gerekir⁵⁹². Diğer bir görüşe göre, saklı paylı mirasçının geri verme talebi sağlararası kazandırmalarda olduğu gibi kişisel hakka dayanmaktadır⁵⁹³. Bir başka görüş ise bu talebin kazandırmanın ifa şekline göre bir ayrıma giderek miras sebebiyle istihkak davasıyla ya da kişisel bir taleple istenebileceğini belirtmektedir⁵⁹⁴. Gerçekten bu görüşe göre, lehdar kazandırma konusunu mirasçılarının ifası dışında bir sebeple elde etmiş ve sonradan tenkis kararı alınmışsa, geri verme talebi miras sebebiyle istihkak davası şeklinde olmalıdır. Çünkü bu ihtimalde terekeye dahil bir malvarlığından söz edilir. Buna karşılık, ölüme bağlı kazandırma tenkis olunmayacağı zannedilerek ifa edilmiş veya mirasın açılmasından sonra ifa edilmiş ve sonradan tenkis gerçekleşmişse, saklı paylı mirasçının geri verilmesine dair talebi kişisel nitelikte bir talep olarak nitelendirilmelidir⁵⁹⁵.

C. Geri Verme Yükümlülüğünün Kapsamı

1. Sağlararası Tasarrufların Tenkisinde Geri Verme Yükümlülüğü

a. İyiniyetli Lehdarın Geri Verme Yükümlülüğü

TMK.m.566/f.1' e göre, "*Kendisine tenkise tâbi bir kazandırma yapılmış olan kimse iyiniyetli ise, sadece mirasın geçmesi anında kazandırmadan elinde kalanı geri vermekle yükümlüdür; iyiniyetli değilse, iyiniyetli olmayan zilyedin geri verme borcuna ilişkin hükümlere göre sorumlu olur.*" Ölüme bağlı kazandırmalarda kazandırma konusu olan değer terekeden çıkmamış ve zilyedliği lehdara geçmemiş olacağından, bu hüküm, sağlararası kazandırmalar bakımından uygulama alanı bulacaktır⁵⁹⁶. Buna göre, iyiniyetli olan kazandırma lehdarı, mirasın geçme anında elinde kalan miktarı geri vermekle yükümlüdür. Elinde hiç bir şey kalmamışsa, geri verme yükümlülüğü söz konusu olmayacaktır. Bu düzenlemenin amacı kazandırmanın tenkise tabi olmayacağını

⁵⁹² Eren, Tenkis, s. 176-177; Özüğür, Tenkis, s. 99; İnan/Ertas/Albaş, s. 428; Ayan, Miras, s. 216.

⁵⁹³ Oğuzman, s. 254.

⁵⁹⁴ Yavuz, s. 317.

⁵⁹⁵ Yavuz, s. 317.

⁵⁹⁶ Dural/Öz, s. 314.

düşünerek tasarrufta bulunan iyiniyetli kazandırma lehdarının, kısmen de olsa saklı paylı mirasçı karşısında korunmasını sağlamaktır⁵⁹⁷.

İyiniyetin belirlenmesinde, kendisine kazandırma yapılan lehdarın, kazandırmanın saklı payı ihlal ettiğini bilmemesi ve içinde bulunduğu durum bakımından bilmesinin de kendisinden beklenmeyecek olması esas alınır⁵⁹⁸. Lehdarın kötünüyetli sayılması için, kendisine yapılan kazandırmanın tasarruf oranını ne oranda aştığını ve tenkis edilecek kısmın ne kadar olduğunu tam olarak bilmesi aranmaz. Zira, tenkis miktarı esasen mahkeme tarafından hesaplanacağından, tenkis edilecek miktarın bilinmesi kendisinden beklenemez. Buna karşılık, lehdar tenkis edilecek miktarı hesaplayamamasına rağmen, yapılan kazandırmanın biraz da olsa tenkis edilebileceğini öngörüyorsa, iyi niyetli sayılmaz⁵⁹⁹. İyiniyet, TMK.m.3' e uygun olarak belirlenir. Kanunun iyiniyete hukuki sonuç bağladığı hallerde, asıl olan iyiniyetin varlığıdır⁶⁰⁰. Ancak durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermeyen kimsenin iyi niyet iddiası kabul edilemez⁶⁰¹. Bu durumda ispat yükünün saklı paylı mirasçılarda olduğu aşıkardır. Saklı paylı mirasçılar, lehdarın, kazandırmanın saklı payı ihlal ettiğini bildiğini yahut durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni gösterseydi bilmesi gerektiğini ispat etmelidirler⁶⁰².

Geri verme yükümlüsünün iyiniyeti mirasın geçmesi anından itibaren son bulur. Zira, TMK.m.566 hükmü, iyiniyetli lehdarın mirasbırakanın öldüğü anda elinde kalan miktarla sorumlu olduğunu öngörmüştür. Dolayısıyla, mirasbırakanın ölümünden sonra bir süre daha iyiniyetli olması, onun sorumluluğunu azaltmaz⁶⁰³. Örneğin, lehdarın, mirasbırakan öldükten sonra tenkis davası açılıncaya kadar geçen sürede de iyiniyetli olduğunu ve açılan tenkis davasıyla durumu öğrenmiş olduğunu farzedelim. Bu ihtimalde lehdar, mirasbırakanın ölümü anından tenkis davası açılıncaya kadar geçen sürede iyiniyetle kazandırmayı elden çıkarmış olsa bile, ölüm anındaki duruma göre kazandırmayı geri vermekle yükümlü olur⁶⁰⁴. Buna karşılık, kazandırma lehdarı

⁵⁹⁷ Eren, Tenkis, s. 180; Özüğür, Tenkis, s. 101.

⁵⁹⁸ Dural/Öz, s. 314-315; Oğuzman, s. 254; Eren, Tenkis, s. 180-181; Özüğür, Tenkis, s. 101; Kocayusufpaşaoğlu, s. 434; Nar, s. 275; Serozan/Engin, s. 264; Günay, s. 148; Ayan, Miras, s. 216; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 199.

⁵⁹⁹ Dural/Öz, s. 315; Nar, s. 276.

⁶⁰⁰ Özüğür, Tenkis, s. 101; Kiper, s. 149.

⁶⁰¹ Özüğür, Tenkis, s. 101.

⁶⁰² Eren, Tenkis, s. 181; Nar, s. 276; Günay, s. 148.

⁶⁰³ Dural/Öz, s. 315; Kocayusufpaşaoğlu, s. 433; Nar, s. 276; Serozan/Engin, s. 264.

⁶⁰⁴ Dural/Öz, s. 315; Nar, s. 276.

kazandırmanın yapılmasından sonra ancak mirasın açılmasından önce iyiniyetini kaybederse, iyiniyetin ortadan kalktığı anda elinde kalanla sorumlu olur⁶⁰⁵. İyiniyetin ortadan kalkmasıyla birlikte kötüniyetli lehdarın sorumluluğu başlar.

Dural/Öz'e göre, lehdarın iyiniyeti, yalnızca kazandırmanın hiç tenkisi gerekmediği hallerde değil, tenkisi gereken miktardan daha az miktarda tenkis edileceğinin zannedildiği hallerde de sorumluluğu azaltmalıdır. Buna göre lehdar, lehine yapılan kazandırmanın bir miktarının tenkise konu olacağını tahmin etmiş olmasına rağmen, geriye kalan miktarın tenkisi karşılayacağına iyiniyetiyle inanıyor ve buna göre kazandırmanın bir kısmını elden çıkarıyorsa, tenkis miktarının tahmininden yüksek çıkması durumunda, yine elinde kalanı vermekle sorumlu olmalıdır⁶⁰⁶.

Doktrinde, kazandırma lehdarının, yasada özel düzenleme olmayan hallerde, kazandırmanın saklı payları ihlal eden kısmının mirasçıya aynen geri vereceği kabul edilmektedir⁶⁰⁷. Lehdar mirasın açılmasından önce kendisine yapılan kazandırmayı elden çıkarmışsa, bunun yerine geçen değer üzerinden tenkis gerçekleşir⁶⁰⁸. Örneğin, kendisine bağışlanan arabayı bir bedel karşılığında üçüncü bir kişiye vermişse, satış parası geri vermenin konusunu oluşturur. Ancak lehdar kazandırmayı bir değer elde etmeden elden çıkarmışsa, örneğin bağışlanan paralarla kira paralarını ödemişse, geri verme yükümlülüğü devam eder. Elbette, lehdar iyiniyet korumasından yararlanacağı dönemde, kazandırmayı bir değer elde etmeden elde çıkarırsa, ölüm anında elinde kalan ile sorumlu olduğundan, geri verme yükümlülüğü bununla sınırlı olacaktır⁶⁰⁹.

TMK.m.564 hükmünde özel bir düzenlemeye yer verilerek, kazandırmanın aynen geri verilmesi kuralına bir istisna getirilmiştir. Bu hükme göre, değerinde azalma meydana gelmeksizin bölünmesine olanak bulunmayan belirli bir mal vasiyetinin tenkisinde, seçimlik bir hak düzenlenmiş ve vasiyet alacaklısının dilerse tenkisi gereken kısmın değerini ödeyerek malın verilmesini, dilerse tasarruf edilebilir kısmın değerini karşılayan parayı isteyebileceği öngörülmüştür.

---

⁶⁰⁵ Dural/Öz, s. 315; Kocayusufpaşaoğlu, s. 433; Nar, s. 276; Serozan/Engin, s. 264; Doktrinde lehdarın önce kötüniyetli olup da sonradan iyiniyetli sayılabileceği de belirtilmektedir. Kazandırma lehdarının yapılan kazandırmanın tasarruf oranını aştığını bilmesine rağmen, daha sonra mirasbırakanın çok zenginleştiğini ve yapılan kazandırmanın tasarruf oranını aşmadığını zannetmeye başlaması örnek olarak gösterilmiştir. Bkz. Kocayusufpaşaoğlu, s. 434.

⁶⁰⁶ Dural/Öz, s. 316.

⁶⁰⁷ Yavuz, s. 302; Eren, Tenkis, s. 181; Nar, s. 277.

⁶⁰⁸ Yavuz, s. 302; Eren, Tenkis, s. 182; Nar, s. 278.

⁶⁰⁹ Eren, Tenkis, s. 182; Nar, s. 278.

İyiniyetli kazandırma lehdarı, tenkise konu olan kazandırma dolayısıyla bazı semereler elde etmiş veya giderler yapmış olabilir. Bu halde kazandırmayı geri vermekle yükümlü olan lehdarın bu semerelerden sorumluluğu olup olmadığı, yapmış olduğu giderleri isteyip istemeyeceği akla gelir. TMK.m.566/f.1 hükmü sebepsiz zenginleşme kurallarının bir uygulaması niteliğindedir⁶¹⁰. Lehdarın semerelerden sorumluluğu ve yapmış olduğu giderleri talep hakkı, iyiniyetli zenginleşenin iade borcuna ilişkin hükümlere göre değerlendirilir⁶¹¹. Şu halde iyiniyetli lehdar, kazandırma dolayısıyla semereler elde etmişse, kazandırmanın semerelerinden faydalanmışsa, bunları da iade etmelidir. Burada TMK.m.3 anlamında bir iyiniyet söz konusu olduğundan, davalının iyiniyetini ispatlaması gerekmemektedir⁶¹². İyiniyetli lehdarın mirasın geçmesi anında kazandırmadan elinde kalan kısımla sorumlu olduğuna ilişkin kural, semereler bakımından da geçerlidir. Doktrinde Yavuz' un da belirttiği üzere, lehdarın tüketmiş olduğu semerelerden sorumlu olmaması gerekmektedir. Buna göre, lehdarın tükettiği semerelerden sorumlu tutulmaması, fakat mirasın açıldığı anda elinde kalan semereleri iade etmesi gerekir. Bu koruma sadece mirasın açılması anına kadar geçerli olup, bu andan itibaren tükettiği semereler bakımından sorumlu tutulması gerekmektedir⁶¹³.

İyiniyetli lehdarın kazandırmaya ilişkin yapmış olduğu giderleri talep hakkı da bulunmaktadır. Bu talep hakkı, iyiniyetli zenginleşenin talep edeceği giderlere ilişkin hükümlere göre belirlenecektir⁶¹⁴. Lehdar, yapmış olduğu zorunlu ve faydalı giderleri talep edebilir, bunlar ödenmediği takdirde kazandırmayı geri vermekten kaçınabilir. Fakat, lüks masraflar söz konusu olduğunda, bu kuralın uygulanması mümkün değildir⁶¹⁵.

b. İyiniyetli Olmayan Lehdarın Geri Verme Yükümlülüğü

Kanunda, iyiniyetli olmayan kazandırma lehdarının geri verme yükümlülüğü konusunda, iyiniyetli olmayan zilyedin iade borcuna ilişkin hükümlere yollama

---

⁶¹⁰ **İmre/Erman**, s. 279; **Yavuz**, s. 302; Doktrinde bu konuda fikir birliği yoktur. Eren' e göre, bunun niteliği sebepsiz zenginleşmedir, **Eren**, Tenkis, s. 181; **Oğuzman'** a göre, kanunkoyucu sebepsiz zenginleşme hükümlerine paralel bir hüküm öngörmüştür, **Oğuzman**, s. 254; Bazı yazarlar ise iyiniyetli lehdarın sorumluluğunun, iyiniyetli haksız zilyedin iade borcuna göre belirleneceğini savunmaktadır. Bkz. **İnan/Ertas/Albaş**, s. 429.

⁶¹¹ **Yavuz**, s. 302; **Eren**, Tenkis, s. 183; **Nar**, s. 279.

⁶¹² **Eren**, Tenkis, s. 181; **Ayan**, Miras, s. 217.

⁶¹³ **Yavuz**, s. 302-303.

⁶¹⁴ **Nar**, s. 280.

⁶¹⁵ **Yavuz**, s. 305; **Özüğür**, Tenkis, s. 100; **Dural/Öz**, s. 318.

yapılmıştır⁶¹⁶. Gerçekten TMK.m.566/f.1' de yer alan ifadeye göre, *"..iyiniyetli değilse, iyiniyetli olmayan zilyedin geri verme borcuna ilişkin hükümlere göre sorumlu olur."* Yine TMK.m.995' e göre, *"İyiniyetli olmayan zilyet, geri vermekle yükümlü olduğu şeyi haksız alıkoymuş olması yüzünden hak sahibine verdiği zararlar ve elde ettiği veya elde etmeyi ihmal eylediği ürünler karşılığında tazminat ödemek zorundadır."* İyiniyetli olmayan lehdar, saklı paylı mirasçının saklı payına karşılık gelen miktarın tamamını iade ile yükümlüdür⁶¹⁷. Lehine yapılan kazandırmanın, mirasçının saklı payını zedelediğini bilen veya olayın gereklerine göre bilmesi gereken kişinin kötünietli olduğu kabul edilir⁶¹⁸. Davalının kötünietli olduğu, TMK.m.6' ya uygun olarak davacı tarafından ispat edilir⁶¹⁹.

Kazandırma lehdarı tenkise konu kazandırmayı aynen geri vermekle yükümlüdür⁶²⁰. Fakat iyiniyetli lehdarın mirasın açılması anına kadar yararlandığı koruma, kötünietli lehdar açısından söz konusu değildir. Bu anlamda, iyiniyetli lehdardan farklı olarak kötünietli lehdar, kazandırmayı ilk olarak aldığı haliyle geri vermekle yükümlüdür. Kötünietli lehdar kazandırmayı daha önce elden çıkarmışsa, bunun yerine bir değer elde etsin veya etmesin, her halde kazandırmanın objektif değeri üzerinden geri verme yükümlülüğü tam olarak mevcut bulunmaktadır⁶²¹.

Kazandırma lehdarı kazandırmanın elinde bulunduğu sırada ortaya çıkan bütün zararlardan sorumludur⁶²². Kazandırma lehdarı tenkise konu kazandırmanın kendi kusuru olmaksızın zayi olduğunu veya değer kaybına uğradığını iddia ederek de sorumluluktan kurtulamaz. Zira kötünietli lehdar, kazandırmanın tenkise tabi olduğunu bilmekte veya en azından bilebilecek durumda olduğundan, kazandırmayı en baştan kabul etmemelidir⁶²³. Bu noktada TMK.m.995/f.3' de düzenlenen, *"İyiniyetli olmayan zilyet, şeyi kime geri vereceğini bilmediği sürece ancak kusuruyla verdiği zararlardan sorumlu olur."* hükmü değerlendirilebilir. Bu hükümde lehdarın yalnızca kusuruyla verdiği zararlardan sorumlu olacağı düzenlenmiştir. Fakat geri verme yükümlülüğünün

⁶¹⁶ Serozan/Engin, s. 264; Nar, s. 280; Burada artık TBK. 63-64 hükümlerinde öngörülen sebepsiz zenginleşmenin iadesi yükümlülüğüne dair kurallar uygulama alanı bulmaz. Bkz. Dural/Öz, s. 317.

⁶¹⁷ İnan/Ertas/Albaş, s. 430; Özüğür, Tenkis, s. 102; Ayan, Miras, s. 217.

⁶¹⁸ Eren, Tenkis, s. 183; Özüğür, Tenkis, s. 102; Kocayusufpaşaoğlu, s. 434; Günay, s. 148; Nar, s. 280.

⁶¹⁹ Özüğür, Tenkis, s. 102.

⁶²⁰ Eren, Tenkis, s. 183; İnan/Ertas/Albaş, s. 430; Nar, s. 281.

⁶²¹ Eren, Tenkis, s. 183; Özüğür, Tenkis, s. 102; Yavuz, s. 307; Nar, s. 281; İmre/Erman, s. 280.

⁶²² Eren, Tenkis, s. 184; İmre/Erman, s. 280; Nar, s. 281.

⁶²³ Dural/Öz, s. 317; Kusurlu olarak hasara uğratılması halinde, bunun tazminiyle yükümlü olacağına dair görüş için bkz. İmre/Erman, s. 280.

doğacağını öngördüğü anda kusursuz olarak uğradığı kayıplardan sorumluluğu, kimin tenkis davası açacağını bilmediği gerekçesiyle kaldırılmamalıdır. Çünkü onun, mirasbırakanın tenkis davası açabilecek saklı paylı mirasçılarının bulunduğunu bilmesi yeterlidir⁶²⁴.

İyiniyetli olmayan lehdar, kazandırmadan elde ettiği veya elde etmeyi ihmal ettiği semerelerden de sorumludur. Lehdar elde ettiği semereleri de aynen iade etmekle yükümlüdür. Aynen iadesi mümkün olmayan semelerden veya semere elde etmese de kazandırmayı kullanarak sağlamış olduğu yarardan dolayı objektif değere göre tazminat ödemekle yükümlüdür⁶²⁵. Kötüniyetli lehdar yalnızca yapmış olduğu zorunlu giderleri isteyebilir. Zira TMK.m.995/f.2 hükmünde, "*İyiniyetli olmayan zilyet, yaptığı giderlerden ancak hak sahibi için de zorunlu olanların tazmin edilmesini isteyebilir*" denmektedir. Böylece, kötüniyetli lehdarın faydalı ve lüks giderleri talep etmesi mümkün değildir⁶²⁶.

Geri verme yükümlüğünün genel olarak şahsi nitelikte bir alacak hakkı olduğu kabul edildiğinden, lehdarın kazandırmayı başkasına devretmesi halinde, bu talebin üçüncü kişiye karşı ileri sürülmesi mümkün değildir. Fakat kötüniyetli lehdar, kazandırmayı kaçırmak amacıyla bu durumu bilen üçüncü kişiye devir yaparsa, bu halde tenkis talebinin üçüncü kişiye karşı da ileri sürülebileceği, Yargıtay'ın 13.01.1975 tarih ve 7/1 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı ile kabul edilmiştir⁶²⁷.

2. Ölüme Bağlı Tasarrufların Tenkisinde Geri Verme Yükümlülüğü

TMK.m.566 hükmü geri verme yükümlülüğü açısından mirasın geçme anını esas almaktadır. Ölüme bağlı kazandırmalarda, kazandırma konusu olan değer terekeden çıkmamış ve zilyedliği lehdara geçmemiş olacağından, TMK.m.566 hükmü yalnızca sağlararası kazandırmalar bakımından uygulama alanı bulacaktır⁶²⁸. Ancak bu kazandırmalar tenkis kararından önce ifa edilmiş olabileceği gibi, herhangi bir şekilde lehine kazandırma yapılanın zilyedliğinde olabilir. Kanunda buna ilişkin bir düzenleme

---

⁶²⁴ Dural/Öz, s. 317.

⁶²⁵ İnan/Ertaş/Albaş, s. 430; Nar, s. 282; Özüğür, Tenkis, s. 102.

⁶²⁶ Dural/Öz, s. 318; Nar, s. 282; Ayan, Miras, s. 217.

⁶²⁷ İmre/Erman, s. 280; İnan/Ertaş/Albaş, s. 430; Ayan, Miras, s. 217.

⁶²⁸ Dural/Öz, s. 314.

mevcut değildir. Bu nedenle, doktrinde bir görüşe göre⁶²⁹, ölüme bağlı tasarruflar bakımından geri verme yükümlülüğü istihkak davasıyla sağlanacağından, zilyetlikte iadeye ilişkin kurallar uygulanır. Zira, TMK.m.638/f.1 hükmü, TMK.m.993-995 hükümlerine yollama yapmaktadır. Geri verme yükümlüsü aynı zamanda mirasçı ise, ona karşı paylaşırma davası açılacağından, TMK.m.642 vd. hükümlerine göre hareket edilir⁶³⁰.

Kanunda düzenleme öngörülmemesine rağmen, sağlararası kazandırmalarda olduğu gibi, ölüme bağlı kazandırmalarda da geri vermenin kapsamı belirlenirken, geri verme yükümlüsünün iyiniyetli olup olmadığına bakılmalıdır⁶³¹. Buna göre, kötüniyetli geri verme yükümlüsünün sorumluluğu ölüme bağlı kazandırmanın ifa edildiği an dikkate alınarak tayin edilir. Yine, sağlararası kazandırmalarda olduğu gibi ölüme bağlı kazandırmalarda da ifanın aynen yerine getirilmesi hususu dikkate alınmalıdır⁶³².

Son olarak belirtmek gerekir ki, TMK.m.566/f.2' de ivazlı miras sözleşmesi halinde geri vermeye ilişkin bir kural öngörülmüştür. Bu hükme göre, "*Miras sözleşmesiyle elde ettiği kazandırma tenkise tâbi tutulan kimse, bu kazandırma için mirasbırakana verdiği karşılığın tenkis oranında geri verilmesini isteyebilir.*" Böylece, bir ivaz karşılığında elde edilen ölüme bağlı kazandırma tenkise konu olursa, lehine kazandırmada bulunulan kimse, sağlığında mirasbırakana vermiş olduğu ivazın, tenkis oranında kendisine geri verilmesini isteyebilir⁶³³.

---

⁶²⁹ Eren, Tenkis, s. 176; İnan/Ertas/Albaş, s. 428; Köprülü, s. 343; Özüğür, Tenkis, s. 98-99; Ayan, Miras, s. 216.

⁶³⁰ İnan/Ertas/Albaş, s. 429; Nar, s. 283.

⁶³¹ Yavuz, s. 320; Kocayusufpaşaoğlu, s. 600; Nar, s. 284-285.

⁶³² Yavuz, s. 319; Nar, s. 285.

⁶³³ Serozan/Engin, s. 265; Dural/Öz, s. 312; Dural, s. 203.

SONUÇ

Mirasbırakanın yapmış olduğu tasarruflarla mirasçılarını kendi tayin etmesi veya yasal mirasçılarını mirasından bertaraf etmesi, miras hukukunun temel konularından biridir. Mirasbırakanın mülkiyet hakkı göz önüne alındığında, kendi malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunması mümkündür. Ancak onun tasarruf özgürlüğünün sınırsız veya çok yüksek olması, yasal mirasçılara zarar verebilir. Bu nedenle miras hukukunda "yasal mirasçılık" ve "mutlak tasarruf özgürlüğü" olmak üzere iki önemli ilke karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan ilki mirasbırakana hiçbir tasarruf özgürlüğü vermeyen, kanunun öngördüğü mirasçıları tam olarak koruyan yasal mirasçılık ilkesidir. Mutlak tasarruf özgürlüğü ilkesine göre ise mirasbırakanın tam bir tasarruf serbestliği bulunmaktadır.

Türk hukukunda mirasbırakana tam bir tasarruf özgürlüğü verilmemiş, onun tasarruf özgürlüğü mirasçılarının saklı payları oranında kısıtlanmıştır. Kanunkoyucu, mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünü aşarak yapmış olduğu kazandırmaların, mirasçılarının saklı payları oranında indirilmesini sağlamak amacıyla saklı paylı mirasçıya tanımış olduğu imkan '*tenkis*' olarak adlandırılmaktadır. Türk Medeni Kanunu m.560/f.1' e göre, "*Saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar, mirasbırakanın tasarruf edebileceği kısmı aşan tasarrufların tenkisini dava edebilirler*". Ayrıca TMK.m.571/f.3'e göre, "*Tenkis iddiası def'i yoluyla her zaman ileri sürülebilir*".

Tenkis talebinde bulunmak için temel iki şart bulunmaktadır. Bunlardan ilki, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufları veya bazı sağlararası kazandırmaları ile tasarruf oranını aşması, ikincisi ise mirasçının saklı pay hakkının ihlal edilmiş olmasıdır.

Tasarruf oranının aşılması mirasçılarının saklı paylarına tecavüz edildiğinin tespiti için öncelikle tasarruf oranının hesaplanması gerekmektedir. Tasarruf oranı mirasbırakanın ölüm anındaki değer üzerinden hesaplanır. Hesap yapılırken, mirasbırakanın borçları, cenaze giderleri, terekenin mühürlenmesi ve yazımı giderleri, mirasbırakan ile birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimselerin üç aylık geçim giderleri terekeden indirilir. Bununla birlikte denkleştirmeye tabi kazandırmalar, tenkise tabi sağlararası kazandırmalar, hayat sigortası alım bedeli gibi bazı değerlerin de terekeye eklenmesiyle terekenin tespiti yapılır ve tasarruf oranının ne kadar aşıldığı, saklı payın ne oranda zedelendiği bulunur.

Tenkis davasında davacılar saklı paylı mirasçılardır. Saklı paylı mirasçılar, mirasbırakanın altsoyu, anne-babası ve eşi olup, kanunda sınırlı olarak sayılmıştır. Saklı pay oranları da altsoy için yasal miras payının yarısı, ana ve babadan her biri için yasal miras payının dörtte biridir. Sağ kalan eş için ise altsoy veya ana ve baba zümresiyle birlikte mirasçı olması hâlinde yasal miras payının tamamı, diğer hâllerde yasal miras payının dörtte üçüdür.

Saklı paylı mirasçılardan alacaklıları ve iflas dairesine de bazı şartların varlığı halinde, tenkis davası açma imkanı tanınmıştır. Gerçekten kanunda, saklı payı zedelenen mirasçının, iflâs dairesinin veya ödemedi aciz belgesi bulunan alacaklıların ihtarına rağmen tenkis davası açmaması halinde, iflâs idaresi veya alacaklıların, alacaklarının tenkis davası açabilecekleri belirtilmiştir.

Tenkis davası mirasbırakanın tenkise tabi kazandırma yapmış olduğu kişiye karşı açılır. Ancak tenkise konu kazandırmanın yapıldığı kişi, bu kazandırmayı önceden üçüncü bir kişiye devretmişse, davanın üçüncü kişiye karşı açılıp açılmayacağı tartışılmaktadır. Tenkis talebi şahsi bir talep olduğundan, mirasbırakanın tenkise konu kazandırmayı sağladığı kişiden başka bir kimseye davanın açılması mümkün değildir. Fakat Yargıtay'ın 13.01.1975 tarih ve E. 1975/7 ve K. 1975/1 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca istisnai durumlarda bunun mümkün olduğu, yani davanın devralan üçüncü kişiye karşı da açılabileceği belirtilmiştir. Biz de çoğunluk gibi, Yargıtay'ın bu görüşüne katılmıyoruz. Tenkis davası yenilik doğuran bir davadır ve yasada açıkça mirasbırakanın bazı kazandırmalarına karşı lehine kazandırma yapılan kişiye açılacağı belirtilmiştir. Bu nedenle üçüncü kişinin tenkis davası ile karşılaşması söz konusu olamaz. Ancak bu davanın üçüncü kişiye yöneltilmesi yalnızca, malı kazandırma lehdarından devralan üçüncü kişinin kötüniyetle davrandığı veya ivazsız kazandırmada bulunduğu iki özel durumda mümkün olabileceği görüşüne katılmıyoruz.

Tenkise tabi bir kazandırmadan bahsedebilmek için, kazandırmanın karşılıksız yapılmış olması gerekir. Ayrıca mirasbırakan tarafından yapılan her türlü kazandırma da tenkise tabi değildir. Ölüme bağlı tasarruf yoluyla yapılan kazandırmaların tamamı tenkise konu olurken, sağlararası kazandırmalar sınırlı olarak tenkise konu olmaktadır.

Kanunda tenkise konu sağlararası kazandırmalardan biri TMK. m. 561/b.1' de düzenlenen mirasbırakanın, mirasçılık sıfatını kaybeden yasal mirasçıya miras payına

mahsuben yapmış olduğu sağlararası kazandırmalar, geri verilmemek kaydıyla altsoyuna malvarlığı devri veya borçtan kurtarma yoluyla yaptığı kazandırmalar ya da alışılmışın dışında verilen çeyiz ve kuruluş sermayesidir. Diğer bir sağlararası kazandırma da, miras haklarının ölümden önce tasfiyesi maksadıyla yapılan kazandırmalardır. Burada, bir mirasçının ivazlı feragat sözleşmesiyle mirastan feragat etmesi halinde, mirasbırakan tarafından yapılan ivazın tenkisinden bahsedilmektedir. Bununla birlikte mirasbırakanın serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yaptığı bağışlamalar ve ölümden önceki bir yıl içinde âdet üzere verilen hediyeler dışında yapmış olduğu bağışlamalar da tenkise tabidir. Ayrıca mirasbırakanın saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla yaptığı açık olan kazandırmalar da tenkise tabi olan kazandırmalardan sayılmıştır. Böylece, mirasbırakanın ölümden önceki bir yıl içinde yaptığı bağışlamalar, saklı payı etkisiz kılma amacı taşıyın veya taşımasın tenkise tabi iken, bir yıldan daha eski bağışların tenkisi için saklı pay kurallarını etkisiz kılma şartı öngörölmüştür.

Uygulamada sıklıkla rastlanılan ve TMK.m.565/b.4 kapsamında tenkisi mümkün olan kazandırmalardan biri de gizli (muvazaalı) bağışlamalardır. Mirasbırakan saklı paylı mirasçının tenkis davasını önlemek için, yaptığı karşılıksız kazandırmaları satış gibi göstermektedir. Böylece, aslında bağışladığı şeyi karşılığında bir edim alınan satış işlemi gibi göstererek, ileride açılması muhtemel tenkis davasını önlemektedir. Söz konusu muvazaalı işleme dayanan kazandırma tapulu taşınmaz ise, 01.04.1974 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca hem görünürdeki satış sözleşmesi hem gizli bağış sözleşmesi geçersiz olduğundan, saklı payı olsun veya olmasın her mirasçı bunu tek başına ileri sürebilir ve tapu sicilinin düzeltilmesini isteyebilir. Tapusuz taşınmazlarla taşınır mallarda ise yalnızca saklı paylı mirasçılar tenkis talep edebilir.

Tenkise tabi hem ölüme bağlı kazandırma hem de sağlararası kazandırma mevcut ise, saklı pay tamamlanıncaya kadar öncelikle ölüme bağlı tasarruflar tenkis edilir. Ölüme bağlı tasarruflar, TMK.m.563 ve 561 uyarınca kendi içinde orantılı olarak tenkis edilir. Ölüme bağlı tasarruf yapılmamış veya ölüme bağlı tasarrufların tenkisi saklı paya tecavüzü ortadan kaldırmaya yetmemişse, sağlararası kazandırmaların tenkisine geçilir. Bunun altında yatan temel etken, kanunkoyucu tarafından kural olarak ölüme bağlı tasarrufların tenkise tabi olması, buna karşılık sağlararası kazandırmaların istisna olarak tenkise tabi sayılmasıdır. Sağlararası işlemlerin kendi içindeki tenkis sırası, en yeni tarihlisinden en eski tarihlisine doğru olmak üzere belirlenir. Buna

rağmen saklı paya tecavüz giderilememişse, kamu tüzel kişileri ile kamuya yararlı dernek ve vakıflara yapılan ölüme bağlı tasarruflar ve sağlararası kazandırmalar tenkis edilir.

Tenkis kararından sonra tenkise konu kazandırmanın saklı paylı mirasçuya iadesi gündeme gelir. Kazandırma lehdarın zilyedliğinde bulunduğu hallerde, tenkis alacaklısı mirasçının geri verme yükümlülüğü bulunan lehdara karşı talepte bulunması söz konusu olacaktır. Fakat bu talebin tenkis davasından bağımsız olup olmadığı, tenkis davasının eda hükmünü içerip içermediğı konusunda doktrinde ve uygulamada yıllardır tartışma söz konusudur. Doktrinde hakim olan görüşe göre, kazandırma lehdarının tenkis konusunu geri verme yükümlülüğü, tenkisin meydana gelmesine bağılı olsa da, ondan ayrı bir talep ve dava konusunu oluşturur. Doktrinde azınlıkta olan yazarların ve Yargıtay' ın uzun zamandan beri kabul ettiğı görüşe göre ise tenkis kararı, tenkis konusunun geri verilmesine ilişkin eda istemini de kapsamaktadır. Bu nedenle geri verme borcunun yerine getirilmesi için ayrı bir eda davası açılmasına gerek yoktur. İkinci görüş esasen tenkisin mahiyetine uygun değildir. Çünkü tenkis davası inşai bir dava olduğundan, tenkis kararı eda hükmünü içermemektedir. Azınlığın ve Yargıtay' ın görüşüne katılmak mümkün değildir. Fakat ülkemizde davaların uzun sürmesi hususu ve usul ekonomisi ilkesi göz önüne alındığında, azınlığın ve Yargıtay' ın benimsediğı görüş daha pratiktir. Bu nedenle her ne kadar inşai dava ile bağdaşmasa da, bu görüşün esas alınması süreci azaltacak, hakları daha çabuk temin edecektir.

Kazandırma lehdarının tenkise konu kazandırmayı geri verme yükümlülüğünden kaçınması halinde, gündeme gelen eda davasının hukuki niteliğı de tartışmalıdır. Doktrinde bu talebin miras sebebiyle istihkak davası veya sebepsiz zenginleşme davası niteliğinde olduğu ya da kişisel hak niteliğinde olduğu yönünde çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Gerçekten tenkise konu kazandırma sağlararası bir kazandırma ise, hakim olan görüşe göre, saklı paylı mirasçının lehdarın zilyedliğinde bulunan kazandırmanın geri verilmesine ilişkin talebi kişisel nitelikte özel bir alacak hakkıdır. Ölüme bağılı kazandırmalarda geri verme yükümlülüğünün hukuki niteliğı bakımından da doktrinde farklı görüşler yer almaktadır. Bir görüş, mirasçılardan geri verme talebi miras sebebiyle istihkak davasıyla ileri sürülebileceğini söylerken, bir başka görüş bunun kişisel hakka dayanmadığını belirtmektedir. Bir başka görüş ise bu talebin kazandırmanın ifa şekline göre bir ayrıma giderek miras sebebiyle istihkak davasıyla ya da kişisel bir taleple istenebileceğini belirtmektedir.

Geri verme yükümlülüğüne ilişkin kanunda iyiniyet kötünıyet ayırımı da gidilmiştir. Kendisine tenkise tâbi bir kazandırma yapılmış olan kimse iyiniyetli ise, sadece mirasın geçmesi anında kazandırmadan elinde kalanı geri vermekle yükümlüdür; iyiniyetli değilse, iyiniyetli olmayan zilyedin geri verme borcuna ilişkin hükümlere göre sorumlu olur.

KAYNAKÇA

- Akartepe**, Alpaslan, ‘‘*Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Şekli*’’, www.e-akademi.org, S. 34, 2004.
- Akbıyık**, Cem, Miras Sebebiyle İstihkak Davası, İstanbul, 2003.
- Albaş**, Hakan, ‘‘*Miras Hukukunda İptal ve Tenkis Def’i*’’, MÜHF-HAD., C. 18, S. 3, 2012, s. 143-163 (Tenkis Def’i).
- Albaş**, Hakan, ‘‘*Mirastan Feragat Sözleşmesi ve Hükümlerine İlişkin Bazı Sorunlar*’’, DEÜHFD., C. 9, Özel Sayı, 2007, s. 535-552 (Feragat).
- Antalya**, O. Gökhan, Miras Hukuku, 2003 (Miras).
- Antalya**, O. Gökhan, Mirastan Feragat Sözleşmesi, 1999 (Feragat).
- Antalya**, O. Gökhan/**Sağlam**, İpek, Miras Hukuku, İstanbul, 2015.
- Ayan**, Mehmet, Miras Hukuku, 7. Baskı, 2015 (Miras).
- Ayan**, Mehmet, ‘‘*Saklı Pay Sahibi Mirasçılar ve Saklı Payları*’’, SÜHFD, C. 10, S. 1-2, 2002, s. 7-18 (Saklı Pay).
- Aybay**, Aydın, Miras Hukuku Dersleri, 3. Baskı, İstanbul, 2002.
- Ayiter**, Nuşin/**Kılıçoğlu**, Ahmet M., Miras Hukuku, Genişletilmiş 2. Bası, Ankara, 1991.
- Başara**, Gamze Turan, ‘‘*Ölüme Bağlı Tasarrufların Tenkisi ve Tenkis Davası*’’, TAAD, C. 7, S. 27, 2016, s. 365-407.
- Baygın**, Cem, ‘‘*Tenkis Davalarında Mirasbırakanın Tasarruf Nisabının Hesaplanması*’’, EÜHFD, C. XII, S. 3-4, 2008 (Tenkis).
- Baygın**, Cem, Türk Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması, Ankara, 2005 (Alacaklılar).
- Berki**, Şakir, Miras Hukuku, Ankara, 1975.

Bıçakcı, Levent, Mirastan Feragat Sözleşmesi, İstanbul, 1999.

Çağa, Tahir, Türk-İşviçre Hukukuna Göre Mahfuz Hisseli Mirasçılarının Hukuki Vaziyeti, İstanbul, 1950.

Dural, Mustafa, Miras Sözleşmeleri, İstanbul, 1980.

Dural, Mustafa/**Öz**, Turgut, Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku, Yenilenmiş Sekizinci Bası, İstanbul, 2015.

Dural, Mustafa/**Sarı**, Suat, Türk Özel Hukuku, Cilt I Temel Kavramlar ve Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri, İstanbul, 2009.

Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 17. Baskı, Ankara, 2014 (Borçlar).

Eren, Fikret, Türk Medeni Hukukunda Tenkis Davası, Ankara, 1973 (Tenkis).

Ergüne, Mehmet Serkan, Vasiyetnamenin Yorumu, İstanbul, 2011.

Ertaş, Şeref, "*Edinilmiş Mal Rejiminin Tasfiyesi, Mirasın Paylaşılması, Tenkis Hakkı*", İÜHF. C. LXXI, S. 1, 2013.

Gençcan, Ömer Uğur, Miras Hukuku, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, 2011.

Gökçe, Erdoğan, "*Medeni Kanunda Yer Alan Vasiyetname Çeşitleri ile Bunların Tenkis Davasında Karşılaştığı Farklı Sonuçlar Çözüm Yolu Nedir?*", İBD. C. 88, S. 4, 2014, s. 258-265.

Göktürk, Hüseyin Avni, Miras Hukuku, 2. Baskı, Ankara, 1947.

Günay, Erhan, Miras Hukukunda Tenkis (İndirim) Davaları, Ankara, 2015.

Hatemi, Hüseyin, Miras Hukuku, 5. Baskı, İstanbul, 2014.

Hatipoğlu, Cihan Yüksel, Murisin Mirasçılar Aleyhine Yaptığı Sağlararası Muvazaalı Muamelerin Hukuki Sonuçları, Ankara, 2004.

Helvacı, İlhan, Türk Medeni Kanunu, Cilt III Miras Hukuku, İstanbul, 2013.

İmre, Zahit/Erman, Hasan, Miras Hukuku, Gözden Geçirilmiş 12. Basım, İstanbul, 2016.

İnal, Emrehan, *"Denkleştirme ve Tenkis Davalarında Parası Mirasbırakan Tarafından Ödenerek Mirasçılardan Biri Adına Alınan Taşınmazların Durumu"*, İÜHFİM. C. LXV, S.2, 2007, s. 275-298.

İnal, Nihat, Miras Davaları, 5. Baskı, Ankara, 2016.

İnan, Ali Naim/Ertas, Şeref/Albaş, Hakan, Miras Hukuku, 9. Baskı, Ankara, 2015.

İşgüzar, Hasan, Yeni Türk Medeni Kanunu'na Göre Miras Hukuku Hükümlerindeki Değişiklikler ve Yenilikler, Ankara, 2003.

Kaçak, Nazif, Yeni Miras Hukuku, 2006.

Karakaş, Fatma Tülay, *"Saklı Paylı Mirasçılara Yapılan Kazandırmalar ve Artık Terekenin Paylaşılması Sorunu"*, AÜHFİD, S. 63, C. 4, 2014, s. 813-831.

Karayalçın, Yaşar, Mirasbırakanın Muvazaası Mı? Tasarruf Özgürlüğü ve Saklı Payın Korunması Mı? Bir Tartışma, Ankara, 2000.

Kayıket, Hasan, *"İntifa ve İratlar Üzerinde Tenkis"*, TBBD, S. 72, 2007, s. 327-338.

Kazancı, İdil Tuncer/Apaydın, Bahar Öcal, *"Mirasçılarının Alacaklılarını Koruyan Davalar İle Tasarrufun İptali Davası İlişkisi"*, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı C. 2, 2015, s. 775-808.

Kılıçoğlu, Ahmet M., Miras Hukuku, Genişletilmiş 5. Bası, Ankara, 2013.

Kiper, Osman, Muvazaa (Mirastan Satış Görünümüyle Mal Kaçırma), Tenkis, Mirasta Geri Verme, Mirasta Hakediş (İstihkak) Davaları, Ankara, 1995.

Kocayusufpaşaoğlu, Necip, Miras Hukuku, 3. Bası, İstanbul, 1987.

Köprülü, Bülent, Miras Hukuku Dersleri, 2. Bası, İstanbul, 1985.

Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder, Medeni Usul Hukuku, 22. Baskı, Ankara, 2011.

- Nar**, Ahmet, Türk Miras Hukukunda Tenkis, İstanbul, 2016.
- Oğuzman**, M. Kemal, Miras Hukuku, 6. Bası, İstanbul, 1995.
- Özkan**, Hasan, Miras Hukuku, İstanbul, 2015.
- Öztañ**, Bilge, Miras Hukuku, 6. bası, Ankara, 2014.
- Özuğur**, Ali İhsan, Miras Hukuku, Cilt 1, 4. Baskı, Ankara, 2016 (Miras Hukuku).
- Özuğur**, Ali İhsan, Tenkis, Mirasta Denkleştirme ve Muvazaa Davaları, 5. Baskı, Ankara, 2015 (Tenkis).
- Petek**, Hasan, "*Mirasçılık Sifatını Sona Erdiren Sebeplerin Mirasbırakanın Serbestçe Tasarruf Edebileceği Kısım Üzerindeki Etkisi*", DEÜHFD, S. 2, 2002, s. 139-172.
- Sarı**, Suat, Uygulamalı Miras Hukuku, 2. Baskı, İstanbul, 2015.
- Serozan**, Rona/ **Engin**, Baki İlkay, Miras Hukuku, 4. Baskı, Ankara, 2014.
- Serozan**, Rona, "*Tenkis Davasını Bütünleyen Edim Davası Üçüncü Kişilere Yöneltilir mi?*" İÜHFM, C. XLIII, S. 1-4' den Ayrı Bası, İstanbul, 1978, s. 209-218.
- Şener**, Esat, Eski ve Yeni Miras Hukuku (Şerh), Ankara, 1988 (Miras Hukuku).
- Şener**, Esat, "*Tenkis Davalarının Düşündürücü Yönleri*", YD. C. 1, S. 1, Ankara, 1975, s. 5-23 (Düşündürücü Yönler).
- Şener**, Esat, Tenkis, Mirasta İade ve Miras Sebebi İle İstihkak Davaları, Ankara, 1995 (Tenkis).
- Şenocak**, Zarife, "*Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Artık Değere Katılma İle İlgili Mal Rejimi Sözleşmeleri ve Tenkisi*", AÜHFD, C. 58, Sy. 2, 2009, s. 378-411.
- Tandoğan**, Haluk, "*Miras Sebebi İstihkak Davası*", AÜHFD, C. 12 S. 1-2, 1995, s. 268-284.
- Uyar**, Talih, Türk Medeni Kanunu, Miras Hukuku, MK. 495-682, C. II, Ankara (Medeni Kanun).

Uyar, Talih, "*Uygulamada Tereddüt ve İhtilaf Konusu Olan Üç Müessesese: Mirasta Tenkis - İptal ve İade*", ABD. S. 3, 1971, s. 406-419 (Mirasta Tenkis).

Yavuz, Cevdet, "*Miras Hukukunda Tenkisten Sonra Tenkis Konusu Geri Verme (İade) Yükümlülüğü*", İÜHF.M., C. LI. S. 1-4' den Ayrı Basım, 1986

Zevkliler, Aydın/Ertaş, Şeref/Havutçu, Ayşe/Gürpınar, Damla, Medeni Hukuk Temel Bilgiler, Ankara, 2012.

